DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

Büyük Selçuklu Mirası

MİMARİ

Heritage of The Great Seljuks

ARCHITECTURE

CİLT / VOLUME

2

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

Büyük Selçuklu Mirası
MİMARİ

Heritage of The Great Seljuks
ARCHITECTURE

SELÇUKLU BELEDİYESİ

CİLT / VOLUME
2

Büyük Selçuklu Mirası Projesi
T.C. Cumhurbaşkanlığı himayesinde
hayata geçirilmiştir.

Büyük Selçuklu Mirası
MİMARİ

Heritage of The Great Seljuks
ARCHITECTURE

Yapım / Publisher
SELÇUKLU BELEDİYESİ
KONYA AYDINLAR OCAĞI

Hazırlayanlar / Editors
Prof.Dr.Osman ERAVŞAR (Metin)
Prof.Dr.Haşim KARPUZ (Metin)
İbrahim DIVARCI (Fotoğraf)
Ahmet KUŞ (Fotoğraf)
Feyzi ŞİMŞEK (Fotoğraf)

İngilizce Editörü / English Editor
Katharine BRANNING

Tercüme / Translation
Fevzi PEKGÖZ

Kitap Tasarımı / Book Design
SERVET CAN

İkinci Baskı / Second Edition
2014 - TURKEY

Baskı / Printing
KRİSTAL MATBAACILIK SAN.TİC.LTD.ŞTİ.
0212 2179777 / İSTANBUL / TURKEY

ISBN: 978-605-62657-8-5

Bu proje T.C. Başbakanlık Tanıtma Fonu'nun katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.
This project was made possible through the generous support of the Prime Ministry Promotion Fund.

Bu projede güvenlik gerekçesi ile çekim izni alınamayan bazı eserlerin eski fotoğrafları kullanılmıştır.
For security reasons, some of the works which are not permitted to be photographed are displayed in old photos in this Project.

© 2014, Her türlü kullanım izne tabidir. Tamamen veya kısmen, kaynak gösterilerek dahi kopyalanamaz.
© 2014, All Rights Reserved. The contents of this document cannot be reproduced without prior permission of the authors.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

CİLT / VOLUME

2

İÇİNDEKİLER

Contents

İRAN - İsfahan	10	IRAN - Isfahan
İRAN - Kaşan	108	IRAN - Kashan
İRAN - Kazvin	130	IRAN - Qazvin
İRAN - Khaf	178	IRAN - Khaf
İRAN - Kirman	182	IRAN - Kerman
İRAN - Kuhpayeh	216	IRAN - Kuhpayeh
İRAN - Kum	218	IRAN - Qom
İRAN - Meraga	232	IRAN - Maragha
İRAN - Meşhed	243	IRAN - Mashad
İRAN - Nain	252	IRAN - Nain
İRAN - Neduşen	260	IRAN - Nedusen
İRAN - Neyriz	262	IRAN - Neyriz
İRAN - Nişabur	274	IRAN - Nishapur
İRAN - Raşthar	282	IRAN - Rastar
İRAN - Rey	284	IRAN - Rayy
İRAN - Rızvanşehir	292	IRAN - Rezvarshahr
İRAN - Sangan	300	IRAN - Sangan
İRAN - Saveh	304	IRAN - Saveh
İRAN - Sebzevar	330	IRAN - Sebzevar
İRAN - Semnan	336	IRAN - Semnan
İRAN - Serahs	360	IRAN - Serahs
İRAN - Sucas	371	IRAN - Sucas
İRAN - Şiraz	374	IRAN - Shiraz
İRAN - Tefriş	378	IRAN - Tafresh
İRAN - Torbat	382	IRAN - Torbat-e
İRAN - Tus	384	IRAN - Tus
İRAN - Tuyserkan	386	IRAN - Tuyserkan
İRAN - Urumiye	388	IRAN - Urumiye

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

“Hakan Melikşah, bayrak ve
kösünü çıkardığı zaman,

Çin Bağfuru,
şahın döşeğini ay üzerine serer;

Rum Kayseri,
hayvanlarına yem taşır.”

Avfî

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"When the Khan Malik Shah
Pulls out the flag and battle drum,

The Emperor of China lays
The Khan's bed on the moon,

And the Romans carry
Fodder to the Khan's animals."

Avfî

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Şehri
Isfahan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ESERİN ADI: İsfahan Şehri
ŞEHRİ: İsfahan
YÜZYILI:
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Akamenid, Selçuklu, İlhanlı, Safevi, Kaçar
KONUMU:

GÖZLEMLER: İran'ın ortasında bulunan kent tarihî dönemlerde Selçuklu döneminin başkenti olan bir şehirdir. İran'ın bütününü kontrol edebilecek bir noktada olması, onu stratejik olarak belirgin bir noktaya taşımıştır. Kum'un güneyinde Büyük Kavir çölünün kenarında Zagrosların eteğinde kurulmuştur. İsfahan'ın kurulduğu bölge aslında bir vahadır. Kent, Zaindeh Irmağı'nın kenarında yer almaktadır.

İsfahan ismiyle ilgili yazılı belgelere Ptolemy'nin eserinde "Aspadana" olarak rastlanılmaktadır. Bu isim, "ordu için toplanma yeri" anlamına gelmektedir. Bu isimden hareketle kentin ilk döneminde bile stratejik bir konumda olduğu anlaşılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA:
Bakhtiar, A., "The Royal Bazar of Isfahan," Iranian Studies 7/1-2, 1974, s. 320-347.
Bala, M., "Isfahan," I A V/2, 1950, s. 1068-10772.
Beazley, E., "The Pigeon Towers of Isfahan," Iran 4, 1966, s. 105-9.
Briant, P., Histoire de l'Empire Perse. De Cyrus à Alexandre, Paris, 1996.
Bishop Mrs. (Isabella L.Bird), Journeys in Persia and Kurdistan, 2 vols., London, 1891.
Gaube, H., Iranian Cities (New York, 1979), s. 65–98.
Godard, A., "Isfahan," Athar-é Iran, II (1937), s. 7–176.
Godard, A., "The Jurjir Mosque in Isfahan," Survey of Persian Art, ed. A. U. Pope and P. Ackerman, London and New York, 1938–9, 2/1964–7, s. 3100–3103
Scurdel-Thomine, J., "Isfahan," in EI2 IV, 1978, s. 97-107.
Smith, M.B., "The 'Manrs' of Isfahan," Athar-é Iran, I (1936), s. 317–358.

NAME: *Isfahan*
CITY:
CENTURY:
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Achaemenid, Seljuk, Ilkhanid, Safavid, Qajar*
LOCATION:

OBSERVATIONS: *This city, located in the middle of Iran, served as the capital of the Seljuks during several historical periods. As it is situated at a point which controls the entire territory of Iran, it became a strategically significant city. It is set in an oasis on the banks of the Zayandeh River, at edge of the Great Kavir desert, south of Kum, on the slopes of the Zagros Mountains.*

Ptolemy called Isfahan by the name of "Aspadana", which means "the meeting place of the army". This term reflects the strategic location of the city, even in its earliest periods.

BİBLIOGRAPHY:
Bakhtiar, A., "The Royal Bazar of Isfahan," Iranian Studies 7/1-2, 1974, pp. 320-347.
Bala, M., "Isfahan," I A V/2, 1950, pp. 1068-10772.
Beazley, E., "The Pigeon Towers of Isfahan," Iran 4, 1966, pp. 105-9.
Briant, P., Histoire de l'Empire Perse. De Cyrus à Alexandre, Paris, 1996.
Bishop Mrpp. (Isabella L.Bird), Journeys in Persia and Kurdistan, 2 volpp., London, 1891.
Gaube, H., Iranian Cities (New York, 1979), pp. 65–98.
Godard, A., "Isfahan," Athar-é Iran, II (1937), pp. 7–176.
Godard, A., "The Jurjir Mosque in Isfahan," Survey of Persian Art, ed. A. U. Pope and P. Ackerman, London and New York, 1938–9, 2/1964–7, pp. 3100–3103
Scurdel-Thomine, J., "Isfahan," in EI2 IV, 1978, pp. 97-107.
Smith, M.B., "The 'Manrs' of Isfahan," Athar-é Iran, I (1936), pp. 317–358.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan tarihî dönemlerde Gabae ya da Spahan olarak bilinmektedir. Şehir Akamenid hanedanlığı döneminde gelişmeye başlamıştır. Bununla birlikte şehirde bu dönemden çok fazla kalıntı bulunmamaktadır. Kentteki ilk kalıntılar, Sasani döneminden (224-651) günümüze ulaşmıştır. Sasani döneminde şehrin batısındaki Garaladan Tepesi'nin üzerine bir saray inşa edilmiştir. Şehristan bölgesinde kuzeydoğudaki Jey Şehri, sonraki dönemlerde geriledi. Yahudi mahallesinin olduğu bugünkü Mescid-i Cuma Camisi'nin olduğu bölge genişlemeye ve gelişmeye başladı. Bu bölgede Arapların gelmesiyle birlikte bir cami inşa edilmiştir. Bu İlk cami 771'de Abbasiler zamanından kalmadır. Buyid Hanedanlığının (935-1030) kente hâkim olduğu yıllarda kentin çevresi sur duvarlarıyla çevrilmiştir. Şehrin kuzeydoğusunda bulunan ve ayrı bir kale görünümündeki Kale-i Tabaraq bu dönemde inşa edilmiştir. Buyidler zamanında kentte başka yapılar da inşa edilmiştir. Bunlardan birisi de Jurijir Camisi'dir. 1050 yılında kent Selçukluların eline geçmiştir. Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey zamanında kent Selçukluların başkentleri olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde kentte birçok yapı inşa edilmiştir. Bunlar arasında özellikle saray, son derece dikkat çekici bir yapı olmasına karşılık günümüze ulaşmamıştır. Selçuklu döneminde dikkat çeken yapılardan birisi de yine günümüze ulaşmamış bir yapı olan Nizamiye Medresesi'dir. Selçuklular zamanında kentin çevresindeki bazı küçük yerleşmelerin de geliştiği görülür. Ardistan, Zevvare, Gez, Deşti bunlar arasında yer almaktadır. Şehirde inşa edilmiş minareler, Selçuklu varlığını en güzel biçimde bizlere yansıtan yapılar olmuştur. Saraban, Sin, Ali Cami minareleri bunlar arasında gösterilebilir. Selçuklu yönetimi altındayken İsfahan, Selçukluların kendilerine bağladıkları beylikleri kolaylıkla kontrol edebildikleri bir şehirdi. Bu yüzden Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey, başkenti Rey'den buraya kaydırmıştır. İsfahan, Sultan Sencer sonrasında devletin dağılmasıyla birlikte, merkezilik konumunu da kaybetmiştir. İlhanlılar zamanında Sultaniye'nin ön plana çıkmasıyla birlikte bir süre kent ve çevresi siyasi bakımdan önemsizleşmiştir.

Selçuklu dönemi sonrasında 14.y.y.'da kent, bölgenin merkezi konumundaydı. Bu dönemde Zaindeh Irmağı havzasındaki küçük yerleşmeler gelişmeye başlamıştır. Selçuklu döneminde kurulan bazı yapılar bu dönemde onarımlar geçirmiştir. Kentin çevresindeki bu yerleşmelerde aynı zamanda türbeler de inşa edilmiştir. Piri Bakran Türbesi, Şeyh Abu Abdullah Sukla Türbesi bunlar arasındaki en önemli türbelerdir. Dış kısmı son derece zengin çini dekorasyonuna sahip İmamzade Cafer Türbesi de bunlar arasında yer alıyordu. 14. y.y.'da kentte birkaç medrese yapıldı, daha sonraki dönemlerde ise kent Muzafferilerin kontrolü altına girmiştir. 15.y.y.'da kentte hanikahlar ve bazı türbeler inşa edildi. Bunların dışında kentteki yapılarda esaslı onarımlar yapılmıştır. Kent, bu dönemle birlikte, seramik üretim merkezi olarak ön plana çıkmaya başlamıştır.

Timurlular ve Akkoyunlular arasındaki çekişmelere sahne olan kent, başkent için gerekli olan donanımları 16.y.y. sonunda elde etmeye başladı. 1598'de Şah Abbas, İsfahan'ı imparatorluğun başkenti olarak seçti. Şehir, Mescid-i Cuma yakınlarındaki eski meydan çevresinde yeniden dini, ticari açıdan ve hükümdarlık merkezi olarak gelişmeye başladı. Meydanın güneyine Şah Camii olarak bilinen yapı inşa edildi. Şah Abbas kentte köşkler, pazar ve çarşılar da inşa ettirmiştir. Dört Bahçe sistemi olarak da adlandırılan geniş ağaçlıklı ve su kanalları olan bir bahçe ve ırmak üzerinde 33 kemerli köprü ile Hoca Köprüsü'nü inşa ettirmiştir. Irmaktan şehrin içine çeşitli kanallarla su taşınmış ve taşınan su bu yapıların çevresinde akıtılmıştır. 18.y.y'a kadar olan dönemde İsfahan, hem mimarisi hem de göz alıcı duvar resimleri ve el sanatlarıyla bir kültür merkezi haline gelmiştir. Bu özelliği, 18.y.y.'da Safevilerin çökmesiyle birlikte son bulmuştur. Şehir daha sonraları, Kaçar Hanedanlığının kontrolü altına girmiştir. Bu dönemde devlet merkezinin İsfahan'dan Tahran'a taşınmasıyla birlikte kent gerileme dönemini yaşamaya başlamıştır.

Isfahan was historically known as Gabae or Spahan. The city began to grow during the Achaemenid Dynasty, but there are, unfortunately, few remains from this period. The first ruins of the city to have survived date from the Sasanian era (224-651), when a palace was built on Mount Garaladan to the west of the city. The city of Jey, to the north-east of Shahrestan, subsequently declined in importance. The district of the Jewish neighborhood, where the Friday Mosque now stands, began to expand and develop at this time. After the Arabs came to this area, the first mosque was built in 771 during the time of the Abbasids. Walls were built around the city when it came under the domination of the Buyid Dynasty (935-1030). The fortress of Tabaraq, located in the northeast section of the city and which appears to be a separate citadel, was built at this time. Other buildings, such as the Jurijir Mosque, were also built during the Buyid period. In 1050, the city was conquered by the Seljuks. During the administration of Seljuk Sultan Tugrul Bey, the city served as the capital of the Seljuks. During this time many notable structures were built, including a palace and the Nizamiye Madrasa, both which have not survived. Some of the small Seljuk period settlements, such as Ardistan, Zevvare, Gez and Dashti, began to develop around the city. The minarets built in the city, such as those attached to the mosques of Saraban, Sin and Ali, are some of the most beautiful, reflecting Seljuk influence in the region. Under the administration of the Seljuks, Isfahan became a more central headquarters for controlling outlying principalities. It was for this reason that the Seljuk Sultan Tugrul Bey shifted the capital from Rayy to here. However, the city lost the position of central importance after the period of Sultan Sanjar, as the Seljuk state declined. When the city of Sultaniye came into prominence during the period of Ilkhanids, Isfahan and its surroundings became politically insignificant.

Following the Seljuk period in the 14th century, the city became a regional center. Small settlements in the basin of the Zayandeh River began to develop, and some of the structures built during the Seljuk period underwent repairs. The most important tombs, such as the Piri Bakran tomb and the tomb of Sheikh Abu Abdullah Sukla, were established in the settlements around the city. The Imamzade Jafar Tomb, with its extremely rich exterior tile decoration, was built at this time. In the 14th century, several madrasas were also built in the city, which later came under the control of the Muzafferis. In the 15th century, several sufi dervish lodges and tombs were built in the city. In addition, many of the city's buildings were completely restored. The city came into prominence in this period as a center of ceramic production.

The city, which witnessed disputes between the Timurids and the Akkoyunlu White Sheep Turkmen tribes, gained the necessary qualities to become a capital city at the end of the 16th century. In 1598, Shah Abbas chose Isfahan as the capital of the empire. The city then began to develop as a religious, commercial and royal center around the old square near the Mescid-i Cuma. To the south of the square, the building known as the Shah Mosque was built. Shah Abbas built mansions, markets and bazaars in the city. A garden with water channels and broad trees, built according to the plan known as the "four garden" system, and the Hodja Bridge, a 33-arched bridge across the river, were also erected. Water was brought by a variety of channels from the river and was transported through these structures. By the 18th century, Isfahan had become a cultural center noted for its architecture, attractive mural decorations and handicrafts. However, it lost its primacy with the collapse of the Safavids. The city later came under the control of the Qajar dynasty. When the capital of the state was transferred from Isfahan to Tehran, the city began to decline.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ESERİN ADI: İsfahan Cuma Camii
ŞEHRİ: İsfahan
YÜZYILI: 8-11-14-16
DİĞER ADLARI: Mescid-i Cami, Camii el-Kebir, Cuma Camii,
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Abbasi, Selçuklu, Timurlu, Kaçar, Safevi
KONUMU: İsfahan kent merkezinde yer alır.

GÖZLEMLER: İsfahan kent merkezinde bulunan yapı, Selçukluların kentteki varlıklarını en iyi açıklayan yapıdır. İsfahan, 11.y.y.da İran'a gelen Selçukluların ilk başkentleri olmuştur. Sünniliği mezhep olarak benimseyen Selçuklular, Abbasi Halifesinin kentte inşa ettirdiği camiyi onarmayı bir onur görevi kabul etmişlerdir. Tuğrul Bey'in kenti fethiyle birlikte, kente Selçuklu hâkimiyetinin mührünün vurulması amacıyla burada çok yoğun bir imar faaliyetine başlanılmıştır. İsfahan Mescid-i Cuması, bu imar çalışmalarının başında gelmektedir. Selçuklular Mescid-i Cuma'yı sadece tek başına bir yapı olarak tasarlamadılar, aynı zamanda yapının çevresini de hesaba katarak bir meydan düzenlemesi içinde ele aldılar. Böylece İsfahan'da Safevi döneminde yapılacak olan geniş meydan düzenlemesinin öncülüğünü Selçuklular başlatacaktır. Caminin ilk durumu hakkında döneminin kaynaklarında bazı bilgiler bulunur. Yakut el-Hamevi, 1051 yılında Tuğrul Bey'in İsfahan'ı aldığı sırada ahşap sıkıntısı yüzünden İsfahan halkı tarafından caminin tahrip edilmeye zorlandığını belirtmektedir. 1052 yılında camiyi gören Nasır-i Hüsrev yapının muhteşem bir görünümünün olduğunu anlatmaktadır. Bunlardan anlaşıldığı kadarıyla Selçuklu öncesinde caminin çok destekli Arap Camii ya da Küfe plan tipinde yapıldığı ve üst örtü taşıyıcılarının ahşap desteklerden oluştuğu bilinmektedir.

NAME: *Jurna Mosque*
CITY: *Isfahan*
CENTURY: *8-11-14-16*
NAMES: *Masjid-i Jami, Jamii al-Kebir, Jurna Mosque,*
DATE:
ARCHITECT: *Nizam al-Mulk; Taj al-Mulk*
PERIOD: *Abbasid, Seljuk, Timurid, Qajar, Safavid*
LOCATION: *In central Isfahan.*

OBSERVATIONS: *Situated in the center of the city of Isfahan, the Jurna Moque is the most significant Seljuk monument in the city. Isfahan became the capital of the Seljuks, who came to Iran in the 11th century. Adopting Sunni Islam, the Seljuks considered it an honor to repair the mosque, which was built by the Abbasid caliph. After the conquest of the city by Tughrul Beg, the Seljuks began an intense construction activity, and the Isfahan Masjid-i Jurna is the leading example of these efforts. The Seljuks did not conceive of the Masjid-i Jurna as an independent structure, but rather as an integral part of the urban plan. The Seljuks thus initiated the concept of the urban square, which would be further developed during the Safavid period. Information from sources of the period relate the initial state of the building. Yakut al-Hamevi states that when Tughril Beg conquered the city in 1051, the citizens of Isfahan forced him to destroy the building because of their need for wood. Nasir-i Husrev, who saw the mosque in 1052, describes its magnificent appearance. According to these sources, it can be determined that the mosque was built in the Arabic or Kufa-type hypostyle mosque plan, as there were numerous wood bearing supports in place prior to the Seljuk period.*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şehrin Selçuklular tarafından ele geçirilmesinin ardından dini farklılıklar ve rakip gruplar arasındaki mücadeleye bağlı olarak caminin bir yangın sonucunda tahrip olması; şehir, Melik Şah'ın yönetimi altındayken yapının eski mimari elemanlarının yenilenerek, yeni bölümler ilave edilmesi için yönlendirici olmuştur.

Cuma Camii'nin şu andaki ayakta duran kısmı, 771 yılında Abbasi döneminde başlayıp, sürekli devam eden ve 12.y.y.'da sona eren inşa çalışmaları,rekonstrüksiyonlar ve ilavelerden oluşmaktadır. Arkeolojik kazılar caminin kapalı bölümünün (hypostyle) yaklaşık 10.y.y.'a kadar Abbasi döneminde yapılmış şekliyle günümüze ulaştığını ortaya koymuştur.

Abbasi döneminden sonra ise avlunun etrafındaki cepheler ilave edilmiş, ana eyvanın iki yanına birer minare yerleştirilmiştir. Bilinen en erken tarihli çifte minareli camidir. Selçuklu döneminde yapıya bugünkü kimliğini de kazandıracak olan iki kubbeli bölüm ilave edilmiştir. Güneydeki mihrap önünde bulunan kubbe Melik Şah'ın ünlü veziri Nizam'ül-Mülk tarafından 1086-87 yılları arasında yaptırılmıştır. Bu kubbe, zamanının en büyük kubbesidir.

Kuzey kubbesi yaklaşık olarak bir yıl sonra Nizam'ül-Mülk'ün ölümünün ardından, rakibi ve selefi Tac'ül-Mülk tarafından, Melikşah'ın hanımı Türkan Hatun adına yaptırılmıştır. Bu kubbeli bölüm Kümbedi-i Haki olarak bilinmektedir. Bu kubbeli odanın fonksiyonu kesin olarak belli değildir. Kuzey güney aksında yerleştirilmiştir. Buna karşılık, inşa edildiği dönemde caminin ibadet sınırlarının dışındadır. Buradaki kubbenin, güney kubbesine hızlı bir cevap olmak üzere çok çabuk bir biçimde yapıldığı bazı araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir. Yapı her ne kadar ilk inşası Selçuklu döneminden olmasa da yapılan ilaveler bakımından yeniden ele alınmış olması sebebiyle, Selçuklu mimarisinin bir şaheseri olduğunu kanıtlamaktadır. Eyvanlar, Selçukluların idaresi altındayken ilave edilmiş ve camiye şimdiki dört eyvanlı görünüm kazandırılmıştır. İran'da bilinen en erken tarihli merkezi mekân plan tipindeki yapıdır. Bu özelliğinin dışında yapının bu planı, kendisinden sonraki dönemlere de etki edecek ve İran'da sonraki dönemlerde inşa edilecek olan camilerin temel plan tipi olarak kullanılmaya başlanılacaktır.

Avlunun etrafını çevreleyen çift katlı revak sistemi, tek katlı revakların yerini alarak ve bazı yerlerde de birleştirilerek 1447 yılında ilave edilmiştir.

Caminin planı zaman içinde yapılan eklemeler sebebiyle karışık bir hal almıştır. Bu karışıklığa rağmen yapının ana şeklindeki tasarım anlayışı yüzyıllar boyunca değişmeden kalmıştır. Eklemeler bazen bir mihrap, bazen bir tonozlu bölüm, bazen de minare şeklinde olmasına karşılık, tasarımı şekillendiren ana çerçeve sürekli olarak korunmuştur.

Cami, İsfahan kent merkezinin binlerce yıllık kent belleğinde yer alan en önemli anıttır. Yapı hem siluetiyle hem de kent dokusuna yaptığı çevresel katkıyla kentin ayrılmaz bir parçasını oluşturmuş, kentin kalbine yerleşmiştir. Yapı bulunduğu dokunun içine öyle yerleşmiştir ki, girişin nerede başladığı ve dış sınırlarının kesin olarak nerede bittiği anlaşılamamaktadır. Bugün bazı bölümlerde sınırların önüne paravanlar konulmuş olmasına karşılık, sokakla iç içe olan kısımları halen bulunmaktadır. Şimdiki ana taç kapısı güneydoğu köşede yer alır. Bu kapının 1804 yılında yapılan onarım sırasında inşa edildiği üzerindeki kitabeden anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bitişiğindeki medreseye doğru yönelen bir boşlukla ilgili bir kitabe daha bulunur. Bu kitabeye göre ise Muzaferiddin Sultan Mahmut döneminde (1358-1374) bu bölüm inşa edilmiştir.

Birçok araştırmacı mevcut taç kapının 14.y.y.'dan kaldığını kabul eder. Muhtemelen bugün bulunmayan büyük bir taç kapının yerine inşa edilmiş olmalıdır.

Bir başka kapısı ise 1590 tarihlidir. Şah Abbas dönemine ait olan bu taç kapı kuzeybatı köşede yer almaktadır. Avlu duvarlarının güneybatı ve kuzeybatı köşelerinden çarşı ile ilişkisini sağlar. Kuzeyde kubbeli odanın duvarlarına bitişik olduğu bilinen büyük taç kapı günümüzde kullanılmamaktadır. Doğu-batı doğrultusunda yerleştirilen taç kapı üzerindeki kitabeye göre 1366 yılında inşa edilmiş olmalıdır. Kuzeydoğu köşedeki kapısı da günümüzde kullanım dışıdır. Üzerinde Kur'an-ı Kerim'den alınmış ayetlerden oluşan bir kitabe bulunur. Kapı, sırlı tuğla ve çini yerine stuko ile süslenmiştir. Kapı üzerinde Kur'an-ı Kerim'den alınmış ayete yapılan bir atıf olması kapının, caminin 1121 yılındaki yangından sonra restore edilmiş kapısı olduğunu düşündürmektedir. Cami zaman içinde birçok değişime uğramışsa da mimari formunu, yapım elamanlarını, planını oluşturan elemanları ile farklı malzemelerden yapılmış süsleme unsurlarını, tekniklerini en iyi biçimde vurgulayarak günümüze gelmiştir.

Avlunun her bir dört cephesi de düz görünüşlüdür. Buna karşılık revakların arkasında farklı bölümlere açılan koridorlar ve bağlantılar bulunur. Yapının avlusu iki katlı sivri kemerli revaklarla çevrilidir. Revak yüzlerinde sırlı tuğla ile yapılmış geometrik şablonlar arasına yerleşen açık ve koyu mavi, beyaz ve sarı renkte çiniler kullanılmıştır. Bunların büyük bölümü Safevi ve Kaçar dönemi süslemeleridir. Dört eyvan çevresindeki revaklar simetrik bir biçimde düzenlenmiştir ve eşit yüksekliktedir. Batı revakının kuzey bölümü taç kapıya doğru farklı bir diziliş eğilimi vermektedir. Burada revaklar iki kat daha yüksekmiş gibi uzatılmıştır. Bu yüzden revaklar burada avlunun geri kalanından daha yüksektir.

After the city was captured by the Seljuks, the mosque was destroyed by a fire due to religious differences and clashes between competing groups. The older architectural elements of the mosque were restored and new sections were added during the reign of Malik Shah.

The surviving part of the Juma mosque is a result of continous construction activities, reconstructions and additions, which began in the Abbasid period in 771 and ended in the 12th century. Archaeological excavations have demonstrated that the hypostyle section of the mosque survived as built in the Abbasid period up until the 10th century.

Facades around the courtyard were added, and a minaret was placed on each of the two sides of the iwan after the Abbasid period. It is the earliest twin minaret mosque known. The section with two domes, which gave the building its character today, was added during the Seljuk period. The dome in front of the mihrab in the south was erected by Malik Shah's famous vizier, Nizam al-Mulk, between 1086-87. This dome was the largest dome of its time.

When Nizam al-Mulk died, about one year later, his opponent and successor, Taj al-Mulk, built the north dome in honor of Malik Shah's wife Turkan Hatun. This domed bay is known as Kumbedi-i Haki. The function of this domed room is not known exactly. It is placed on the north-south axis, and despite this, it laid outside the worshipping boundaries of the mosque. Some researchers state that this dome was built very quickly as a response to the construction of the southern dome. Although the first construction of the building does not date from the Seljuk period, it can be considered a masterpiece of Seljuk architecture due to their additions. Iwans were added in the Seljuk period and the appearance of the mosque with four iwans was created. It is the oldest known building with a central courtyard plan. This plan influenced later mosques in Iran and this plan became the basis for all mosque construction.

The two-tiered arcade system, which surrounded the courtyard, replaced the single-tiered arcades. It was added in 1447.

Due to the additions made over time, the plan of the mosque has become complex. Despite this, the design concept of the building has remained the same thoroughout the centuries. Although the additions consisted, at times, of a mihrab, a vaulted section and a minaret, the main design plan was always preserved.

An integral part of the memory of Isfahan for thousands of years, this mosque is its most important monument. The building has become an inseparable element of the city and won its fame through both its appearance and its environmental contribution to the urban structure. The building fits so integrally to the environment that it cannot be determined where its entrance starts and where its limits end. Although some screens were placed in front of the mosque perimeter, it still has sections directly alongside the street. Its present portal is in the southeast corner. It is understood from the inscription on the portal that this building was constructed during the repairs of 1804. However, there is another inscription regarding the space, located in a section leading to the adjacent madrasa. According to this inscription, this section was built during the reign of Muzafereddin Sultan Mahmut (1358-1374).

Many researchers accept that the building dates from the 14th century. It was probably built to replace a large portal, which no longer exists.

Another portal is dated to 1590. Belonging to the Shah Abbas period, this portal is in the northwest corner. It provides access to the bazaar through the southwest and northeast corners of the courtyard. This large portal, which is known to have been located adjacent to the walls of the domed section, is not used today. Placed in the east-west axis, the portal was probably built in 1366. The door in the northeast corner is not currently used either. There is an inscription on the door surround, which consists of verses taken from the Qur'an. The door frame is decorated with stucco, instead of glazed brick and glazed tiles. Since it has a reference to a verse from the Qur'an, this was probably the door of the mosque, and which was restored after the fire in 1121. Although the mosque underwent many alterations over time, it has survived to this day by emphasizing, in the best possible way, its architectural design, the contruction elements comprising its plan and its decorations made of various materials and techniques.

Although all four facades of the courtyard have a straight-forward appearance, there are corridors and connections which open onto various sections between the arcades. The building's courtyard is surrounded by two-tiered arcades with ogee arches. The arcade surfaces are covered with light and dark blue, white and yellow glazed tiles, which are placed between geometric glazed tile strips. Most of these decorations date from the Safavid and Qajar periods. The arcades around the four iwans are arranged symmetrically and are of the same height. The northern part of the western iwan alters the appearance of the portal. The arcades have been lengthened here, and appear twice as tall and, as such, are taller here than those in the remaining part of the courtyard.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Güneydeki Kubbeli Bölüm

Selçuklular bu şehre geldiklerinde karşılarında bulduklan tahrip olmuş camiyi onarmaya başlamışlardır. Melik Şah, veziri Nizam ül-Mülk'e mihrap önünde 15 m. çapında ve yaklaşık 30 m. yüksekliğinde bir kubbe yapılmasını emretmiştir. Bu kubbe mimar Ebu'l Feth tarafından tasarlanmıştır. Kubbe kasnağında bulunan iki kitabede Melik Şah ve Nizam'ül Mülk'ün isimleri geçmektedir. Kaburgalı tarzda inşa edilen kubbe köşelerde üç dilimli tromplara bağlanmıştır. Bunlar da yükü taşıyıcı duvarlara ve sekiz kalın ayağa aktarır. Bu ayakların ilk camiden günümüze kaldığı ve bu bölümün erken dönem camisinin çok sütunlu bölümünün üzerine geldiği düşünülmektedir. Böylece mihrap önü kubbesi olarak adlandırılan bu uygulama İran'daki diğer camiler için de bir örnek oluşturacaktır. Yapıda gerçekleştirilen onarım ve inşa çalışmalarıyla ilgili kitabe burada bulunur.

The domed bay in the south

When the Seljuks came to this city, they began to repair the damaged mosque. Malik Shah ordered his vizier, Nizam al-Mulk, to build a dome in front of the mihrab, 15 m. in diameter and 30 m. high. This dome was designed by Ebu'l Feth. The names of Malik Shah and Nizam al-Mulk are mentioned on two inscriptions on the drum of the dome. The ribbed dome connects to three sectioned squinches in the corners. These transfer the load to the bearing wall and eight thick pillars. These pillars probably date from the original mosque and this section overlaps the multi-columned section of the early mosque. This application, known as the dome in front of the mihrab plan, set an example for the other mosques in Iran. The inscription regarding the repair and construction work is situated here, and reads as follows:

بسمله امر ببناء هذه القبة فى ايام السلطان المعظم شاهانشاه الاعظم ملك المشرق والمغرب ركن الاسلام والمسلمين معز الدنيا والدين ابي الفتح ملكشاه بن محمد بن داود يمين خليفة الله امير المؤمنين اعز الله نصره العبد الفقير الى رحمة الله الحسن بن على بن اسحق على يد ابى الفتح احمد بن محمد الخازن.

KİTABE * **INSCRIPTION ***

"Besmele... Bu kubbe Sultanul Muazzam Şahin şah el azim doğunun ve batının malikı islamın ve muslumanların rüknü, dünyanın ve dinin güçlüsü Ebül Feth Melik Şah bin Muhammet bin Davut, Allah'ın halifesinin sağ kolu, müminlerin emiri Allah'a sığınan fakir kulun, Allah rahmet eylesin Hasan bin Ali bin İshak, ebu El Feth Ahmet bin Muhammed eliyle ve parasıyla binasına emretti."

(* S.Blair)

"Basmala. During the days of the great sultan, august shahanshah, king of the East and the West, piller of Islam and the Muslims, strengthener of the world and religion, Abu'l-Fath Malikshâh b. Muhammad b. Da-'ûd, right hand of God's caliph, the Commander of the Faithful, may God glorify his victo- ry, the poor servant in need of God's mercy al-Hasan b. Ali b. Ishaq ordered the construction of this dome under the supervision of Abl'l-Fath Ahmad b. Mu-hammad, the treasurer."

Kuzeydoğu köşedeki kubbe:

Bu kubbeli bölüm Taj ül-Mülk tarafından Melik Şah'ın karısı Terken Hatun için 1088-894da yapılmıştır. Kubbeli bölümün camiden bağımsız ayakta durması, birçok Sanat Tarihçi'nin bu bölümün işlevi konusunda tartışmalarına vesile olmuştur. Bu konu ile ilgili farklı düşünceler mevcuttur. Buna göre bazıları bu yapıyı özel ibadet mekânı, kütüphane, kadınlar camii gibi işlevlerle açıklamaya çalışmıştır. Yapının ölçüleri son derece küçüktür. Ayrıca ilk inşa edildiği dönemde caminin sınırlarının dışında güneydeki kubbeyle aynı aks üzerinde bulunuyordu. Kare gövde yükselerek üst bölümde sekizgen kasnağa dönüşür. Gövde üzerinde cami tarafında üç masif ayak bulunurken, diğer bölümler duvara oturmaktadır. Üst bölümde köşelerde kubbeye geçiş elemanı olarak üç dilimli tromplar tercih edilmiştir. Kubbe eteğinde kûfi bir kitabe kuşağı bulunur. Kubbe kenarlardan on çift kaburgayla başlar ve ortada pentagon şeklini alır. Kubbe içinde Kur'an-ı Kerim'den ayetler farklı biçimlerdeki tuğla ile Kûfi olarak yazılmıştır.

Birçok araştırmacı kubbeli bölüm ile Kümbed-i Haki'yi karşılaştırır. Bu araştırmacılara göre Kümbed-i Haki; oranlan, matematiksel tasarımı, parçalannın birbiriyle uyumu, altın orana bağlı kalması gibi bakımlardan Gotik mimarisi ile kıyaslanır.

Güneydeki kubbenin süslemesinde stuko süslemeler kullanılmıştır. Kümbed-i Haki'nin süslemesinde ise tuğlaya dayanan ve strüktür ile iç içe geçmiş süsleme tercih edilmiştir. Kümbed-i Haki'de sürekli ve dengeli bir biçimde bir dizi takip edilmişken, güney türbede böyle bir dizi görülmez. Bunun nedeni, süslemenin mevcut bir strüktür üzerine yapılmasına ve kuzeydeki gibi süslemeye yön gösterecek baştan başa bir tasarım içinde bir ilke olmaksızın süsleme elemanlannın kendiliğinden tasarlanmış olmasına bağlanmaktadır.

Yapının her bir dört eyvanı da aynı plan ve özellikle değildir. Her birinde farklı ölçüler, farklı mimari gelenekler ve süsleme özellikleri görülmektedir. Güneydoğu eyvanı diğer eyvanlara göre en çok göze çarpanıdır. Eyvan iki yandan iki minareyle sarılıdır. Eyvan ilk olarak bu coğrafyada Sasani saraylannda görülmüştür. Ancak bir camide ilk kez uygulandığı örnek İsfahan Mescid-i Cuması'dır. Bunun yapılmasının gerekçesi olarak mihrap önündeki kutsal mekânın vurgulanmasının amaçlandığı ileri sürülmüştür. Diğer üç eyvan da bu plan düzenini küçük bir düzenleme şeklinde devam ettirmektedir.

Mihrap üzerinde yer alan kitabeye göre, Şah Tahmasp (1531-32) ve II. Şah Abbas (1642-1667) zamanında inşa edilmiştir. Aynca mihrap üzerinde Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın da adı geçmektedir. Bu kitabeye göre yapı hem onanlmış hem de dekore edilmiştir. Kitabede Kur'an-ı Kerim'den Allah'ın gücünü öven ayetler ile Şii imamların adlan da yazılıdır. Bu ifadelerden dolayı kitabenin 17. veya 18.y.y.'dan sonraya ait olduğu düşünülmektedir. Eyvanın içindeki mukarnaslı kaba örgü Safevi dönemine 15.y.y.'da aittir. Kazılar sırasında eyvan temellerinin altında eski camiye ait temeller bulunmuştur.

The dome in the northeast corner

This domed bay was built for Terken Hatun, the wife of Malik Shah, by Taj al-Mulk in 1088-89. The fact that the domed bay stands independent from the mosque has caused many art historians to debate it's function. There are different views on this issue. Some have tried to explain the function as either a private worship space, a library, or a women's mosque. The building is quite small, and was on the same axis as the dome in the south, and which was outside the mosque's walls when it was first built. The square body rises into an octagonal drum in the upper section. Although there are three massive pillars on the body on the mosque side, the other sections rest on the wall. Three truncated squinches were installed in the corners in the upper section, as a transition element to the dome. There is a kufic inscription band at the skirt of the dome. The dome starts from the edges with ten pairs of ribs and takes the shape of a pentagon in the middle. Verses from the Qur'an are written in kufic with bricks of different shapes inside the dome.

Many researchers compare the domed bay with the Kumbed-i Haki. According to these researchers, the Kumbed-i Haki is comparable because of its proportions, mathematical design, the harmony of its parts and the adherence of its proportions to the golden ratio. This geometric system can also be compared to Gothic architecture.

Stucco decorations were used for the dome in the south. The Kumbed-i Haki was decorated with brick in a dovetail pattern. While there is a continuous and balanced row in the Kumbed-i Haki, no such row is seen on in the south. The decoration here appears to have been designed spontaneously without reference to an entire design, as it was in the northern section.

The four iwans of the building have different plans and characteristics. Each has different dimensions, architectural traditions and decorative features. The southeast iwan is the most distinctive one, and is flanked by minarets on both sides. The iwan appeared for the first time in this region in Sasanian palaces. However, the first time it was used in a mosque was in the Isfahan Masjid-i Jurna. It has been suggested that the use of an iwan emphasized the holiness of the space in front of the mihrab. The other three iwans have the same plan on a smaller scale.

According to the inscription on the mihrab, it was built during the reigns of Shah Tahmasp (1531-32) and Shah Abbas II (1642-1667). In addition, the name of the Akkoyunlu White Sheep Turkmen ruler Uzun Hassan is mentioned. According to this inscription, the building was both repaired and decorated at that time. The inscription lists the names of Shiite imams and bears verses from the Qur'an which praise the power of God. Because of these texts, the inscription probably belongs to a period later than the 17th or 18th century. The rough stalactite decoration inside the iwan belongs to the 15th century or the Safavid period. Foundations, belonging to the old mosque, were found under the foundations of the iwan during archaeological excavations.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jurna Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

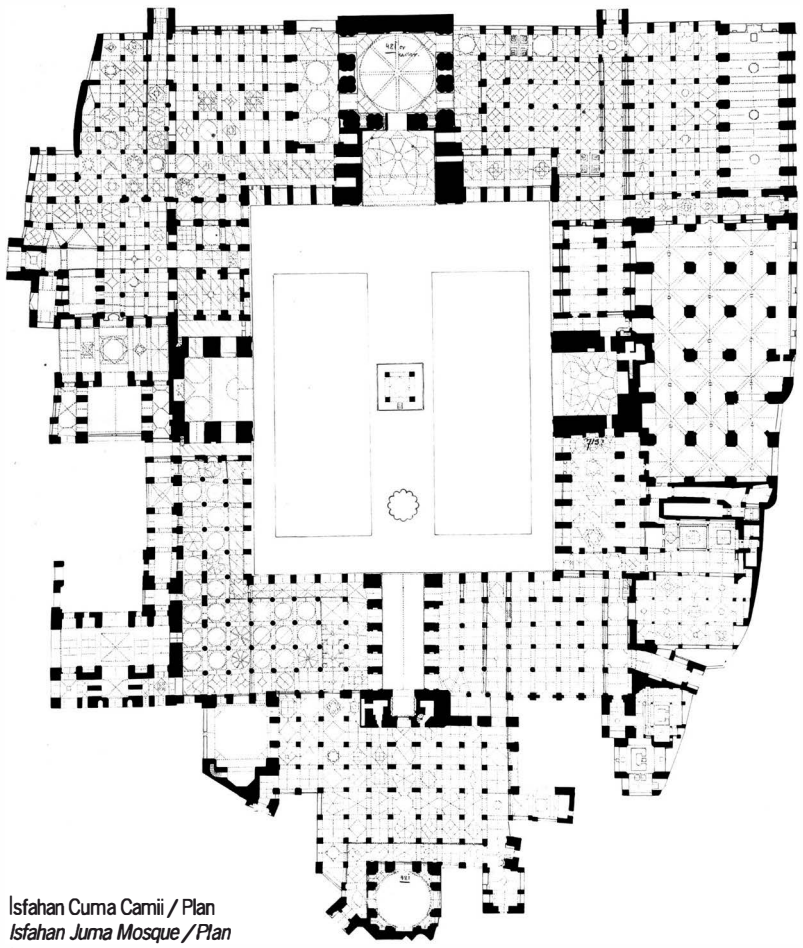
Yapının kuzeybatı ve güneydoğu eyvanlarında da Safevi döneminin eklemeleri görülmektedir. Bu eklemeler her ikisinde de bir birbirinden farklıdır. Eyvanların içleri yığın halinde mukarnaslar içerir. Mukarnasların kenarları koyu mavi çinilerle sınırlandırılmıştır. Her bir mukarnas salkımı aşağıya inerken bir yıldız tutamı şeklinde sonlanır. Çini planlardan oluşan kitabe kuşağı yatay bir biçimde eyvan duvarlarını dolaşmaktadır. Güneydoğu eyvanı Şakird sofası olarak adlandırılır. Burası zengin çini motifleriyle süslenmiştir. Yapının içinde büyük mukarnas parçaları bulunur. Mukarnas ünitelerin herbiri çok küçük kare parçalarla dekore edilmiştir. Bunların içinde de geometrik ve bitkisel motiflerle yazılı süslemeler bulunur.

Dört eyvan arasında uzanan harim, bir dizi küçük kubbenin örttüğü çok destekli bölümden oluşur. Bu kubbelerin birçoğu Selçuklu dönemindendir. Zamanla bu kubbeleri taşıyan ayaklarda değişiklik yapılmıştır. Bu sebeple bir kısmı kalınken, bir kısmı farklı şekillere sahiptir. Destekler arasında açık ve kapalı tonozlar bulunur. Açık tonozlar içeriye ışık sağlamak için kullanılır. Kapalı tonozlar ise birçok farklı tasarımda yapılmıştır.

Kullanılan tuğlalar altıgen, sekizgen ve ongendir. Bu kadar çeşitli kullanılmasının sebebi hem strüktür hem de süslemesiyle ilgilidir.

Camiye daha sonraki dönemlerde üç farklı ilave yapılmıştır. Bunlar; güneydoğudaki Muzafferiler'in medresesi, güneybatıdaki Timurlu dönemi ibadet mekânı ve batıdaki Safevi döneminin ibadet bölümüdür. Her üç bölüm de yapı ve plan elemanlarıyla birbirinden ayrışır.

İlhanlı Sultanı Olcaytu 1310 yılında caminin içine kuzeybatı bölümüne bir mihrap ilave ettirmiştir. Stuko mihrap, geometrik bir şablon içine yerleşen bitkisel kompozisyondan oluşur. Mihrap dışarıdan bir sivri kemer içine alınmıştır ve gömme bir kemer bulunur. Kemerler ve sütunları taşıyıcı değildir. Kitabe frizi, ferah bir biçimde eğimli olarak dış bükey yazılmış gibi duvarın içine gömülüdür. İsfahan Cuma Camii, tuğla mimarisinin ve zaman içindeki değişimin uyumlu muhteşem bir örneğidir. Kendisinden önce yapılmış benzer yapılar özellikle Suriye ve Kuzey Afrika'da görülür. İsfahan Cuma Camii, bu yapılardan farklı olarak anıtsallık boyutunu zaman içindeki değişimine borçludur. Yapı, stuko süslemesinden çinilerine; tuğla örgüsünden kûfi kitabe kuşaklarına; eyvanlarındaki farklılıktan kubbelerindeki orana varana kadar zaman içinde yaşanan değişimin canlı tanığıdır.

İsfahan Cuma Camii / Plan
Isfahan Juma Mosque / Plan
(E.Shröder)

Additions, belonging to the Safavid period, are visible in the northwestern and southeastern iwans. Both of these additions are different. The iwans have stalactites in clusters. The edges of the stalactites are bordered with dark blue glazed tiles. Each stalactite cluster ends in a cluster of stars as it descends. Horizontal glazed tile panels are placed around the iwan walls. The southeastrn iwan is called the Shakird. It is richly decorated with glazed tile motifs. There are large panels of stalactites in the building. Each stalactite unit is decorated with small, square pieces with geometric and plant motifs, and inscriptions.

The sanctuary, which extends between the four iwans, consists of a section with multiple supports, covered by a series of small domes. Many of these date from the Seljuk period. The pillars which carry these domes have been altered over time, and as a result, some of them are thick and some have different shapes. There are open and closed vaults among the supports. The open vaults were used to provide lighting for the interior. The closed vaults were built with many different designs.

The bricks of the mosque were hexagonal, octagonal and decagonal, and each shape was used in relation to the various structural and decorative imperatives.

Three different additions were made to the mosque at later periods. These are the Muzafferid Madrasa in the southeast, the Timurid period worship space in the southwest, and the Safavid worship space in the west. All three sections have different building and planning elements.

The Ilkhanid Sultan Oljaitu added a mihrab in the northwest part of the mosque in 1310. The mihrab, in stucco, is decorated with plant motifs, placed in a geometric template. The mihrab is set inside an ogee arch and there is an embedded vault. The arches and their columns are not load-bearing. An inscription band is embedded in the wall, written on a slant in a curved fashion.

The Isfahan Jurna Mosque is a magnificent example of brick architecture and harmonious change over time. There are similar buildings, made before it, especially in Syria and North Africa. The difference with these buildings is that the Isfahan Jurna Mosque is an example of a felicitous structural evolution, with its stucco decorations, glazed tiles, brick patterns, kufic inscription bands, the diversity of its iwans and the proportions of its domes.

BİBLİYOGRAFYA: Blair, S. ve Bloom, J.M., "The Art and Architecture of Islam", New Haven: Yale University Press, 1994, s. 53.
Byron, R., "The Road to Oxiana", New York: Oxford University Press, 1982, s.196.
Golombek, L. and Wilber, D., "The Timurid Architecture of Iran and Turan", Princeton: Princeton University Press, 1988, s.380-81.
Grabar, O., "The Great Mosque of Isfahan", New York: New York University Press, 1990, s. 49
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", Milano: Electa Architecture; [S.l.]: Distributed by Phaidon Press, 2004, s.94-95.
Michell, G., "Architecture of the Islamic World" London: Thames and Hudson, 1978, s.253.
Pourjavady, N. (ed.) ve E. Booth-Clibborn (kaynak), "The Splendour of Iran" London: Booth-Clibborn Editions, 2001, s.111-113.
Yeomans, R., "The Story of Islamic Architecture", Reading: Garnet, 1999, s.141-144.
Blair S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Trasoxania" Leiden; Brill 1991.

BIBLIOGRAPHY: *Blair, S. and Bloom, J.M., "The Art and Architecture of Islam", New Haven: Yale University Press, 1994, pp. 53.*
Byron, R., "The Road to Oxiana", New York: Oxford University Press, 1982, pp.196.
Golombek, L. and Wilber, D., "The Timurid Architecture of Iran and Turan", Princeton: Princeton University Press, 1988, pp.380 81.
Grabar, O., "The Great Mosque of Isfahan", New York: New York University Press, 1990, pp. 49
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", Milano: Electa Architecture; [S.l.]: Distributed by Phaidon Press, 2004, pp.94-95.
Michell, G., "Architecture of the Islamic World" London: Thames and Hudson, 1978, pp.253.
Pourjavady, N. (ed.) and E. Booth-Clibborn (originator), "The Splendour of Iran" London: Booth-Clibborn Editions, 2001, pp.111-113.
Yeomans, R., "The Story of Islamic Architecture", Reading: Garnet, 1999, pp.141-144.
Blair S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Trasoxania" Leiden; Brill 1991.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jurna Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

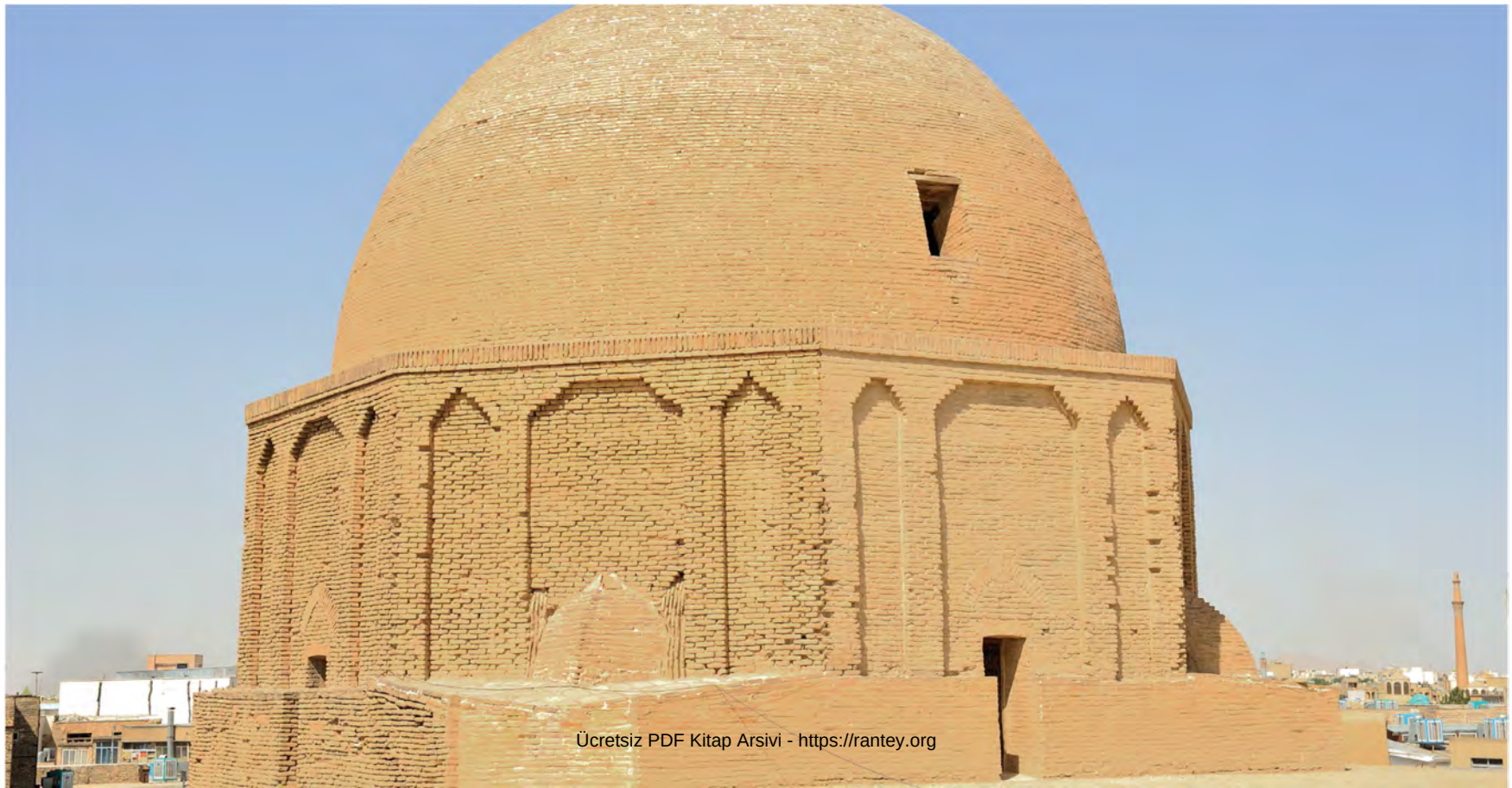
İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

زمین
زهره
مریخ
پلوتو
کوچکترین سیارات

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

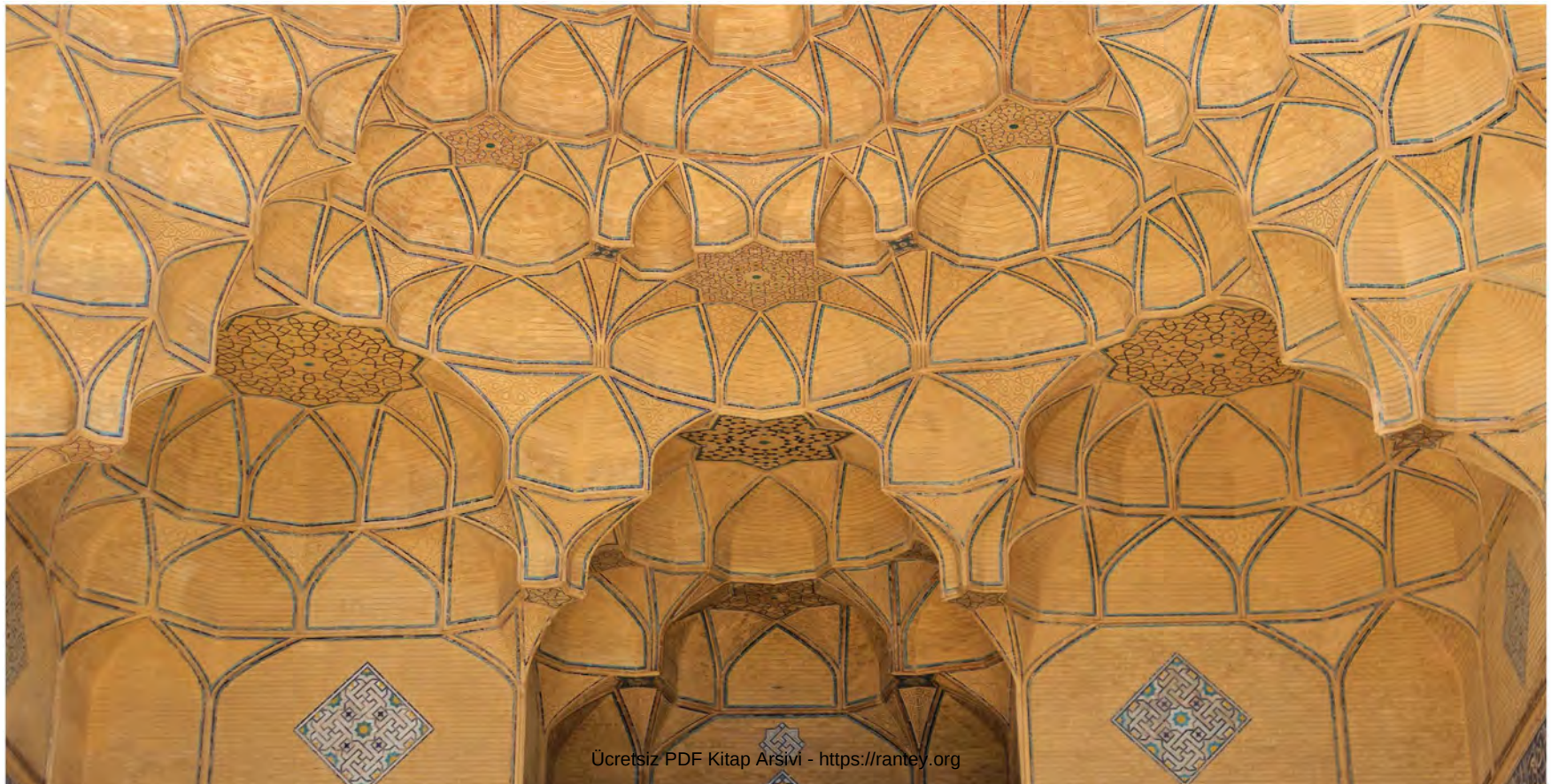

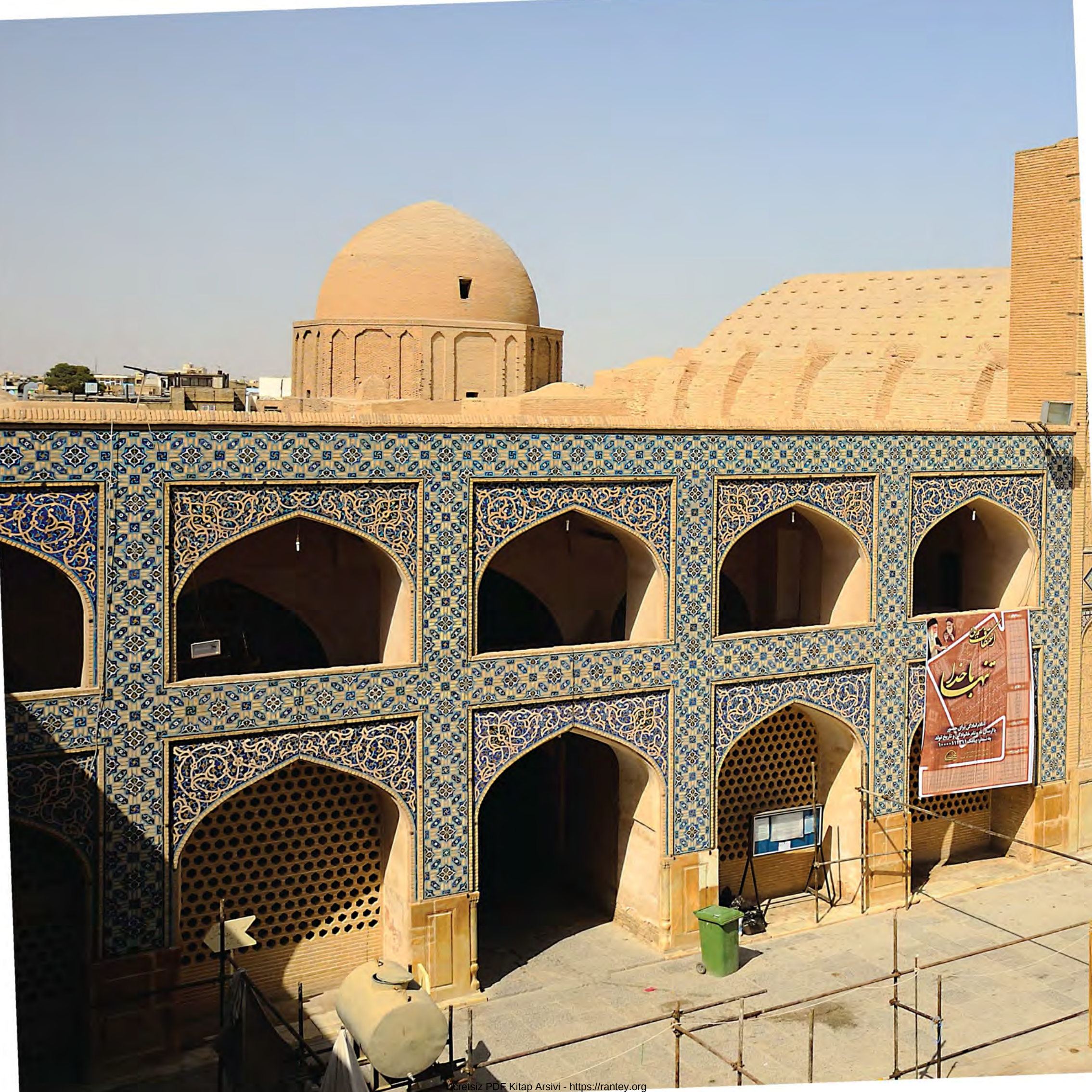
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jurna Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

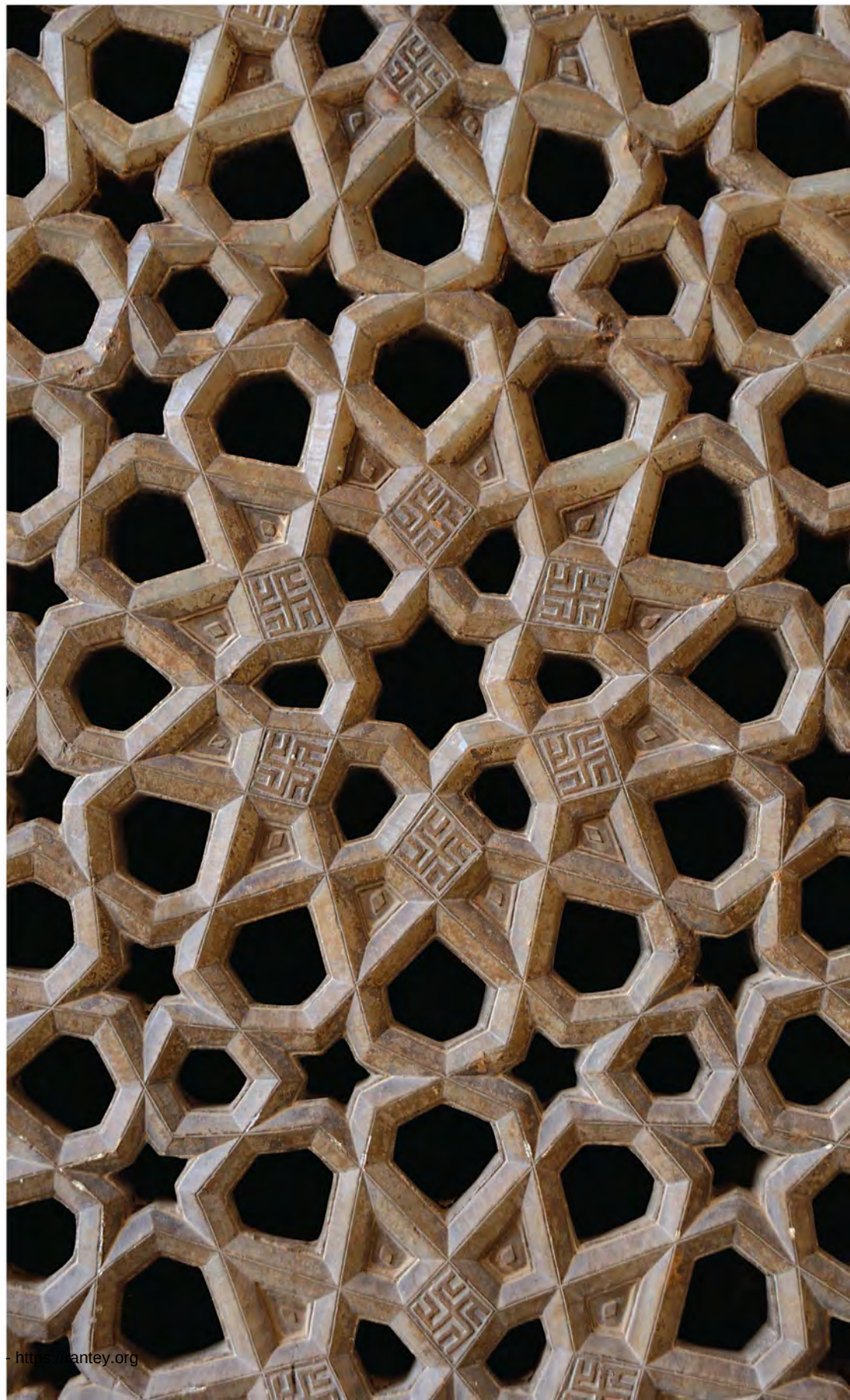
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://ra

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://kantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rarity.org

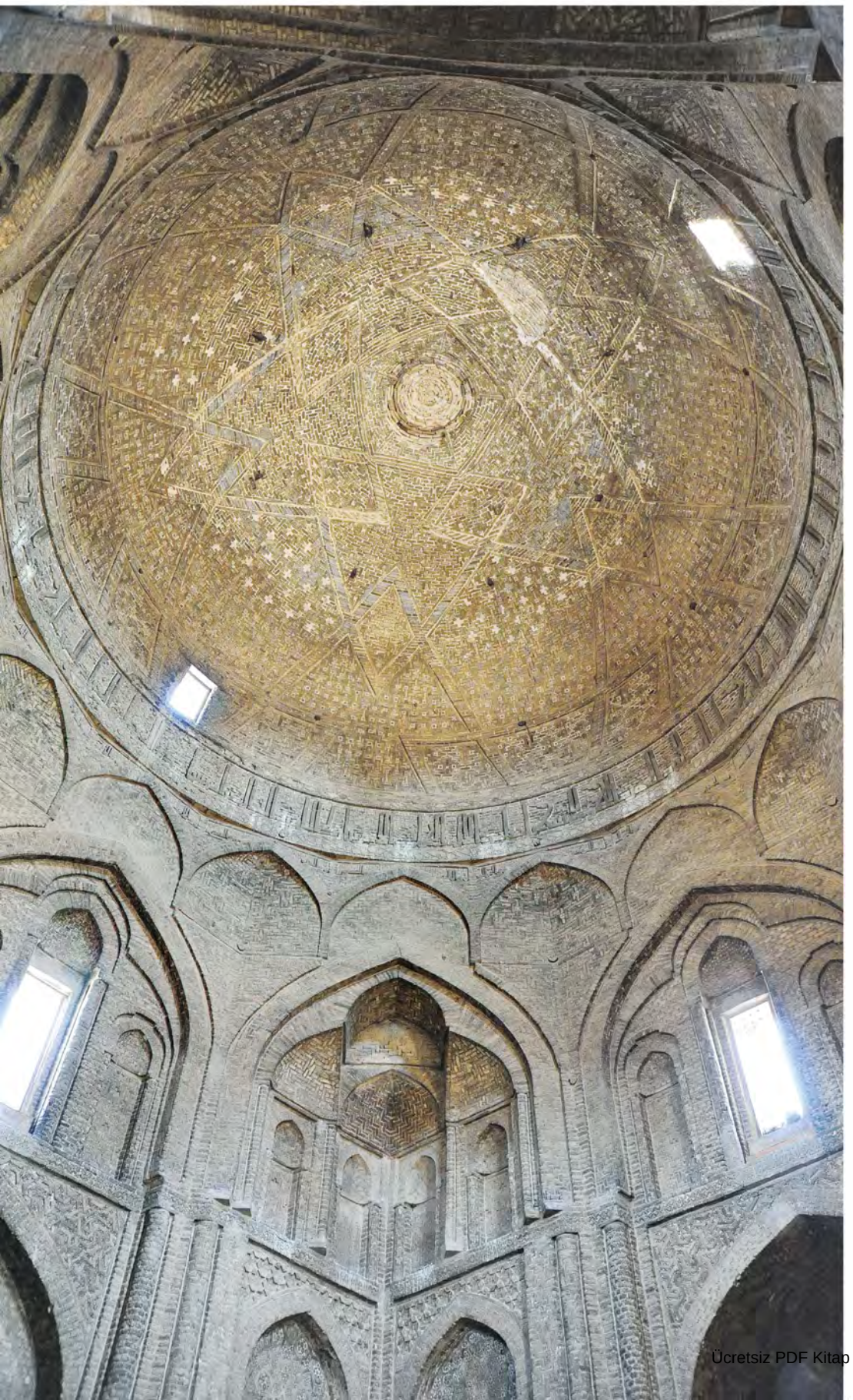

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jurna Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

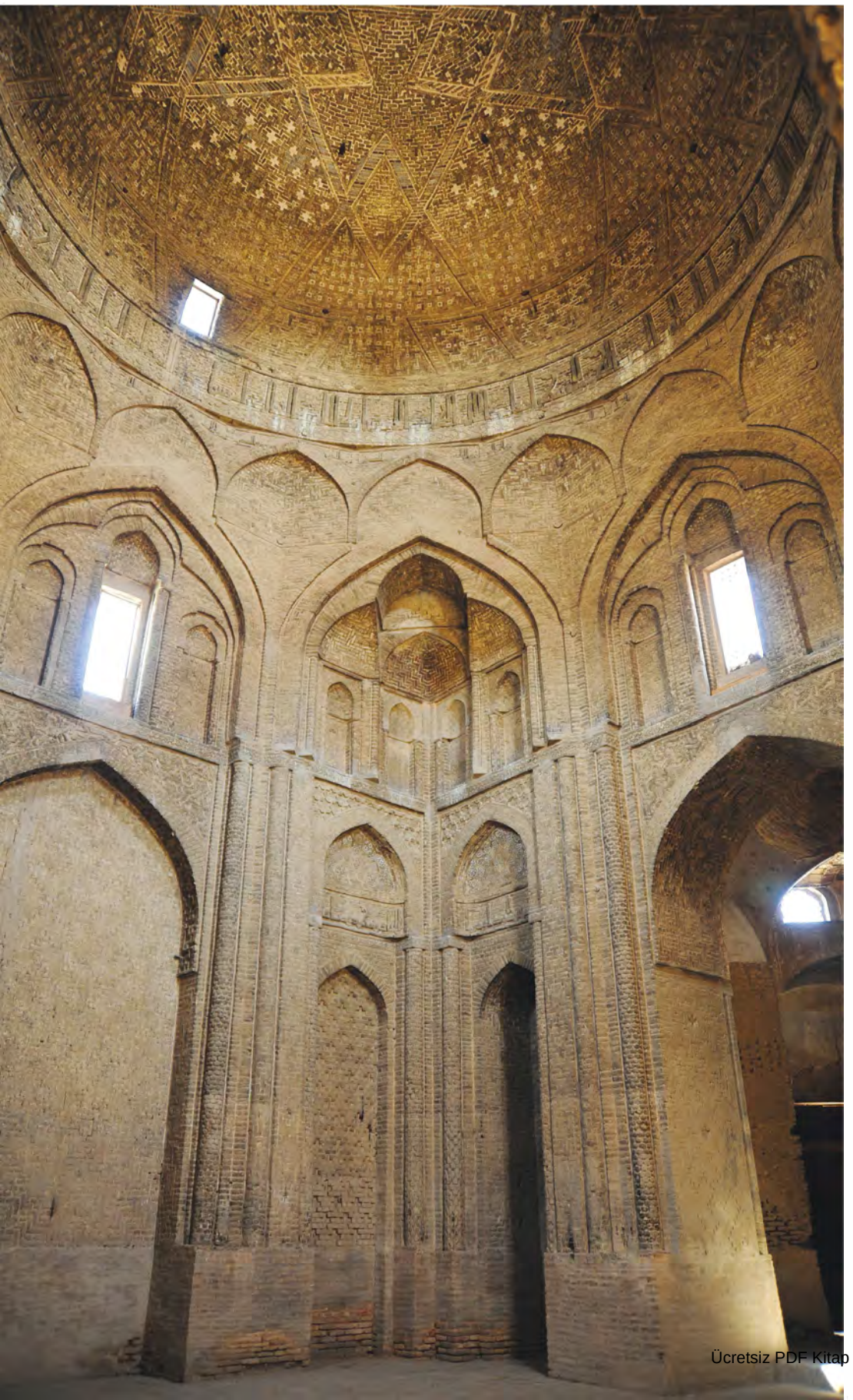
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jumа Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

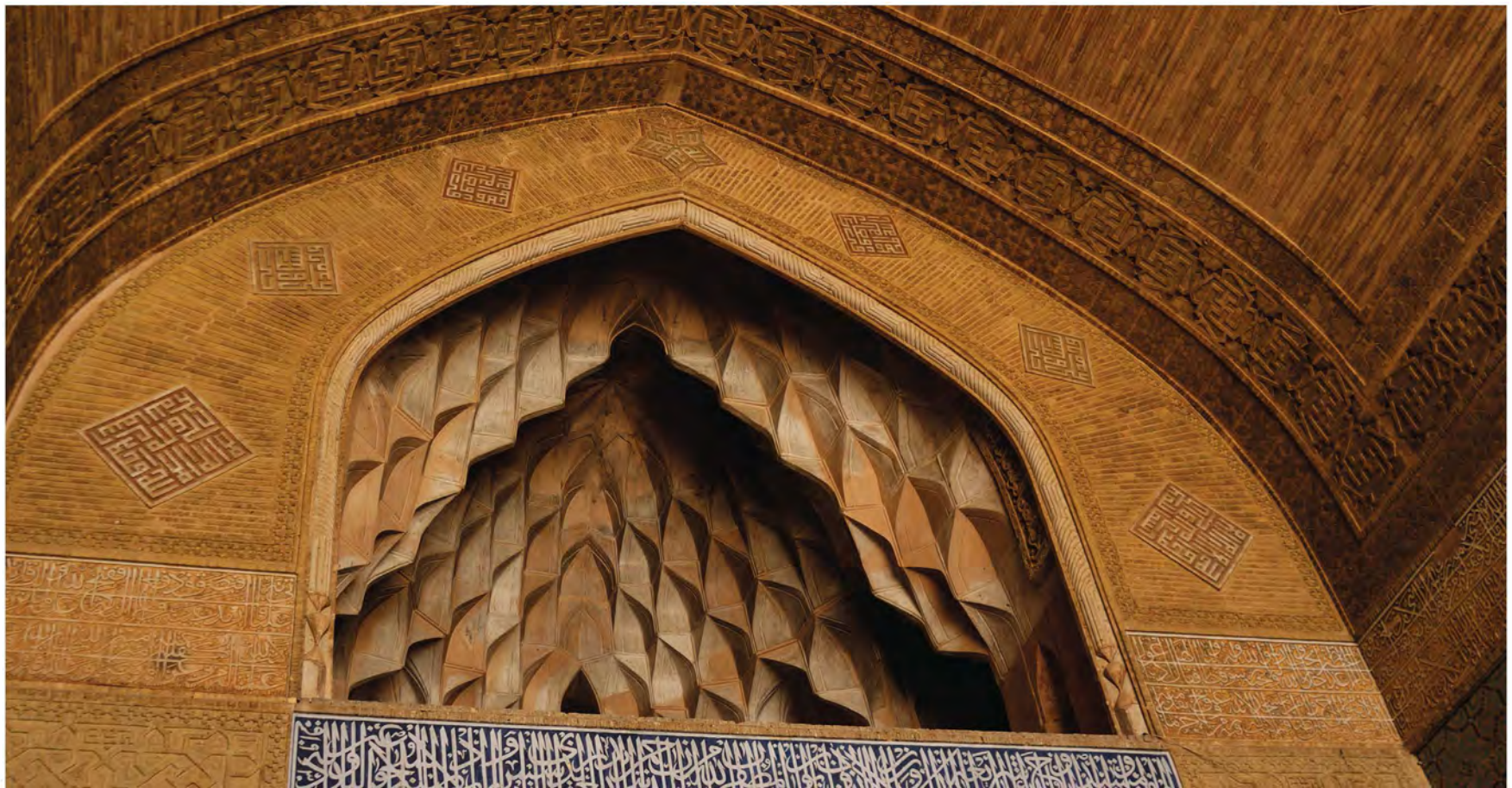

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

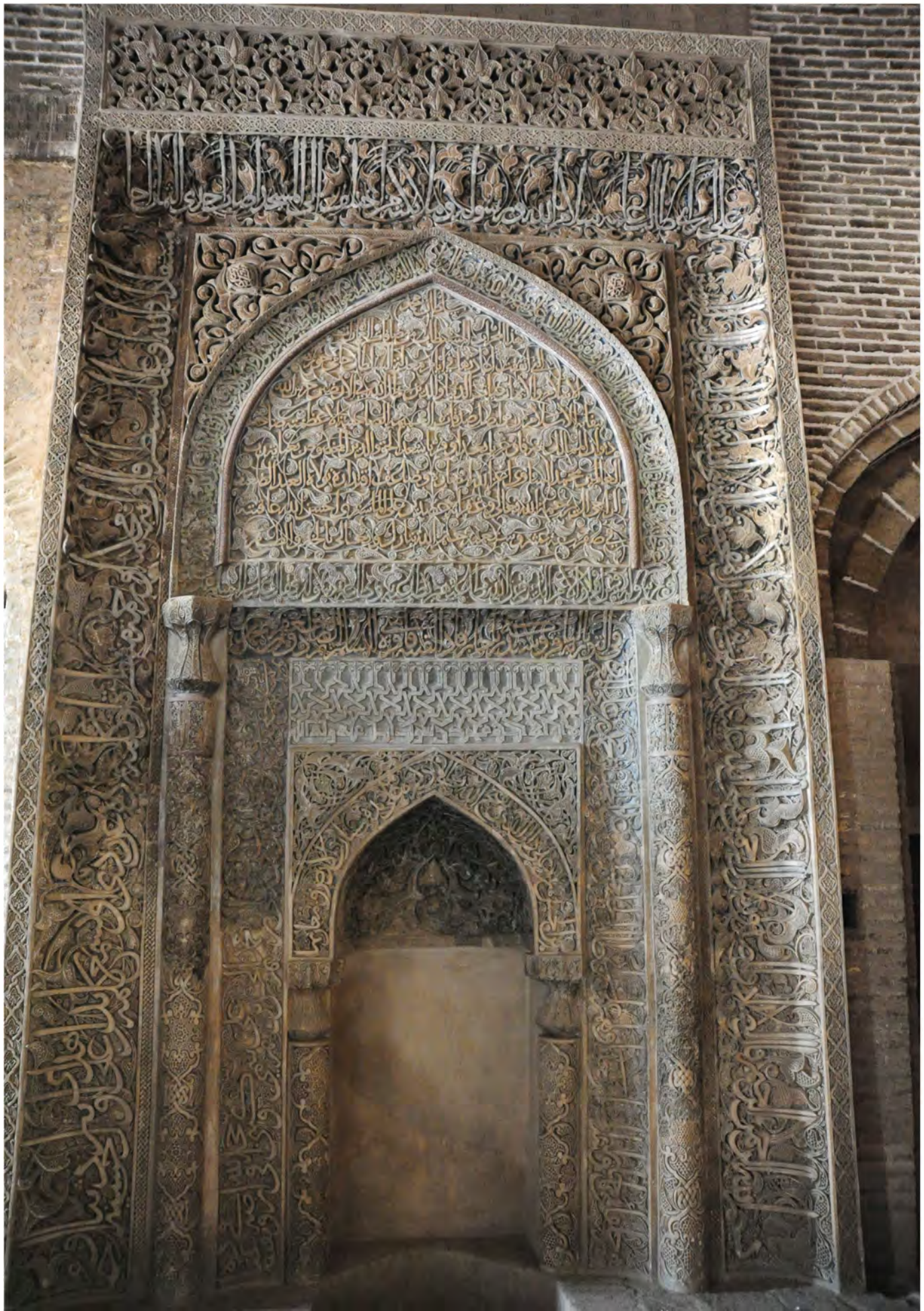
İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

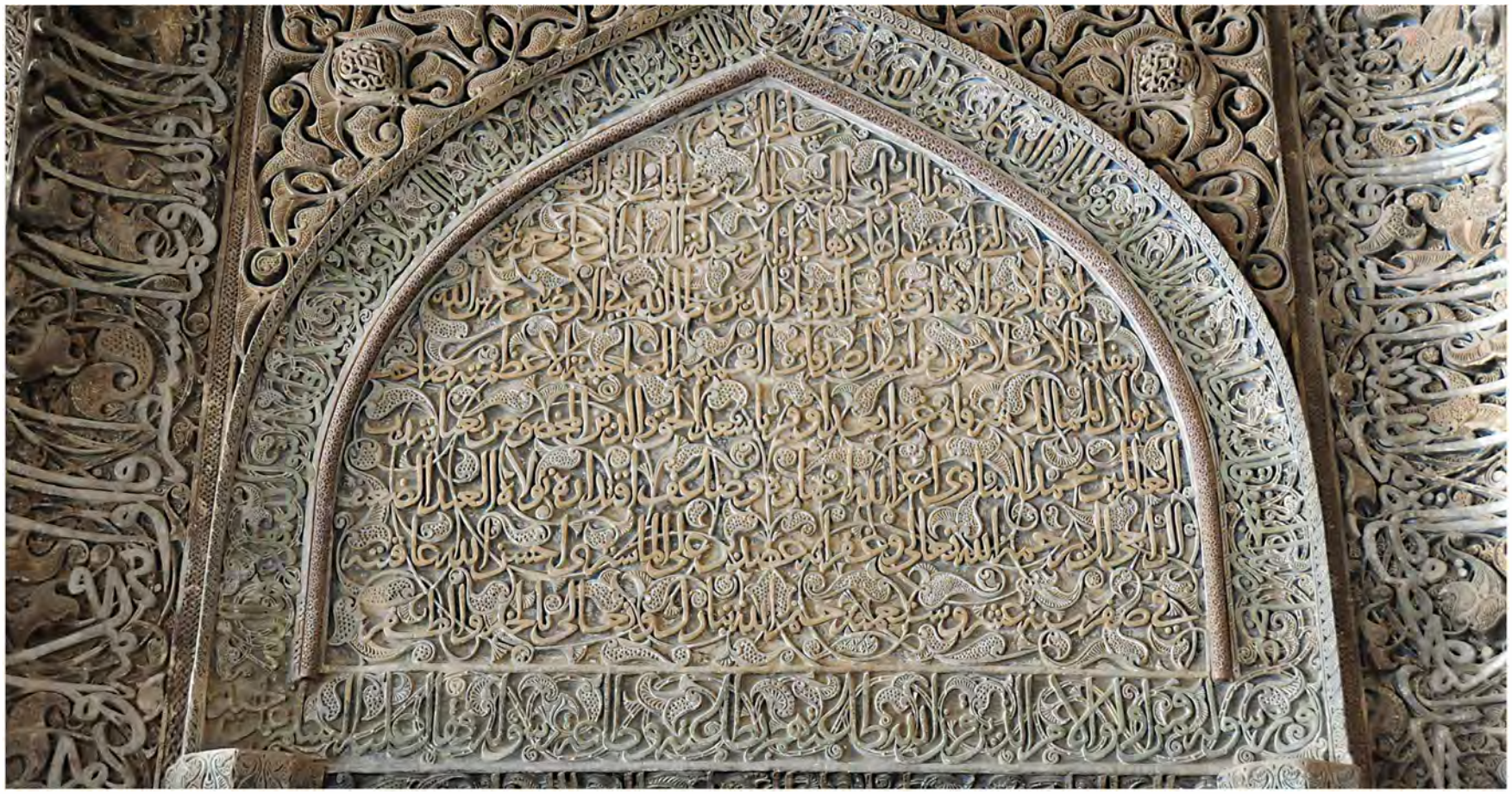

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jurna Mosque

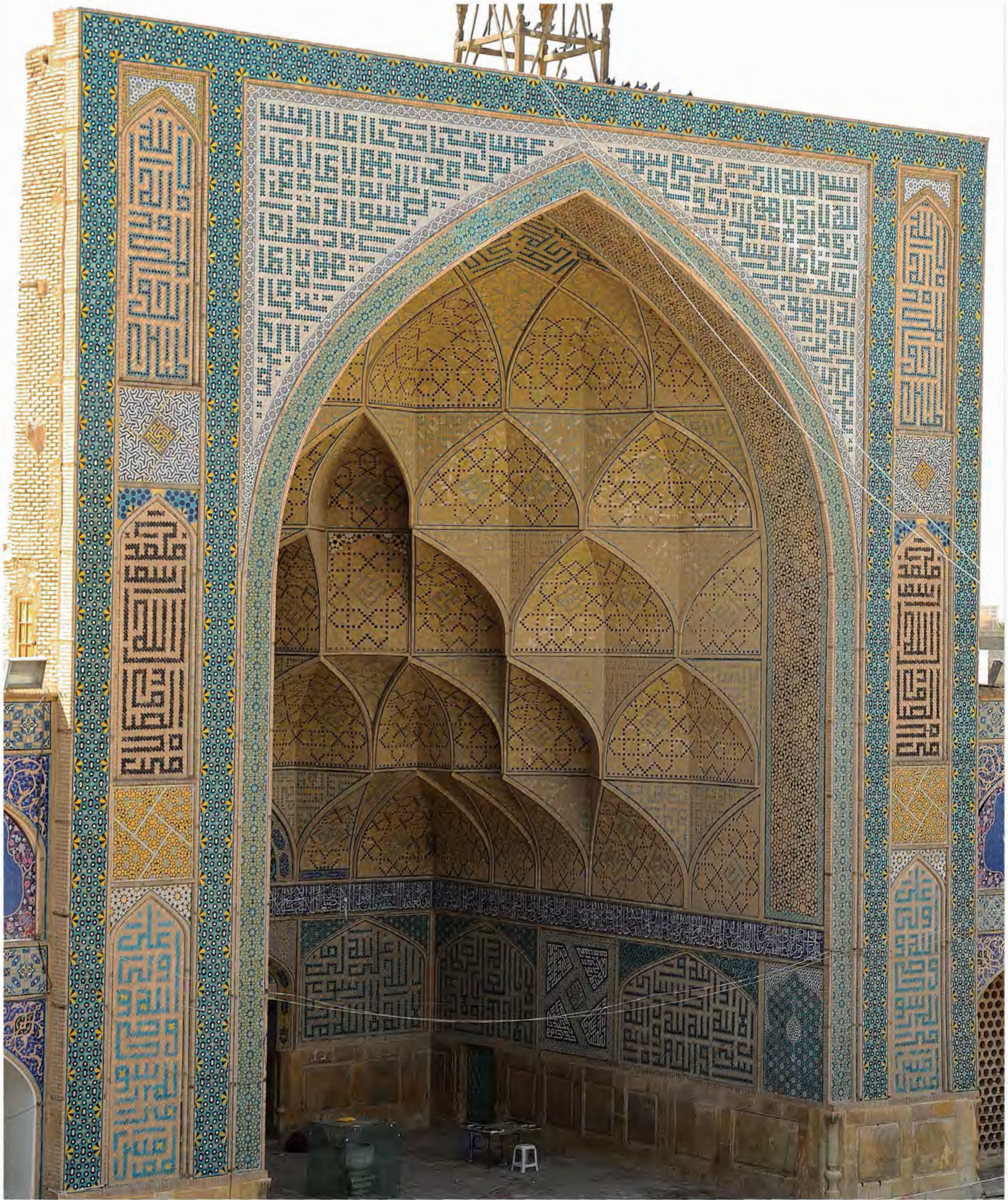
İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jurna Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

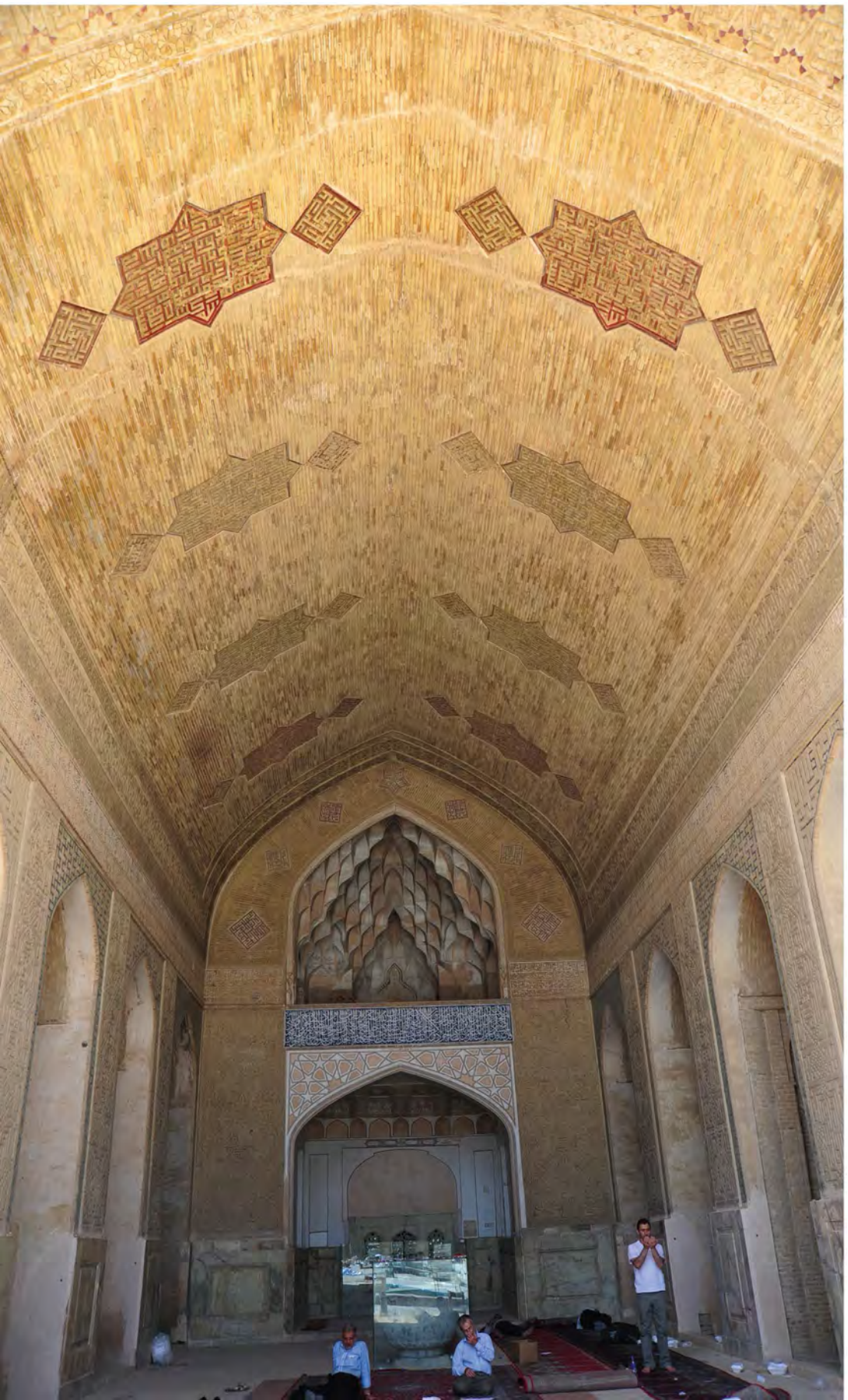

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jumа Mosque

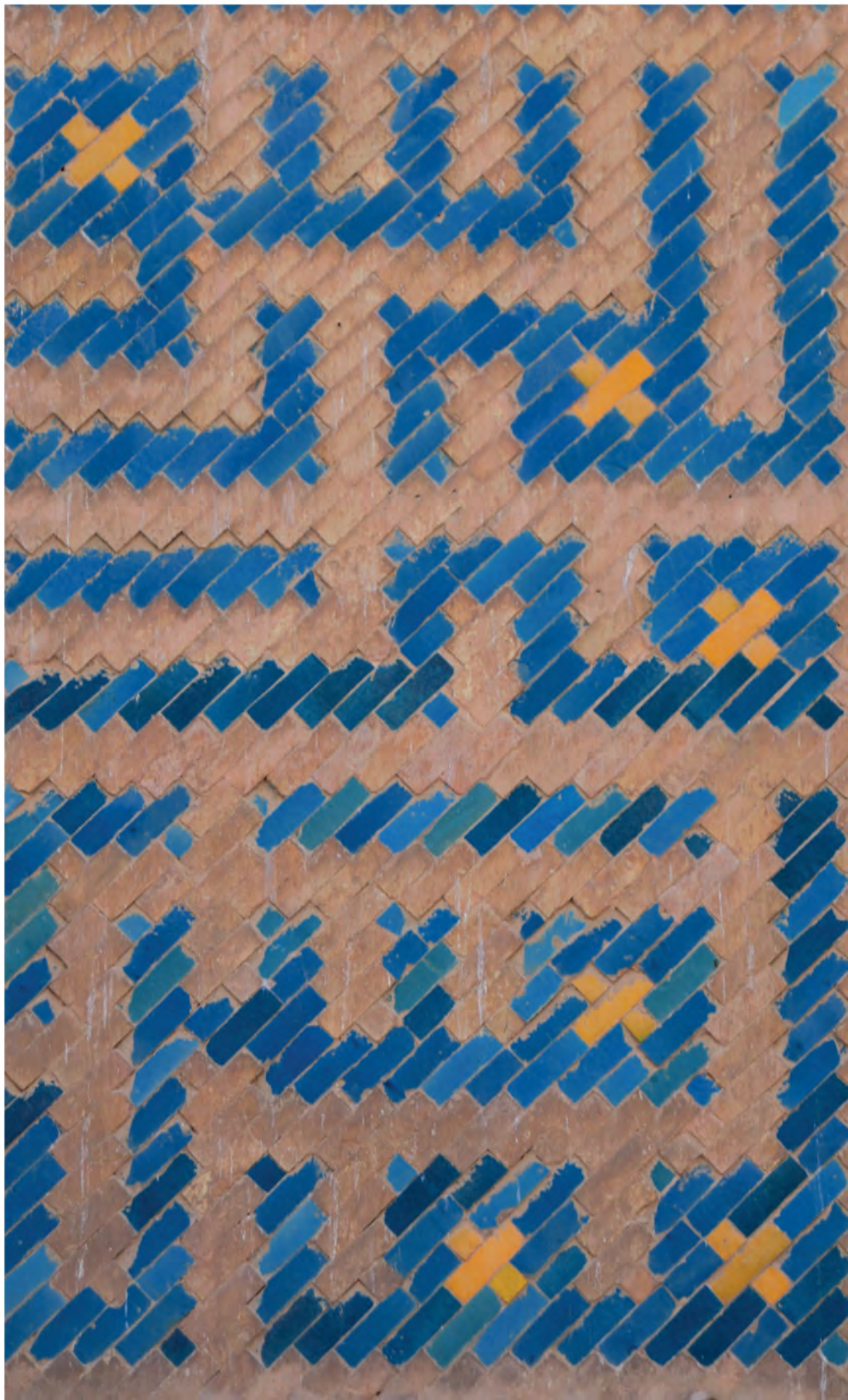
İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Jurna Mosque

İsfahan Cuma Camii
Isfahan Juma Mosque

ESERİN ADI: İsmail Türbe ve Isaiah Camii
ŞEHRİ: Isfahan
YÜZYILI: 12-16
DİĞER ADLARI: Imamzade İsmail
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu-ilhanlı-Muzafferi-Safevi
KONUMU: Yazdi mahallesinde bulunmaktadır.

GÖZLEMLER: Yapı İsfahan'ın Yezdi Mahallesi'nde bulunur. Yapılar topluluğu Selçuklu döneminden başlayarak Safevi dönemine kadar uzanan farklı dönemlerin eklerinden oluşmaktadır. Yapılar topluluğu içinde İsaya ya da Şaya cami ve minaresi olarak bilinen bölüm Selçuklu dönemine aittir. Safevi dönemine ait olan bölüm ise İmam Hasan'ın ikinci oğlu olan İsmail'e ait bir türbeden oluşur. Yapılar topluluğunun içinde bir de kapalı çarşı bölümü bulunmaktadır.

Tarihî tam olarak bilinemeyen cami, Selçuklu dönemine ait kubbeli bir bölümden oluşmaktadır. Burada aynı zamanda zengin çini ve terakota işçiliği de dikkati çekmektedir. Bu yapıya daha sonraki dönemlerde Şah Abbas zamanında İmamzade türbesi ilave edilmiştir. Daha sonraki dönemlerde Safevi Şahı Safi ve Hüseyin zamanlarında benzer ilaveler yapılmıştır. Mabedin banileri farklı zamanlarda yapıya ilaveler yapmak suretiyle huzur içinde gömülecekleri yere bir anlamda da olsa katkı sağlıyorlardı.

Afşari yönetici İsmail Şah'ın kızı Zeynep un-Nisa Hanım da buraya gömülmüştür. Yapının içinde ve avlusunda tanımlanamayan birçok mezar daha bulunmaktadır. Bunların birçoğu hanedanlık ailesine mensup kişilerdir.

Yapının içinde birbiriyle organik bağ oluşturan galeriler, kubbeli bölüm, eyvan ve çeşitli bağlantı mekânları yer almaktadır. Selçuklu dönemine ait olan kubbeli bölümün içindeki süslemeler Safevi dönemine aittir. Stuko ve çini kullanılarak yapılmış olan bu süslemeler daha çok bitkisel kompozisyon ağırlıklı olarak işlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA: Blake, S., "Half the World: The Social Architecture of Safavid Isfahan", 1590-1722. Costa Mesa: Mazda Publishers, 1999, s.171.
Lockhardt, L., "Famous cities of Iran", Middlesex: Walter Pearce & Company, 1939. s.18.

NAME: *The Tomb of Ismail and the Mosque of Isaiah*
CITY: *Isfahan*
CENTURY: *12-16*
NAMES: *Imamzada Ismail*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk-Ilhanid-Muzafferi-Safavid*
LOCATION: *Located in Yazdi, a suburb of Isfahan.*

OBSERVATIONS: *This structure is part of a group of buildings located in the Yazdi neighborhood of Isfahan. Construction of these building began in the Seljuk period and continued through the Safavid period. The group known as the Isaya or Saya Mosque and Minaret dates to the Seljuk period. The section that belongs to the Safavid period consists of a tomb built for Ismail, the second son of Imam Hasan. There is also a covered bazaar among the various structures of the complex, which were built at later dates.*

The exact construction date of the mosque is unknown, although the domed section dates from the Seljuk period. The mosque is notable for its rich terracotta and ceramic decoration. The tomb of Imamzade was added to the structure at a later date during the period of Shah Abbas. Similar additions were made during the periods of the Safavid Shahs Hussain and Safi, which created a peaceful burial setting for the benefector of the mosque.

Zeynep un-Nisa, the daughter of Ismail Shah of the Afsars, is also buried here. There are many other unidentified graves in the courtyard of the building, many belonging to the royal family.

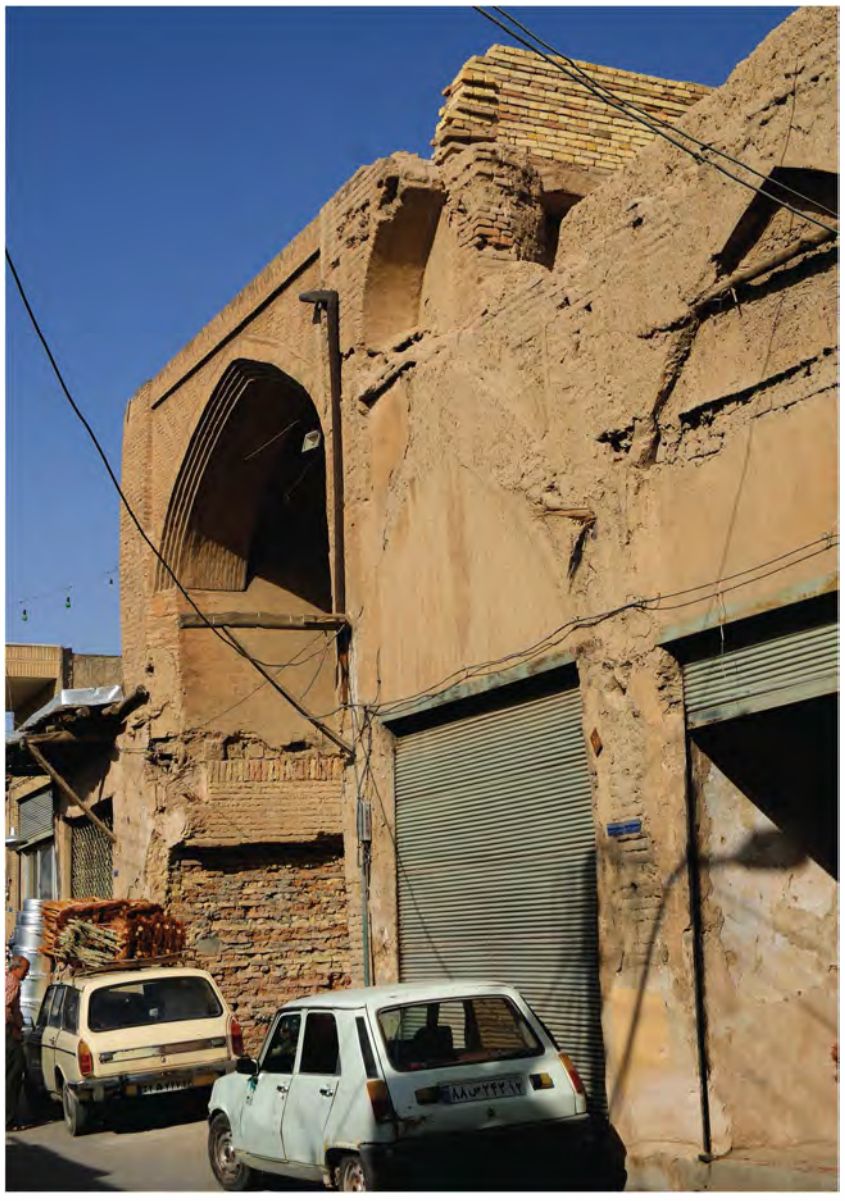
Galleries, domed sections, iwans and a variety of architectural elements form an interconnected composition for this structure. The domed section built in the Seljuk period was decorated during the Safavid period with stucco and ceramics with vegetal designs.

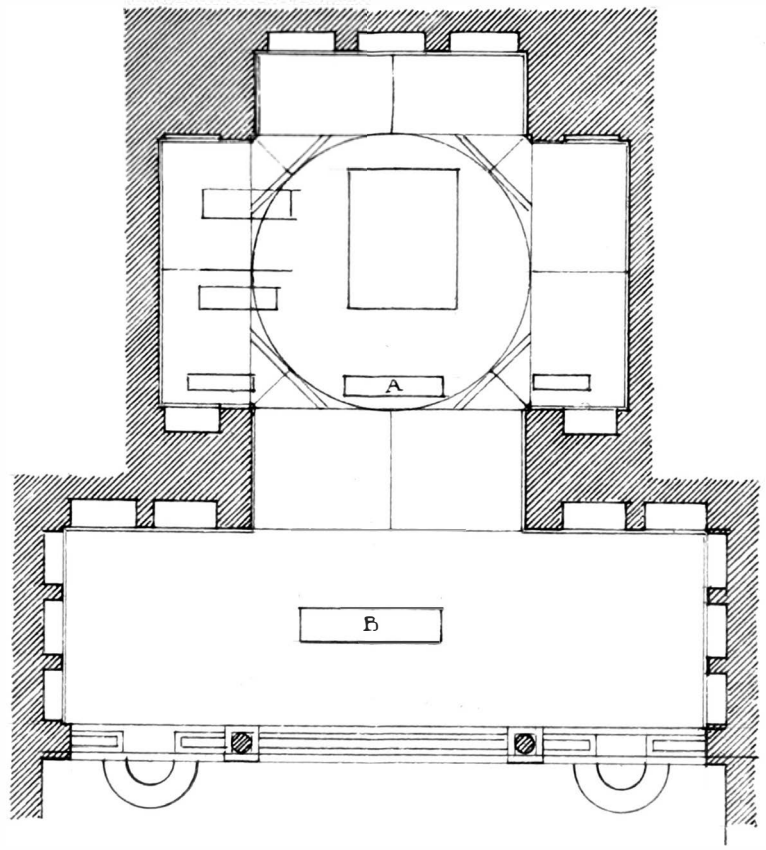
BIBLIOGRAPHY: *Blake, S., "Half the World: The Social Architecture of Safavid Isfahan", 1590-1722. Costa Mesa: Mazda Publishers, 1999, pp.171.*
Lockhardt, L., "Famous cities of Iran", Middlesex: Walter Pearce & Company, 1939. pp.18.

İsmail Türbe ve Isaiah Camii
Ismail Mausoleum and Isaiah Mosque

Plan (Ernst Herzfeld)

ESERİN ADI:	Ali Camii ve Minare
ŞEHRİ:	Isfahan
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	İsfahan kent merkezinde yer alır. Yapı ticari merkezin hemen yakınındadır

GÖZLEMLER: Ali Cami ve Minaresi Selçuklu sultanı Sencer zamanında inşa edilmiştir (1118-1157). Minarede herhangi bir inşa veya tamir kitabesi yoktur. Yapım tekniği, mimarisi ve tuğla ölçüleri bakımından 12. yüzyıla tarihlendirilir. Minarenin bitişiğinde bir camisinin olduğu ancak bu yapının yıkılması üzerine Safeviler zamanında Sah I.İsmail (1501-1524) tarafından yerine Mescid-i Ali adı verilen şimdiki cami yapılmıştır. Minare, bu caminin kuzeybatı köşesinde cadde üzerinde bulunmaktadır.

NAME:	*Ali Mosque and Minaret*
CITY:	*Isfahan*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In Isfahan, near the commercial center*

OBSERVATIONS: *The Ali Mosque and its minaret were built during the reign of the Seljuk Sultan Sanjar (1118-1157). There is no inscription providing construction or repair information relative to the minaret. It is dated to the 12th century due to its construction technique, design and size of the bricks. There was a mosque adjacent to the minaret, but it was destroyed. Shah Ismail I (1501-1524) built the present mosque, called the Mescid-i Ali Mosque, during the Safavid period. The minaret is on the street, at the northwest corner of the mosque.*

Mevcut durumda cami dört eyvanlı bir plan tipolojisinde yapılmıştır.

Minare aşağıdan yukarı doğru incelerek yükselir. Kaide bölümü cami duvarı içinde kalmaktadır. Minarenin gövdesi üzerinde iki şerefe yer almaktadır. Gövde üzerinde tuğla ile yapılmış geometrik örgüler görülmektedir. Şerefelerin altında yarım yıldız formları niş içinde yapılmıştır. Bunların üzerinde ise paralel kenar süslemeleri izlenmektedir. Minare gövdesi üzerinde dört küfi kitabe kuşağı bulunur. Bunlardan üçüncüsü sırlı tuğla ile oluşturulmuştur. Kitabe kuşakları üzerinde Kur'an-ı Kerim'den alınmış sure ve ayetler ile Kelime-i Tevhid'e yer verilmiştir. Yazılar arasında kalan bölümlerde ise çokgenler ve aralarında altı-sekiz kollu yıldız motifleri işlenmiştir.

Birinci şerefe kavisli bir biçimde minare gövdesinden dışarı doğru taşırılmıştır. Birinci şerefeden sonraki bölümde de yine geometrik örgülerden oluşan bir kompozisyon görülmektedir. İkinci şerefenin alt bölümünde de Kelime-i Tevhid'e yer verilmiştir. İkinci şerefenin üzerinde kısa bir bölüm devam eder. Petek kısmının nasıl olduğu belli değildir.

Currently, the mosque has a plan typology with four iwans.

The minaret tapers towards the top. Its base is inside the mosque wall, and it has two balconies. There are geometric patterns, created with brick, on the body. There are half-star forms in the niches under the balconies, with parallel side decorations. There are four kufic inscription bands on the body of the minaret. The third one was created with glazed bricks. There are verses from Qur'an and the Kelime-i Tevhid in these inscriptions. Polygons and six and eight-pointed star motifs are found in the sections between the inscriptions.

The first balcony projects from the body of the minaret in a curved manner. There is a composition consisting of geometric motifs in the section after the first balcony. The "Kelime-i Tevhid" is written under the second balcony. There is a short section above the second balcony, and no information on the tiled covering element there.

BİBLİYOGRAFYA: Blunt, W., "Isfahan: Pearl of Asia", Londra, 1966, s.38, 52.
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture: Form, Function and Meaning", Edinburgh; Edinburgh University Press, 2000, s.112,154.
Hutt, A., ""Three Minarets in the Kirman Region", Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, No. 2 (1970), s.172-180.
Moline, J., "Saljukq Minarets In Iran: Developmens in The Decorative Scheme", The Art of Saljuks in Iran and Anatolia, Proceeding of a Symposium Held in Edinburgh in 1982, ed. Hillenbrand R., California, 1994, s.40.
Özkurt, K., "Isfahan'da Büyük Selçuklu Ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005, s.137-138.

BIBLIOGRAPHY: *Blunt, W., "Isfahan: Pearl of Asia", Londra, 1966, pp.38, 52.*
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture: Form, Function and Meaning", Edinburgh; Edinburgh University Press, 2000, pp.112,154.
Hutt, A., ""Three Minarets in the Kirman Region", Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, No. 2 (1970), pp.172-180.
Moline, J., "Saljukq Minarets In Iran: Developmens in The Decorative Scheme", The Art of Saljuks in Iran and Anatolia, Proceeding of a Symposium Held in Edinburgh in 1982, ed. Hillenbrand R., California, 1994, pp.40.
Özkurt, K., "Isfahan'da Büyük Selçuklu Ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005, pp.137-138.

Ali Camii ve Minare
Ali Mosque and Minaret

Ali Camii ve Minare
Ali Mosque and Minaret

ESERİN ADI:	Sarban Minare
ŞEHRİ:	Isfahan
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	Kervanbaşı minaresi, Manar Sarban, Minar Sareban
YAPIM TARİHİ:	1130 - 1155
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	İsfahan'ın Jubareh semtinde bulunur.

GÖZLEMLER: Sarban minaresi, etimolojik olan sarban kervanbaşı anlamına gelmektedir. Minare, İsfahan'daki Çil Duhteran minaresinin birkaç yüz metre kadar yakınında bulunur. Sarban minaresi üzerinde herhangi bir kitabe kuşağı ya da yapıyla ilgili herhangi bir yazılı bilgi bulunmamaktadır. Buna karşılık araştırmacılar minarenin çevresinde camisinin olabileceğini ve ancak bu yapının günümüze ulaşmadığını belirtmişlerdir. Minarenin ismi, kelime anlamı olarak "Kervan Sürücüsü" anlamına gelmektedir.

Yapının inşa kitabesi mevcut değildir. Yapım tekniği, tuğla işçiliği ve boyutları bakımından Selçuklu dönemine, Çil Duhteran Minaresinden on yıl kadar sonraya, 525-550/1130-1155 yılları arasına tarihlendirilmektedir.

NAME:	*Sarban Minaret*
CITY:	*Isfahan*
CENTURY:	*12*
NAMES:	*Kervanbasi Minaret, Manar Sarban, Minar Sareban*
DATE:	*1130 - 1155*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the Jubareh neighborhood of Isfahan*

OBSERVATIONS: The name of this minaret etymologically signifies "the head of the Sarban caravan". The minaret is situated a few hundred meters from the Cil Duhteran minaret in Isfahan. There are no inscriptions on the Sarban minaret or any written information about the building. However, researchers have stated that there was most probably a mosque near the minaret. This mosque has not survived. The name of the minaret has come to mean the "Minaret of the Caravan Driver".

In terms of its construction technique, brickwork and dimensions, this minaret is dated to the Seljuk period, approximately ten years after the construction of the Cil Duhteran Minaret, viz. between 1130-1155.

Minarenin inşasında düz tuğla örgüleri kullanılmıştır. Silindirik gövde üzerinde beş süsleme kuşağı görülmektedir. Bu süsleme kuşaklarını farklı aralıklarla geometrik örgüler, yazı, stalaktit süslemeli bir kuşak oluşturmaktadır. Bu süslemeler tuğla ve çini kullanılmak suretiyle yapılmıştır. Gövde üzerindeki makili yazılarda Muhammed, Ebubekir, Ömer, Osman, Ali isimleri okunmaktadır. Gövdenin ortasında yine çini ile yazılmış bir kitabe kuşağı daha bulunur. Burada "Lâ ilâhe illâh", "Huve bikulli sey'in Alîm" ve "Huvessemî'ul Basîr" yazılıdır.

Birinci şerefenin altındaki kitabe kuşağında Fussilet Suresi 33. ayeti sırlı tuğla ile yazılmıştır. Kuşağın öncesinde geniş bir geometrik örgü kuşağı bulunur. Burada geometrik kompozisyon tuğla ve çini kullanılarak oluşturulmuştur. Geometrik örgü içinde yıldızlar ve çokgenler dikkati çeker. Birinci şerefe iki mukarnas sırasıyla oluşturulmuştur. Mukarnaslar tuğla ile şekillendirilmiştir. Tuğla aralarında ise çini ile yapılmış bir kompozisyon görülmektedir. Şerefeden sonra ikinci şerefe ile arasındaki bölüm kısadır. İkinci şerefenin de altında sırlı tuğladan bir kitabe kuşağı bulunur. Burada "La ilahe illellâh Sâdikan muhlisan Muhammedun Rasulullah" ifadesi yazılıdır. İkinci şerefe de iki sıra mukarnas dizisinden oluşur. Ancak balkon kısmı daha dardır. Şerefenin üzerinde kısa bir bölüm devam eder. Külhan kısmı ise günümüzde mevcut değildir.

BİBLİYOGRAFYA: Blunt, W., "Isfahan: Pearl of Persia" New York, 1966, s. 41.
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture" Edinburgh, 2000, s. 154.
Özkurt, K., "Isfahan'da Büyük Selçuklu ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi)", Van, 2005, s.144.
Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faïence in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No.1 (1939), s. 34.

Straight brick masonry was used for the construction of the minaret. There are five decoration bands on the cylindrical body. These bands are comprised of patterns, inscriptions, and stalactites at intervals. This decoration was made using bricks and glazed tiles. The names of Muhammad, Abubakr, Omar, Osman, and Ali are legible in maki calligraphy on the body. There is another inscription band inscribed with glazed tiles. The Qur'anic verses "La ilaha illallah", "Huve bikulli sey'in Alim", and "Huvessemi'ul Basir" are inscribed here.

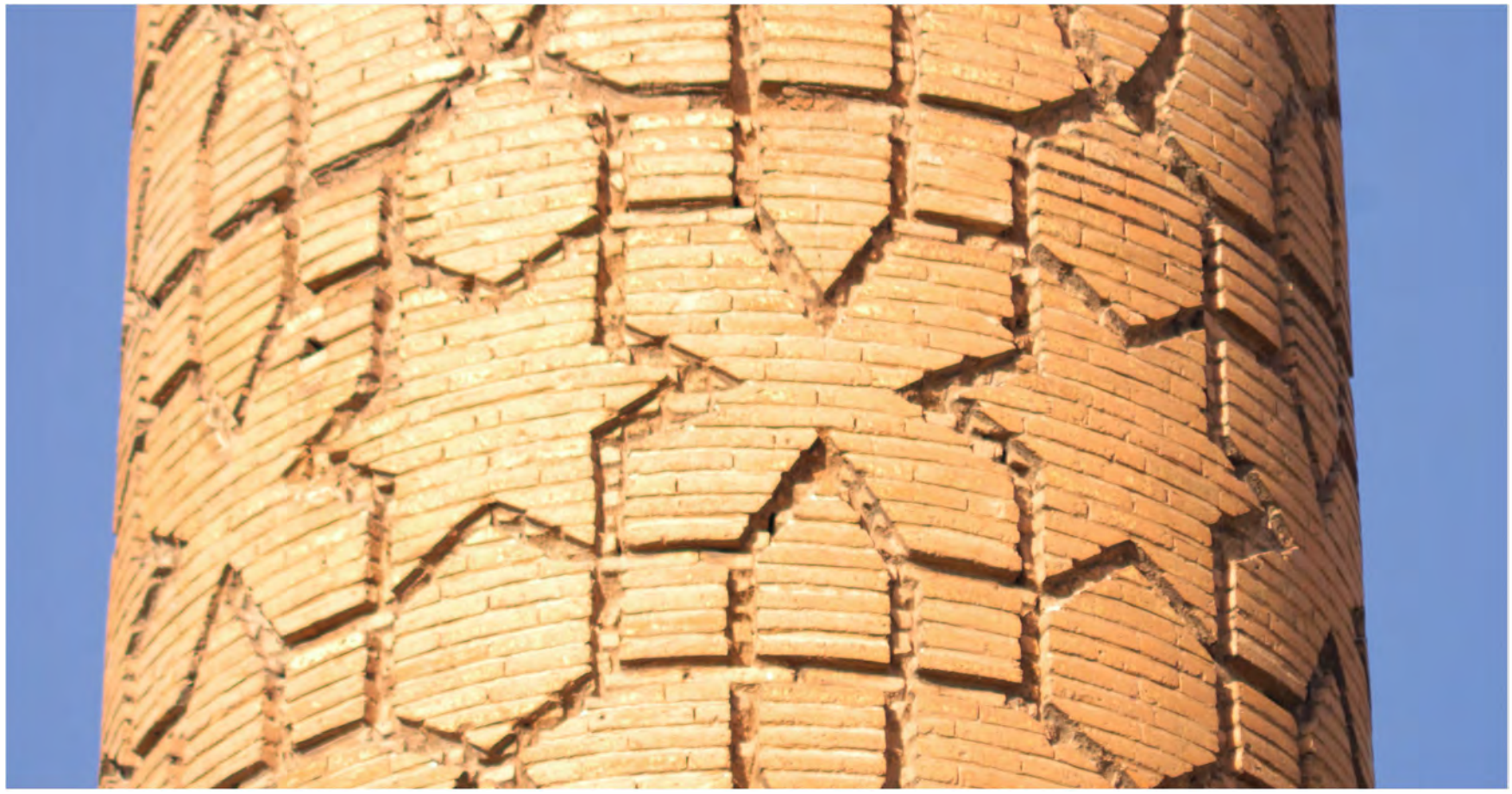
The 33rd verse of the Fussilat chapter of the Qur'an is written with glazed bricks on the inscription band under the balcony. There is a large band of geometric pattern below the band, created by brick and glazed tiles, and which includes interesting stars and polygons. The first balcony was created with two rows of stalactites formed by bricks. There is a composition made with glazed tiles in the spaces between the bricks. The section between the first and the second balconies is narrow. There is also an inscription band, made of glazed bricks, under the second balcony. The Qur'anic verse "La ilahe illallah Sadikan muhlisan Muhammedun Rasulullah" is inscribed here. The second balcony also consists of two rows of stalactites. This balcony is narrower than the others, and has a short section. The conical cap of the minaret no longer exists.

BIBLIOGRAPHY: *Blunt, W., "Isfahan: Pearl of Persia" New York, 1966, pp. 41.*
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture" Edinburgh, 2000, pp. 154.
Özkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi)", Van, 2005, pp.144.
Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faïence in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No.1 (1939), pp. 34.

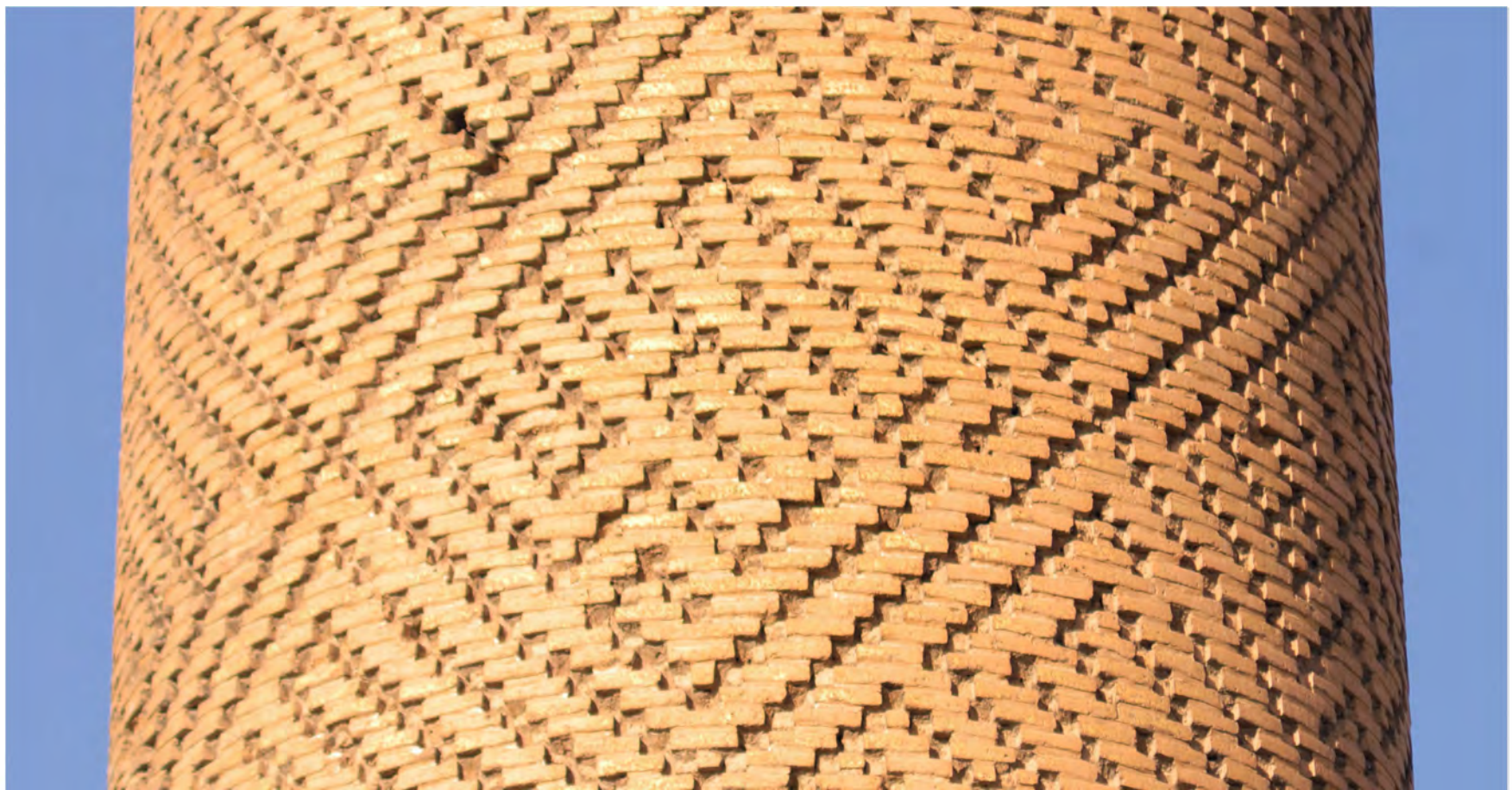
Sarban Minare
Sarban Minaret

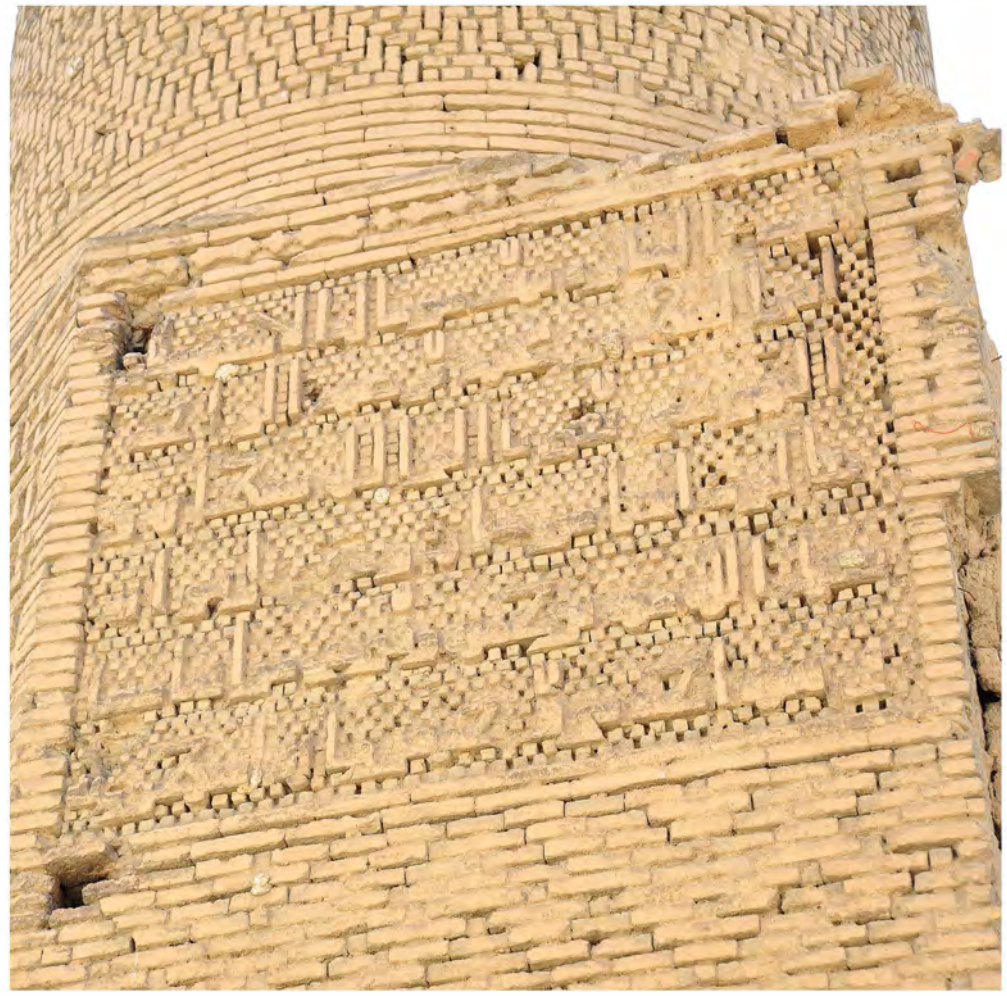

Sarban Minare
Sarban Minaret

ESERİN ADI:	Çil Duhteran Minaresi
ŞEHRİ:	Isfahan
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	1107
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	İsfahan'ın Cubareh Mahallesi'nde, dar sokaklar ve girintili çıkıntılı bölümlerden oluşan kenar mahallede yer alır.

GÖZLEMLER:

İran'daki diğer birçok minare gibi yapı sadece minare olarak ayakta durmaktadır. Etrafında herhangi bir yapı kalıntısı bulunmamaktadır.

Minare, M.1107 tarihînde Ebu el- Fatih Nahuci tarafından yaptırılmıştır. Damgan'da adaşı olan 1054 tarihli minare ve hemen İsfahan'da yakınlarda bulunan Sarban minaresiyle birlikte aynı teknik özellikleriyle dikkati çeker.

Çil Duhteran kelimesinin anlamı Farsça Kırkkız'dır. Bu isim, 12.y.y.da iki sefer iki farklı yapıda kullanılmıştır. İran'daki minarelerin isimlerindeki bu farklılığa karşılık, kesinlikle tarihî bir olayla bağlantılan tespit edilememiştir. Çil Duhterân Minaresi'nin kaidesinde bir kitabe panosu bulunur. Buradaki kitabeye göre 501/1107 yılında, Muhammed Tapar'ın saltanatı döneminde, İsfehsalâr Ebi'l-Feth bin Muhammed bin Abdulvâhid En-Nuhûcî tarafından yaptırılmıştır. Kitabenin Türkçesi şöyledir:

NAME:	Cihil Duhteran Minaret
CITY:	Isfahan
CENTURY:	12
NAMES:	
DATE:	1107
ARCHITECT:	
PERIOD:	Seljuk
LOCATION:	Situated in the outskirts of the Jubarah Neighborhood of Isfahan, in the midst of narrow and sinuous streets.

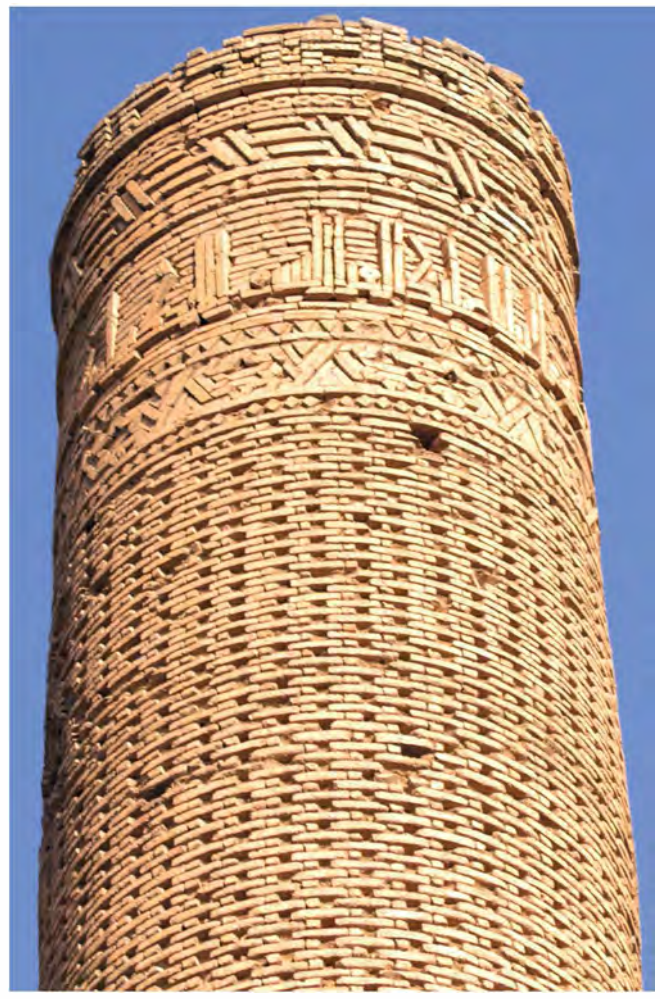
OBSERVATIONS:

As frequently seen in Iran, only the minaret remains from the original building. There are no other buildings around it.

The minaret was built by Abu al-Fatih Nahuci in 1107. It is distinguished by having the same technical characteristics with the minaret of the same name in Damghan, built in 1054, as well as the Sarban minaret, near Isfahan.

The words "Cihil Duhteran" means "Forty Girls" in Persian. This name was used for two separate buildings in the 12th century. Despite the similarities of the names of these two minarets in Iran, their connection with a historic event has not been discovered. There is an inscription panel on the base of the Cihil Duhteran Minaret. According to this inscription, it was built by Isfehsalâr Ebi'l-Feth bin Muhammad bin Abdulvahid En-Nuhuci during the reign of Muhammad Tapar in 1107. The inscription reads as follows:

"Bu minare, sipehsâlâr Ebi'l-Feth bin Muhammed bin Abdulvâhid En Nuhûcî tarafından, şânı yüce olan Allah teâlâya yakınlık ve O'nun rıza ve sevabını kazanmak için, kendi malıyla inşa edilmiştir. Allah rahmetiyle onun bu hayrını kabul etsin. Bu eser hicri 501/1107 yılında tamamlanmıştır."

Minarenin önünde dikdörtgen bir boşluk bulunmaktadır. Burasının minarenin hemen bitişiğindeki yapısına ait olduğu ileri sürülmüştür. Herzfeld, bu yapının bir medrese olabileceğini belirtir.

Minare yaklaşık olarak 21 m. yüksekliğindedir. Kare bir kaide üzerinde silindirik gövdeli olarak yükselir. Kaide üzerinde bazı yapı elemanlarının izleri görülmektedir. Kaidenin batı tarafında günümüzde doldurulmuş bir kapı açıklığı görülür. Aşağıdan yukan doğru daralarak yükselen minare gövdesi üzerinde şerefe bulunmaz. Tuğla gövde üzerinde yatay bordürlerle farklı süsleme kuşakları oluşturulmuştur. Süsleme kuşaklan daha çok geometrik örgülerden oluşmaktadır. Gövdenin ortaya yakın bölümünde dikdörtgen bir çerçeve içinde küçük kemerli bir pencere kıble yönünde açılır. Bu açıklığın ezan okumak için kullanıldığı düşünülmektedir. Üst bölümde başka bir şerefenin olup olmadığı bilinmemektedir.

Gövdenin pencere açıklığından sonraki üst kısmında yazıları kısmen tahrip olmuş bir kitabe kuşağı daha yer alır. Burada tuğla ile yazılmış Kur'an-ı Kerim'den Tâhâ suresinin ilk beş ayeti okunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA: Blunt, W., "Isfahan: Pearl of Persia" NewYork: Stein and Day, 1966, s.38-41.
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture" Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000, s.153, 155.
Hutt, A. ve Harrow, L., "Islam Architecture: Iran 2" London: Scorpion Publishers, 1978, s.97.
Özkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005, s.133-135.
Smith, M. B., "The Manars of Isfahan," Ather-Iran, I (1936), Fasc. IIL 327-28

"This minaret was built by Sfehselar Ebi'l-Feth bin Muhammad bin Abdulvahid En Nuhuci to get closer to glorious God Almighty and to gain his consent by his good deed with his own resources. May God accept his charity with His grace. This monument was completed in 1107."

There is a square space in front of the building. It was suggested that this space belonged to a structure adjacent to the minaret. Herzfeld states that this building could have been a madrasa.

The minaret is approximately 21 m. high. Its cylindrical body rises on a square base. There are traces of some construction elements on the base. There is a door opening, which is filled in today. There are no balconies on the minaret's body, which tapers towards the top. Different decorative bands with horizontal borders were created on the brick body, and are composed for the most part of geometric patterns. A window with a small arch in a rectangular panel opens onto the direction of Mecca near the middle section of the body. This opening was used for the call to prayer. There is no information regarding the existence of a balcony.

There is another inscription plaque band above the window opening in the body. Although the inscription has suffered damage, the first verses of Taha Chapter of the Qur'an can be read here.

BIBLIOGRAPHY: *Blunt, W., "Isfahan: Pearl of Persia" New York: Stein and Day, 1966, pp.38-41.*
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture" Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000, pp.153, 155.
Hutt, A. and Harrow, L., "Islam Architecture: Iran 2" London: Scorpion Publishers, 1978, pp.97.
Ozkurt, K., "Isfahan'da Büyük Selçuklu ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005, pp.133-135.
Smith, M. B., "The Manars of Isfahan," Ather-Iran, I (1936), Fasc. IIL 327-28

ESERİN ADI: Rahravan Minaresi
ŞEHRİ: İsfahan
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI: Minar-i Rahravan, Rahru minaresi, Raran minaresi.
YAPIM TARİHİ: 1159
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: İsfahan kent merkezinde, Salman caddesi üzerinde yer alır.

GÖZLEMLER: Yapı üzerinde herhangi bir kitabe bulunmaz. Buna karşılık yapım tekniği ve tuğlalarının ölçüsünden dolayı Selçuklu dönemine tarihlendirilmektedir. Şerefe altında bulunan firuze renkteki çini kitabede "ekber" sözcüğü okunmaktadır.

NAME: *Rahravan Minaret*
CITY: *Isfahan*
CENTURY: *12*
NAMES: *Minar-i Rahravan, Rahru minaret, Raran minaret*
DATE: *1159*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the center of Isfahan, on Salman Street.*

OBSERVATIONS: *There is no inscription on the minaret which provides a construction date. However, this minaret is attributed to the Seljuk period due to its construction technique and the dimensions of its bricks. The word "akbar" is legible on a turquoise glazed tile inscription under the balcony.*

Minare iki bölümden oluşur. Silindirik gövde aşağıdan yukarı doğru daralmaktadır. Şerefeden sonra ise kısa bir petek bölümü bulunur. Silindirik gövde kare bir kaide üzerinde yükselmektedir. Kaidenin köşeleri pahlanmıştır.

Kaidenin doğu cephesinde minareye giriş kapısı bulunur.

Silindirik gövde üzerinde dört faklı süsleme kuşağı görülür. Bu kuşaklarda gövde üzerinde daha çok geometrik örgüler yapılmıştır. Gövde üzerinde üç tane sırlı tuğlayla yapılmış kuşak bulunur.

Şerefenin altında sırlı tuğla ile yazılmış bir kitabe kuşağı yer alır. Burada; "Lâ ilâheillallâh sâdikan muhlisan Muhammedun Rasûlullâh" yazılıdır.

Şerefe kaidesi gövdeden dışarı doğru hafifçe kavisli bir tabela taşırılmıştır. Şerefe bölümüne pencere şeklindeki bir açıklıkla ulaşılmaktadır. Minarenin kuzeybatı yüzünde yüzeyden içeride tutulmuş bir kitabe nişi olduğu düşünülen içi boş bir panel bulunur.

Petek bölümü kısa tutulmuştur. Mevcut yapım tekniğinden bu bölümün onarımlar sonucunda değiştiği düşünülmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faience in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No. 1 (1939), s.34.

The minaret consists of two sections. The cylindrical body tapers towards the top. It has a small tiled covering above the balcony. The cylindrical body rises on a square base. The corners of the base are beveled.

The entrance to the minaret is on the eastern side of the base.

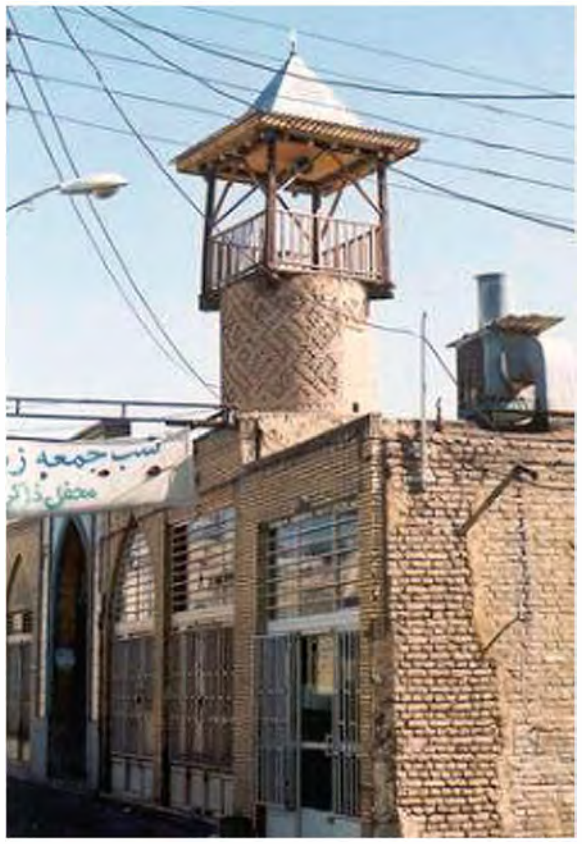
There are four different decorative bands on the cylindrical body, comprised of geometric patterns for the most part. Three of the bands are made of glazed brick.

There is an inscription band, written with glazed brick, under the balcony, upon which can be read "Lâ ilâheillallâh sâdikan muhlisan Muhammedun Rasûlullâh".

There is a panel on the balcony base which curves slightly outward from the body. The balcony is reached through a window-shaped opening. There is an empty panel above it, which probably once held an inscription plaque.

The tiled covering section is short. Judging by the present construction technique, it was probably altered.

BIBLIOGRAPHY: *Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faïence in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No. 1 (1939), pp.34.*

ESERİN ADI: Güldeste Minaresi
ŞEHRİ: İsfahan
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: İsfahan kent merkezinde bulunur.

GÖZLEMLER: Yapının üzerinde herhangi bir kitabe bulunmaz. Yapım tekniği, malzemesi ve süslemesinden hareketle kaynaklar Selçuklu dönemine tarihlendirilir.

Günümüzde minarenin yakınında bulunan cami, yapıya ait değildir. Caminin duvarları içinde kalan minarenin kaidesi dıştan algılanamamaktadır.

Silindirik bir gövdeye sahiptir ve gövdenin belirli bir bölümünden sonrası yıkılmıştır. Bu bölümün üzerine sonradan yerleştirilmiş çardak benzeri bir bölüm bulunur. Doğa şartlarından koruma amaçlı yapılan bu bölüme Farsça 'Güldeste' ismi verilir. Bu sebeple yapının özgün ismi bilinmemektedir.

Silindirik gövde üzerinde tuğlanın girintili çıkıntılı yapılmasıyla oluşturulmuş küfi yazı kuşakları bulunur. Gövde üzerinde sonradan kapatılmış dikdörtgen bir kapı açıklığı da görülür.

BİBLİYOGRAFYA: Özkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu Ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi)", Van, 2005, s.145-146.
Smith, M.B., "Material for a corpus of early Iranian Islamic Architecture, II. Manar and Masdjid Barsian", Ars islamica IV, 1937, s.7 - 41.

NAME: *Guldeste Minaret*
CITY: *Isfahan*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the center of Isfahan.*

OBSERVATIONS: *There are no inscriptions on this building. It is dated to the Seljuk period based on its construction technique, materials and decoration.*

A mosque, located near the minaret, is not associated with to it. The base of the minaret, which is inside the walls of the mosque precinct, cannot be seen from the outside.

The minaret has a cylindrical body, which has been damaged above a certain point. A section, similar to a pergola, was placed above this part. This section, which was constructed to protect the minaret from the elements, is called a "Guldeste" in Persian. As the minaret is now called by this term, the original name of the building is not known.

There are kufic inscription bands on the minaret, made by tiles set in high and low relief. Traces of a door, which was closed at a later date, are visible on the body. There are no inscriptions on this minaret. Based on its construction technique, materials and decoration, it is dated to the Seljuk period.

BIBLIOGRAPHY: *Ozkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu Ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi)", Van, 2005, pp.145-146.*
Smith, M.B., "Material for a corpus of early Iranian Islamic Architecture, II. Manar and Masdjid Barsian", Ars islamica IV, 1937, pp.7 - 41.

ESERİN ADI: Şiaye Minaresi
ŞEHRİ: İsfahan
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: İsfahan kent merkezinde İmamzade İsmail Türbesi'nin içinde bulunur.

GÖZLEMLER: Yapı üzerinde inşa kitabesi yoktur. Yapım tekniği, yapı malzemesi ve tuğla ölçüler bakımından Selçuklu dönemine tarihlenmektedir.

Silindirik gövdeli minare tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Ara bağlayıcı olarak yer yer ahşap elemanlar da görülür. Gövde üzerinde çini ile yapılmış kompozisyonlara yer verilmiştir. Minarenin petek bölümü mevcut değildir. Minare ortasında bulunan silindirik örgü bugün açıkta olduğu için petek gibi görülmektedir.

Minarenin kaidesi etrafındaki yapıların duvarları içinde kalmıştır.

Gövde üzerinde tuğlaların yatay dizilmesiyle yapılmış geometrik bir örgü düzeni dikkati çeker. Gövde üzerindeki ikinci bölümde makili yazılar tuğla ile oluşturulmuştur. Minarenin şerefe bölümü bugün mevcut değildir.

NAME: *Siaye Minaret*
CITY: *Isfahan*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the center of Isfahan, inside the Ismail Tomb.*

OBSERVATIONS: *Although there is no inscription plaque providing the construction date, this minaret is attributed to the Seljuk Period due to its construction technique, materials and the dimensions of its bricks.*

The cylindrical body was constructed of brick. Wooden elements were occasionally used as connectors. There are compositions made with glazed tiles on the body. The minaret does not have a covering, but the cylindrical pattern in the middle of the body appears as such.

The base of the minaret is situated within the walls of building adjacent to it.

The geometric pattern created by the horizontal arrangement of the bricks is interesting. There are inscriptions in maki calligraphy, created out of bricks, on the second part of the body. The balcony of the minaret has not survived.

ESERİN ADI: Heftşuye Cuma Camii
ŞEHRİ: İsfahan
YÜZYILI: 12-14
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu-İlhanlı
KONUMU: Isfahan yakınlarında Kohab Köyü girişinde bulunur.

GÖZLEMLER: Yapının üzerinde inşa veya onarım kitabesi bulunmaz. Yapı plan tipi olarak Selçuklu döneminde 12.y.y'dan itibaren kullanılmaya başlanan bir planda inşa edilmiştir. Yapı daha sonraları İlhanlı döneminde özellikle süslemeleri ile zenginleştirilmiştir.

Tamamen tuğladan yapılan yapı günümüzde harabe bir haldedir. Tuğla aralarında kerpiç malzeme de görülür. Ayrıca yapının dış süslemelerinde çini de tercih edilmiştir. Bu durumda kerpiç kullanımı bakımından yapının ilk inşasının erken tarihlere kadar gittiği anlaşılmaktadır. Dış duvarlarının bir kısmı ve iç mekân odalarının bir bölümü sağlam olarak günümüze ulaşmıştır. Eyvanların yerleri bilinmektedir. Kalıntılara bakıldığında açık avlulu, kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturan, iki eyvanlı camilerin plan tipinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Mihrap önündeki mekân kubbeyle kapatılmıştır. Kubbeye geçişte köşelerde tromplara yer verilmiştir. Tromp kemerleri ara yüzlerde kemerlerle birbirine bağlanmıştır. Böylece kubbe altında altıgen bir alan oluşturulmuştur. Avlunun iki tarafında revak kemerleri bulunur. Güneybatı köşede sekizgen planlı bir kaide mevcuttur. Burası günümüze ulaşmamış minareye ait olmalıdır.

NAME: *Heftşuye Juma Mosque*
CITY: *Isfahan*
CENTURY: *12-14*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION: *At the entrance to the village of Kohab near Isfahan.*

OBSERVATIONS: *There is no inscription providing information relative to the date of construction or repairs. The building was built using a plan that came into prominent use from the 12th century onwards in the Seljuk period. The building was later enriched with decorations during the Ilkhanid period.*

The building, which was constructed of brick, is now in ruins. Mudbrick material was used as inner wall filler between the inner and outer layers. Glazed tiles were also used for the exterior decoration. Due to the presence of mud brick, it is understood that the building was constructed in an early period. Some of the exterior walls and interior rooms have survived intact to the present. The original emplacement of the iwans is not known. Considering the remains, the building is in the plan of mosques with an open courtyard, with a rectangular area in the north-south axis and two iwans. The front of the mihrab is covered by a dome. There are squinches at the corners for the structural transition to the dome. The squinch arches are connected by other arches on the facades, creating a hexagonal area under the dome. There are arched porches on two sides of the courtyard. An octagonal base at the southeast corner probably belonged to the minaret, which has not survived to the present.

Avlunun kuzey tarafında üst örtüsü yıkık bir eyvan bulunur. Eyvanın içinde duvar yüzlerinde zengin süslemeler yer alır. Burada daha çok geometrik karakterli tuğla ile duvar yüzlerinde oluşturulmuş süslemeler izlenir.

Yapının içindeki süslemeler özellikle mihrap önü kubbesinin olduğu bölümde toplanır. Kuzeyden bir kapıyla ulaşılan bu mekânda, doğu ve batı kanatlar üçerli sivri kemerli geçitlerle birbirine bağlanmıştır. Bugün bu geçitlerin bir bölümünün içi doludur. Duvar yüzeylerinde alçı ile yapılmış stuko süslemeler dikkati çeker. Buralarda daha çok bitkisel karakterli süslemeler görülür. İç mekân içinde en dikkati çeken süslemeler mihraptadır. Mihraptaki süslemelerin plastik etkisi fazladır. Genel olarak mihrap iç içe geçmiş iki mihrap nişinden oluşmaktadır. Yüzeylerde alçı stuko tekniğinde bitkisel süslemeler görülür. Mihrap nişini sınırlandıran bordür üzerinde Kur'an-ı Kerim'den Ayete'l-Kürsi yazılıdır. Yazının arka fonu ve harfler arasında kalan boşluklar bitkisel süsleme ile doldurulmuştur. Mihrap kemer alınlığında Fatiha suresi yazılıdır.

There is an iwan, whose top section is destroyed. There are rich decorations on the walls inside the iwan, consisting of geometric brick patterns.

Decorations inside the building are concentrated in the area of the dome in front of the mihrab. The building, which is accessed through a door in the northern side, is connected to the east and west wings by passages with triple ogee arches. Some of these passages are filled in today. There are interesting stucco decorations on the walls, comprised mostly of vegetal motifs. The most interesting decorations of the interior are located on the mihrab. The decorations on the mihrab have significant sculptural effect. Plant decorations in stucco technique are visible on the surfaces. The Ayet al-Kursi verse from the Qur'an is written on the border of the mihrab niche. The background and the spaces between the letters have been filled with plant motifs. The Fatiha verse of the Qur'an is written on the pediment of the arch.

BİBLİYOGRAFYA: Blair, S.S., ve Bloom J.M., "The Art and Architecture of Islam", New Haven: Yale University Press, 1994.
Galdieri, E., "Isfahan: Masgid-i Gum'a" Rome: Ismeo, 1972.
Grabar, O., "The Great Mosque of Isfahan" New York: New York University Press, 1990.
Michell, G., "Architecture of the Islamic World" London; Thames and Hudson, 1978.

BIBLIOGRAPHY: *Blair, S.S., and Bloom J.M., "The Art and Architecture of Islam", New Haven: Yale University Press, 1994.*
Galdieri, E., "Isfahan: Masgid-i Gum'a" Rome: Ismeo, 1972.
Grabar, O., "The Great Mosque of Isfahan" New York: New York University Press, 1990.
Michell, G., "Architecture of the Islamic World" London; Thames and Hudson, 1978.

Hefţsuye Cuma Camii
Hefţsuye Juma Mosque

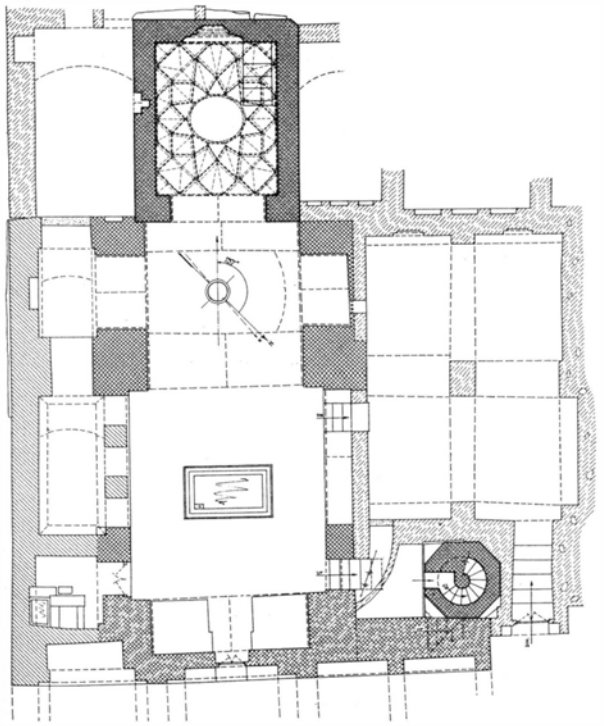

Heftşuye Cuma Camii
Heftşuye Juma Mosque

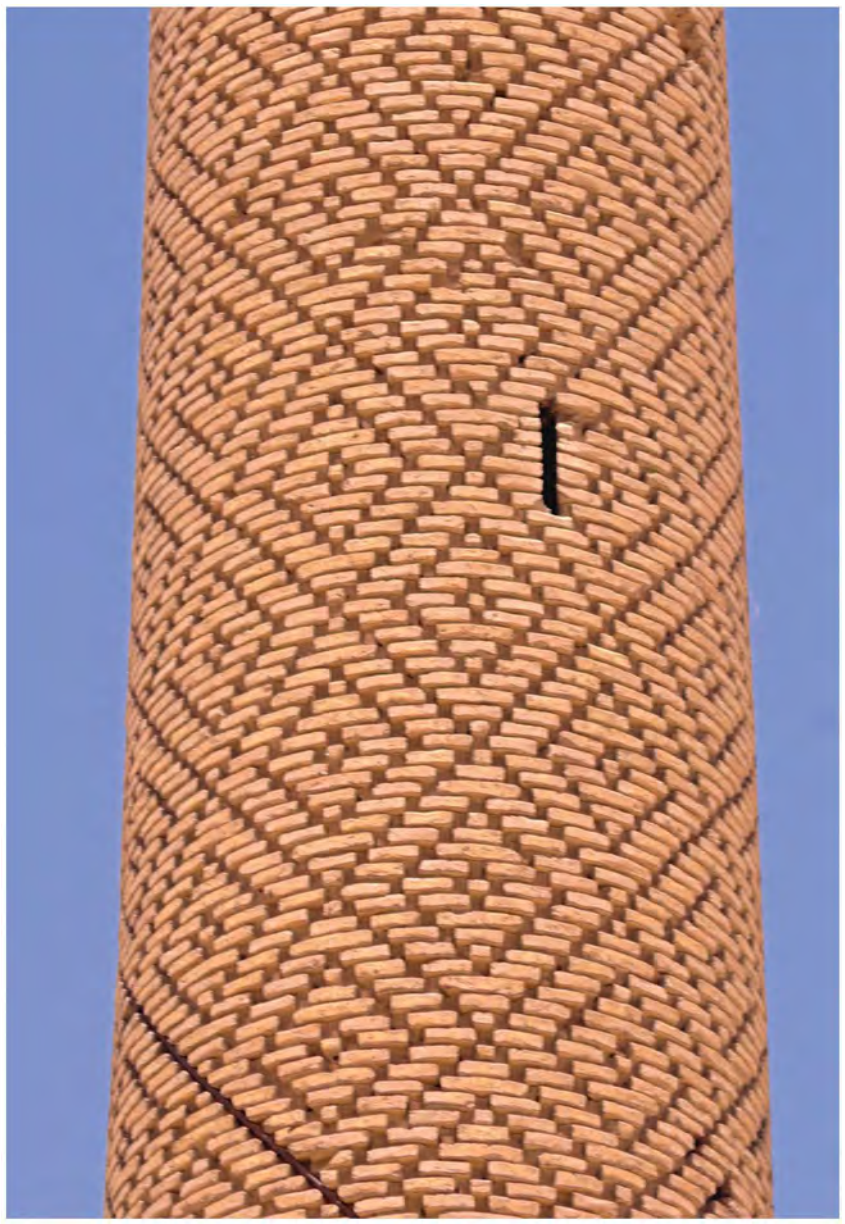
Plan (D.Wilber)

ESERİN ADI:	Sin Cuma Camisi
ŞEHRİ:	İsfahan
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	1131
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	İsfahan yakınlarında, kent merkezine 22 km. uzaklıktadır.

GÖZLEMLER: Selçuklu döneminde inşa edilmiştir. Minare üzerinde yer alan kitabesinden yapım tarihinin 1131 olduğu anlaşılmaktadır. Eyvanda bulunan bir diğer kitabeye göre, Ebû Gâlib Yahya bin ebî Saîd bin Zekeriyya tarafından 529/1134 yılında yaptırılmıştır. Minare kaidesindeki kitabeden ise 526/1131 yılında Ebû İsmail Muhammed bin Hüseyn bin Ali bin Zekeriyya'nın yaptırdığı yazılıdır. Bu durumda caminin eyvanları yapıya daha sonraki dönemde ilave edilmiş olmalıdır. Yapı ilk inşasından sonra sürekli olarak onarım geçirmiş ve yenilenmiştir.

NAME:	*Sin Jurna Mosque*
CITY:	*Isfahan*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	*1131*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*Approximately 22 km from the center of Isfahan.*

OBSERVATIONS: *This mosque was built during the Seljuk period. An inscription on the minaret gives a construction date of 1131. According to another inscription in the iwan, it was built by Abu Galib Yahya bin ebi Saed bin Zekeriyya in 1134. Again another inscription on the base of the minaret indicates that it was built by Abu Ismail Muhammad bin Hussein bin Ali bin Zekeriyya in 1131. In view of these inscriptions, it can be assumed that the iwans of the mosque were added to the building at a later date. The building underwent continuous repairs and renovations after its construction.*

Kuzeybatı köşede bulunan minarenin şerefesinin altında firuze renkli bir kitabe kuşağı bulunur. Burada geniş bir bant şeklinde besmele ve yapının inşa tarihî ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Minare gövdesi üzerinde baklava dilimi şeklinde bir motif izlenmektedir. Yapı, minaresinin yapım tekniğine göre 11. y.y.da inşa edilmiş olmalıdır.

Cami, avlulu iki eyvanlı, mihrap önü kubbeli bir planda inşa edilmiştir. Kuzey-güney doğrultusunda yerleşen cami, ortada bulunan dikdörtgen planlı avluya yönelen iki eyvandan oluşur. Bu haliyle erken dönem İran camilerinin özelliklerini göstermektedir.

Eyvanın açıldığı avlu ve çevresindeki mekânlar sonraki dönemlerde ilave edilmiştir. Eyvanın içinde ortada bir mihrap bulunur. Mihrap üzerinde geometrik geçmelerden oluşan sırlı tuğla ile yapılmış süslemeler görülür. Yapının minberi özgün değildir.

There is a minaret in the northwest corner. It has a turquoise colored inscription band under the balcony. This band is wide and includes a bismillah invocation and details about the construction date. There is a rhombus motif on the body of the minaret. Judging by its technique, the minaret was probably built in the 11th century.

The mosque was constructed with a plan comprising two iwans and a dome in front of the mihrab. Placed on a north-south axis, the mosque consists of two iwans, overlooking a rectangular courtyard, and, as such, exhibits the characteristics of Iranian mosques.

The courtyard, with its iwans and the bays surrounding it, was built in a later period. There is a mihrab on the iwan, decorated with glazed bricks in a geometric dovetail pattern. The building's minbar is not original.

BİBLİYOGRAFYA: Bloom, J.M., "Minaret, symbol of Islam", Oxford, 1989, s.160.
Özkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu Ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi)", Van, 2005, s.51-54.
Smith, M.B., "The Manars of Isfahan," Ather-Iran, I (1936), Fasc. III, s. 327-328
Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faïence in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No. 1 (1939), s. 33.

BIBLIOGRAPHY: *Bloom, J.M., "Minaret, symbol of Islam", Oxford, 1989, pp.160.*
Ozkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu Ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi)", Van, 2005, pp.51-54.
Smith, M.B., "The Manars of Isfahan," Ather-Iran, I (1936), Fasc. III, pp. 327-328
Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faïence in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No. 1 (1939), pp. 33.

Sin Cuma Camisi
Sin Jumа Mosque

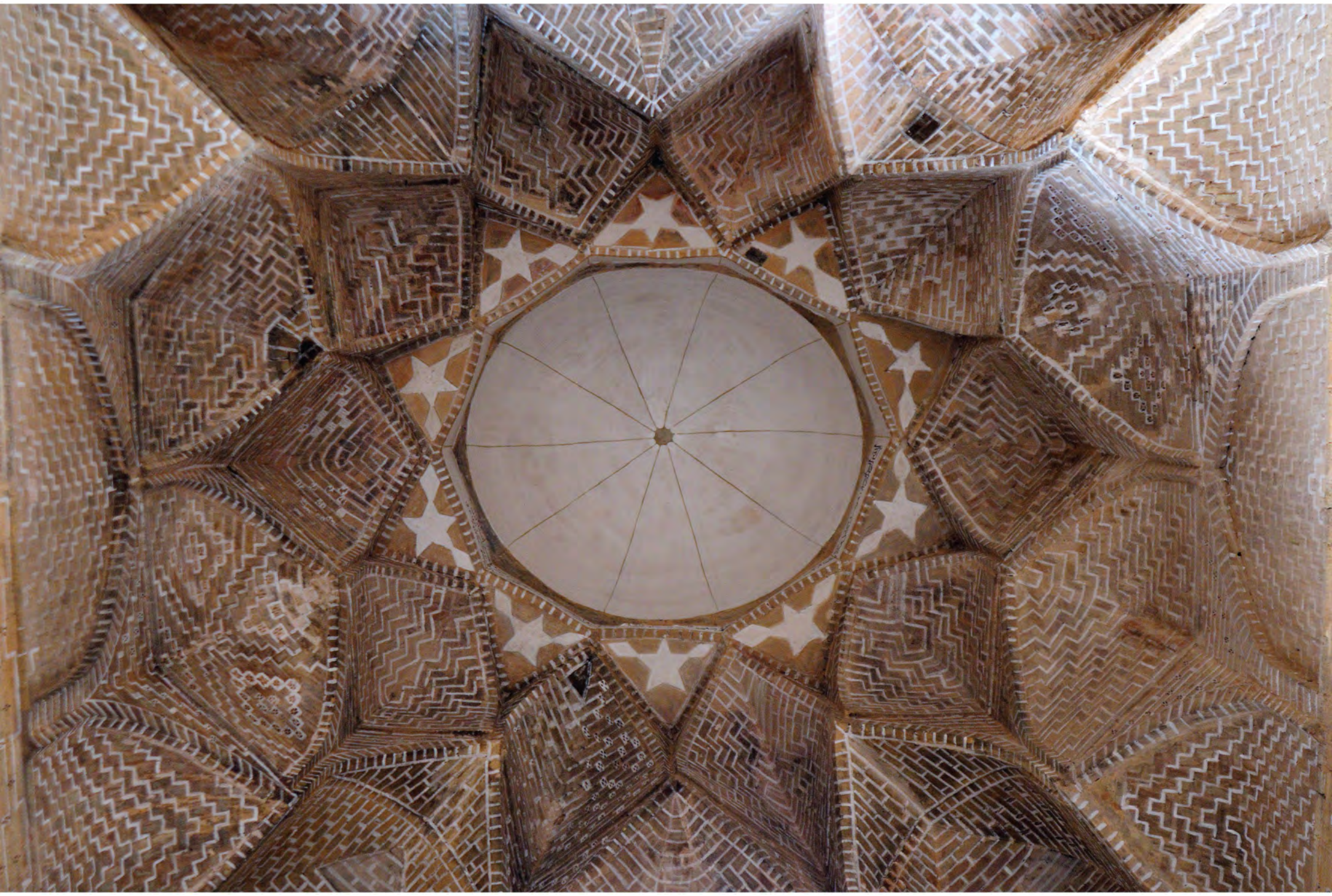

Sin Cuma Camisi
Sin Juma Mosque

Sin Cuma Camisi
Sin Juma Mosque

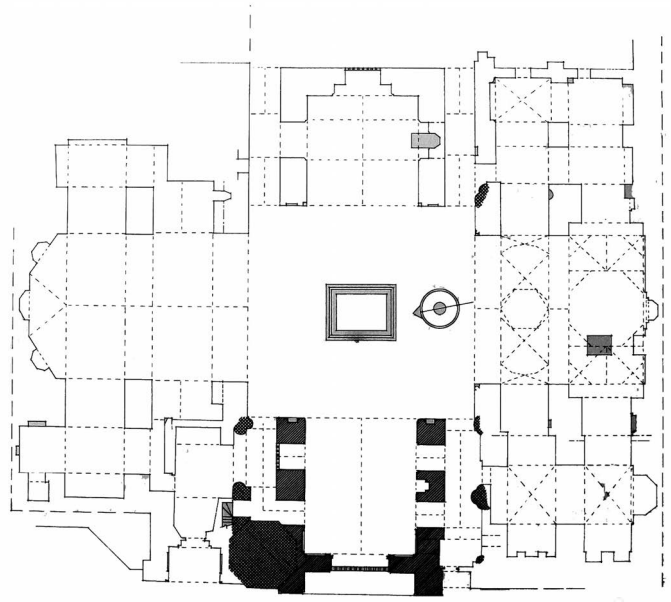

Sin Cuma Camisi
Sin Juma Mosque

Plan (D.Wilber)

ESERİN ADI:	Buzurg Camii
ŞEHRİ:	İsfahan/Gez
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	Mescid-i Buzurg, Gez Mescid-i Cuması
YAPIM TARİHİ:	1080
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu -İlhanlı
KONUMU:	Gez şehir merkezinde yer alıyor.

GÖZLEMLER: Cami İsfahan'ın 17 km kadar kuzeyinde bulunan Gez şehir merkezinde bulunur. Günümüzde dört eyvanlı merkezi mekân plan düzeninde olan yapı birkaç defa onarım ve yenilemeye maruz kalmıştır. Yapının ilk inşası Selçuklu döneminde yapılmıştır. Ancak zaman içinde geçirdiği birçok onarım ve ilavelere bağlı olarak yapının özgün planının anlaşılması zordur. Selçuklu döneminden kalan bölüm caminin harim bölümündeki sütun ve ayaklarının olduğu kısımdır. Bu dönemde caminin içindeki çok destekli bölümün dışında, bir ya da daha fazla sayıda eyvanının olması da muhtemeldir. Avlunun batısındaki eyvanlı bölümü İlhanlı dönemindendir.

NAME:	*Buzurg Mosque*
CITY:	*Isfahan*
CENTURY:	*11*
NAMES:	*Mescid-i Buzurg, Gaz Mescid-i Juma*
DATE:	*1080*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION:	*In the center of the city of Gaz*

OBSERVATIONS: *The mosque is situated in the center of the city of Gaz, about 17 km north of Isfahan. The building, which has a central courtyard with four iwans, has undergone several repairs and renovations. The building was constructed during the Seljuk period. However, due to the many repairs and additions, it is difficult to discern the original plan of the building. The section with columns and pillars in the mosque sanctuary dates from the Seljuk period. It is possible that there were one or more iwans outside the multi-columned section. The section with the iwan to the west of the courtyard dates from the Ilkhanid Period.*

D.Wilber batı eyvanını Astarjan Cuma Mescidi ile karşılaştırmış ve eyvanın süsleme ve mimarı kuruluşuna bakarak burasının 1315 tarihli olabileceğini iddia etmiştir. Ancak Godard, batı eyvanının da Selçuklu olduğu görüşündedir. Batı eyvanı ile doğu eyvanı birbiriyle aynı aks üzerinde yer almasına karşılık teknik olarak birbirinden farklı olarak inşa edilmiştir. Caminin harim kısmı güneyde mihrap önündeki kubbeli bölümden oluşur.

Bu bölüm avluya doğrudan açılır. Burada herhangi bir eyvan bulunmamaktadır. Avlunun ortasında küçük bir de havuz yer almaktadır. Eyvanlar arasında kalan bölüm de çapraz tonozlarla örtülüdür. Kuzeydeki eyvanın üzerine küçük nişler yerleştirilmiştir. Batı eyvanının kuzey köşesinde bulunan silindirik minarenin de üzerinde herhangi bir kitabe yoktur. Bu minarenin de Selçuklu dönemine ait olması gerekmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Godard, A., "Masdjid-é Djum'a d'Isfahan", Athare Iran, III, 2, 1938, s. 32.
Porter, R.K., (1821-22), "Travels in Georgia, Persia, Armenia, ancient Babylonia, &c. during the years 1817, 1818, 1819, and 1820", London.
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, s.150-151.

Donald Wilber compared the western iwan to the Astarjan Jurna Mosque and claimed that the building dates to 1315, based on the decoration and architectural elements. However, André Godard believes that the western iwan dates from the Seljuk period. Although the western iwan and the eastern iwan are on the same axis, they were built in technically different ways. The sanctuary section of the mosque consists of a section with a dome in front of the mihrab.

This section opens onto the courtyard, but there are no iwans here. There is a small pool in the middle of the courtyard. The section between the iwans is covered by cross vaults. There are small niches on the northern iwan. There is no inscription on the cylindrical minaret located in the northern corner, but it is considered to date from the Seljuk period as well.

BIBLIOGRAPHY: *Godard, A., "Masdjid-é Djum'a d'Isfahan", Athare Iran, III, 2, 1938, pp. 32.*
Porter, R.K., (1821-22), "Travels in Georgia, Persia, Armenia, ancient Babylonia, &c. during the years 1817, 1818, 1819, and 1820", London.
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, pp.150-151.

Buzurg Camii
Buzurg Mosque

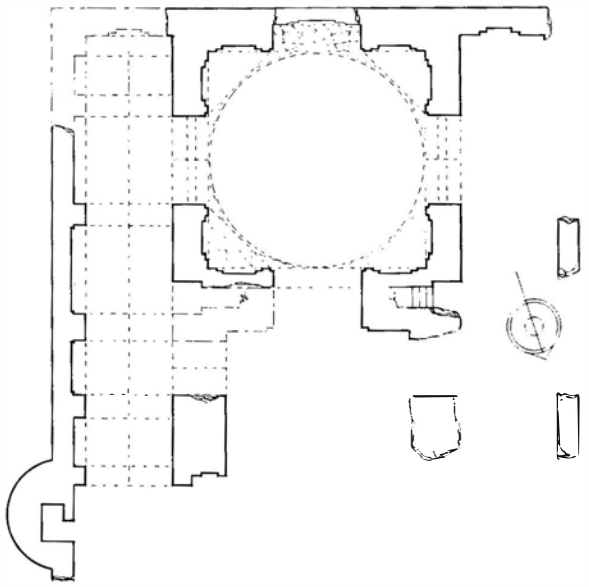

Buzurg Camii
Buzurg Mosque

Plan (D.Wilber)

ESERİN ADI:	Aziran Cuma Camii
ŞEHRİ:	İsfahan
YÜZYILI:	11-12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	İsfahan yakınlarında yer alır. İsfahan'ın doğusunda Barsiyan'a doğru giden yol üzerindedir.

GÖZLEMLER: Yapının bulunduğu bölgede başka Selçuklu yapıları da yer almaktadır. Bu yapıların bir kısmı günümüze gelmiş, bir kısmı ise harabe halindedir. Yapı, Barsiyan'a giden yolun güneyinde, Ziar yakınlarında Eziran yerleşmesinin hemen girişinde yer alır.

Tamamen tuğladan inşa edilmiş olan yapının, günümüze sadece mihrap önündeki kubbeli bölümü ulaşmıştır. Duvar içlerinde tuğla arkalarında dikey destek sağlamak üzere ahşap desteklerin yerleştirilmiş olduğu görülmektedir. Bu bölümün önünde küçük kare bir avlusunun olduğu mevcut izlerden anlaşılmaktadır. Avlunun gerisinde ise kare planlı küçük bir türbe bulunur. Kubbeli bölüm, zeminde kare planlıdır. Kare planın kıble tarafı hariç diğer üç yüzünde sivri kemerli birer açıklık bulunur. Bu açıklıklardan ikisi pencere şeklinde diğeri ise üst tarafta sivri kemerli bir pencere, alt kısmı ise harime girişin sağlandığı basık kemerli bir kapı şeklinde düzenlenmiştir. Yapının giriş bölümü haricinde diğer cephelerinde payandalarla destekler yapılmıştır.

NAME:	*Eziran Juma Mosque*
CITY:	*Isfahan*
CENTURY:	*11-12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*Near Isfahan to the east, on the road to Barsiyan.*

OBSERVATIONS: *There are other Seljuk buildings in this region, some of which have survived, while others are in ruins. This mosque is situated at the entrance to the Eziran settlement, near Ziar, to the south of the road to Barsiyan.*

The building was constructed of brick. Only the domed section in front of the mihrab has survived. Wooden supports were placed behind the brick to provide vertical reinforcement. Traces show that there was a square courtyard in front of this section. Behind the courtyard there is a small mausoleum with a square plan. The domed section has a square plan at the base. There are openings with ogee arches on three sides of the square plan except for the kibla wall side. Two of these openings are built in the form of a rectangular window. The other one is built with a window with an ogee arch in the upper part and with a door in the lower part. This opening provides entry to the courtyard. The facades of the building are reinforced with buttresses, except for the entrance facade.

Harim bölümünün üzerini örten yüksek kubbe iki kademeli bir kasnağa oturtulmuştur. Alttaki kasnak sekizgen planlı olarak yapılmıştır. Üstteki kasnak ise 12 gen planlıdır. Kubbe eteğinde dört ana yöne yerleştirilen birer kare planlı pencere açıklığı içeriyi aydınlatmaktadır. Kubbe eteğini çepeçevre dolaşan küfi yazı kuşağı bu pencereler seviyesinde kesintiye uğrar. Kubbeye geçiş köşelerdeki sivri kemerli tromplarla sağlanmıştır.

Tromp kemerleri kasnak seviyesinde sivri kemerlerle birbirine bağlanmıştır. Bu kemerlerin içleri aşağıda duvar seviyesinde geriye doğru boşaltılarak küçük bir eyvan oluşturulmuştur. Dört yöndeki bu eyvanlardan kıble yönündekine mihrap, giriş tarafındakine ise kapı açıklığı yerleştirilmiştir.

Mihrap oldukça basittir. Ancak nişin üstünde kalan terakota izlerinden zamanında özel bir işçiliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Kesin inşa tarihî bilinmeyen yapı, İlhanlı döneminde kısmen onarılmıştır. Bu onarım sonrasında özgün yapının bazı bölümleri ve yapı elemanlarında değişikliğe gidilmiş olmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA: Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, s.165-167.

The tall dome covering the court rests on a two-level drum. The lower drum has an octagonal plan and the upper drum has dodecagonal plan. Square windows, positioned in four main directions on the skirt of the dome, provide light for the interior of the building. The kufic inscription band surrounding the dome is interrupted at the level of the windows. The transition to the dome is provided with ogee-arched squinches in the corners.

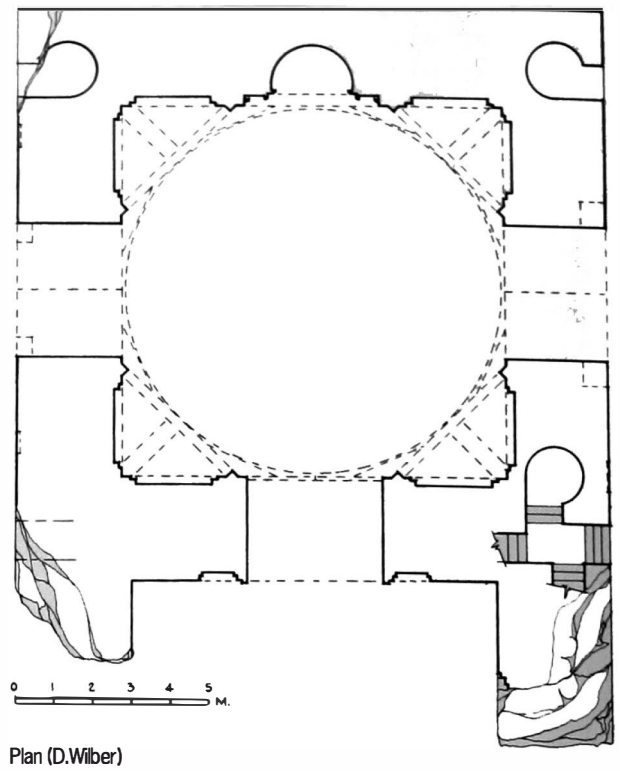
The squinch arches are connected to each other by ogee arches at the level of the drum. The interiors of the arches provide spaces at the level of the wall, creating small iwans. These iwans are situated in the four cardinal directions. The mihrab was placed in the iwan in the direction of the kibla, and the door opening was placed into the iwan on the entrance side.

The mihrab is plain. However, the terracotta work above the niches indicates that it was probably originally executed with special craftsmanship.

There is no precise information about the construction date of the building. It was partially repaired in the Ilkhanid Period. Some of the original sections and construction elements may have undergone changes after these repairs.

BIBLIOGRAPHY: *Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, pp.165-167.*

Plan (D.Wilber)

ESERİN ADI:	Deşti Cuma Camii
ŞEHRİ:	İsfahan
YÜZYILI:	12-14
DİĞER ADLARI:	Mescid-i Bozorg Deşti, Dashti Camii
YAPIM TARİHİ:	1097 - 1134
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu-İlhanlı
KONUMU:	İsfahan'ın 18 km. doğusunda, Deşti Köyü'nde yer alır.

GÖZLEMLER: Yapı İsfahan'ın doğusunda Zayinderud Irmağının güney kıyısında yer alır. Bu bölgede Selçuklu döneminde inşa edilmiş başka yapılar da bulunur. Bulunduğu yerleşmenin tam ortasında yer alan yapı kübik tek kubbeli köşklü Selçuklu camileri plan tipinde inşa edilmiştir. Yapının minaresi yoktur. Bazı araştırmalarda minareden bahsedilirse de günümüzde minareden herhangi bir iz bulunmamaktadır. Günümüzde yapının bulunduğu alan bir koruma duvarı ile çevrelenmiştir.

Yapının cepheleri oldukça yalın tutulmuştur. Caminin batı ve doğu cephelerinde büyük kemerli birer açıklık bulunuyordu. Bunlar son onarımlar sırasında doldurulmuştur. Giriş bölümünde, giriş açıklığının üzerinde büyük sivri kemerli bir pencere içeriye ışık sağlar. Köşelerde bulunan kademelenme yapıya dışanda köşelerden başlayan sivri bir görünüm vermektedir.

NAME:	*Dashti Jurna Mosque*
CITY:	*Isfahan*
CENTURY:	*12-14*
NAMES:	*Masjid-i Bozorg Dashti, Dashti Mosque*
DATE:	*1097 - 1134*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION:	*In the village of Dashti, 18 km east of Isfahan.*

OBSERVATIONS: *The building is situated on the south bank of the Zayanderud River, to the east of Isfahan. Other Seljuk era structures can also be seen in this region. This mosque belongs to the Seljuk kiosk group of mosques, being centrally-located and with a single dome and a square plan. The mosque has no minaret, although some researchers have mentioned its existence. The precinct in which the building is situated is now enclosed by a retaining wall.*

The facades of the building are plain. Openings with large arches on the east and west facades were filled in during repairs. In the entrance section, an ogee-arched window above the entrance opening provides light for the interior of the building. The graduation of the masonry in the corners gives a pointed appearance starting from the exterior corners of the building.

Yapının giriş bölümünün önünde günümüzde herhangi bir plan elemanı bulunmaz. Ancak eski fotoğraflarında bu bölümün önünde bir eyvan bulunduğu ve bu eyvanın da avluya açıldığı anlaşılmaktadır. Ancak günümüzde eyvan ve avlunun izleri tamamen kaybolmuştur.

Harim bölümü içten kare planlıdır. Üzerini örten kubbe iki kademeli bir kasnağa oturtulmuştur. Alttaki sekizgen kasnağın üzerine onikigen ikinci bir kasnak daha oturmaktadır. Köşelerde kubbeye geçişler basit tromplarla sağlanmıştır.

Yapının inşa tarihî ile ilgili herhangi bir kitabe bulunmaz. Ancak tuğla malzeme boyutları, planı ve yapı elemanları bakımından Selçuklu dönemi karakteri göstermektedir. Yapı, sonradan İlhanlı döneminde onarım geçirmiş olmalıdır.

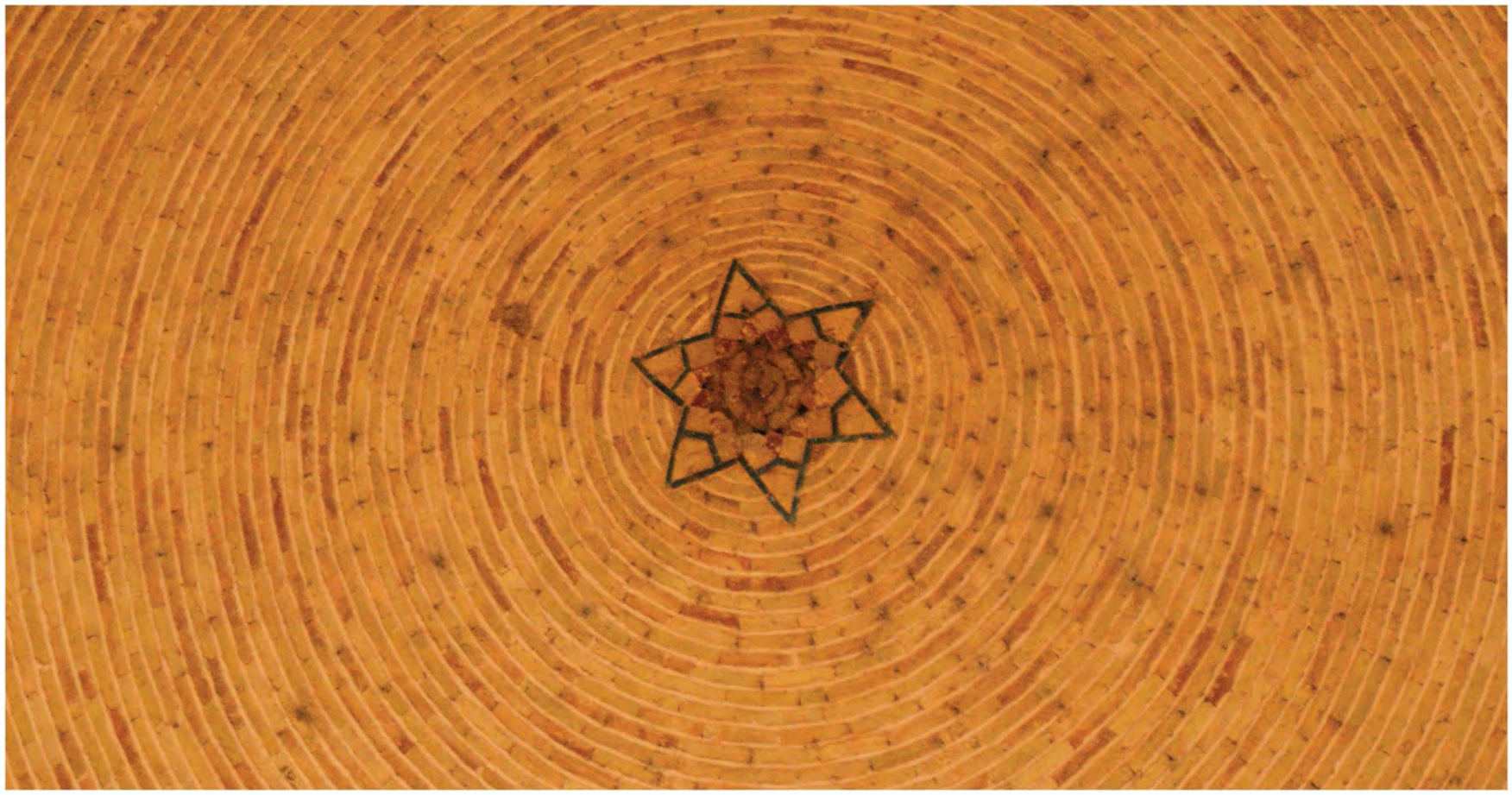
BİBLİYOGRAFYA: Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, s.161-162.

Today there are no site elements in the front of the entrance to the building. However, old photographs of the building indicate that there was an iwan in front of this section and this iwan opened onto the courtyard. Unfortunately, any traces of the iwan and courtyard have vanished.

The interior court has a square plan. The dome covering the court rests on a drum with two sections. There is an octagonal drum at the bottom and a second dodecagonal drum above it. The transition to the dome is provided by simple squinches.

There is no inscription providing information about the construction date of the building. However, this mosque shows similarities with other Seljuk Period mosque in terms of brick size, plan and design. It was probably repaired during the Ilkhanid Period.

BIBLIOGRAPHY: *Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, pp.161-162.*

Deşti Cuma Camii
Dashti Jurna Mosque

Deşti Cuma Camii
Dashti Juma Mosque

ESERİN ADI:	Gar Camii (Rahravan Minaresi)
ŞEHRİ:	İsfahan
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	1121
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu-İlhanlı
KONUMU:	İsfahan' a 24 km. uzaklıktadır. Zayinda-Rud Irmağı'nın güney kıyısındadır.

GÖZLEMLER:

İsfahan'ın doğusunda İsfahan-Barsiyan yolu üzerinde, Gar olarak bilinen yerleşmede bulunur. Cami bulunduğu yerleşmenin adıyla anılmaktadır.

Yapı günümüzde oldukça kötü bir vaziyette olup, harabe bir görünümü vardır. Yapının çevresinde bir duvar kalıntısı daha görülmektedir. Bu kalıntının yapının bulunduğu bu alandaki önceki dönem bir yapıya ait olduğu muhtemeldir. Kuzey tarafta bulunan bu yapıyla güney bölüm arasında organik bir bağ bulunmadığı düşünülebilir. Bu durumda kuzey taraftaki minareli bölüm yapıda ilk önce mevcut olan bölüm olarak değerlendirilebilir.

Yapının çevresi dıştan yüksek bir duvarla çevrelenmiştir. Minaresinin kaidesinde tuğla ile küfi tarzda yapılmış bir kitabesi bulunur. Kitabede yapının inşa tarihî ile bir isim geçmektedir. Yer alan yazıtta 515 H. / 1121-1122. M. tarih ve El-Kasem bin Ahmed bin Ebi'l-Kasem adı geçer. Yapının mihrabı kötü bir biçimde tahrip olmuştur. Kitabenin bir bölümü okunabilmektedir ancak buradan herhangi bir sonuç çıkarmak mümkün değildir. Buna karşılık odanın içinde duvarda bulunan tahrip olmuş panelde bir isim geçmektedir. Reşideddin Muhammed Kamil Ahmed bin İsmail ifadesinin devamında yapım tarihînin sadece bir bölümü okunmaktadır. Burada 6 rakamı görülür. Bu durumda yapının ilk inşasının Selçuklu dönemi olduğu, sonrasında İlhanlı döneminde birçok bölüm ve süslemesinin değiştirildiği belirtilebilir.

NAME:	*Gar Mosque (Rahravan Minaret)*
CITY:	*Isfahan*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	*1121*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION:	*Situated on the southern bank of Zayandeh-Rud River, about 24 km from Isfahan.*

OBSERVATIONS:

This mosque is situated in the settlement known as Gar, to the east of Isfahan on the Isfahan-Barsiyan highway. The mosque is named after the settlement.

The building is in ruins. There are remains of a wall around the building, which probably belongs to a structure built prior to this building. There does not appear to be a natural connection between the building in the north and the section to the south. For this reason, the part with the minaret on the northern side probably existed before the construction of the mosque.

The building is surrounded by a high wall. The base of the minaret has an inscription in kufic style calligraphy. The inscription mentions the construction date of the building, 1121-1122, as well as the name El-Kasem bin Ahmed bin Ebi'l-Kasem. The building's mihrab has suffered significant damage. Although a part of the inscription is legible, it is not possible to draw any conclusions from it. There is also a name, Rashideddin Muhammad Kamil Ahmed bin Ismail, written on a destroyed panel on the wall inside the room. Apart from this name, only a part of the construction date can be read, and includes the number 6. In this case, it is likely that the building was constructed in the Seljuk period and many parts and decorations were altered during the Ilkhanid period.

Yapı kuzey ve güneyde olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Güneydeki bölüm kubbeli kare planlı bir mekândan oluşur. Mihrap önündeki bölümde farklı ölçülerde tuğla malzeme kullanılmıştır. Bu malzemeler muhtemelen önceki yapıdan kalan tuğlalar olmalıdır. Süsleme elemanları kesilmiş tuğla, tuğlaları birbirine bağlayan kalıplar, tuğla tamponlar, hatalı birleştirme elemanları ve mavi ile kırmızı renkte boyalı rölyef kabartma parçalarından oluşmaktadır.

Yapının mimari süslemesindeki biçimden Wilber, yanının mimari süslemesindeki biçimlenmeden yapıyı en erken H.700/M.1300'e tarihlemektedir. Mihrap ve duvarlardaki süsleme panellerinde kesin bir benzerlik görüldüğüne işaret eden Wilber, bazı harflerin formlarındaki farklılığa da işaret eder. Bu durumu yapının üzerindeki süsleme panellerin yapının inşasından sonra yerleştirilmiş olabileceği şeklinde açıklar. Yapının kuzeyinde birkaç metre uzaktaki minarenin kaidesinde H.515/M. 1121-22 tarihî okunmaktadır. Kare planlı odanın Selçuklu döneminde yapılmış yapıya ek olarak inşa edildiği kuvvetle muhtemeldir.

Yapının sadece kuzey kenarında muhafaza edilmiş duvar yüzeyinin dış kısmı korunmuştur. Odanın taç kapısının batısında yer alan küçük açılı sütuncuklar genellikle birbirine bağlanmış tuğla yüzeylerdir. Taç kapının bitişiğindeki yüzeylerde geniş ayrıntılı bağlar yer alır. Yüzeylerin genişliğindeki farklılık ve birbirine bağlanma şekilleri yapının daha erken tarihli bir yapı olduğunu göstermektedir.

Mihrap önündeki kubbeli bölümü oluşturan ayaklar ve ayaklar arasındaki kemer iç yüzlerinde stuko kaplamalar görülmektedir. Süsleme olarak daha çok bitkisel ve rumi karakterli süslemeler tercih edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA: Hejazi, M.M., "Historical Buildings of Iran: Their Architecture and Structure", Southampton, 1997, s.76.
Smith, M.B., " The Manars of Isfahan," Athar-e iran, 1,2, 1936, s.323.
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period". Princeton: Princeton University Press, 1955, s.118-119.

The building has two sections, one in the north and one in the south. The section in the south consists of a domed bay with a square plan. Bricks of varying sizes were used for the section in front of the mihrab. These bricks came from the previous building. Decorative elements consist of cut bricks, interconnecting moldings, brick buttresses, bond courses and elements of high relief with blue and red painted glaze.

By analysis of the architectural ornamentation, Wilber dates the building to 1300 at the earliest. He noted a definite similiarity between the decorative panels on the mihrab and the walls, and also pointed out the difference in the shapes of some of the letters. He explains this by stating that the decorative panels on the building were placed after the building was constructed. The date, 1121-22, can be read on the base of the minaret, which is located a few meters north of the building. It is most likely the room with the square plan was added to the building in the Seljuk period.

The outer part of the wall surface is preserved only at the northern edge. There are small columns with slight angles to the west of the room's portal and laid-up tile surfaces. The surfaces adjacent to the portal have large, detailed bond patterns. The difference between the size of the surfaces and the way they are connected indicates that there was an earlier building here.

The pillars are covered with stucco. These include the pillars of the domed bay in front of the mihrab and inner faces of the arches between the pillars. Vegetal and rumi (split-leaf) motifs were preferred.

BIBLIOGRAPHY: *Hejazi, M.M., "Historical Buildings of Iran: Their Architecture and Structure", Southampton, 1997, pp.76.*
Smith, M.B., " The Manars of Isfahan," Athar-e iran, 1,2, 1936, pp.323.
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period". Princeton: Princeton University Press, 1955, pp.118-119.

Gar Camii (Rahravan Minaresi)
Gar Mosque (Rahravan Minaret)

Gar Camii (Rahravan Minaresi)
Gar Mosque (Rahravan Minaret)

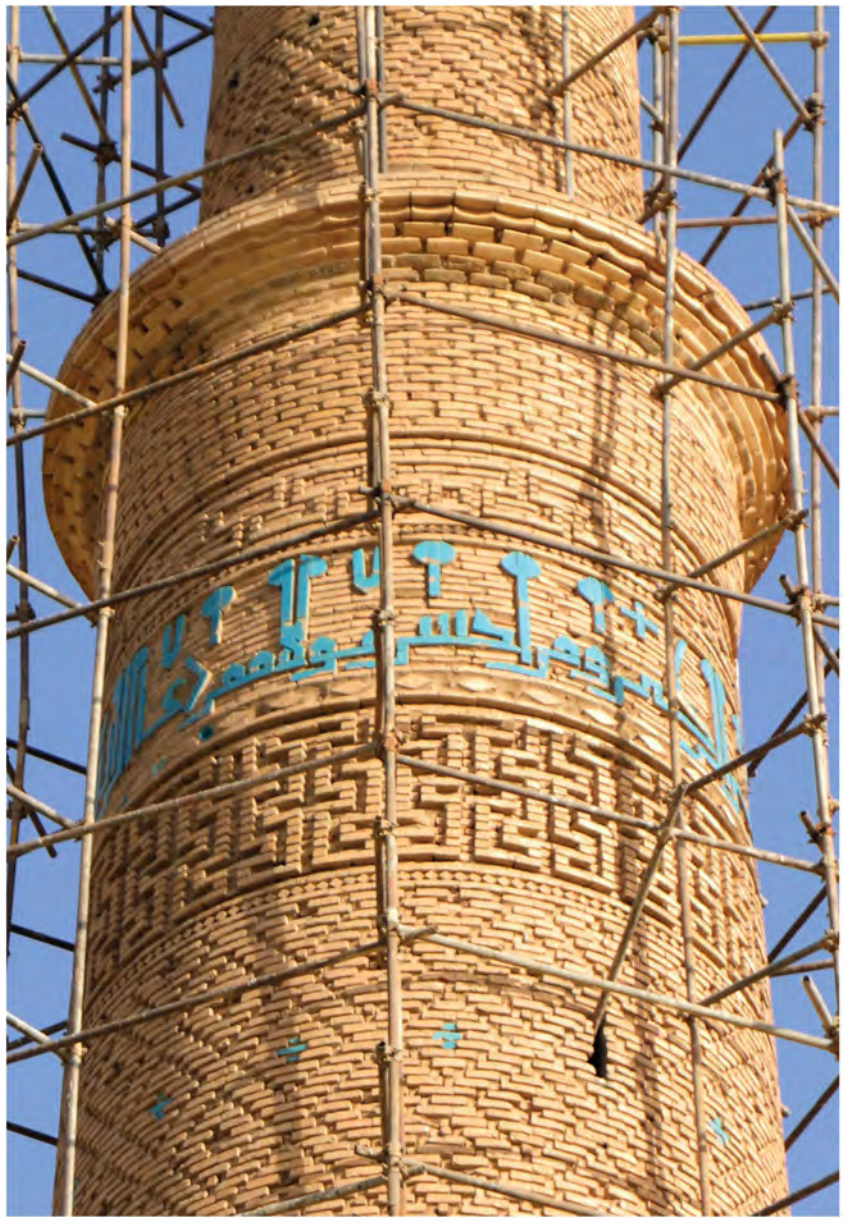

ESERİN ADI:	Ziar Minaresi
ŞEHRİ:	İsfahan
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	İsfahan'ın doğusunda bulunan Ziyar ilçesi yakınlarında çöl içinde yer almaktadır.
GÖZLEMLER:	Günümüzde İsfahan kent merkezinin doğusundadır. Yapının üzerinde inşa tarihîni gösteren kitabesi bulunmamaktadır. Yapım tekniği, plan elemanları ve tuğla ölçülerinden hareketle Selçuklu dönemine tarihlendirilmiştir. Muhtemelen Selçuklu döneminin sonlarına tarihlenmektedir. Yapı tamamen tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Yapının çevresinde başka herhangi bir yapı bulunmaz.

NAME:	*Ziar Minaret*
CITY:	*Ziar*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*It is situated in the desert, near the township of Ziar to the East of Isfahan.*
OBSERVATIONS:	*This minaret is situated to the east of the city center of Isfahan. There is no inscription providing the construction date. Judging by the construction technique, plan elements and dimensions of the bricks, it is most probably dated to the end of the Seljuk period. The building was constructed of brick, and there are no surrounding buildings.*

Minare iki şerefeli olarak yapılmıştır. Alt bölümü sekizgen bir kaideye oturan minare aşağıdan yukarı doğru daralan bir formda silindirik bir planda inşa edilmiştir. Kaide üzerinde kitabelik panosu görülürse de bu panonun iç kısmı günümüzde boştur. Silindirik gövde üzerinde tuğla ile yapılmış paralel kenarlardan oluşan geometrik geçmeler görülür. Birinci şerefenin altında iki geometrik kuşak arasına yerleştirilmiş firuze renkte bir kitabe kuşağı bulunur. Burada Kur'an-ı Kerim'den Fussilet suresinin 33. ayeti yazılmıştır.

Şerefe kısmında pencere şeklinde bir açıklığa çıkılır. Şerefenin zemini günümüzde tahrip olmuştur. Ancak özgün nalinin içbükey biçimde kavislendiği anlaşılmaktadır. Birinci şerefeden sonraki gövde bölümü üzerinde de geometrik geçmelerle yapılmış bir örgü kompozisyonu görülür. Burada ikinci şerefenin hemen altında bir kitabe kuşağı daha bulunur. Buradaki kuşak tahrip olduğu için okunamamıştır.

Şerefenin üzerindeki ikinci bölümün gövdesi daha dar olarak devam eder. İkinci şerefenin altında da yine bir kitabe kuşağı bulunur. Şerefenin üzerindeki taç kısmı kısmen tahrip olmuştur. Bununla birlikte en tepedeki bölüm kübik bir biçimde sonlanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA: Özkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005, s.140-141.
Smith, M.B., "The Manars of Isfahan," Ather- Iran, I (1936), Fasc. III, s.327-28
Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faiënce in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No.1 (1939), s. 37

The minaret was constructed with two balconies. The cylindrical minaret, whose lower part sits on an octagonal base, tapers slightly towards the top. Although there is a panel for an inscription band on the base, it is empty today. There are geometric dovetail patterns, consisting of parallel sides made of brick, on the cylindrical body of the minaret. A turquoise inscription band is placed between two geometric bands under the first balcony. The 33rd verse of the Fussilat Chapter of the Qur'an is written here.

The balcony is reached through a window-shaped opening. Although the floor of the balcony is destroyed, it is understood that it originally had a concave depression. There is a geometric dovetail pattern on the body above the first balcony. Another inscription band is located immediately below the second balcony. The inscription is illegible, due to damage.

The body of the section above the balcony is narrower. There is an inscription below the second balcony as well. The crown part above the balcony is partly destroyed, and its top section ends in a cubic form.

BIBLIOGRAPHY: *Ozkurt, K., "İsfahan'da Büyük Selçuklu ve İlhanlı Dönemi Mimari Eserleri, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Van, 2005, pp.140-141.*
Smith, M.B., "The Manars of Isfahan," Ather- Iran, I (1936), Fasc. III, pp.327-28
Wilber, D.N., "The Development of Mosaic Faiënce in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No.1 (1939), pp. 37

ESERİN ADI: Kaşan Cuma Camii
ŞEHRİ: Kashan
YÜZYILI: 11-12
DİĞER ADLARI: Cuma Camii, Mescid-i Cami
YAPIM TARİHİ: 1073
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kaşan kent merkezinde bulunur.

GÖZLEMLER: Tamamen tuğladan inşa edilen yapı zaman içinde bazı eklemeler yapılarak günümüze ulaşmıştır. Caminin minaresinde bulunan kitabesine göre 1073 tarihînde Nizam-ül Mülk tarafından inşa ettirilmiştir. Naraki, H.7 y.y.'da caminin güzelliği hakkında bilgi vermektedir. Minarenin kaidesinde bulunan inşa kitabesine göre 466/1073 yılında yapılmıştır. Cami, 1563 ve 1778 depremlerinde büyük zarar görmüş ve bu depremlerden sonra neredeyse tamamen yenilenmiştir. Caminin son onarımlarından birisi Karakoyunlu hükümdarı Cihanşah döneminde yapılmıştır. Minarenin gövdesi üzerindeki küfi kitabede şunlar yazılıdır: "Onun yapımını el Kâzi el celîl mecdu'l-binâi hamd (…). 466 yılının aylarında emretti."

NAME: *Kashan Juma Mosque*
CITY: *Kashan*
CENTURY: *11-12*
NAMES: *Juma Mosque, Mesjid-i Jami*
DATE: *1073*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the center of Kashan.*

OBSERVATIONS: *Constructed of brick, this mosque has survived to the present day with some additions. According to the inscription on the base of minaret, it was built by Nizam al-Mulk in 1073. Naraki described the beauty of the mosque in a text written in the 7th century of the Islamic Hijiri calendar (approximately 1300). The mosque was badly damaged during the earthquakes of 1563 and 1778 and was substantially renovated after these earthquakes. One of the last renovations of the mosque was carried out during the reign of the Karakoyunlu Black Sheep Turkmen ruler Cihan Shah. The following is written in the inscription on the minaret's body: "El Kâzi el celîl mecdu'l-binâi Hamd ordered its construction… in the .... months of 466 (hijri)."*

Cami ortada bir avlu ve mihrap önünde kubbeli bir mekân ile avluya açılan geniş bir eyvandan oluşmaktadır. Caminin minaresi avlunun kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. Minare silindirik gövdeli olarak yapılmıştır. İran'daki eski tarihli üçüncü Selçuklu minaresidir. Kaidenin alt kısmında dikdörtgen bir çerçeve içinde kitabe panosu bulunur. Bu pano içinde tuğla ile yazılmış küfi inşa kitabesi yer almaktadır. Minare gövdesinde tuğla ile yapılmış zikzaklar ve baklava dilimi motifleri görülür. En tepede ise balkon şeklinde bir şerefe bulunur ve bu bölüm yenilenmiştir. Görünüş olarak Kalan minaresini hatırlatır.

Mihrap önündeki kubbe yüksek bir kasnağa oturtulmuştur. Eyvan kemeri geniş bir açıklıkla avluya doğru yönelmektedir. Eyvanın iki yanında küçük kemerli birer açıklık da yer alır. Bu şekli ile Kazvin Mescid-i Haydariye'sini hatırlatmaktadır.

Dikdörtgen avlunun diğer üç yanında bulunan mekânlar yapıya daha sonraları ilave edilmiştir. Kuzey tarafta minarenin yanında küçük bir eyvan daha bulunur. Tarihî kaynaklar yapının 1563 ve 1778 depreminde zarar gördüğünü ve bu tarihten sonra yenilendiğini belirtmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Dieulafoy, J., "La Perse, la Chaldée et la Susiane: Relation de voyage", Paris, 1887.
Farrokyar, H., "Negahi be atar-e tariki-e Kasan", Tehran, 1990, s.21-22.
Naraqi, H., "Tarik-e ejtemami-e Kasan", Tehran, 1966, s.113-120.
Rajabi, P., "Kasan: Negin-e angostari-e tarik-e Iran", Tehran, 2009, s. 106-109
Zarrabi, A.K., "Merhat al-Qasan ya tarik-e Kasan", Tehran, 1962. s. 292.

The mosque consists of a central courtyard, a domed bay in front of the mihrab, and a large iwan opening onto the courtyard. The minaret is situated in the northeast corner of the courtyard. The minaret has a cylindrical body and is the third oldest Seljuk minaret in Iran. There is an inscription panel in a rectangular frame at the lower part of the minaret, which contains a kufic inscription composed of brick. The body of the minaret displays zigzag and rhombus motifs, made by bricks. A balcony is located at the upper section; however, this section was renovated at a later date. The minaret is similar in appearance to the Kalyan minaret.

The dome in front of the mihrab rests on a tall drum. The large opening of iwan arch is directed towards the courtyard. There is also a small opening on both sides of the iwan, similar to the Qazvin Masjid-i Haydariye.

The bays on the other three sides of the rectangular courtyard were added later. There is another small iwan on the north side, next to the minaret. Historical sources state that the building was damaged by earthquakes in 1563 and 1778 and was renovated after those earthquakes.

BIBLIOGRAPHY: *Dieulafoy, J., "La Perse, la Chaldée et la Susiane: Relation de voyage", Paris, 1887.*
Farrokyar, H., "Negahi be atar-e tariki-e Kasan", Tehran, 1990, pp.21-22.
Naraqi, H., "Tarik-e ejtemami-e Kasan", Tehran, 1966, pp.113-120.
Rajabi, P., "Kasan: Negin-e angostarie tarik-e Iran", Tehran, 2009, pp. 106-109
Zarrabi, A.K., "Merhat al-Qasan ya tarik-e Kasan", Tehran, 1962. pp. 292.

KİTABE / INSCRIPTION * (* S.Blair)

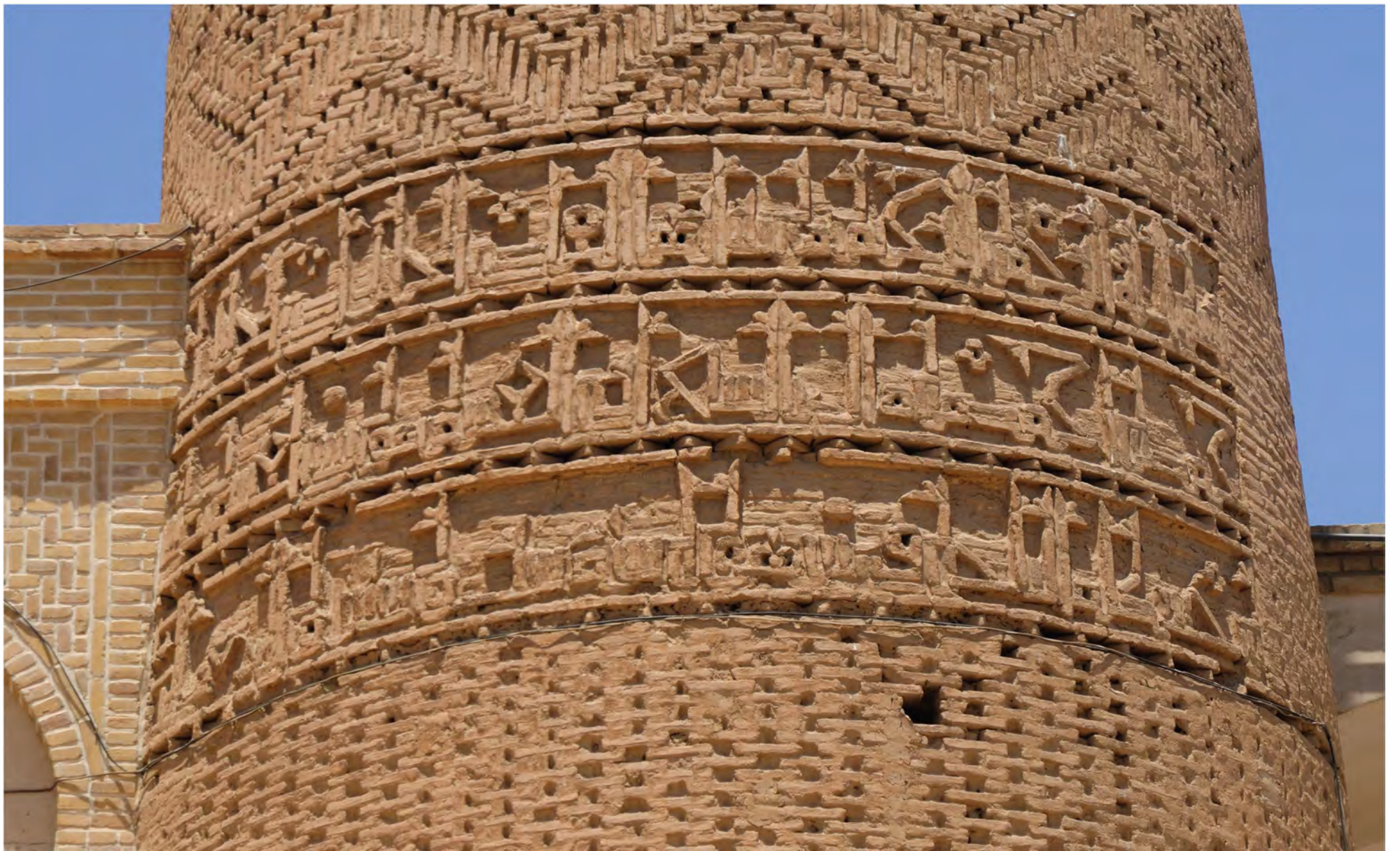
بسمله امر ببنائها القاضى الجليل اشهـ(يد) ابو حـ(مد(؟))

بن احمد من مال(؟) الشيه ابى القسم موسى بن محمد

....فى شهور سنة ست وستين واربعمائة.

Besmele. Gazi el Celil Eş Şehid ebu Hamid bin Ahmet, Şeyh ebi El Kasım Musi bin Mehmed'in malıyla bunun binasına emretti. 466 yılının aylarında (1073-74).

(A) Basmala. The illustrious, deceased [?] qadi Abü [Hamd (?)] b. Ahmad ordered it built with the money [?] of the shaykh Abi'l Qasim Müsâ b. Muhammad [two-three words] in the months of the year four hundred sixty-six [6 September 1073-26 August 1074].

Kaşan Cuma Camii
Kashan Masjid-i Jumа

Kaşan Cuma Camii
Kashan Masjid-i Jumа

Kaşan Cuma Camii
Kashan Masjid-i Jurna

ESERİN ADI:	Zeyned-din Minaresi
ŞEHRİ:	Kaşan
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	Menar-i-Zayn al-Din, Zein-el-Din Minaresi, Zayn ad-din Minare.
YAPIM TARİHİ:	1073
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kaşan kent merkezinde bulunur.

GÖZLEMLER: Yapının çevresinde daha sonraki dönemlerde yapılmış başka yapılarda yer almaktadır. Minare tamamen tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Yapının Selçuklu Dönemi'ne ait olan tek kısmı buradaki minaresidir. Minare gövdesi üzerinde bulunan firuze renkli küfi kitabesine göre H.466/M.1073 tarihînde yapılmıştır. Kitabede yaptıranın adı yazılıdır. Kadı Ebu Majd Bin Ahmed'in bu yapının inşasını emrettiği yazılıdır. Kitabede "Şeyh Ebu'l Kasım Musa bin Muhammed'in" de adı yazılıdır.

BİBLİYOGRAFYA: Bloom, J.M., "Minaret, symbol of Islam", Oxford, 1989, s.162.

NAME:	*Zayn al-Din Minaret*
CITY:	*Kashan*
CENTURY:	*11*
NAMES:	*Menar-i-Zayn al-Din, Zein-al-Din Minareti, Zayn ad-din Minaret*
DATE:	*1073*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of Kashan.*

OBSERVATIONS: *The minaret is surrounded by other structures, dating from different periods. The minaret was constructed of brick, and is the only one of the structures built during Seljuk period. According to the turquoise colored kufic inscription on the minaret's body, it was built in 1073. The inscription provides the name of the benefactor, Kadı Ebu Majd Bnim Ahmed, who ordered the construction of the minaret. The name of "Sheikh Ebul Kasım Musa bin Muhammad" is also mentioned in the inscription.*

BIBLIOGRAPHY: *Bloom, J.M., "Minaret, symbol of Islam", Oxford, 1989, pp.162.*

Zeyn al-Din Minaresi
Zayn al-Din Minaret

ESERİN ADI: Kaşan Kalesi
ŞEHRİ: Kaşan
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI: Celali Kalesi
YAPIM TARİHİ: 1073-1092
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kaşan kent merkezinin batısında bulunur.

GÖZLEMLER: Selçuklu döneminde Sultan Celaleddin Melikşah tarafından inşa ettirilmiştir. Şehir eski surlarına bitişik olarak yaptırılmıştır. Kalenin bir kapısı doğrudan kent merkezine doğru giden bir caddeye bakar. Surların batı tarafı yerleşimin dış tarafını oluşturmaktadır.

Kalenin çevresi yaklaşık altı metre kalınlığında bir duvarla çevrelenmiştir. Ongen bir plana sahip olan kalede sekiz tane burç bulunur. Bunlar belirli aralıklarla yerleştirilmiştir. Kale çeşitli isyanlar ve kabilelerin saldırılarından dolayı çok yıpranmıştır. Kale; İlhanlı ve Safevi devtletleri ile Şah İsmail tarafından kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Dieulafoy, J., "La Perse, la Chaldée et la Susiane: Relation de voyage", Paris, 1887.
Farrokyar, H., "Negahi be atar-e tariki-e Kasan", Tehran, 1990, s.64-65.
Naraqi, H., "Tarik-e ejtemami-e Kasan", Tehran, 1966, s.297-299.
Rajabi, P., "Kasan: Negin-e angostari-e tarik-e Iran", Tehran, 2009, s. 111-112.
Zarrabi, A.K., "Merhat al-Qasan ya tarik-e Kasan", Tehran, 1962, s.115.

NAME: *Kashan Castle*
CITY: *Kashan*
CENTURY: *11*
NAMES: *Celali Castle*
DATE: *1073-1092*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *West of the center of Kashan.*

OBSERVATIONS: *This castle was built by Sultan Celaledin Malik Shah during the Seljuk period. It was built adjacent to the old city walls. One of the gates of the castle opens directly onto the street, which leads to the city center. The eastern part of the city walls comprise the outer part of the settlement.*

The castle has a wall approximately 6 meters thick. The castle has a decagonal plan with eight towers spaced at intervals. The castle has been damaged due to riots and attacks by tribes. The castle was used by the Ilkhanids, Safavids and the Ismailis.

BIBLIOGRAPHY: *Dieulafoy, J., "La Perse, la Chaldée et la Susiane: Relation de voyage", Paris, 1887.*
Farrokyar, H., "Negahi be ater-e tariki-e Kasan", Tehran, 1990, pp.64-65.
Naraqi, H., "Tarik-e ejternami-e Kasan", Tehran, 1966, pp.297-299.
Rajabi, P., "Kasan: Negin-e angostari-e tarik-e Iran", Tehran, 2009, pp. 111-112.
Zarrabi, A.K., "Merhat al-Qasan ya tarik-e Kasan", Tehran, 1962, pp.115.

ESERİN ADI: Kaşan Sarnıç	**NAME:** *Kashan Cistern*
ŞEHRİ: Kaşan	**CITY:** *Kashan*
YÜZYILI: 12	**CENTURY:** *12*
DİĞER ADLARI:	**NAMES:**
YAPIM TARİHİ:	**DATE:**
MİMARI:	**ARCHITECT:**
DÖNEMİ: Selçuklu	**PERIOD:** *Seljuk*
KONUMU: Kaşan kent merkezinde tarihi kent surlarının doğusunda surlara bitişik olarak bulunmaktadır.	**LOCATION:** *In the center of Kashan, to the east and adjacent to the historic city walls.*

GÖZLEMLER:

Araştırmacılar bacası ve havalandırma delikleri nedeniyle yapıyı "Buzhane" olarak tanımlamıştır.Yapı tamamen kerpiç malzemeden inşa edilmiştir. Kesin inşa tarihiyle ilgili bir kitabe ya da belge üzerinde bir yazı bulunmaz. Buna karşılık bölgeyle ilgili yayınlarda 12. y.y.da Selçuklu döneminde yapıldığı belirtilmektedir.

Dairevi planlı yapı, kademeli olarak yükselen konik bir kubbeyle örtülmüştür. Kubbe örgüsünde kullanılan kerpiç, kademeli olarak bindirmeli bir biçimde yapılmıştır. Konik örtü bindirmeleri dışarıda erimelere maruz kaldığı için keskin hatlarını kaybetmiştir.

Sarnıcın içine batıdan bir giriş vardır. Kapı açıklığı kemerli olarak yapılmıştır. Bu kapı dışında başka açıklık bulunmaz. Yapının zemini içeride ortada toprak kotu altında oyuklu olarak yapılmıştır. Bugün burası toprak yığınlarından oluşmaktadır. Konik kubbenin tepesinde bulunan açıklık içeriyi aydınlatmaktadır. Bu açıklık içerisinin hava alması için yapılmıştır.

Kubbenin iç yüzünde herhangi bir kademelenme görülmez. Bunun yerine kubbe yüzeyi üç farklı yatay örgü düzeniyle üç bölgeye ayrılmıştır. Alttaki kısımda paralel kenarlar, bunun üzerinde yine paralel kenarlar ve uçlarında çıkıntılar, en tepedeki bölümde ise çarkıfelek çeklinde kollardan oluşan bir alan bulunmaktadır.

Buzhanenin su ihtiyacının yakındaki bir ırmak ya da kuyudan sağlanmış olması gerekmektedir.

Yapının bulunduğu konumu dikkate alınırsa surlarla birarada inşa edilmiş olması gerektiği düşünülebilir. Bu sebeple 12. y.y. başlarında yaptırılmış olabilir. Sarnıç yapım tekniği bakımından Merv'deki Büyük Sarnıç'a benzemektedir.

OBSERVATIONS:

Due to the presence of a chimney and ventilation holes, researchers consider this structure to be an ice house. It was built entirely of mud brick, and the exact date of construction is not documented in any relevant inscriptions or documents. However, publications concerning the region attribute it to the 12th century Seljuk period.

This is a circular-shaped building, covered by a stepped, tapering dome. The brickwork of the dome is made by a gradual overlapping of mud bricks. Exposure to the elements have caused the brickwork to lose its arrises.

The entrance is from the west, via an arched doorway which is the only entrance to the structure. The floor includes a depressed central cavity below ground level. This depression is covered today by a mound of dirt. The opening at the top of the tapered dome was designed for ventilation and for lighting the interior of the cistern.

No tapering of the tiles is seen on the inner surface of the dome. Instead, the surface of the dome is divided into three different horizontal sections. The lower part consists of parallel rings, the middle part is comprised of successive parallel rings with mouldings on the edges, and the upper section has radial divisions in the form of a pinwheel.

Water supply for the ice house would have been provided by a nearby river or well. Taking into account the location of the structure, it was probably built in conjunction with the city walls, which argues for a construction date at the beginning of the 12th century. In terms of cistern construction techniques, it resembles those used in the Large Cistern of Merv.

Kaşan Sarnıç
Kashan Cistern

Kaşan Sarnıç
Kashan Cistern

Kaşan Sarnıç
Kashan Cistern

ESERİN ADI: Ali Mescidi (Nuşabad)
ŞEHRİ: Kaşan
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuku-İlhanlı
KONUMU: Kaşan'ın kuzeyinde bulunan Nuşabad şehrinde yer almaktadır.

GÖZLEMLER: Nuşabad, Kaşan'ın kuzeyinde bulunan küçük bir yerleşmedir. Yerleşmenin merkezinde bir kale yer almaktadır. Bu kalenin dışında yer alan cami, zaman içinde geçirdiği onarımlarla günümüze ulaşmıştır. Selçuklu döneminden günümüze kalan bölümü yapının girişinde bulunan minaresidir. Minare sekizgen kaide üzerinde silindirik gövdeli olarak yapılmıştır. Minarenin şerefe bölümü günümüze ulaşamamıştır. Şerefenin altında gövdenin belirli bir bölümünden sonrası mevcut değildir. Kaidenin her bir yüzü farklı tuğla örgülerle dekore edilmiştir. Tuğla örgü dizisinin arasında çini ile yapılmış kompozisyonlar görülmektedir. Minarenin gövdesi üzerinde farklı bordürlere yer verilmiştir. Alttaki bordür üzerinde tuğladan hasır örgüsü, bunun da üzerinde makili yazılı bir bölüm yer almaktadır.

Minarenin gövdesi üzerinde yer alan yazı ve geometrik süsleme daha çok tuğla ile şekillendirilmiştir. Tuğla örgünün arasında ise firuze renkte çini plakalar yerleştirilmek suretiyle bir kompozisyon oluşturulmuştur.

NAME: *Ali Mosque (Nushabad)*
CITY: *Kashan*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION: *In the city of Nushabad, north of Kashan.*

OBSERVATIONS: *Nushabad is a small settlement located north of Kashan. There is a castle in the center of the settlement. The mosque is located outside this castle, and has survived to the present due to numerous repairs undertaken over time. Its minaret, located at the entrance, dates from the Seljuk period. The minaret has a cylindrical body on an octagonal base. The minaret's balcony has not survived to the present. A section of the body below the balcony no longer exists. Each face of the minaret base is decorated with different brick patterns, and there are glazed tile compositions between the rows of brick patterns. Various borders are seen on the body of the minaret, and include a brick mesh pattern on the border at the bottom and a section with an inscription in maki calligraphy.*

The inscriptions and the geometric decoration on the minaret's body were shaped mostly using brick. A composition was created by placing turquoise glazed tiles among the brick patterns.

Ali Mescidi (Nuşabad)
Ali Mosque (Nushabad)

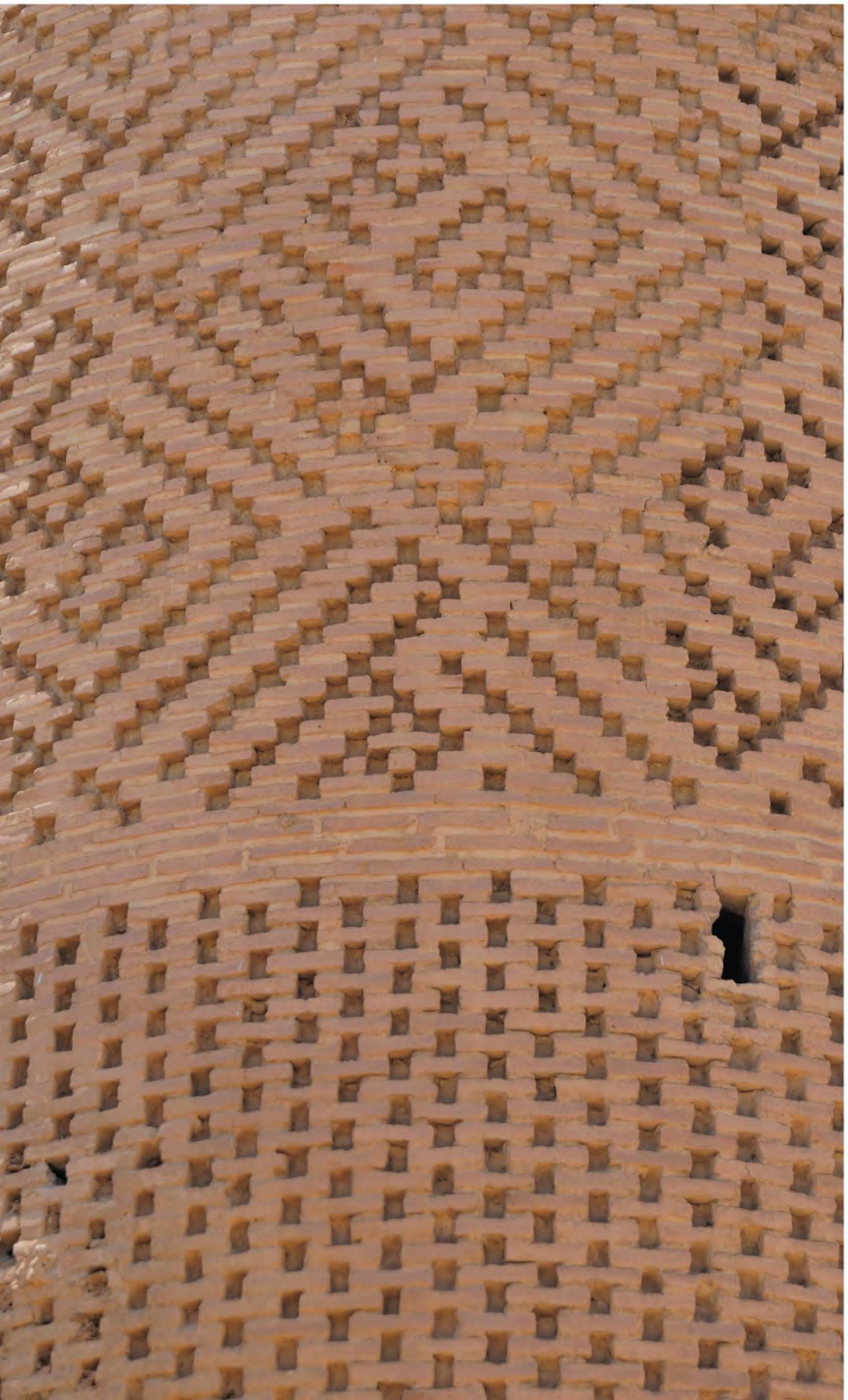

Ali Mescidi (Nuşabad)
Ali Mosque (Nushabad)

Ali Mescidi (Nuşabad)
Ali Mosque (Nushabad)

Ali Mescidi (Nuşabad)
Ali Mosque (Nushabad)

Ali Mescidi (Nuşabad)
Ali Mosque (Nushabad)

ESERİN ADI: Kazvin Cuma Camisi
ŞEHRİ: Kazvin
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI: Mescid-i Cami Kazvin, Kazvin Cuma Camii, Gazvin Ateşgeh Camii
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kazvin kent merkezinde bulunur.

GÖZLEMLER: İran'daki en eski tarihli Cuma camilerinden birisidir. Sasani dönemine ait bir Ateşgede'nin üzerine inşa edilmiştir. Yapı, zaman içinde yapılan çeşitli ilaveler ve onarımlarla günümüze ulaşmıştır. Yapının ilk inşası 807 yılında Abbasi Halifesi Harun Reşid'in emri ile yapılmıştır. 1038-1194 yılları arasında Selçuklu hâkimiyeti altındayken kuzeyine iki eyvan ilave edilmiştir.

11 ve 12.y.y.'a ait yenilemelerden sonra kubbeli bölümü, harim bölümleri, avlu ve revaklı kısım ortaya çıkmıştır. Yapı daha sonra16 ve 18.y.y'larda Safevi döneminde (1501-1732) geniş çaplı bir yenileme çalışmasına sahne olmuştur. Bu dönemde güney ve batıdaki eyvanları ve revaklı avlusu ilave edilmiştir. Benzer biçimde Kaçar Dönemi'nde de yapının çevresinde ilaveler ve onarımlar yapılmıştır.

NAME: *Qazvin Juma Mosque*
CITY: *Qazvin*
CENTURY: *11*
NAMES: *Masjid-i Jami Qazvin, Qazvin Juma Mosque, Qazvin Ateshgah Mosque*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the center of the city of Qazvin.*

OBSERVATIONS: *This is one of the oldest Friday congregational mosques in Iran. It was built on the foundations of a Sasanian fire temple. The building survived to the present with various additions and repairs. The building was constructed upon the order of the Abbasid Caliph Harun al-Rashid in 807. Two iwans in the north were added between 1038-1194, during the Seljuk period.*

During the renovations in the 11th and 12th centuries, the domed section, sanctuary sections, courtyard and the arched section were added. The building was extensively renovated in the 16th and 18th centuries during the Safavid period (1501-1732). The iwans in the south and west, as well as the courtyard with a porch, were added during this period. Similarly, additions and renovations were made around the building in the Qajar period.

Tamamen tuğla malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Yapıdaki çini süslemeler yapıya daha sonraki dönemde yerleştirilmiştir. Dört eyvanlı bir plan formunda yapılmıştır. Avlunun her bir cephesinin ortasında bir eyvan yer almaktadır. Avlunun hem kuzeyinde hem de güneyinde harimi bulunur. Doğu ve batı kanatlarında ise revaklı bölümler eyvanlar arasında devam etmektedir.

Güney eyvanı Safevi Sultanı Şah II. Abbas tarafından yaptırılmıştır. Eyvan oldukça büyük ve gösterişlidir. Eyvanın gerisinde kare planlı mihrap önü kubbesinin bulunduğu maksure bölümü yer almaktadır. 14 m. çapındaki kubbe Selçuklu döneminden dir. Kubbeye köşelerde bulunan sivri kemerli tromplarla geçilir. Kare planlı bölüm yukarıda tromp seviyesinde sekizgene dönüşür. Tromp kemerleri ara yüzlerde birbirine kemerlerle bağlanmıştır. Kubbe çift cidarlı olarak yapılmıştır. Dış kısmında sırlı tuğla ile yapılmış dekoratif süslemeler görülmektedir.

Güney eyvanı iki kat yüksekliğe sahiptir. Burada merdivenle ulaşılan beş oda yer almaktadır. Güney eyvanı yarım kubbe benzeri bir örtü sisteminden oluşur. Kubbe dışarıdan ikinci bir kabukla sarılmıştır. Batı eyvanı Safevi yöneticisi Şah Süleyman tarafından yaptırılmıştır. Eyvanın iki yanında kuzey-güney doğrultusunda devam eden bir koridor bulunur. Bu koridor vasıtasıyla eyvanın arkasına ulaşılmaktadır. Kuzey eyvanının Şah Tahmasb tarafından yaptırıldığı iddia edilmektedir. Bu eyvan Kaçar döneminde yenilenmiştir. Eyvan, avlunun diğer bölümlerine göre yüksek yapılmış ve iki yanına da birer minare yerleştirilmiştir. Doğudaki eyvan, süslemesiz sade bir biçimde Kazvin Valisi tarafından yaptırılmıştır. Eyvanların iç yüzlerinde görülen mukarnaslar oldukça abartılıdır. Mukarnas yüzeyleri çini plakalarla kaplanmıştır.

Camiye ana girişin sağlandığı portale doğu cephenin ortasında bulunan bir koridordan geçilerek ulaşılmaktadır. Avlunun ortasında basamaklı küçük bir de çeşme yer almaktadır. Aynı zamanda çeşmeden akan pis su doğu eyvanın içinde bulunan bir kanal ile dışarı akıtılmıştır.

Cami tamamen tuğla malzemeyle inşa edilmiştir. Caminin bazı bölümlerindeki kitabeler çini plakalarla sonraki dönemlerde kapatılmıştır. Yapının maksure kubbesinin bulunduğu bölümün duvarları alçı stuko ve renkli çinilerle kaplıdır. Mihrap yapının güney duvarının ortasında bulunur. Yapının hem mihrabı hem de minberi taştan yapılmıştır.

Duvarlardaki kûfi ve sülüs yazı kuşakları oldukça kaliteli ve niteliklidir. Benzer yazı kuşakları Şah Fazıl Türbesi'nin içinde bulunan stuko süslemeleri hatırlatmaktadır.

Mehmet Tapar'ın hükümdarlık yıllarında caminin banisi de olan Humartaş, camiye birçok vakıflar kaydettirmiştir. Bu vakfiyelerinden birisi yapının içindeki taş ve çini üzerine yazılmıştır (Tütüncü, 26). Yapının içinde Selçuklu dönemine ait çok sayıda kitabe bulunmaktadır. Ancak bunlardan sadece ikisinde sultanın ismi geçmektedir.

Kitabeler içinde Humartaş ve Mehmet Tapar'ın ismi birlikte geçmektedir. Kitabede şunlar yazılıdır: "Bu kubbe tamamlandı. Adil Hükümdar Büyük Sultan Arap ve Acemlerin Hükümdarı Abu Şüca Muhammed bin Melik Şah Emir-el Müminin, yardımcısı Allah onun zaferlerini artırsın. Devleti zamanında Emir parlak İsfehsalar İlfakast bin Turan Mümnilerin emirin yardımcısı Abu Mansur Humartaş bin Abdullah tarafından tamamlandı" (Tütüncü, 26).

The building was constructed of brick. Glazed tile decoration was added to the building at a later date. The mosque has a plan with four iwans. There is an iwan in the middle of each facade of the courtyard. There is a recessed area in both the north and south sections of the courtyard. There are arcades between the iwans.

The southern iwan was built by the Safavid Sultan Shah Abbas II. The iwan is large and imposing. There is a screened-off section behind the iwan, where the square section with the dome in front of the mihrab is located. The dome, 4 m. in diameter, dates from the Seljuk period. The transition to the dome is facilitated via squinches with ogee arches. The square section becomes an octagon at the squinch level. The squinch arches are connected by other arches on the facades. The dome has two walls. Decorations, created with brick, are visible on the exterior of the dome.

The southern iwan has two floors. There are five rooms here, which are reached by stairs. The southern iwan is covered by a shallow, round saucer-like shape, similar to a dome. The dome is covered by a second shell outside. The western iwan was built by the Safavid administrator, Shah Suleiman. There are corridors on both sides of the iwan, in the north-south axis. These corridors allow access to the rear of the iwan. It is suggested that the northern iwan was built by Shah Tahmasp. This iwan was renovated during the Qajar period. The iwan is raised above the other parts of the courtyard and a minaret was placed on both sides. The plain, undecorated iwan was built by the Governor of Qazvin. There are stylized stalactites on the inner faces of the iwans. The surfaces of the stalactites are covered with glazed tile panels.

The portal, the main entrance the mosque, is reached by passing through a corridor in the middle of the eastern facade. There is a small, stepped fountain in the middle of the courtyard. Used water from the fountain is directed outside through a channel inside the eastern iwan.

The mosque was constructed of brick. Inscriptions in some sections of the mosque were covered with glazed tile panels in later periods. The walls of the screened-in section are covered with stucco and colored glazed tile panels. The mihrab is in the middle of the southern wall of the building. Both the mihrab and the minbar of the building were made of stone.

There are inscriptions, written in kufic and sulus calligraphy, of high quality. Similar inscription bands recall the stucco decorations in the Shah Fazil Tomb.

Humartash, who was the benefactor of the mosque during the reign of Muhammad Tapar, carried out much charitable work for the mosque. One of these charitable donations is written on a stone and glazed tile panel inside the building (Tütüncü, 26). There are many inscriptions on the building dating from the Seljuk period. Only two of these mention the name of the sultan.

The names of Humartash and Muhammad Tapar are mentioned together in the inscriptions, which read as follows:

"This dome has been completed by the Assistant of Righteous Emperor, Great Sultan, Emperor of the Arabs and the Persians, Abu Suca Muhammad bin Malik Shah Amir al-Mumin. May God increase his victories. It was completed by the assistant of Amir Parlak Isfehsalar Ilfakast bin Turan Mumniler amir, Abu Mansour Humartash bin Abdullah, during his administration." (Tutuncu, 26).

BİBLİYOGRAFYA:
Godard, A., "The Art of Iran", New York: Frederick A. Praeger Publishers,1965, s.277-282.
Hatim, G.A., "Mi'mari-i Islami-i Iran dar dawrah-' i Saljuqiyan ta'lif-i Ghulam Ali Hatim."Tehran: Mu'assasah-i Intisharat-i Jihadi Danishgahi (Majid), 2000, s.44-48.
Hazrati, M.A., "Qazvin: ayinah-yi tarikh va Tabibiat-i Iran", Qazvin: Awji Ustan-i Qazvin ba hamkari-i Nashr-i Hadis-i Imruz, 2003.
Pope, A.U., "Persian Architecture: The Triumph of Form and Color", New York:George Braziller Inc.,1965, s.129, 157-158.
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", Tehran: Soroush Press, III, 1997, s. 990-994.
Sima-yi mirasi farhangi-i Qazvin, "Tehran: Muavinat-i Ma'rifi va Amuzish, Idarah-i Kull-i Amuzish, Intisharat va Tawlidat-i Farhangi", 2003.
Sourdel - Thomine, J. ve Wilber D.N., "Monuments seljoukides de Qazwin en Iran", Paris: Librarie orientaliste P. Geunthner, 1974.
Sourdel - Thomime, J., "Inscriptions Seljoukides et Salles a Coupoles de Qazwin en Iran" Revue des Etudes Islamique, 1974, s. 3-40.

BIBLIOGRAPHY:
Godard, A., "The Art of Iran", New York: Frederick A. Praeger Publishers,1965, pp.277-282.
Hatim, G.A., "Mi'mari-i Islami-i Iran dar dawrah-' i Saljuqiyan ta'lif-i Ghulam Ali Hatim."Tehran: Mu'assasah-i Intisharat-i Jihadi Danishgahi (Majid), 2000, pp.44-48.
Hazrati, M.A., "Qazvin: ayinah-yi tarikh va Tabibiat-i Iran", Qazvin: Awji Ustan-i Qazvin ba hamkari-i Nashr-i Hadis-i Imruz, 2003.
Pope, A.U., "Persian Architecture: The Triumph of Form and Color", New York:George Braziller Inc.,1965, pp.129, 157-158.
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", Tehran: Soroush Press, III, 1997, pp. 990-994.
Sima-yi mirasi farhangi-i Qazvin, "Tehran: Muavinat-i Ma'rifi va Amuzish, Idarah-i Kull-i Amuzish, Intisharat va Tawlidat-i Farhangi", 2003.
Sourdel - Thomine, J. and Wilber D.N., "Monuments seljoukides de Qazwin en Iran", Paris: Librarie orientaliste P. Geunthner, 1974.
Sourdel - Thomime, J., "Inscriptions Seljoukides et Salles a Coupoles de Qazwin en Iran" Revue des Etudes Islamique, 1974, pp. 3-40.

Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Jurna Mosque

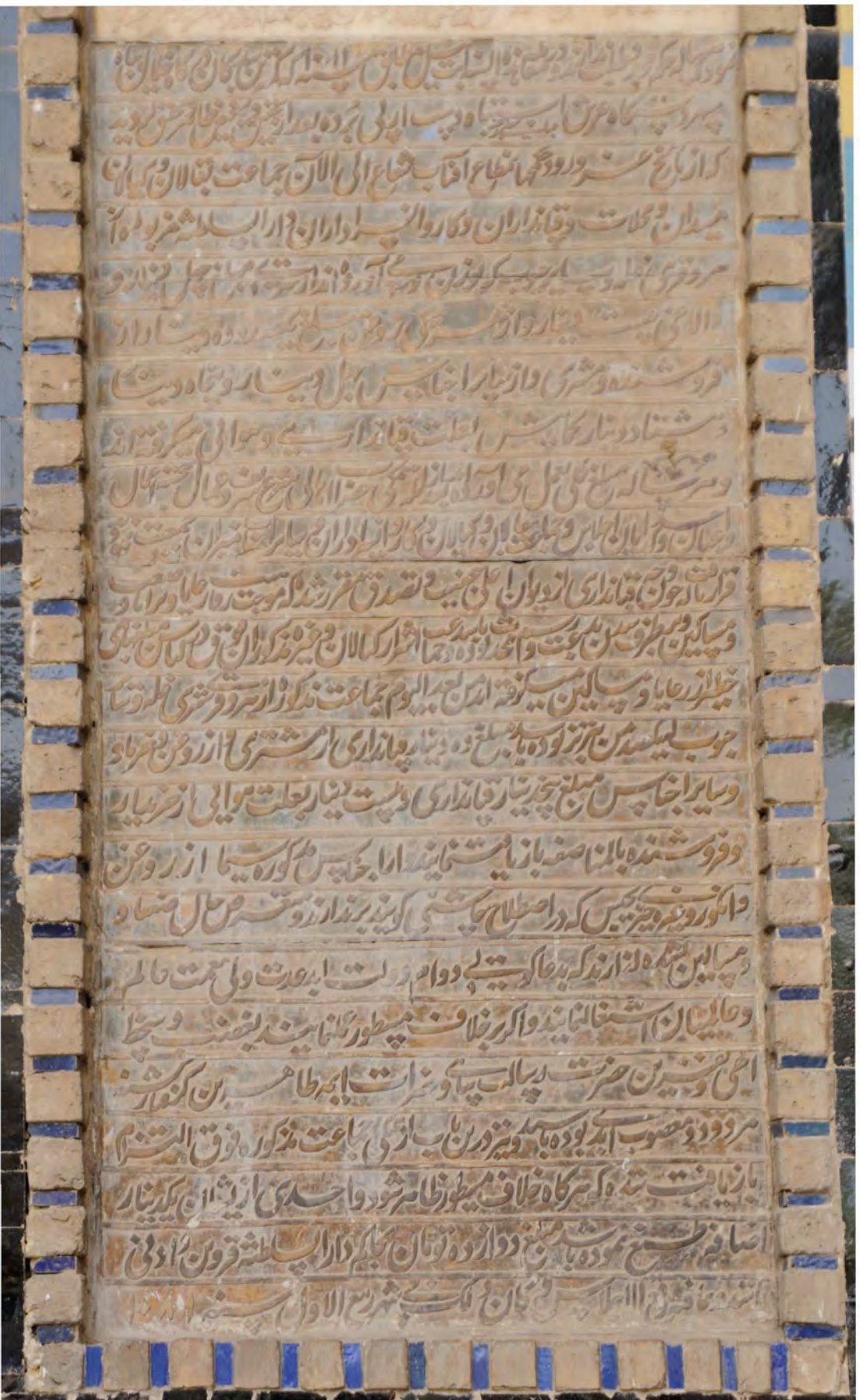
Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

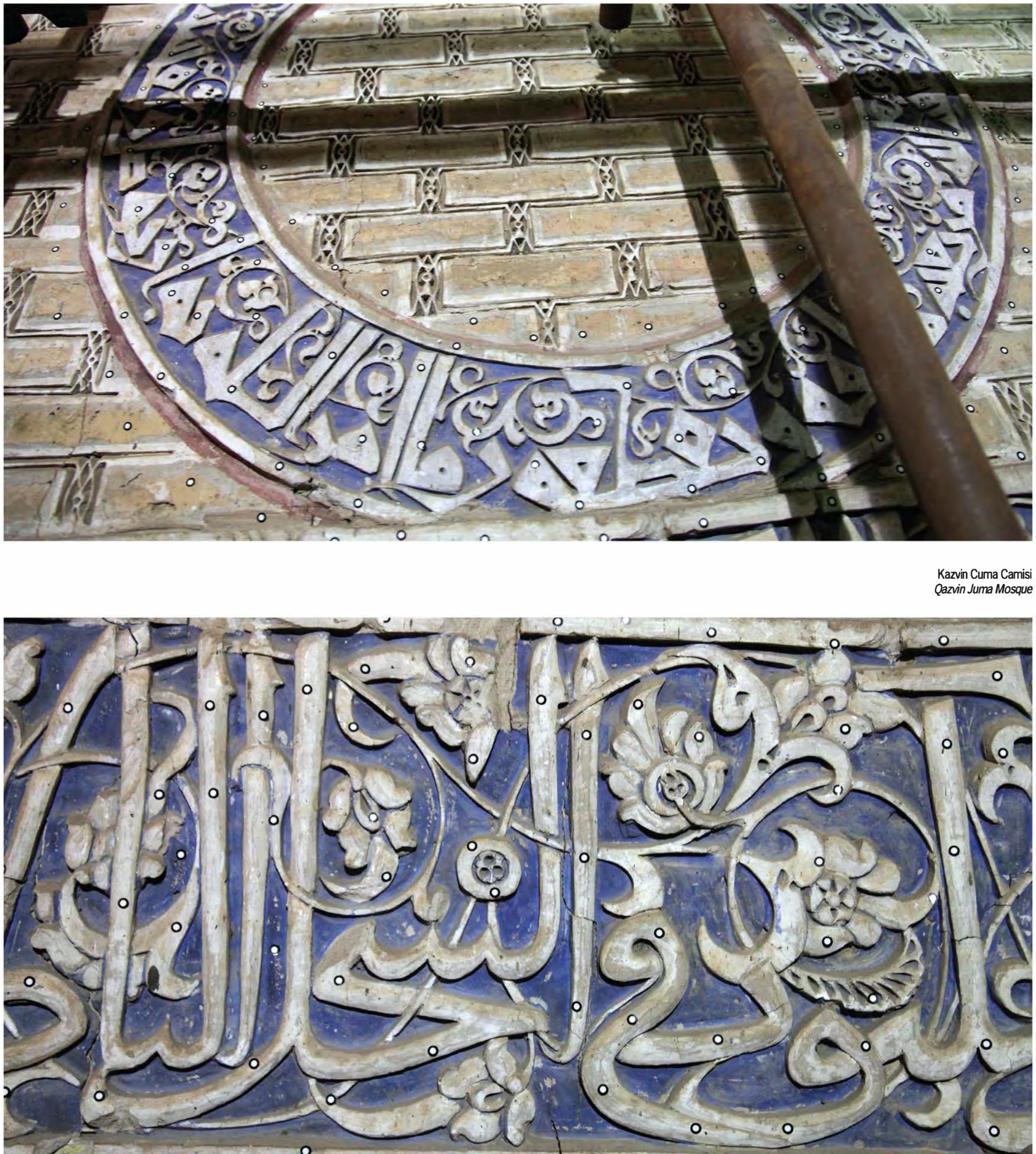
Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

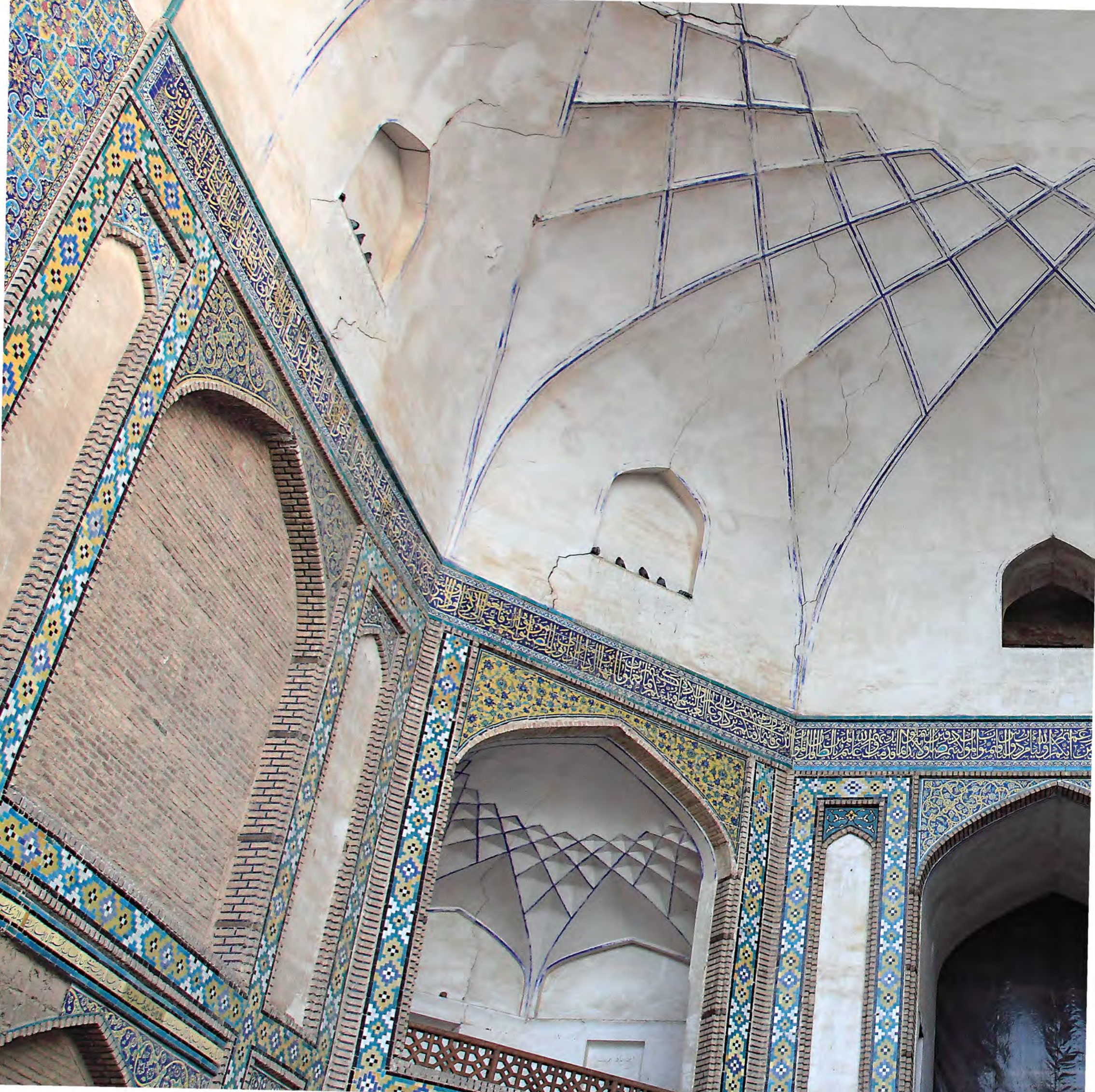

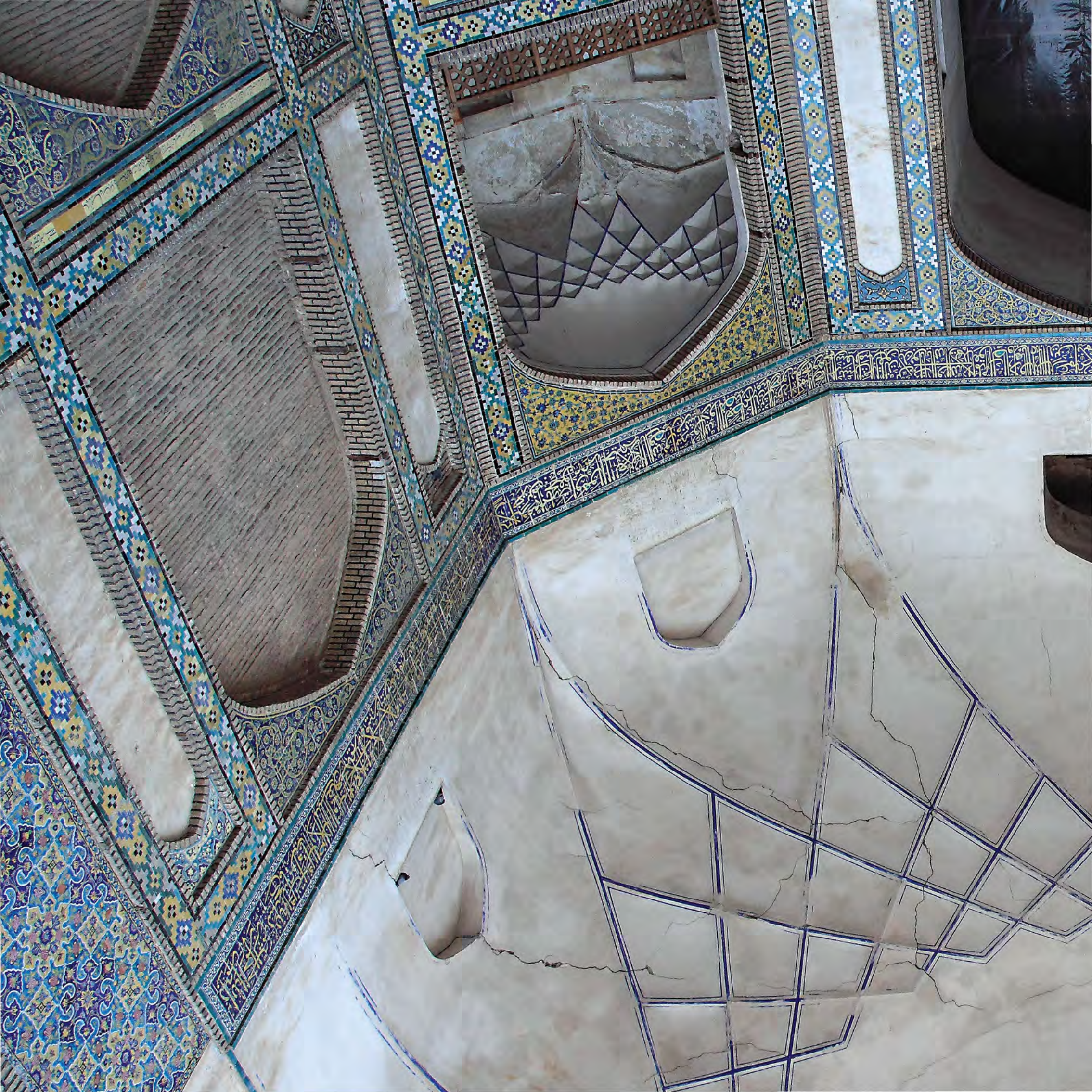
Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Jurna Mosque

Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

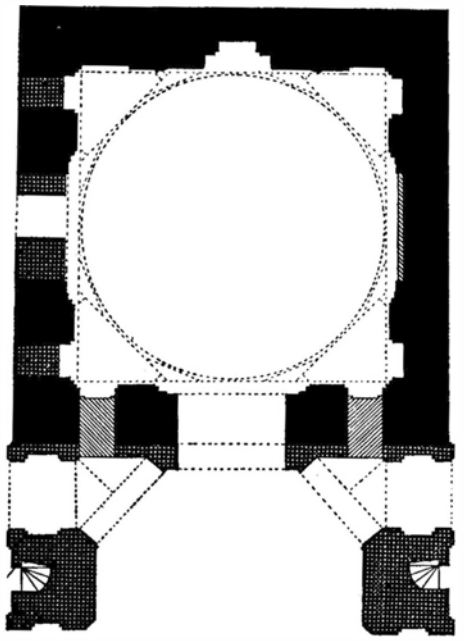

Kazvin Cuma Camisi
Qazvin Juma Mosque

Plan (A.Pope)

ESERİN ADI: Haydariya Camii
ŞEHRİ: Kazvin
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI: Haydariye Medresesi
YAPIM TARİHİ: 1119
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kazvin'in Bolagi mahallesindedir. Taleghani caddesi üzerinde bulunur.

GÖZLEMLER: Yapı Selçuklu döneminde bu bölgede valilik yapmış olan Emir Kumartaş tarafından yaptırılmıştır. Yapının içinde inşa tarihî ile ilgili kitabesi de bulunmaktadır. Yapı daha sonraları 12 ve 13.y.y.'larda onarım geçirmiştir. Kaçar Hanedanlığı zamanında yapının yakınına ve çevresine bir medrese ilave edilmiştir. Bu medrese daha sonraları bahçesine yapılan ilkokul nedeniyle yıkılmıştır. Haydariye Camii, Kazvin Mescidi Cumasi'yla benzerlikler göstermektedir. Bu sebeple aynı mimarın eseri olabileceği varsayılmaktadır.

NAME: *Haydariya Mosque*
CITY: *Qazvin*
CENTURY: *12*
NAMES: *Haydariye Madrasa*
DATE: *1119*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *Situated in the Bolaghi neighborhood of Qazvin, on Taleghani Street; of difficult access because a number of buildings surround it.*

OBSERVATIONS: *The building was built by Amir Kumartash, a governor in this region during the Seljuk period. There is an inscription which provides the date of construction. The building was repaired in the 12th and 13th centuries. During the Qajar Dynasty a madrasa was added, which was destroyed at a later date following the construction of a primary school in the garden. The Haydariya Mosque shows similarities to the Qazvin Masjid-i Juma. Therefore, it is presumed to have been designed by the same architect.*

Kare planlı tamamen tuğladan inşa edilmiş bir yapıdır. Cami avlunun güney kenarına yerleştirilmiştir. Medrese odaları avlunun etrafını çevrelemektedir. Yapı özellikle stuko dekoratif süslemeleri ile dikkati çeker. Ön cephesi eyvan şeklinde cepheden dışarı doğru uzanmaktadır. Eyvanın köşelerinde sivri kemerlerle bağlanan kısımlar bulunmaktadır. Caminin kubbeli bölümleri Sasani çardakları olan ateş tapınaklarıyla benzer niteliktedir. İçeride kare plan üst örtünün tabanından sekizgene dönüşür.

Cami tamamen tuğladan inşa edilmiştir. İçerisinde muhteşem tuğla ve stuko dekorasyon bir arada kullanılmıştır. İlave olarak yapının süslemesinde bazı çini parçaları da görülür. İç bölümlerdeki kemerli nişler, stukodan yapılmış kitabelerle kapanır. Kubbenin eteklerinde küfi bir kitabe kuşağı dolaşmaktadır. Burada Kur'an-ı Kerim'den sure-i Haşr yazılıdır.

Güney duvarı üzerinde bulunan mihrap, stuko tekniğinde bitkisel motiflerle süslenmiştir. Stilize edilmiş nar ve çam kozalakları mihrap çerçevesi üzerine yerleştirilmiştir.

This building has a square plan and was constructed of brick. The mosque is in the southern corner of the courtyard. The courtyard of the madrasa is surrounded by rooms. The building displays an interesting stucco decoration. Its front facade projects towards the outside in the form of an iwan. There are sections at the corners of the iwan, which are connected by ogee arches. The domed bays of the mosque are similar to those of Sasanian fire temples. The square plan turns into an octagon at the upper section.

The mosque was constructed of brick, with stunning decorations of brick and stucco. There are also some glazed tiles in the decoration. Arched niches are covered with stucco inscriptions. A kufic inscription band, containing the Hashr Chapter of the Qur'an, is seen on the skirt of the dome.

The mihrab of the southern wall is decorated in stucco, and includes various plant motifs, including stylized pomegranates and pine cones.

BİBLİYOGRAFYA: Filmer, H., "The Pageant of Persia: A Record of Travel by Motor in Persia with an Account of its Ancient and Modern Ways", Indianapolis, New York, 1936, s.283-284.
Laleh, H., "Les muqarnas et leur représentation dans les panneaux à décor géometrique de brique de la mosquée de Haydariyya de Qazvin," Proceedings of the Third European Conference of Iranian Studies held in Cambridge, 11th to 15th September 1995, Part 2: Mediaeval and Modern Persian Studies, ed. C. Melville, Beiträge zur Iranistik, s. 17.
Godard, A., "The Art of Iran", New York: Praeger, 1965, s.224, 227,281.
Pope, A.U. ve Ackerman, P. eds., "A Survey of Persian Art", Tehran: Soroush Press, 1977, s.1021, s.1295-96
Schroeder, E., "The Seljuq Period." In A Survey of Persian Art: From Prehistoric Times to the Present", Edited by Arthur U. Pope and Phyllis Ackerman, London, New York, 1964, 1020-1021.

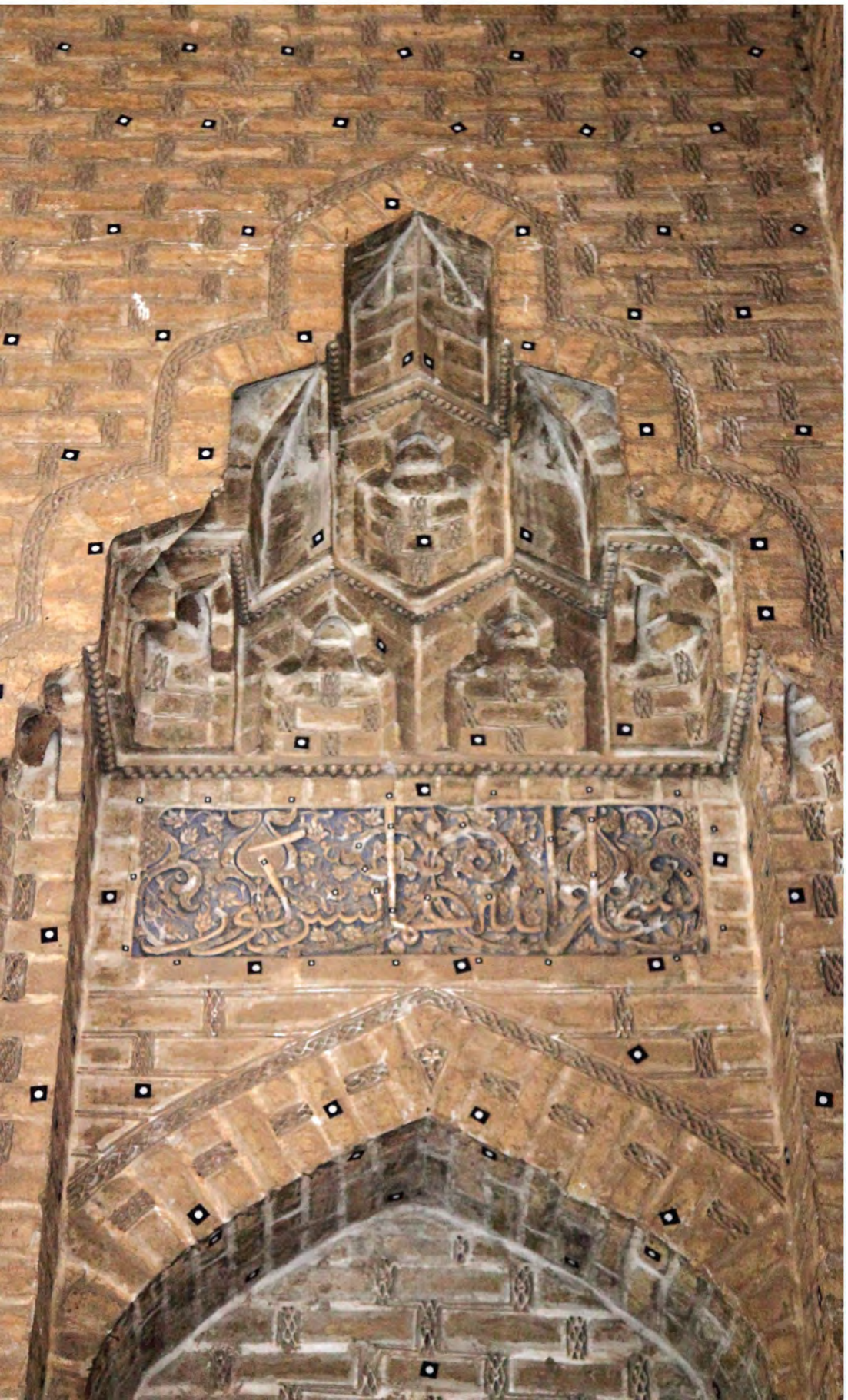
BIBLIOGRAPHY: *Filmer, H., "The Pageant of Persia: A Record of Travel by Motor in Persia with an Account of its Ancient and Modern Ways", Indianapolis, New York, 1936, pp.283-284.*
Laleh, H., "Les muqarnas et leur représentation dans les panneaux à décor géometrique de brique de la mosquée de Haydariyya de Qazvin," Proceedings of the Third European Conference of Iranian Studies held in Cambridge, 11th to 15th September 1995, Part 2: Mediaeval and Modern Persian Studies, ed. C. Melville, Beiträge zur Iranistik, pp. 17.
Godard, A., "The Art of Iran", New York: Praeger, 1965, pp.224, 227,281.
Pope, A.U. ve Ackerman, P. edpp., "A Survey of Persian Art", Tehran: Soroush Press, 1977, pp.1021, pp.1295-96
Schroeder, E., "The Seljuq Period." In A Survey of Persian Art: From Prehistoric Times to the Present", Edited by Arthur U. Pope and Phyllis Ackerman, London, New York, 1964, 1020-1021.

Haydariya Camii
Haydariya Mosque

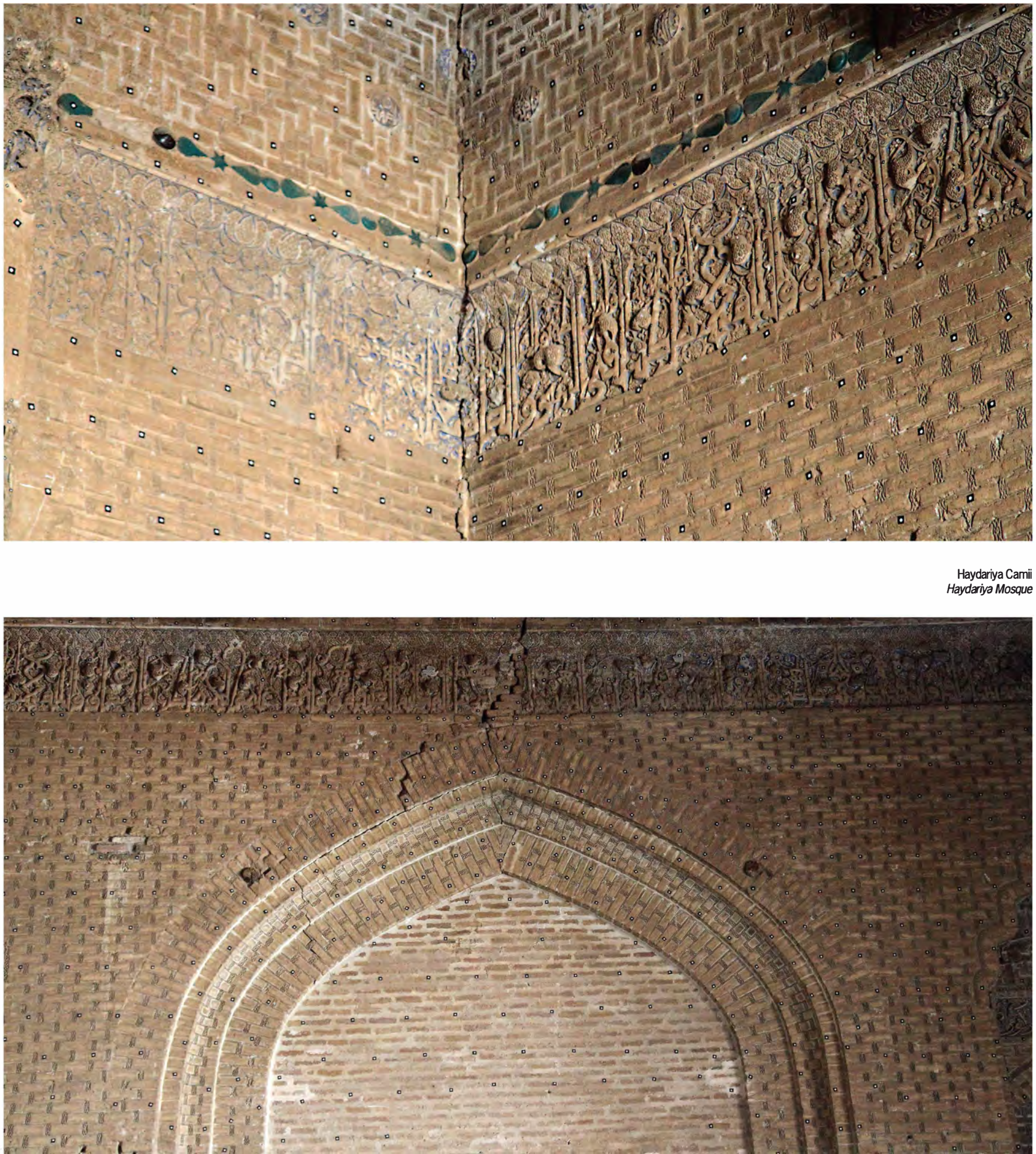
Haydariya Camii
Haydariya Mosque

Haydariya Camii
Haydariya Mosque

Haydariya Camii
Haydariyə Mosque

ESERİN ADI: Kümbet-i Karagan
ŞEHRİ: Kazvin
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ: 1067 - 1093
MİMARI: Muhammad ibn Makki al-Zanjani ve Abu'l-Ma'ali
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Karagan bölgesinde Hisar-i Armani köyünün 2. km kadar yakınında Abi-i Garm kasabasının 33 km batısında yer alır.

GÖZLEMLER: Yapı, Kazvin-Hamedan yolu üzerinde Takistan şehri yakınlarında bulunur. Birbirine yakın olarak inşa edilmiş iki yapıdan oluşmaktadır. Yapılar, 1067 ve 1093 yılları arasına tarihlendirilmektedir. Kitabelerine göre her iki yapının da mimarı olarak Muhammad bin Makki al-Zanjani ve Abu'l-Ma'ali ibn Makki al-Zanjani isimleri geçmektedir. Bu iki kişinin kardeş ya da ikincisinin diğerinin oğlu olduğu iddia edilmektedir.

Aynı zamanda içinde kalem işi süslemeleri olması bakımından da tek örnek olarak kabul edilebilir. Her iki türbe de sekizgen planda tuğladan inşa edilmiştir. Her bir köşede silindirik plasterler yükselmektedir. İki türbenin de her bir yüzeyi dekoratif panolarla süslenmiştir.

Doğudaki türbenin girişi kuzeydoğudandır. Batıdaki türbenin girişi ise kuzeydendir. Doğudaki türbenin köşe kulelerinden ikisinin içinde bulunan merdivenler yapının çatısına çıkmaktadır. Her iki türbe de çift cidarlı kubbeye sahip olmasına karşılık dışarıdaki kabuk yıkıldığı için günümüze ulaşamamıştır. Yapılar İran'da bilinen en erken tarihli çift cidarlı kubbeye sahiptir.

NAME: *Kumbed-i Karagan*
CITY: *Qazvin*
CENTURY: *11*
NAMES:
DATE: *1067-1093*
ARCHITECT: *Muhammad ibn Makki al-Zanjani and Abu'l-Ma'ali*
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the Karagan region, 33 km west of the town of Abi-i Garm, 2 km from the village of Hisar-i Armani.*

OBSERVATIONS: *This site consists of two tombs. They are situated near the city of Takistan on the Qazvin-Hamadan road. Located adjacent to each other, they were built between 1067 and 1093. The names of Muhammad bin Makki al-Zanjani and Abu'l-Ma'ali ibn Makki al-Zanjani are mentioned as the architects in the inscriptions on the buildings. It is suggested that they were either brothers or one was the son of the other.*

These buildings are unique in that their decoration is executed in pen. Both tombs are constructed of brick, with octagonal plans. There are cylindrical pilasters on each corner. The walls of both tombs are covered with decorative panels.

The entrance to the eastern tomb is from the northeast. The entrance to the western tomb is from the north. There are stairs in two of the corner towers of the eastern tomb. They lead to the roof of the building. Although both tombs originally had double-walled domes, the outer ones have not survived, as they were destroyed at an early date. The buildings have the oldest known double-walled domes in Iran.

Yapıların yüzeylerinde görülen tuğla dekoratif süslemenin ana özelliği iki ince sütuna oturan sivri kemerli dekoratif bir niş ile sınırlandırılmış olmasıdır. Köşe kule çerçeveli bu paneller, küçük bir farklılıkla aynı dekoratif süsleme panolarının tekrarından oluşmaktadır.

Batıdaki türbede nişli paneller dışarı belirgin bir biçimde taşan kemerlerle iki parçaya bölünmüştür. Panellerin aşağı ve yukarı parçaları farklı bir biçimde dekore edilmiştir. İlk inşa edilen doğudaki türbede, bu pano kesintisiz olarak devam eder. Her bir yüzde sadece bir pano bulunur.

Bütün panolar faklı tarzda yapılmış tuğla süslemelerle birbirinden ayrılmaktadır. Buna karşılık ortak noktaları da tuğla ile yapılan kompozisyondur. Zengin tuğla süslemesi bakımından Karagan Türbeleri eşsiz bir konumdadır. Türbelerde kullanılan tuğla dekorasyonda tuğla malzeme yüzeyle hem yüz olacak bir sıva içine yerleştirilmiştir. Böylece adeta derzler kaybolmuştur. Dekoratif tuğla malzeme yapıların duvar içlerinde bulunan ana örgüsünün yüzeyine yerleştirilmiştir. Her iki türbede saçak altında kemerlerin üzerinde küfi kitabe kuşağı dolaşmaktadır. Kitabe sadece köşelerdeki kulelerde kesintiye uğramıştır. Kitabe kuşağında Kur'an-ı Kerim'den 59. surenin son üç ayeti yazılıdır. Yapıların içi de dışı gibi sekizgen planlıdır. Üzerleri bir kubbeyle örtülüdür. Doğudaki türbenin içinde duvar yüzeylerinde ve kubbesinde kalem işi süslemeler yer alır.

Erken tarihli bazı araştırmalarda türbelerin dere yatağında bulunması sebebiyle su altında kaldıkları hatta erozyon izleri bulunduğu belirtilmiştir. Bu izlere bakıldığında yapının yaklaşık olarak bir metre civarında toprak ve taşkın altında kaldığı anlaşılmaktadır.

Yapının kubbesi dıştan sekiz köşeden başlayan çıkıntı ile hafifçe kabartılmış bir görünüme sahiptir. Bu kaburgalar kubbeye dıştan destek verme amaçlıymış gibi görülür. İçeride ise herhangi bir destek söz konusu değildir. Bu durumda elemanların dekoratif amaçlı olarak yerleştirildiği söylenebilir. Doğudaki türbede iki kubbe arasında bir pencere açıklığı bulunmaktadır.

Kalem işi süslemelerin bir kısmı duvarların iç yüzünde köşeli kemerli bir çerçeve içine yerleşir. Bunun da tam ortasında zincirle asılmış bir kandil bulunur. Üzerindeki kitabede sahibine hayır duası yazılıdır. Diğer tasvirlerden birisi ise nar ağacı ve dallarındaki kuş motifidir. Doğudaki türbenin kubbe eteğinde kasana üzerinde küfi yazı kuşaklarından oluşan bir süsleme yer alır; ancak daha ilgi çekici olanı kubbe yüzeyindedir.

Burada kubbe yüzeyine eşit aralıklarla yerleştirilmiş beş madalyon içinde farklı kompozisyonlar görülür. Bunlar arasında en dikkat çekici olanı tavus kuşları, boyunları dolanmış tavus kuşları ve tek bir kuş motifidir. Bunların dışında altı kollu ve sekiz kollu yıldız motifleri de yer alır. Batıdaki türbenin içinde herhangi bir süsleme bulunmaz. İç bölümü daha sade olarak yapılmıştır.

The main characteristic of the brick decoration on the surfaces of the tombs is that they are bordered by decorative niches comprised of ogee arches supported by two thin pillars. There are corner panels framed with elaborate mouldings, all decorated in a similar fashion.

The panels with niches were divided into two parts by arches, which protrude clearly in the western tomb. The upper and lower parts of the panels are decorated differently. This panel continues uninterrupted on the eastern tomb, which was constructed first. There is one panel on each face.

All the panels have rich brick decoration in different styles, which is the distinguishing characteristic of the Karagan tombs. The brick material used for the decoration was set in plaster, which created a unified surface. The joints have almost disappeared. The decorative brick material was placed on the main masonry of the walls. Inscription bands can be seen under the stalactite moulding above the arches on both tombs, and the bands are interrupted in the corners. The inscriptions contain the last three verses of the 59th chapter of the Qur'an. Both the interior and exterior of the buildings are octagonal and are covered by a dome. The walls of the eastern tomb are covered with decorations executed in pen.

Early research has stated that the tombs had been flooded because they were in a stream bed. There are traces of erosion, which, upon analysis, reveal that the buildings had been under about 1 meter of soil and flood water.

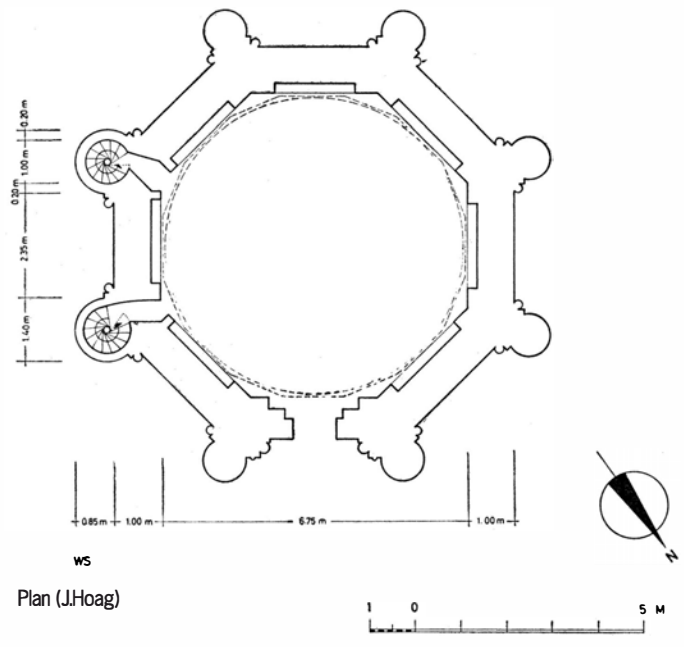
The domes are slightly protruding, starting outside, in the eight corners. Ribs appear to support the exterior of the dome. There are no inner supports, so it can be said that the elements were placed for a decorative purpose only. There is a window opening between the two domes in the eastern tomb.

Design compositions, executed in pen, are placed on the interior walls inside a cornered frame. These include a candle hanging on a chain in the center. An inscription offers a votive wish for the patron. Another image includes a pomegranate tree with a bird on its branches. Decoration of the eastern tomb consists of kufic inscription bands on the skirt of the dome, as well as an interesting composition on the dome surface.

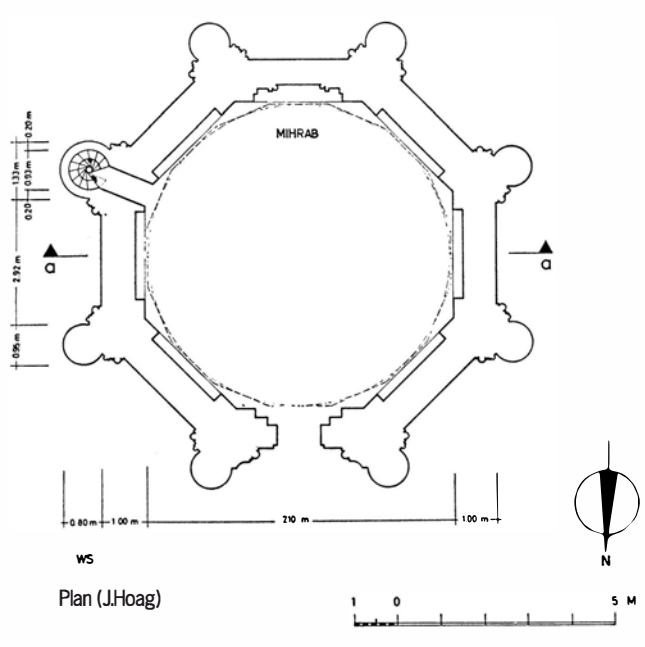
There are different compositions inside five separate medallions, placed at equal intervals. The most interesting one is a design of a peacock, whose neck is turned backwards and another single bird. In addition to these, there are also six and eight-pointed star motifs. There is no decoration inside the tombs, which have plain interiors.

BİBLİYOGRAFYA: Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000.
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.
Stronach, D. ve Young Jr. T.C., "Three Seljuq Tomb Towers In Iran", London: The British Institute of Persian Studies, vol. IV, 1966, s.1-20.

BIBLIOGRAPHY: *Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000.*
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.
Stronach, D. and Young Jr. T.C., "Three Seljuq Tomb Towers In Iran", London: The British Institute of Persian Studies, vol. IV, 1966, pp.1-20.

Plan (J.Hoag)

Plan (J.Hoag)

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

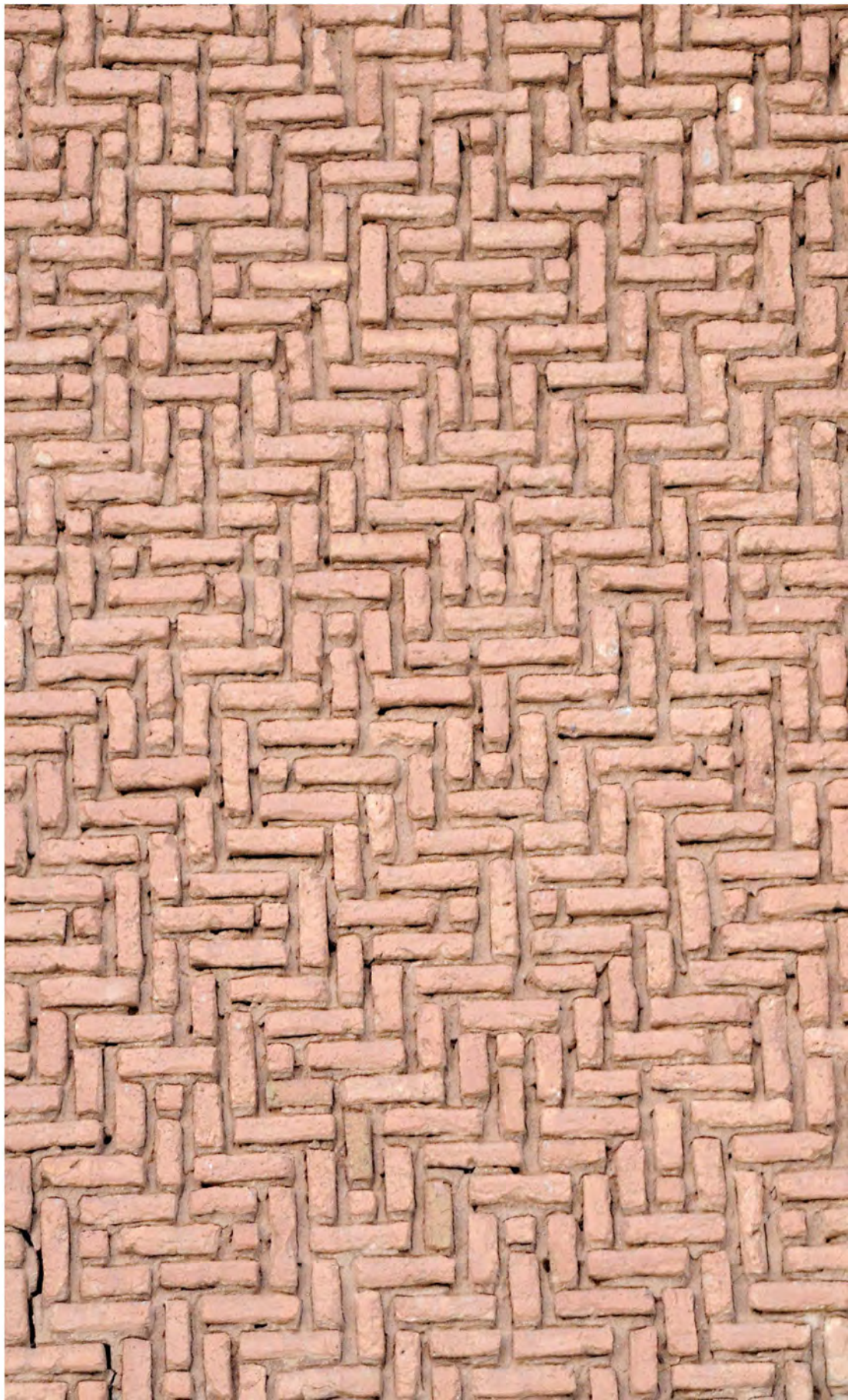

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

KİTABE / INSCRIPTION * (* S.Blair)

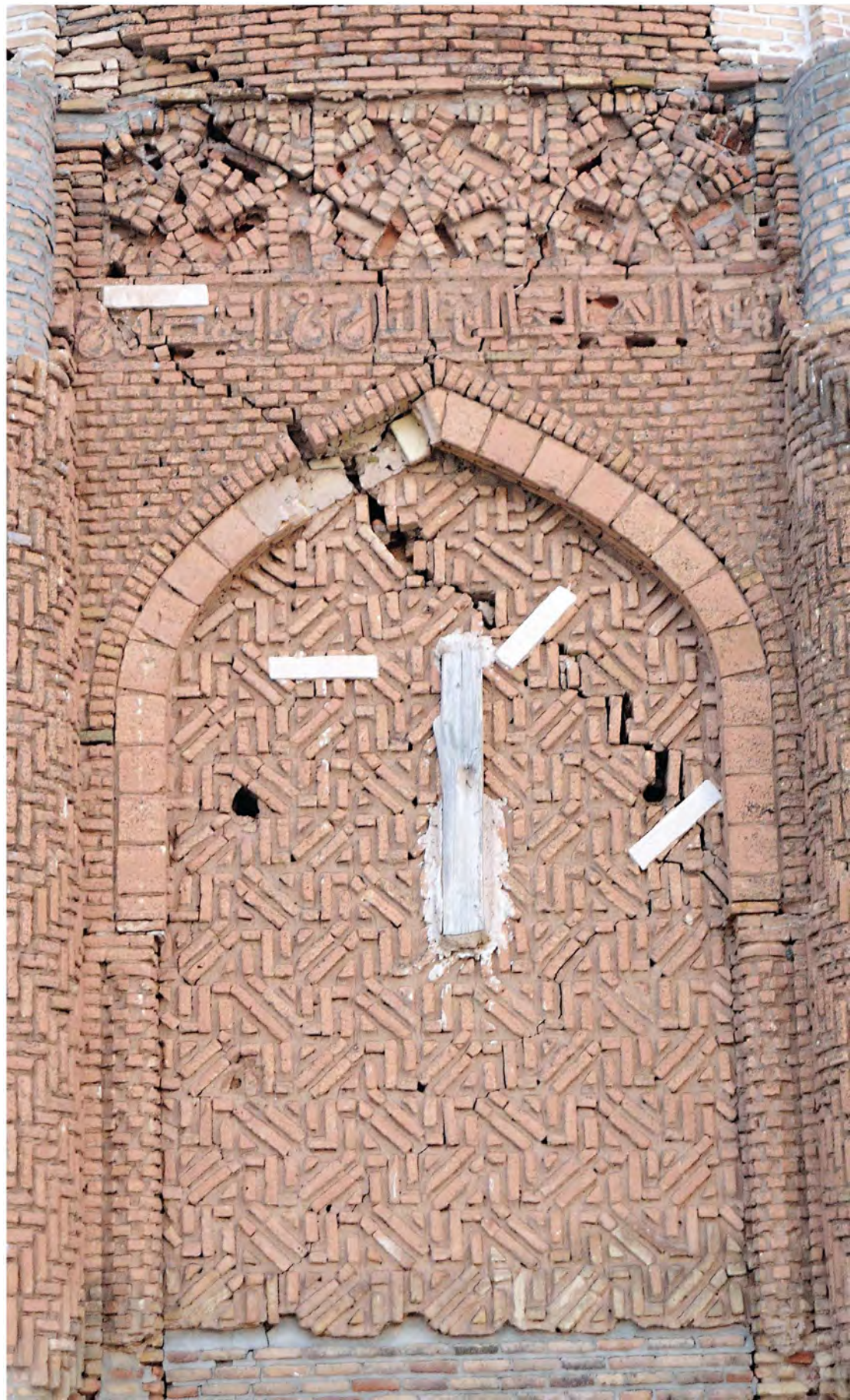
بتاريخ
عمل ابى المعالى بن مكى الزنجانى
سنة ستة وثمانين واربعمائة
ابى منصور النى{؟} بن تكين

Tarihiyle
Abu muali bin Mekki el Zencani'in işi.
486 (1093) senesinde
Ebu Mensur el ni bin Tekin.

Dated
The vvork of Abi Maâll b. Makkî al-Zanjânî
in the year four hundred eighty-six (1093)
Abi Manşur [one word] b.Tekin

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

Kümbet-i Karagan
Kumbed-i Karagan

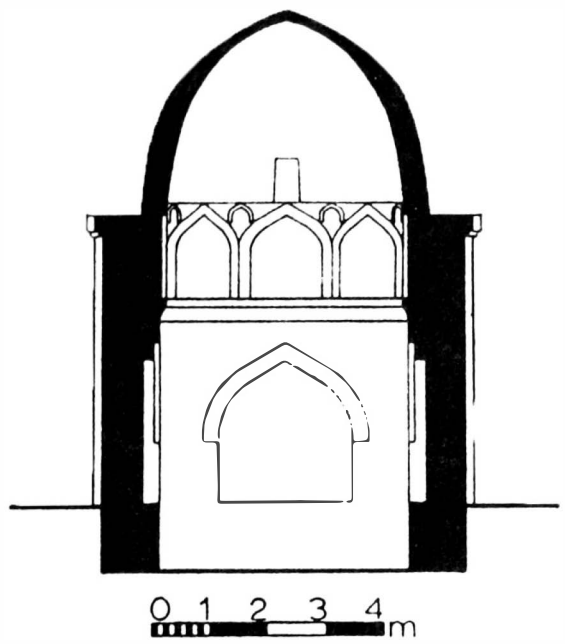
ESERİN ADI: Pir-i Takestan Türbesi
ŞEHRİ: Kazvin
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI: Pir-i- Takestan Türbesi, Pir-e Takestan Türbesi, Takistan Türbesi.
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuk
KONUMU: Kazvin eyaletine bağlı Takestan şehrinde bulunur.

GÖZLEMLER: Kazvin'den Tebriz ve Hamedan'a giden yol üzerinde Takestan adlı küçük bir köy içinde yer almaktadır. Türbenin bulunduğu konum kervan yolunun işlerliği ve yoğunluğu bakımından dikkat çekicidir. Burası 11 ve 12 y.y.'larda işlek bir yol idi. Yapı, yerleşimin kenarında ana yolun 2 km. kadar güneyinde bir mezarlık alanın içinde yer almaktadır. Ancak günümüzde türbe tamamen yerleşimin içinde kalmış, etrafı da park haline getirilmiştir.

NAME: *Pir-i Takestan Tomb*
CITY: *Qazvin*
CENTURY: *11*
NAMES: *Pir-i- Takestan Mausoleum, Pir-e Takestan Mausoleum, Takistan Mausoleum*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the city of Takestan in the state of Qazvin.*

OBSERVATIONS: *This tomb is situated in a small village called Takestan, on the way from Qazvin to Tabriz and Hamedan. The tomb's location is interesting due to the heavy commercial traffic along this caravan route in the 11th and 12th centuries. The building is located in a cemetery at the outskirts of the settlement, 2 km. south of the main highway. However, the tomb is now located completely inside the settlement and its surroundings have been turned into a park.*

Plan (R.Hillenbrandi)

Yerel halk türbeden ermiş kişi anlamında "buq'a" olarak bahsetmektedir. Terimin kullanılışı Arta Asya'daki sufi öğretiyle de yakından ilgilidir. Yapının üzerinde herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Ayrıca yapı hakkında herhangi bir Ortaçağ kaynağında da bilgiye rastlanılmamaktadır. Bazı yerel yayınlardaki küçük bilgiler dışında tarihlendirilmesini sağlayacak başka herhangi bir bilgi ise bulunmamaktadır.

Yapının isminden de yine herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Yapının ölçülerindeki küçüklük bakımından da bir hükümdara ait olamayacağı anlaşılmaktadır. Yerleşmenin adından da özel bir yorum yapılamaz. Göçebe Selçuklular için yerleşmenin uygun bir otlak olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte türbenin bu göçebelerle de ilişkisi ortaya koyulamamıştır. Türbenin içinde mezar taşı da bulunamamıştır. Bununla birlikte bu ölçekteki küçük bir yapı için başka bir kullanımın önerilmesi de beklenemez.

BİBLİYOGRAFYA: Clevenger, W.M., "Some Minor Monuments in Khurisin", Iran, Vol. 6 (1968), s. 57-64.
Hillenbrand, R., "Saljuq Monuments in Iran: II. The "Pir" Mausoleum at Takistan", Iran, Vol. 10 (1972), s. 45-55.
Mustafavi, M.T., "Fihrist-i binaha-yi tarikhi va amakin-i bastani-yi Iran", Tehran 1345 A.S.H., s. 181.

The locals call the tomb as "buq'a," which means "saint". The use of the term is closely related to Sufi teaching in Central Asia. There are no inscriptions on the building, nor any information about the building in sources of the Middle Ages. The only information about the date the building comes from local publications.

There is no information either about the name of the building. It probably did not belong to a royal family member, due to its small size. No indication can be provided from the name of the settlement either. It is stated that the settlement was used as pasture lands by nomadic Seljuks. However, no relationship between the tomb and nomads has been demonstrated. The tomb does not have a tombstone inside the building; however, there can be no other purpose for such a small building other than a burial tomb.

BIBLIOGRAPHY: *Clevenger, W.M., "Some Minor Monuments in Khurisin", Iran, Vol. 6 (1968), pp. 57-64.*
Hillenbrand, R., "Saljuq Monuments in Iran: II. The "Pir" Mausoleum at Takistan", Iran, Vol. 10 (1972), pp. 45-55.
Mustafavi, M.T., "Fihrist-i binaha-yi tarikhi va amakini bastani-yi Iran", Tehran 1345 A.S.H., pp. 181.

Pir-i Takestan Türbesi
Pir-i Takestan Tomb

Pir-i Takestan Türbesi
Pir-i Takestan Tomb

ESERİN ADI:	İmamzade Şekernebi Türbesi
ŞEHRİ:	Kazvin
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kazvin yakınlarında Şekernebi Köyü'nde bulunur

GÖZLEMLER:

Yapının üzerinde yapıldığı dönemi gösteren herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Bununla birlikte yapım tekniği, yapı elemanları ve tuğla ölçülerinden dolayı Selçuklu döneminde yapılmış olabileceği belirtilebilir.

Yapı sekizgen bir planda yapılmıştır. Giriş bölümüne daha sonraki dönemlerde eyvanlı bir taç kapı şeklinde bölüm ilave edilmiş ve bu bölümün yanlarına da başka mekânlar yapılmıştır.

Sekizgen planlı yapının cenazelik katının olup olmadığı bilinmemektedir. Sekizgenin her bir yüzü dıştan dikdörtgen, içte de iki merkezli sivri bir kemer içine alınmıştır. Yapının üzeri sivri piramidal bir külah ile örtülmüştür.

NAME:	*Imamzadeh Shekamab Tomb*
CITY:	*Qazvin*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the Shekamab village, near Qazvin.*

OBSERVATIONS:

There is no inscription dating from the period in which this tomb was constructed. However, it is believed that it might have been built in the Seljuk Period due to construction technique, the type of building elements and the size of its bricks.

The building has an octagonal plan. A portal with an iwan was added to the entrance section at a later period and other areas were built next to this section.

It is not known whether there was a crypt or not. The exterior of each side of the octagon is encircled by a rectangular barrier, while the interior is encircled by a double ogee arch. The upper part of the building is covered by a cone-shaped dome.

İmamzade Şekernebi Türbesi
Imamzadeh Shekarnab Tomb

İmamzade Şekernebi Türbesi
Imamzadeh Shekarnab Tomb

ESERİN ADI:	Alamut Kalesi
ŞEHRİ:	Kazvin
YÜZYILI:	9-12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Sasani-Selçuklu
KONUMU:	Kazvin'in kuzeyinde yer alır.

GÖZLEMLER: Tebriz eyaleti sınırları içinde, Kazvin yakınlarında Elburz dağlarının üzerinde yer almaktadır. Kale, Ortaçağ'ın alınması en zor kalelerinden birisidir. Başlangıçta Selçuklular'a ait olan kale sonrasında, Melikşah ile Hasan Sabbah arasındaki çekişmede Hasan Sabbah'ın ve fedailerinin kullandığı bir askeri üs haline gelmiştir. Kale Moğol işgaline kadar kullanılmıştır. Ortaçağ tarihçileri, kalenin içinde Hasan Sabbah'ın yaptırdığı çok değerli bir kütüphanenin varlığından bahseder. Ancak bu kütüphane Moğol işgali sırasında yanmıştır.

Kale yüksek bir kayalık üzerinde yer alır. Yapılan arkeolojik araştırmalarda kale içinde çeşitli mekânlar bulunmuştur. Bunlar kalenin komutanının kullanımına ayrılmış mekânlar ve askeri mekânlardır.

BİBLİYOGRAFYA: Ivanow, W., "Alamut", The Geographical Journal, Vol. 77, No. 1 (Jan., 1931), s. 38-45
Ivanow, W., "Alamut and Lamasar", Tahran 1950.

NAME:	*Alamut Castle*
CITY:	*Qazvin*
CENTURY:	*9-12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Sasanian, Seljuk*
LOCATION:	*North of Qazvin.*

OBSERVATIONS: *The castle is located in the Alborz Mountains, near Qazvin, within the boundaries of the province of Tabriz. It was one of the strongest and most impregnable castles of the Middle Ages. The castle, which originally belonged the Seljuk Turks, later became a military post used by Hasan Sabbah and his strongmen during his clashes with Malik Shah. The castle was in use up until the Mongol invasions. Medieval historians mention the existence of a valuable library created in the castle by Hasan Sabbah. This library was, unfortunately, burned during the Mongol invasions.*

The castle is situated on steep, rocky terrain. Several areas, reserved for the commander of the fortress and the military corps, were discovered during the archaeological work carried out in the castle.

BIBLIOGRAPHY: *Ivanow, W., "Alamut", The Geographical Journal, Vol. 77, No. 1 (Jan., 1931), pp. 38-45*
Ivanow, W., "Alamut and Lamasar", Tahran 1950.

Alamut Kalesi
Alamut Castle

ESERİN ADI:	Kerat Minaresi
ŞEHRİ:	Khaf
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	1106
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Khaf-Sangan arasında Khaf'a yaklaşık 30 km. uzaklıktadır.

GÖZLEMLER: Minare tuğla malzemeden yapılmıştır. Yolun hemen yakınında bulunan minarenin kervanlara yol göstermek amacıyla yapıldığı ileri sürülmektedir. İran'daki diğer Selçuklu minarelerinden biraz farklıdır. Minare gövdesi iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm sekizgen bir kaide üzerinde yükselmektedir. Bu bölüm yatay dört bordür ile beş geniş bordüre ayrılmıştır. Şerefe altındaki bölümde geometrik örgülerden oluşan bir düzenleme görülür. Gövdenin ikinci bölümü ise silindirik olarak devam etmektedir. Bu bölümde herhangi bir süsleme yer almaz. Sadece şerefe bölümüne çıkışı sağlayan bir kapı yer almaktadır. Şerefenin altında gövde de her bir yüze ikişer dilim gelecek şekilde küçük sütunçelerle bölümlenmiştir.

NAME:	*Kerat Minaret*
CITY:	*Khaf*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	*1106*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*Between Khaf and Sangan, about 30 km from Khaf.*

OBSERVATIONS: *The minaret is made of brick. It is slightly different than other Seljuk minarets in Iran. The minaret consists of two sections. The first section rises above a decagonal base. This section is divided into four thin horizontal borders and five wide borders. There are geometric patterns under the balcony. The second section of the body is cylindrical, and undecorated. There is only one door allowing access to the balcony. The decagonal body was divided into small pillars, with two recesses on each face.*

Şerefe bölümü ahşap destekli olarak yapılmıştır. Günümüze bu desteklerden çok az bir bölümün izi ulaşmıştır. Sekizgen gövde üzerinde iki geometrik örgü arasında kitabe yer almaktadır. Kitabede şunlar yazılıdır: "Besmele, Bu minarenin yapılmasını emretti, şeyh ....."

Kitabenin stilinden hareketle bu yapının Kaşan'daki Şii Kadı'nın emriyle 1106 yılında inşa edilmiş olabileceği belirtilmektedir. Yapının yakınlarında başka yapı izi bulunmamaktadır. Minarenin konumundan hareketle yapının kervanlara yolu işaret etmek için kullanılmış olabileceği belirtilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Blair S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Trasoxania", Leiden, 1991, s.207
Burkett, M.E., "Tower at Karat, Khorassan", Oriental Art, 19, 1973, s.152-154.
Diez E., "Churasanische Baudenkmäler", Berlin, 1918.

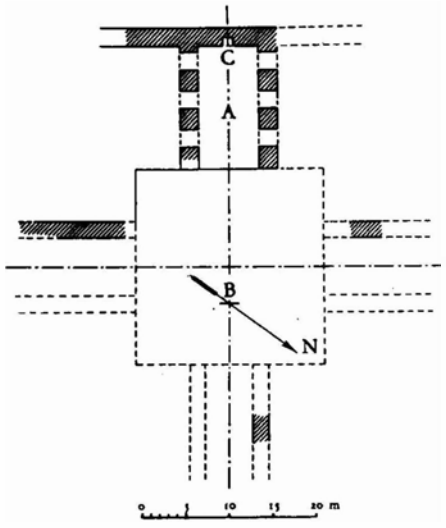
The minaret balcony is built over wooden supports. Only a few traces of these supports remain. There is an inscription between two geometric grids over the octagonal body, which reads: "Bismillah, this minaret is ordered to be built by Sheikh...."

According to the style of the inscription, it is believed that the construction was ordered by a Shiite woman in Kashan in or around the year 1106. There is no traces of other structures around the building. Due to its location next to the road, it has been suggested that the minaret may have been used as a guide for passing caravans.

BIBLIOGRAPHY: *Blair S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Trasoxania", Leiden, 1991, pp.207*
Burkett, M.E., "Tower at Karat, Khorassan", Oriental Art, 19, 1973, pp.152-154.
Diez E., "Churasanische Baudenkmäler", Berlin, 1918.

Fotoğraf / Photo: İran Turizm Örgütü - Iran Tourism Organization

Plan (A.Pope)

ESERİN ADI:	Hargird Nizamiye Medresesi
ŞEHRİ:	Khaf
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Hargird köyü yakınlarında bulunur.

GÖZLEMLER: Nizam'ül-Mülk tarafından yaptırılmış ve günümüze kalıntısı ulaşmış İran'daki bilinen tek Selçuklu Medresesi'dir. Yapı üzerinde araştırmalar yapan Godard ve Herzfeld yapıyı 20 yıllık bir farkla 11.y.y.'a tarihler. Godard'a göre bu yapı Horasan bölgesinden kaynaklandığına inandığı dört eyvanlı plan şemasının ilk örneğini oluşturmaktadır. Godard, bu planın anıtsal yapılarda kullanımından önce sivil mimaride halk tarafından kullanıldığını belirtmiştir. Eski fotoğraflarında yapının ortasında kare planlı bir de avlu görülmektedir. Yapı günümüze neredeyse tamamen harabe bir halde ulaşmıştır. Yapının kalıntıları içinde en iyi durumda olanı güney eyvanıdır. Eyvanın iki yanındaki iki paralel dizi birbirine kemerle bağlanmıştır. Avluya doğru uzanan açıklıklar gerilerinde bulunan odalara açılıyor olmalıdır. Eyvan duvarının üç yüzünde kapı kemerlerinin yukarısında küfi tarzında yazılmış uzun bir kitabe kuşağı bulunur. Bu kitabede yapının tarihî ve banisinin adı yazılıdır. Kitabesinin başlangıcında Nizam'ül-Mülk ün unvanlarına yer verilmiştir. Burada "Kıvam el-din" ve "Radi Emir el-Mü'minin" yazılıdır. Bu ünvan Nizam'ül-Mülk'e halife el-Kaim tarafından verilmiştir. Bu ünvan sayesinde yapının tarihlendirilmesi yapılabilir. Kitabenin devamında yapıyı inşa ettiren Şeyh Sadid el-Devle Ebu Amid'in ismi geçmektedir. Yapıdan günümüze çok az bazı süsleme örnekleri ulaşmıştır. Mihrap nişinin içinde bazı stuko süsleme izleri görülür. Bunlar daha çok bitkisel süsleme tarzındadır.

BİBLİYOGRAFYA: Godard, A., "The Art of Iran", New York, Washington: Frederick A. Praeger, 1965, s.287, 292.
Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, s.77-78.
Herzfeld, E., "Damascus: Studies in Architecture - II." In Ars Islamica, vol. 10, 1943, s.16-19

NAME:	*Hargird Nizamiyya Madrasa*
CITY:	*Khaf*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*Located near the village of Hargird.*

OBSERVATIONS: *This is the sole surviving Seljuk madrasa built in Iran during the time of Nizam-ul-Mulk. Godard and Herzfeld, who conducted research on this structure, both date the building to the 11th century, with a difference of 20 years. Godard believes that this structure is the first example of the four-iwan plan, which originated in the Khorasan region. He states that this plan had been used in civil architecture before being adopted for larger-scale constructions. Old photographs reveal that there was once a square courtyard in the middle of the structure. The building today is almost totally in ruins, except for the southern iwan which remains in good condition. Two parallel sections on both sides of the iwan are connected to each other by arches. Door openings around the courtyard give access to the rooms inside. On three sides of the iwan walls, a long inscription band in kufic calligraphy, displaying the date and patron of the building, runs above above the arches of the doors. The name of Nizam-ul-Mulk is written at the beginning of the inscription, along with the names Kivam el-din and Radi Emir el-Mu'minin. These names, given by the caliph al-Qaim, allow precise dating of the structure. Sheikh Sadid el-Devle Ebu Amid, who commissioned the structure, is mentioned in the rest of the inscription. Some of the original decoration has survived. Traces of stucco decoration, mostly in a floral style, can still be seen on the mihrab.*

BIBLIOGRAPHY: *Godard, A., "The Art of Iran", New York, Washington: Frederick A. Praeger, 1965, pp.287, 292.*
Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, pp.77-78.
Herzfeld, E., "Damascus: Studies in Architecture - II." In Ars Islamica, vol. 10, 1943, pp.16-19

KİTABE / INSCRIPTION * (* S.Blair)

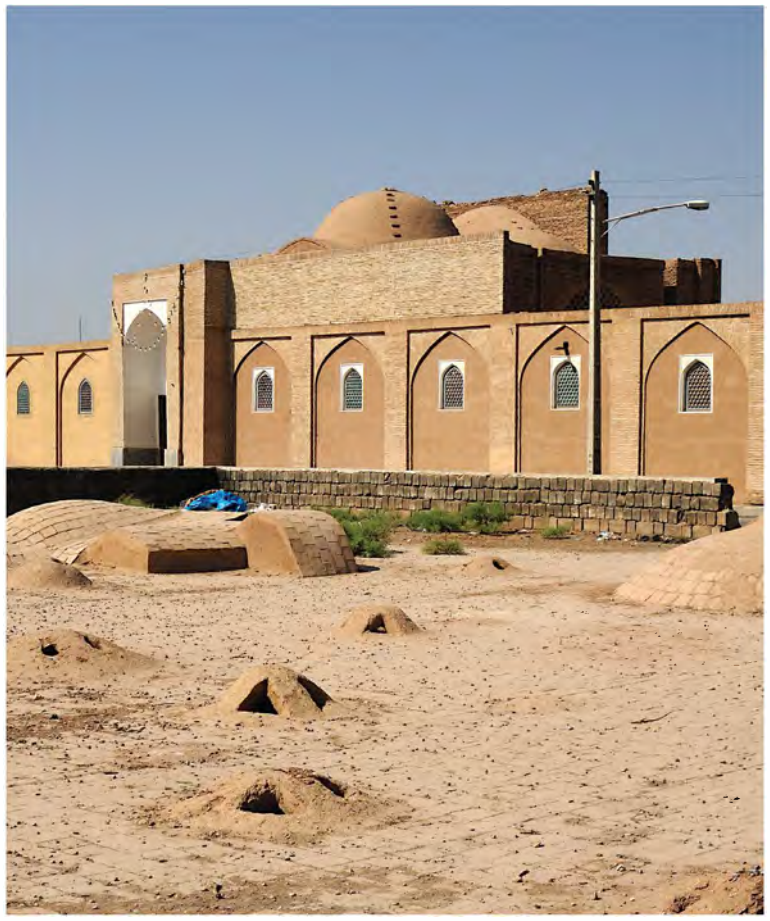
اعوذ بالله من الشيطان [الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم...
...الام[ام العادل نظام الملك قوام الدين
.... ابو على الحسن بن على بن اسحاق رضى امير
المؤمنين اطال الله فى العز
الدائم .... ه
على ىدى الشيه العميد الاصيل السيد سديد الدولة ابو ....

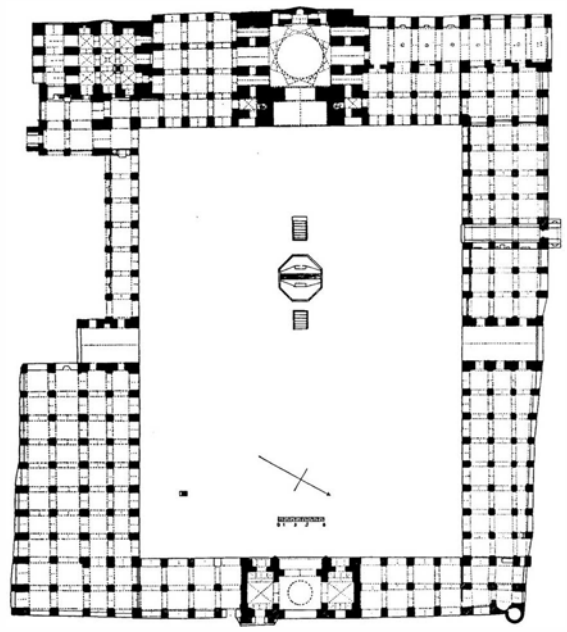
Euzü billa mineşşeytanirraciym. Besmele. İmam, adil, Nizam- ül Mülk dini ayakta tutan ... ebu ali hasan bin ali bin ishak emirül müminden razı,allah ona daim izzet versin .... Asil şeyhin elinin altında, devletin babası...

May God grant protection from Satan [the cursed. In the name of God the Merciful, the Compassionate ... the ima]m, the just, Nizâm al-Mulk Qawâm al-Dı[n ... Abü cAlî al-Hasan ibn cAlî ibn Ishaq, favored one of the Commander of Believers, may God extend [him] in a constant position of power, ... him, under the supervision of the shaykh, the official, the well-born, the lord, Sadıd al-Dawla Abu....

Hargird Nizamiye Medresesi
Hargird Nizamiyya Madrasa

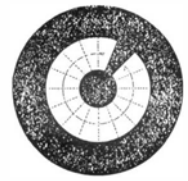

Plan (A.R.Anisi)

ESERİN ADI:	Melik Camii
ŞEHRİ:	Kirman
YÜZYILI:	10 - 11
DİĞER ADLARI:	Mescid-i Melik, Mescid-i Malik, Mescid-i İmam, İmam Camii
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu-Kaçar
KONUMU:	İmam Caddesi üzerinde yer alır.

GÖZLEMLER: Yapının bulunduğu yerin çevresinde günümüzde yapılan kazılarda bazı kalıntılar bulunmuştur. Yapının kuzeydoğu köşesinde bulunan bu kalıntılardan birisi, Nigar Hamamı'nı hatırlatan bir plana sahip bir hamamdır. Yapı tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Kirman'daki en büyük camidir. Yapının üzerinde bulunan kitabesine göre H.477-490/M.1077-1096 yılları arasında inşa edilmiştir. Kirman Selçukluları'nın yönetimi altındayken yapılmış olmalıdır.

Yapının dört farklı taç kapısı bulunur. Caminin içinde İmam Hüseyin'e atfedilen bölüm güneybatıda yer almaktadır. Merkezi mekân plan düzenindeki yapının mihrap önü kubbesi ve arkasındaki eyvan ile kuzeydoğu köşede bulunan minaresi Selçuklu döneminden kalmadır. Muhtemelen yapı Selçuklu dönemindeki inşasından sonra birçok onarım geçirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA: Anisi, A.R., "The Masjid-i Malik in Kirman." Iran: Journal of the British Institute of Persian Studies 42, 2004, s.137-157.
Ettinghausen, R., "Some Comments on Medieval Iranian Art. (A Propos the Publication of "The Cambridge History of Iran)", Artibus Asiae, Vol. 31, No. 4 (1969), s.276-300.
Schröder, E., "The Seljuq Period", in A Survey of Persian Art, vol. 2, s.1033 ve fig. 367.

NAME:	*Malik Mosque*
CITY:	*Kerman*
CENTURY:	*10 - 11*
NAMES:	*Masjid-i-Malik, Masjid-i Imam, Imam Mosque*
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk, Qajar*
LOCATION:	*In Kerman, on Imam Street*

OBSERVATIONS: *Several remains were found around the building during the recent excavations. Some of these belong to the baths, which are similar to the Negar Baths. The building was constructed of brick. It is the largest mosque in Kerman. According to the inscription on the mosque, it was built between 1077-1096, during the rule of the Kerman Seljuks.*

The building has four different portals. The section attributed to Imam Hussein is in the southwest. The dome in front of the building, the iwan behind it and the minaret in the northeast corner belong to the Seljuk period. The building probably underwent many repairs after its construction.

BIBLIOGRAPHY: *Anisi, A.R., "The Masjid-i Malik in Kirman." Iran: Journal of the British Institute of Persian Studies 42, 2004, pp.137-157.*
Ettinghausen, R., "Some Comments on Medieval Iranian Art. (A Propos the Publication of "The Cambridge History of Iran)", Artibus Asiae, Vol. 31, No. 4 (1969), pp.276-300.
Schröder, E., "The Seljuq Period", in A Survey of Persian Art, vol. 2, pp.1033 and fig. 367.

Yapının ortasında bulunan avlusu çok geniştir. Avlunun ortasında küçük bir de havuz bulunmaktadır. Her bir eyvan birbirinden farklı olarak tasarlanmıştır. Yan kanatlardaki eyvanlar birbirinin benzeriymiş gibi görünse de bazı farklılıklar dikkati çekmektedir. Batı kanattaki eyvan daha az derinliğe sahipken, diğerleri daha geniştir. Eyvanlar sivri tonozlarla örtülüdür. Eyvanlar arasında kalan bölümler kuzey kanatta iki, doğu kanatta üç, kuzeybatı kanatta dört, güneybatı kanatta bir, mihrap tarafında ise dört sıra sahınla çevrilidir. Sahınlar doğrudan avluya sivri kemerlerle açılmaktadır.

Mihrap önü kubbesinin arkasında bulunan eyvan hem cephe tasarımı hem de mimarisi bakımından farklıdır. Cephede ortada bulunan tek eyvan tonozu, yanlarda kademeli olarak yükseltilen ikişer küçük kemerle desteklenmiştir. Bu durum daha önce Orta Asya namazgâh camilerinde görülen cephe düzenini hatırlatmaktadır. Eyvanın bütün cephesi terrakota ve farklı şekillerdeki tuğla ile kaplanmıştır. Eyvanın içinde bulunan tek sivri kemerli bir açıklıktan mihrap önü kubbesinin bulunduğu bölüme girilmektedir. Mihrap önü kubbesinin çapı aslında küçüktür. Kubbe önde mihrap duvarına, arkada eyvan duvarına, yanlarda ise birbirine küçük kemerle bağlı ikişer kare ayağın oluşturduğu dikdörtgen formlu iki sıra ayak arasına atılan üç kemere oturmaktadır. Mihrap duvarının bulunduğu bölümde mihrap duvarı önünde bir koridor oluşturularak, mihraba derinlik verilmiştir. Yapının mihrap önü kubbesi her ne kadar küçükse de yüksekliği bakımından dikkat çekicidir. Kubbenin köşelerinde bulunan kubbe geçiş elemanları pandantiftir. Pandantif kullanılması bakımından ilginç bir örnektir.

Yapının avlusuna açılan revak kemerlerinin yüzleri ve taç kapılar sırlı tuğla ile dekore edilmiştir. Bu süslemeler yapıya sonraki dönemlerde yerleştirilmiştir.

Yapının içinde son yıllarda gerçekleştirilen onarım çalışmaları sırasında terakota ve stuko süslemeler ortaya çıkarılmıştır. Bu paneller üzerinde kıvrım dallar ve küfi yazı kuşaklarından oluşan kompozisyonlar bulunuyordu.

The courtyard in the middle of the building is very large. There is a small pool in the center of it. Each iwan was planned differently from the others. Although the iwans in the side wings appear similar to each other, there are some differences. The iwan in the west wing is less deep, while the other one is wider. The iwans are covered by ogee vaults. The sections between the iwans are surrounded by two naves in the north wing, three naves in the east wing, four naves in the northeast wing, one nave in the southwest wing and four naves on the mihrab side.

The iwan behind the dome in front of the mihrab is different, in terms of both facade design and interior architecture. The iwan vault, which is in the middle of the facade, is supported by two small arches, which are graduated. This recalls the facade arrangement encountered in the Namazgah mosques of Central Asia. The entire facade of one iwan is covered with terracotta and brick in different shapes. The entrance to the section, where the dome in front of the mihrab is situated, is through an opening with a single ogee arch inside the iwan. The dome in front of the mihrab is small in diameter. The dome sits on the mihrab wall in the front, the mihrab wall in the rear and three arches placed between two rows of rectangular pillars created by two square pillars. These are connected to each other by two small arches on the sides. Some depth was given to the mihrab by creating a corridor in front of the mihrab wall, where the mihrab wall is located. Although the building's dome in front of the mihrab is small, it is interesting in terms of its height. Transition elements in the corners of the dome are pendentive arches, an interesting example of the use of pendentives.

The faces of the arches of the arcades and portals are decorated with glazed bricks. These decorations were added at a later period.

Terracotta and stucco decorations were found during recent repairs. They comprise curved branches and compositions consisting of kufic inscription bands on these panels.

Melik Camii
Malik Mosque

Melik Camii
Malik Mosque

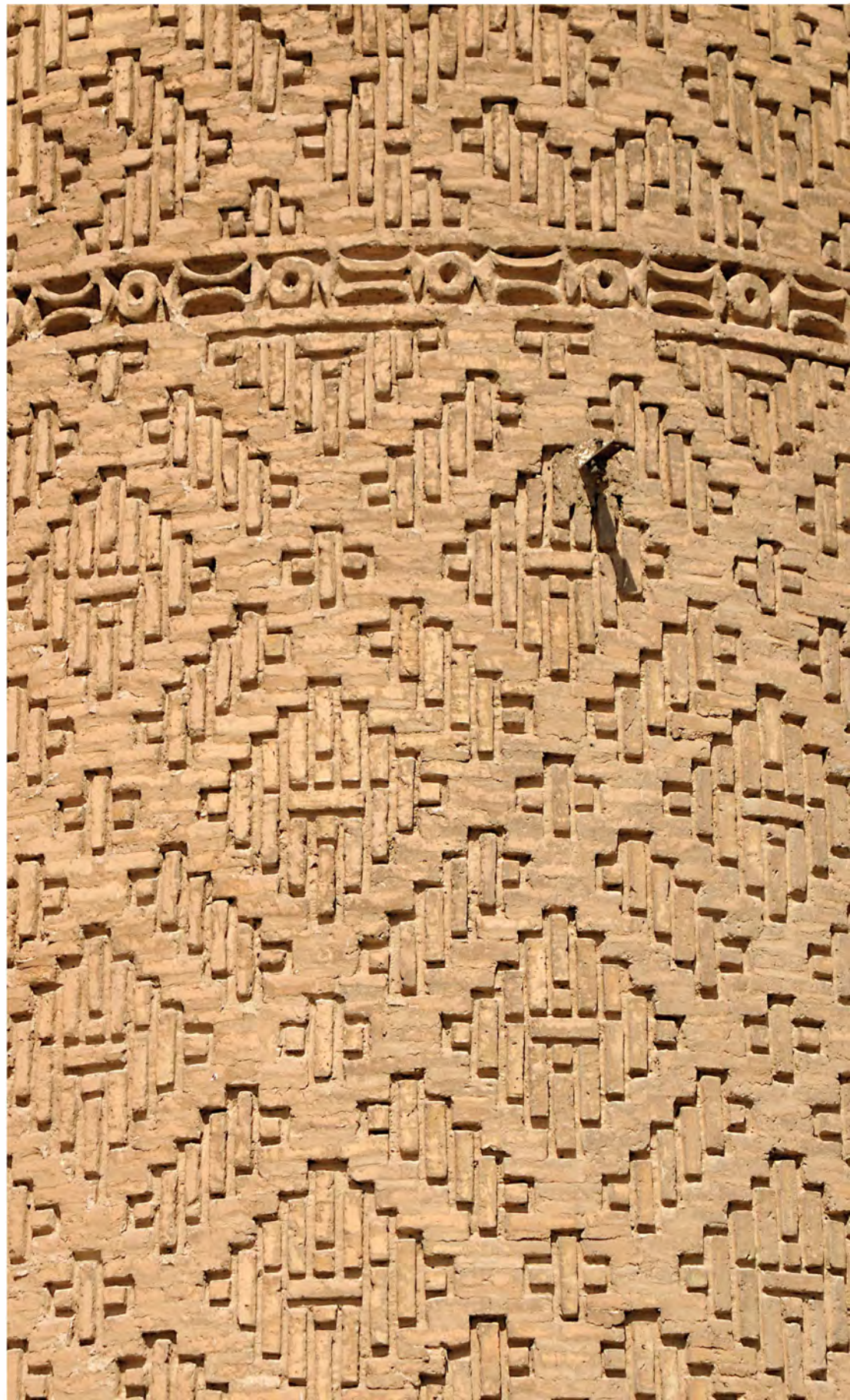
Melik Camii
Malik Mosque

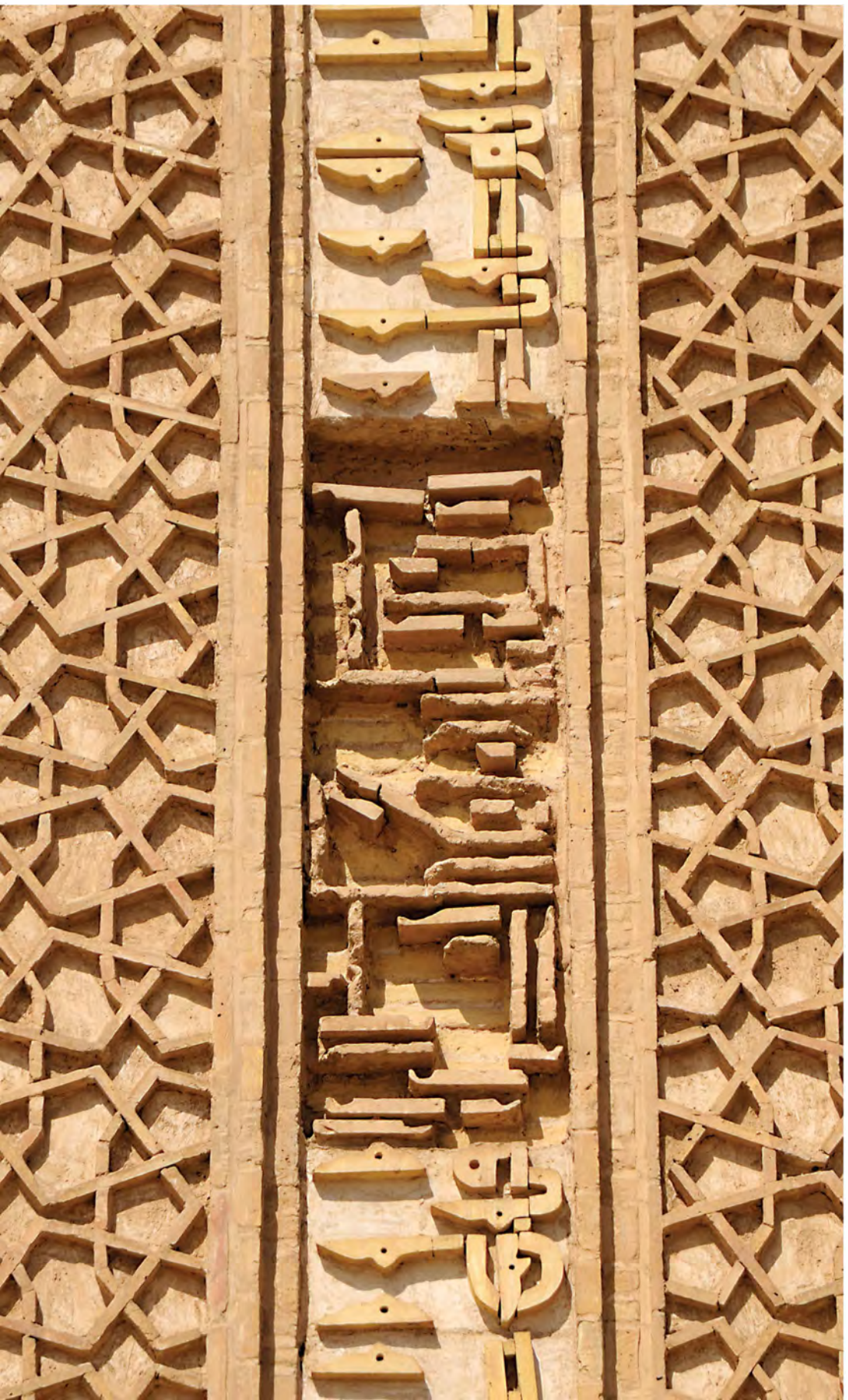

Melik Camii
Malik Mosque

Melik Camii
Malik Mosque

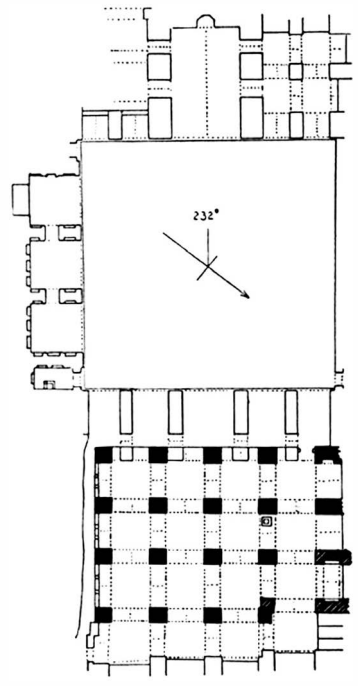

Plan (E.Schroder)

ESERİN ADI:	*Bazar-i Şah Camii*
ŞEHRİ:	Kirman
YÜZYILI:	11-12
DİĞER ADLARI:	Mescid-i Bazar-i Şah, Mescid-i Bazar-i Şah
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Şehir merkezinde bulunmaktadır.

GÖZLEMLER:

Kirman kent merkezinde yer almaktadır. Yapı zaman içinde geçirdiği onarımlarla değişikliklere uğramıştır. Yapım tekniği, malzemesi ve plan elemanları bakımından Selçuklu Dönemi'ne tarihlendirilmektedir.

Tuğladan inşa edilen yapının üzerinde farklı inşa tekniklerinin izleri görülmektedir. Güneyindeki bölümüyle kuzeyindeki bölüm teknik bakımından birbirinden farklılıklar göstermektedir. Yapının giriş bölümü de sonraki dönemlerde değiştirilmiştir. Girişe eyvan şeklinde bir taç kapı yerleştirilmiştir. Yapı, kare planlı bir avlu ile bunun güneyinde bir eyvan, kuzeyinde ise çok destekli bir bölümden oluşmaktadır. Araştırmalarda çok destekli bölümün Selçuklular zamanında inşa edildiği ileri sürülmüştür. Yapının girişi bölümünün sağında silindirik bir de minaresi bulunmaktadır. Minare basit olarak yapılmıştır. Üzerinde herhangi bir süslemeye yer verilmemiştir.

Harim bölümünde çok destekli bölüm dört sahından oluşmaktadır. Sahınların üzeri tonozlarla örtülmüştür. Sahınları birbirinden ayıran ayaklar kare kesitlidir.Yapının içinde terrakota ya da stuko tarzında bir süsleme görülmez.

BİBLİYOGRAFYA:

Avery, P., Fisher, W.B., Hambly, G., Melville, C.P., "The Cambridge History of Iran: From Nadir Shah to the Islamic Republic", New York, 1991.
Hillennbrand, R., "The role of tradition in Qajar religious architecture", in Qajar Iran, s.352-399

NAME:	*Bazar-i Shah Mosque*
CITY:	*Kerman*
CENTURY:	*11-12*
NAMES:	*Bazar-i Shah Mosque, Mescid-i Bazar-i Shah*
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of Kerman*

OBSERVATIONS:

The Bazar-i Shah Mosque is situated in the center of the city of Kerman. It has been altered due to the repairs it underwent over time. It is dated to the Seljuk period in terms of construction technique, materials and plan elements.

Constructed of brick, there are traces of different construction styles on the building. The section in the south and the section in the north differ technically. The building's entrance was also altered in later periods. A portal, in the shape of an iwan, was placed in the entrance. The building consists of a courtyard with a square plan and an iwan to the south of this, and a section with many supports to the north. Research suggests the section with many supports was built during the Seljuk period. The building has a cylindrical minaret on the right side of its entrance. The minaret is undecorated.

The section with many supports in the sanctuary consists of four naves, covered with vaults. Pillars, which separate the naves, have square edges.There are no terracotta or stucco decoration inside the building.

BIBLIOGRAPHY:

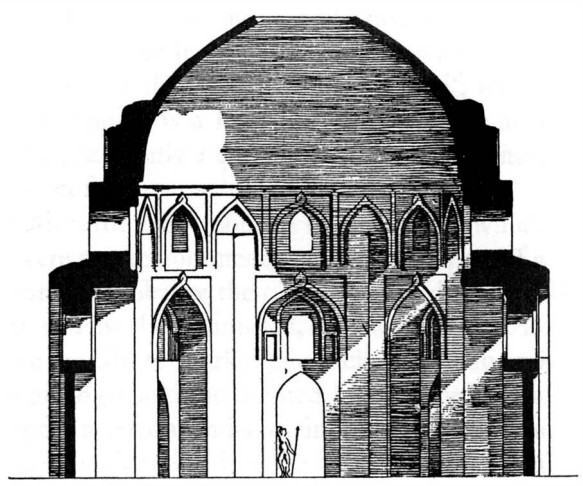
Avery, P., Fisher, W.B., Hambly, G., Melville, C.P., "The Cambridge History of Iran: From Nadir Shah to the Islamic Republic", New York, 1991.
Hillennbrand, R., "The role of tradition in Qajar religious architecture", in Qajar Iran, pp.352-399

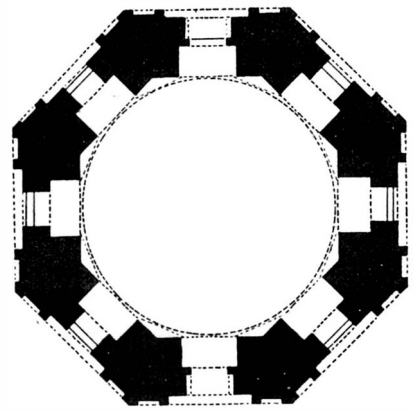
Bazar-i Şah Camii
Bazar-i Shah Mosque

Plan (E.Schroder)

ESERİN ADI:	Cebel-i Seng
ŞEHRİ:	Kirman
YÜZYILI:	5-11
DİĞER ADLARI:	Gunbad Cebelliye, Gunbad-i Gabri
YAPIM TARİHİ:	1186
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Sasani, Selçuklu
KONUMU:	Kirman'ın doğusunda yer alır.

GÖZLEMLER: Kirman'ın kenar semtlerinde Kale-i Duhtar olarak adlandırılan yapının yakınlarında yer alır. Kirman dağlarının eteklerinde yer alan yapı tamamen taştan inşa edilmiştir. Türbe özgün halinde iki girişe sahipti. Ancak günümüzde bu girişlerinden birisi kapatılmış olup, sadece bir tanesi günümüze ulaşmıştır.

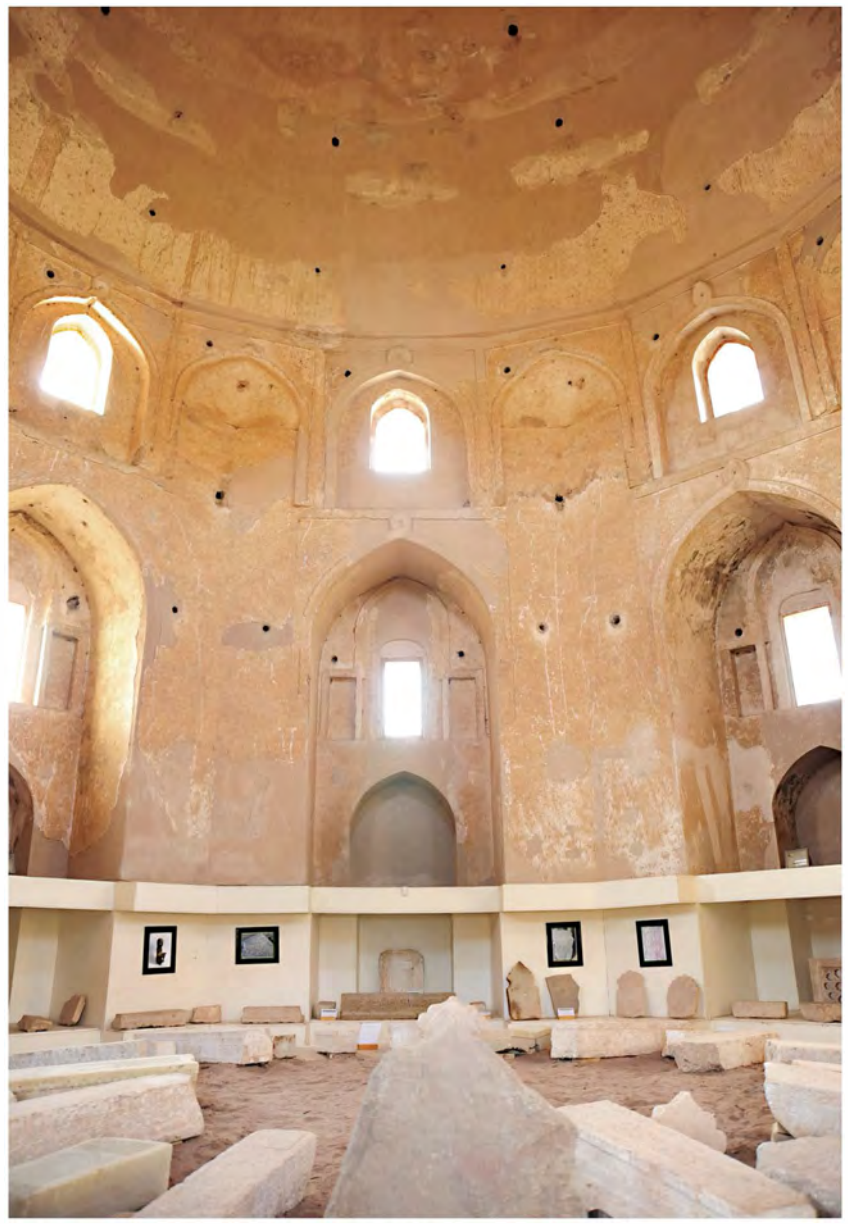
BİBLİYOGRAFYA: Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, Tahran, 2000, s.206-210.
Schroeder, E., "A Survey of Persian Art", Arthur U. Pope and Phyllis Ackermann (eds), 14 Volumes, London, New York: Oxford University Press, 1967, s.1016-1020.

NAME:	*Jabal-i Sang*
CITY:	*Kerman*
CENTURY:	*5-11*
NAMES:	*Gunbad Jaballieh, Gunbad-i Gabri*
DATE:	*1186*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Sasanian, Seljuk*
LOCATION:	*To the east of the city of Kerman*

OBSERVATIONS: *This structure is located near Kale-i Duhtar, in the outskirts of Kerman. Located in the foothills of Kerman, the building was constructed of stone. The tomb originally had two buildings. However, one of these entrances is closed and only one of them has survived to the present day.*

BIBLIOGRAPHY: *Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, Tahran, 2000, pp.206-210.*
Schroeder, E., "A Survey of Persian Art", Arthur U. Pope and Phyllis Ackermann (eds), 14 Volumes, London, New York: Oxford University Press, 1967, pp.1016-1020.

Yapı tamamen taşla inşa edilmiştir. Ancak üst örtüyü oluşturan kubbesi tuğladan yapılmıştır. Türbe iki bölümlü kasnaktan oluşan sekizgen bir gövdeye sahiptir. Kasnaktan altta olanı onaltıgen planlıyken, üstteki kasnak sekizgen bir planda yapılmıştır. Üstteki kubbenin dıştan ikinci bir kubbeyle kapatıldığını gösteren izlerin bulunduğu belirtilse de günümüzde bu izleri görmek mümkün değildir.

Türbenin her bir yüzünde ortadaki büyük ve geniş yanlardaki daha küçük üç kemerle yapılmış nişli bir düzenleme görülür. Ortadaki nişin içinde yine sağır kemerli niş düzenlemesi daha bulunur. Bunun içinde de küçük bir pencere açıklığı türbe odasına ışık sağlamaktadır.

Türbenin içi günümüzde taş eserler deposu olarak kullanılmaktadır. Yapının içi tıpkı dış yüzeyinde olduğu gibi nişlerle hareketlendirilmiştir. Her bir kemerli nişin içinde ortada birer pencere açıklığı yer almaktadır. Gövdedeki sekizgen bölüm yapının üstüne doğru onaltıgen plana dönüşmektedir. Burada sekiz yüzeye birer atlamalı olarak yerleştirilmiş pencereler yapının içine ışık sağlamaktadır.

Yapının tarihlendirilmesi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar tarafından yapının Sasani döneminden özgün bir ateşgede olduğu ileri sürülmüştür. Ancak; E Schroeder, bu yapının Selçuklu dönemi orijinli olduğunu belirtir. Görüşünü de kemerler ve tonozlarla desteklemektedir.

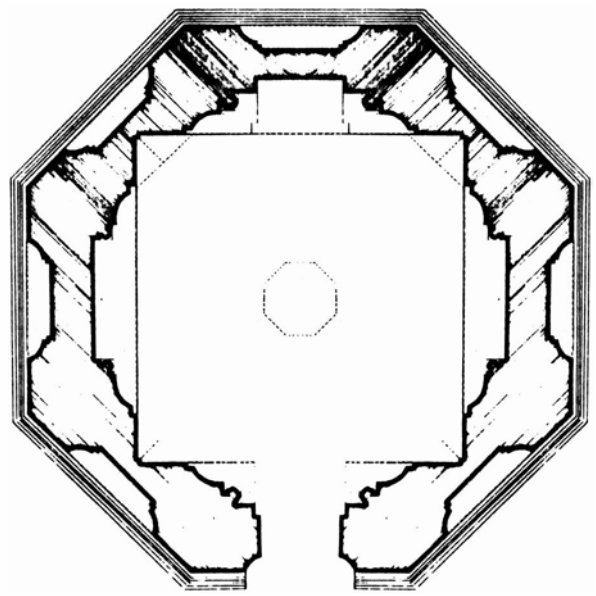
The building was constructed of stone. However, its dome, which comprises the upper part of the structure, was made of brick. The tomb has an octagonal body, consisting of a drum with two sections. The bottom drum has a dodecagonal plan and the top one has an octagonal plan. Although it has been stated that there were traces suggesting that the upper dome was covered by a second dome on the outside, it is not possible to see these traces today.

There is an arrangement with niches on each facade of the tomb, made with three smaller arches on the larger sides and in the middle. There is another niche arrangement with blind arcades inside the niche in the middle. A small window opening here provides light for the interior.

The interior of the building is used for the storage of stone artworks. The interior is enlivened by niches, as on the exterior. There is a small window opening in the middle of each niche. The octagonal section of the body turns into a dodecagon towards the top. Windows, placed on alternate facades, provide light for the interior.

There are different views regarding the building's construction date. Some researchers suggest that the building was an original fire temple from the Sasanian period. However, E. Schroeder states that this building is of Seljuk origin. He supports his view with an analysis of the arches and vaults.

Plan (G.Hatemi)

ESERİN ADI:	Hoca Atabek Türbesi
ŞEHRİ:	Kirman
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	Hoca Atabek Kümbeti
YAPIM TARİHİ:	1100-1150
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kirmanın güneydoğusunda Mescid-i Bazar yakınlarında yer alır.

GÖZLEMLER: Kirman şehrinde kent merkezinde bulunur. Yapı günümüzde eski konut dokularının bulunduğu alanda yer almaktadır.

Yapının kesin inşa tarihî ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yapının inde bulunan bir mezar taşının üzerinde Kirman Atabekleri'nden Alâeddin Bazkeş'in adı yazılıdır. Kitabeye göre 12.y.y.'ın birinci yarısında bu yapının mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA: Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihadi Danishgahi, 2000, s.211-212.
Pope, A.U., ve Ackerman P. (ed), "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", London, New York: Oxford University Press, 1964, vol. 3.
Uqabi, M.M. (ed), "Dayirat al-ma arif-i binaha-yi tarikhi-i Iran dar dawrah-i Islami" Tehran: Awzahi-i Hunari-i Sazmani-i Tablighat-i Islami, 1997, s.17.

NAME:	*Hodja Atabeg Mausoleum*
CITY:	*Kerman*
CENTURY:	*12*
NAMES:	*Hoca Atabek Kumbet*
DATE:	*1100-1150*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*Near the Masjid-i Bazaar, to the southeast of Kerman.*

OBSERVATIONS: *This tomb is located in the center of the city of Kerman, among old residential buildings.*

There is no information about the construction date of the building. The name of Alaeddin Bazkesh, who was one of the Kerman Atabegs, is written on a tombstone inside the building, which indicates that this building existed at the first half of the 12th century.

BİBLIOGRAPHY: *Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihadi Danishgahi, 2000, pp.211-212.*
Pope, A.U., and Ackerman P. (ed), "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", London, New York: Oxford University Press, 1964, vol. 3.
Uqabi, M.M. (ed), "Dayirat al-ma arif-i binaha-yi tarikhi-i Iran dar dawrah-i Islami" Tehran: Awzahi-i Hunari-i Sazmani-i Tablighat-i Islami, 1997, pp.17.

Yapı sekizgen planlıdır ve tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Günümüzde bulunmamakla birlikte üzerinin çift kubbeyle kapatılmış olduğu düşünülmektedir. Depremler sebebiyle yapının dış kubbesi tamamen yıkılmıştır. İç kubbe de son yıllarda yeniden restore edilmiştir. Kubbenin çökmesi sonucunda iç yüzeyinde bulunan süslemeleri de tahrip olmuştur.

Yapının dış yüzeylerinde tuğla malzeme inşaat malzemesi olarak kullanılmıştır. Her bir yüzeyde sathi gömme dikdörtgen bir panel bulunur. Panellerin içleri kaburgalı küçük ongenlerle doldurulmuştur. Dış bölümün üst kısımlarında tuğla, yüzey nişlerden içerlek tutulmak suretiyle ayrışmıştır. Yapının dışında çini süsleme örnekleri görülmektedir. Bu süslemeler aynı döneme tarihlenen Meraga'daki Kümbet-i Surh'da ve Nahçıvan'daki Mümine Hatun türbesinde görüldüğü şekilde uygulanmıştır. Giriş bölümü, tuğladan yapılmış yüzeysel üç mukarnasla taçlandırılmıştır. Kapı açıklığının etrafını çevreleyen bordürlerde ongenler ve yıldız şablonları görülmektedir.

Dış bölümdeki sekizgen yapının tersine yapının içinde sanduka odası kare planlıdır. İç bölümün yüzeylerinde stuko ile yapılmış zengin kompozisyonlar görülür. Yüzeyler yanlarda küfi bir kitabe kuşağı ile çevrelenmiştir. Bu kuşağın çevrelediği alanın ortasında sathi sivri kemerli bir niş bulunur. Nişin kemeri yanlarda küçük sütunçelere oturur. Kemer yüzeyi, nişin içi ve kemerle küfi yazı arasında kalan bölümde tuğla ile formlanan geometrik örgülü bir kompozisyon görülür. Geometrik örgünün içinde altı kollu yıldız ile sekizgen form içine yerleştirilmiş terakota tekniğinde bitkisel süslemeler görülür. Kenarlardaki küfi kitabe kuşağında Besmele yazılıdır.

Yapının içinde kısmen tahrip olmuş bir de mihrap görülür. Mihrap yüzeyinde küçük çini parçalarıyla birlikte mermer de kullanılmıştır.

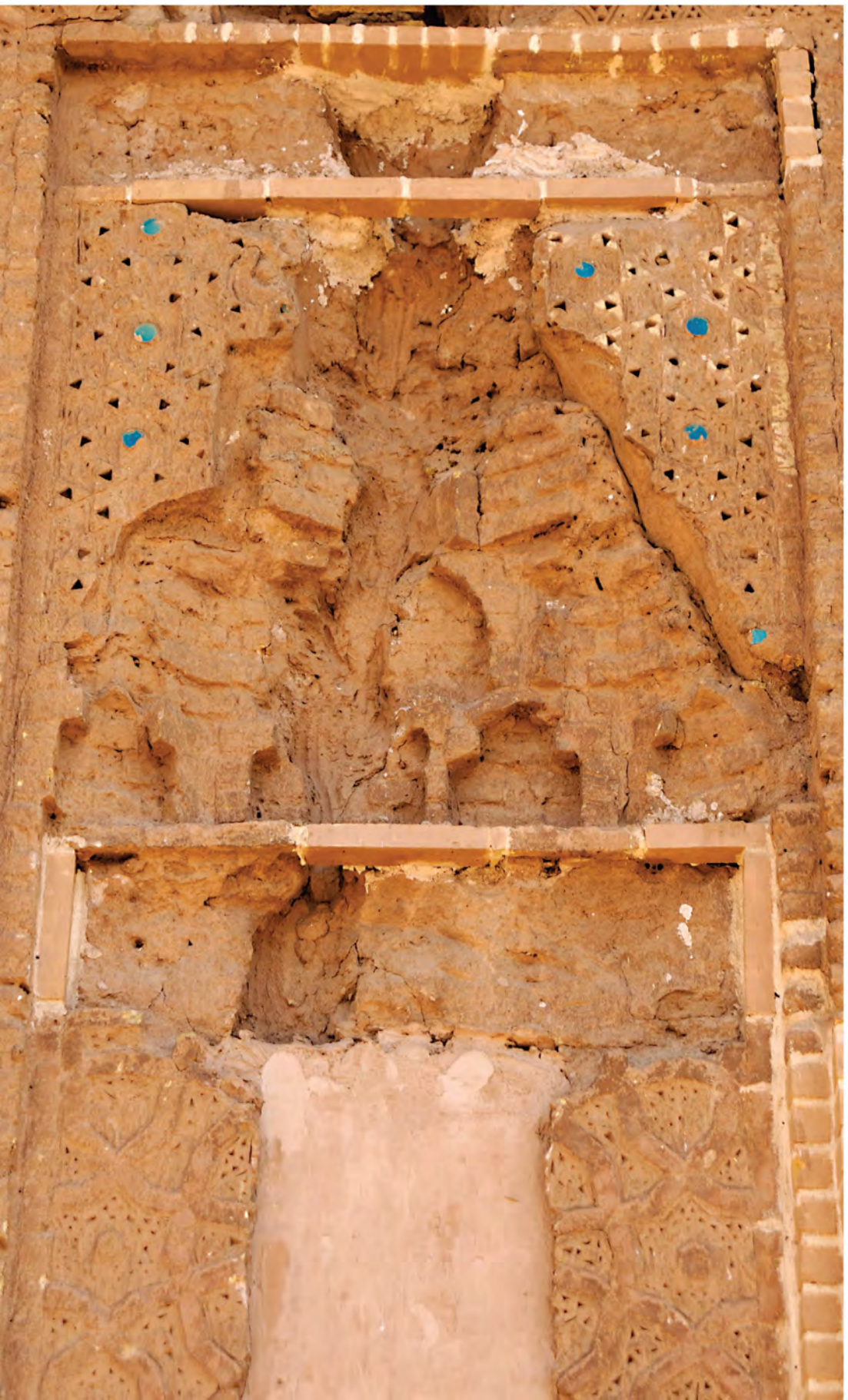
The building has an octagonal plan and was constructed of brick. Although they have not survived to this day, it is thought that there were originally twin domes. The outer dome of the building was completely destroyed. The inner dome was restored recently. Due to the collapse of the dome, the decorations on its inner surface were also destroyed.

The building was constructed in brick. There is a rectangular panel, buried into the exterior surface. Panels were filled with ribbed small decagons. Brick was recessed in the niches to separate it from the upper parts of the exterior. There are examples of glazed tile decoration on the exterior of the building. They are used the same way as the ones on the Kumbed-i Surh in Meraga and the Muminah Hatun mausoleum in Nakhchivan belonging to the same period. The entrance is crowned by three stalactites made of brick. Decagons and star patterns are visible in the borders surrounding the door opening.

In contrast to the octagonal building in the outer section, the sarcophagus room has a square plan. Rich stucco compositions are visible on the surfaces of the interior. The surfaces are surrounded by a kufic inscription band on the sides. There is a surface niche with an ogee arch, in the middle of the area, surrounded by this band. The arch of the niche rests on small pillars on the sides. There is a composition, with a geometric pattern, shaped by bricks in the section between the surface of the arch, inside the niche and the arch and the kufic inscription. There is a six-pointed star and plant decorations in terracotta set in an octagonal form in the geometric pattern. The Bismillah verse of the Qur'an is written on the inscription band on the sides.

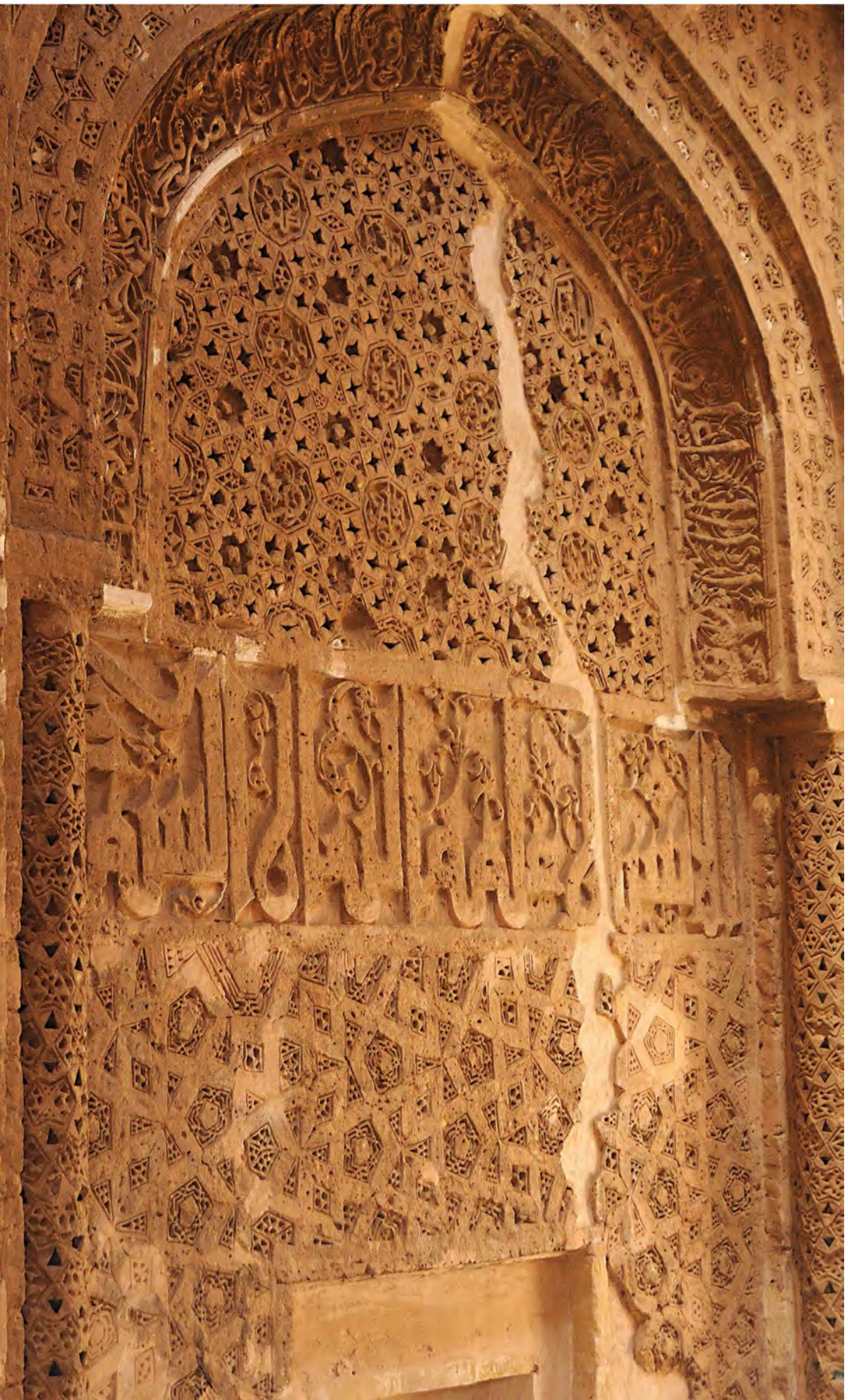
There is also a partly-destroyed mihrab in the building. Marble was used with small pieces of glazed tile on the its surface.

Hoca Atabek Türbesi
Hodja Atabeg Mausoleum

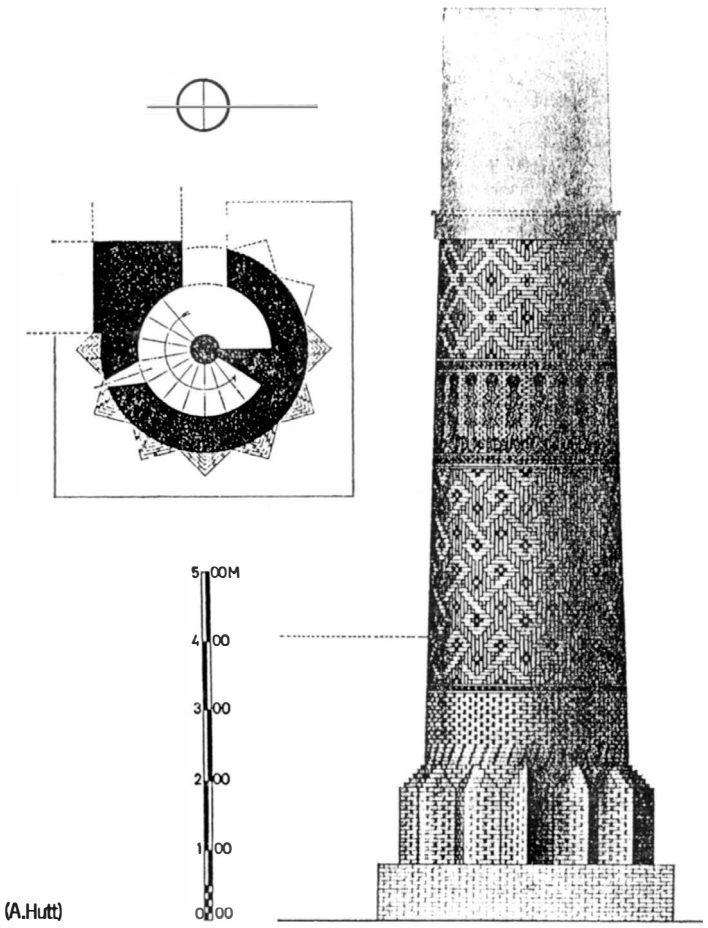

Hoca Atabek Türbesi
Hodja Atabeg Mausoleum

Plan (A.Hutt)

ESERİN ADI: Nigar Cuma Camii
ŞEHRİ: Kirman
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kirman yakınlarında, Nigar şehir merkezinin içinde bulunur.

GÖZLEMLER: Minarenin bulunduğu alanda daha önceleri bir Selçuklu Mescidi de yer alıyordu. Bu mescid yakın zamanlarda yıkılmış, yerine günümüzdeki yeni mescid inşa edilmiştir.

Minare üzerindeki kitabesine göre 1210 yılında inşa edilmiş olabileceği belirtilir. Ancak yapının süslemelerinden daha erken tarihli bir yapı olduğu anlaşılmaktadır.

Tamamen tuğladan inşa edilmiş olan minare sekizgen bir kaide üzerinde yükselen dairevi kesitli bir gövdeden oluşmaktadır. Gövde üzerinde köşeli yazı ile oluşturulmuş geometrik geçmeler yer alırken, şerefe altına yakın bir bölümde firuze renkte sırlı terrakota ile oluşturulmuş bir kitabe panosu gövdeyi sarmaktadır. Kitabe panosunun üzerinde paralel kenar örgülü bir kuşak vardır.

BİBLİYOGRAFYA: Hutt, A., "Three Minarets in the Kirman Region", Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, No. 2 (1970), s.172-180.
Pope, A., "A Survey of Persian Art", Oxford, 1967, s.1028.

NAME: *Nigar Juma Jami*
CITY: *Kerman*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the center of Nigar, near Kerman.*

OBSERVATIONS: *There was a small Seljuk mosque in the area where the minaret is located. This small mosque was destroyed recently and the present mosque was built in its place.*

The original mosque was probably built in 1210, according to its inscription. However, it is understood that the building belongs to an earlier period, judging by its decoration.

The minaret, which was constructed of brick, consists of a round body rising on an octagonal base. There are geometric dovetail patterns, kufic inscriptions and an inscription band formed in turquoise-colored glazed terracotta surrounding the minaret, near to the balcony. There is a band with parallel lateral patterns above the inscription band.

BIBLIOGRAPHY: *Hutt, A., "Three Minarets in the Kirman Region", Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, No. 2 (1970), pp.172-180.*
Pope, A., "A Survey of Persian Art", Oxford, 1967, pp.1028.

Nigar Cuma Camii
Nigar Juma Jami

Nigar Cuma Camii
Nigar Juma Jami

ESERİN ADI: Nigar Hamamı
ŞEHRİ: Kirman
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kirman'ın güneyinde Nigar'da bulunur.

GÖZLEMLER: Hamamın üzerinde Selçuklu dönemiyle ilişkili herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Ancak, yapının hemen yakınında kitabesi bilinen bir Selçuklu eseri olan Nigar Mescidi yer alır. Bu yapıdan günümüze sadece minaresi ulaşmıştır.

Hamam tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Günümüzde onarım geçirdiği anlaşılan hamamın üst örtü başlangıcı yol kotuyla neredeyse aynıdır.

Hamama günümüzde kuzey tarafta bulunan bir taç kapıdan girilir. Geniş bir kapı açıklığı şeklindeki bu girişten sonra merkezi mekân plan formunda dört eyvanlı bir bölüme ulaşılmaktadır. Burada ortada bulunan sofanın üzeri kubbeyle örtülüdür. Eyvan kanatları ise tonozlu olarak inşa edilmiştir. Kuzeydoğu yönde bulunan bir kapıdan aralık mekânına geçilmektedir. Burasının üzeri kubbeyle örtülüdür. Buradan yine küçük bir kapıyla sekizgen planlı sıcaklık merkezine ulaşılır. Burada tek bir küçük eyvan bulunur. Eyvanın bir yanında ise dikdörtgen planlı halvet yer almaktadır. Bu mekânların gerisinde kalan kısım ise hamamın külhan bölümüdür. Külhan bölümünün üzeri günümüzde açıktır. Herhangi bir biçimde onarım görmemiştir. Yapının kuzey tarafında soğukluk ile sıcaklık arasında kalan bölüm su deposudur.

Yapının soyunmalık kısmının da tıpkı sıcaklık merkezleri gibi planlanmış olması burasının da daha serin bir biçimde yıkanmak isteyenler tarafından kullanılmış olabileceğini akla getirmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", III, Oxford, 197, s.99.

NAME: *Nigar Baths*
CITY: *Kerman*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In Nigar, south of Kerman.*

OBSERVATIONS: *There is no inscription on these baths relative to the Seljuk period. The Nigar Small Mosque, which is known to be a Seljuk monument, is located very close to the baths. Only the minaret of this building has survived to the present.*

The baths were constructed of brick. The bottom of the upper roof of the baths, which have undergone repairs lately, is almost at the same level as the road.

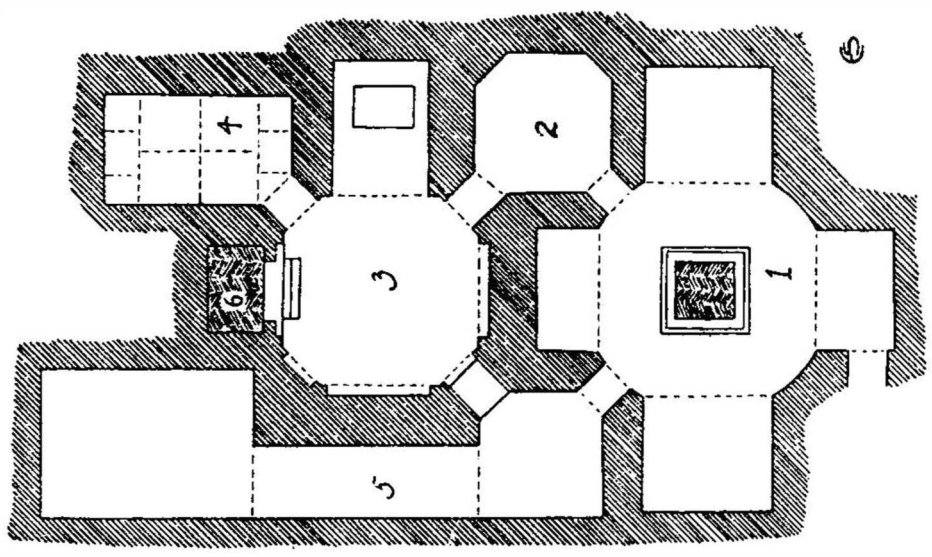
The entrance to the baths today is through a portal in the north side. After passing through this entrance which is in the form of a wide door opening, one reaches a section with four iwans surrounding a central space. The middle of the space is covered by a dome. The iwan wings have been constructed with vaults. The entryto the tepidarium section is through a door in the northeast. This bay is covered by a dome. The entryto the caldarium, which has an octagonal plan, is through a small door from here. There is a single small iwan in this section. There is a rectangular private room on one side of the iwan. The section behind these bays contains the furnace for the baths. The furnace section does not have a roof today, and has not been repaired. The section between the cold and hot rooms of the building on the north side is used as the water reservoir.

The dressing room of the building was placed away from the furnace. This reinforces the idea that this part of the baths was used by those who preferred colder facilities.

BIBLIOGRAPHY: *Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", III, Oxford, 197, pp.99.*

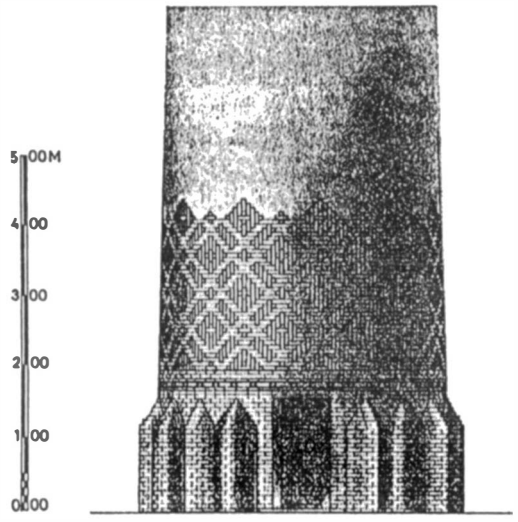
Nigar Hamamı
Nigar Baths

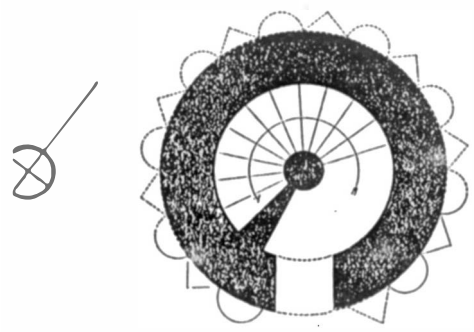

Plan (A.Pope)

Plan (A.Hutt)

ESERİN ADI: Zarend Minaresi
ŞEHRİ: Kirman
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ: 1186
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kirman'ın 87 km kadar kuzeyinde yer alıyor.

GÖZLEMLER: Kent merkezinde bulunan minare tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Zarend hakkında ilk bilgileri Le Strange verir. Kentin altı kapısının olduğunu Mukaddisi'ye dayanarak anlatır. Şehir, H.582'de (M.1186'da) Melik Dinar'ın liderliğinde Selçuklu atabeyleri tarafından ele geçirilmiştir. Kirman Selçukluları şehri geçici olarak başkent yaptılar. Bu dönemde şehrin etrafındaki surlar onarılarak kuleler ile sağlamlaştırıldı. Şehir içinde bulunan camide bu dönemde onarım ve bazı yenilemeler yapıldı.

Minare caminin duvarlarına bitişik olarak yapıldı ve sadece yapının çatısına kadar çıkışa hizmet veriyordu. Minarenin çatıya kadar olan yüksekliği 4.27 m.dir. Aşağıdan yukarıya doğru incelen gövde minarenin içinden de çok rahat bir biçimde görülmektedir. Temel duvarlarının kalın olması ve aşağıdan yukarıya doğru olan incelme de dikkate alındığında yapının oldukça yüksek bir minaresinin olduğu anlaşılmaktadır.

Bazı araştırmacılar, minarenin en üst kısmında ışık yerinin bulunduğunu ve bununda gündüzleri çok sıcak bir zamanda gece seyahatinin temel olduğunu gösterdiğini belirtmektedir.

Minarenin kaidesi, 1,5 m. yüksekliğinde üçgen flanşlarla çevrilmiştir. Bunların da üzerinde bitkisel süslemeli bir band yer almaktadır. Bu bandın üzerinde ise gövdeyi çepeçevre kuşatan geometrik bir örgü yer alır.

BİBLİYOGRAFYA: Hutt, A., "Three Minarets in the Kirman Region", Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, No.2 (1970), Published by: Cambridge University Press, s.172-180.
Le Strange, G., "The lands of the Eastern Caliphate", London, 1905, s.305-6.

NAME: *Zarand Minaret*
CITY: *Kerman*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE: *1186*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In Zarand, about 87 km north of Kerman.*

OBSERVATIONS: *This building, located in the center of the city of Zarand, was constructed of brick. Le Strange provides the first information known about Zarand. He states that the city had six gates, as related by the Arab geographer Al-Muqaddasi. The city was captured by the Seljuk atabegs under the leadership of Malik Dinar in 1186, and the Kerman Seljuks made the city their temporary capital. The walls surrounding the city were repaired and reinforced with towers. The mosque in the city center was repaired and renovated during this period.*

The minaret was built adjacent to the walls of the mosque and was accessible only up to the roof of the building. The height of the minaret, which goes up to the roof, is 4.27 m. The body, which tapers towards the top, can be easily seen from inside the mosque. Considering its thick foundation walls and the tapering towards the top, it is understood that the building originally had a very tall minaret.

Some researchers state that there was a place for a guiding light on top of the building, as traveling at night was essential due to the high daytime temperatures.

The base of the minaret is surrounded by 1.5 m tall triangle flanges. Decorative bands with plant motifs and geometric patterns surround the body of the minaret.

BIBLIOGRAPHY: *Hutt, A., "Three Minarets in the Kirman Region", Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, No.2 (1970), Published by: Cambridge University Press, pp.172-180.*
Le Strange, G., "The lands of the Eastern Caliphate", London, 1905, pp.305-6.

ESERİN ADI: Kavar Köprüsü
ŞEHRİ: Kirman
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kavar yolu üzerinde, Kirman'ın batısında bulunmaktadır.

GÖZLEMLER: Kirman'ın batısında bulunan bu yol, İran'ın orta bölgesini batıya bağlıyordu. Yol üzerinde daha sonraki dönemlerde yapılmış kervansaraylar da bulunmaktadır. Köprünün bulunduğu bölgede tuzlu bir akarsu bulunmaktadır.

Köprü kaba yonu taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Günümüze dört gözü sağlam olarak ulaşmıştır. Ortadaki bölümü yıkılmıştır. Yıkılmadan önce yedi gözlü bir köprü olduğu düşünülmektedir. Düz köprüler grubuna giren köprünün kemer açıklıkları ve yükseklikleri farklıdır. Buna karşılık köprü, yol kotunda bir yükselme olmadan vadi zeminine doğru bir eğimi takip ederek inşa edilmiştir. Tabliyesi düz olarak devam etmektedir. Köprünün ayaklarının önünde sel yaran bulunmaz. Tempan duvarlarının düz taş duvarlı örgülerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Köprü İran'daki 12.y.y. Selçuklu köprülerinin özelliklerini göstermekle birlikte, Sasani köprüleriyle de birtakım benzerliklere sahiptir. İran'da köprüler iki farklı inşa sistemine göre inşa edilmiştir. Birincisi büyük duvar yığınlarından oluşur, ikincisi ise sürekli dolgularla inşa edilmiştir. Köprü inşa tekniğinin seçimi bölgenin coğrafyasıyla yakından ilişkilidir. Kayalık gibi sağlam zeminlere sahip bölgelerde yığma taş malzemeler kullanılmıştır.

Toprak ya da daha da yumuşak zeminlerde köprünün ayaklarının gömülmemesi için zemine çakıl dolgu yapılmıştır. Bu teknik Sasani dönemine kadar gider. Ancak; ayrıca Selçuklu döneminde ve sonrasında da kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Bier, L., "Notes on Mihr Narseh's Bridge at Firuzabad", AMI 19, 1986, s.263-68.
Dieula-foy, M., "L'art antique de Perse V", Paris, 1889.
Kleiss, W., "Planaufnahmen urar-täischer Burgen und Neufunde urartäischer Anlagen in Iranisch-Azerbaidjan im Jahre 1973", AMI 7, 1974, s.79-114.
Kleiss, W., "Vorislamische Ruinen im nördlichen Zagros", AMI, N.S, 8, 1975, s.133-140.
Kleiss, W., "Safavidische und qadjarische Brücken in Iran," AMI 14, 1981, s.143-160.

NAME: *Kavar Bridge*
CITY: *Kerman*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *West of Kerman, on the road to Kavar.*

OBSERVATIONS: *The road to the west of Kerman connects the central region of Iran to the western areas. Caravansarais have been built along this road over several periods. There is a salt-water stream running in the area where this bridge was built.*

The bridge was constructed using coursed stone. Only four of the arches have survived, as the central ones have collapsed. It is believed that there were originally 7 arches. This bridge is different than the group of straight bridges and those with arch spans of varied heights. It was built taking into account the slope of the valley floor, and it did not increase according to the elevation of the road. The bridge deck is straight and the piers do not have pointed breakwater buttresses on the upstream face. The load-bearing walls are made of plain stone.

The bridge has the features of the Seljuk bridges built in the 12th century in Iran and also shows similarities with Sasanian bridges. The bridges in Iran were built with two construction systems. The first were built using thick walls, and the second built using arches. The selection of a bridge construction system was closely related to the geography of the region. Masonry stone materials are used in solid areas with rocky grounds.

The soft ground at the base of the bridge piers is stabilized with gravel. This technique goes back to the Sasanian period, and was used during the Seljuk period and later.

BIBLIOGRAPHY: *Bier, L., "Notes on Mihr Narseh's Bridge at Firuzabad", AMI 19, 1986, pp.263-68.*
Dieula-foy, M., "L'art antique de Perse V", Paris, 1889.
Kleiss, W., "Planaufnahmen urar-täischer Burgen und Neufunde urartäischer Anlagen in Iranisch-Azerbaidjan im Jahre 1973", AMI 7, 1974, pp.79-114.
Kleiss, W., "Vorislamische Ruinen im nördlichen Zagros", AMI, N.S, 8, 1975, pp.133-140.
Kleiss, W., "Safavidische und qadjarische Brücken in Iran," AMI 14, 1981, pp.143-160.

ESERİN ADI:	Sungur Melik Türbesi
ŞEHRİ:	Kirmanşah
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kirmanşah'a bağlı Sungur kasabası sınırları içinde tepelik bir alanda yer almaktadır.

GÖZLEMLER:

Türbe kent merkezinde tepelik bir alanda bulunmaktadır. Yapının içinde bulunan bazı mezar taşlarındaki kitabeden Selçuklu döneminde yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak kitabe tam olarak okunamamıştır.

Cenazelik katı taştan, gövdesi ise tuğladan inşa edilmiştir. Türbe sekizgen planlıdır. Sekizgenin her bir yüzü dikdörtgen bir çerçeve içindeki basit birer kemer ile sınırlandırılmıştır. Kemerin köşelerinde firuze renkte çiniler yer almaktadır.

Türbe son yıllarda onarım geçirmiştir. İçinde mermerden bir sandukası bulunur. Türbenin üzeri kubbe ile örtülmüştür. Mevcut izlerden kubbenin dıştan ikinci bir piramidal külahla da örtüldüğü düşünülmektedir. Külah günümüzde tamamen yıkılmıştır.

Yapının içinde bazı mezar taşları bulunur. Bunların bir kısmı Selçuklu dönemine kadar tarihlenmektedir.

NAME:	*Sungur Malik Tomb*
CITY:	*Kermanshah*
CENTURY:	*11*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In a hilly area inside the borders of the town of Sungur in Kermanshah.*

OBSERVATIONS:

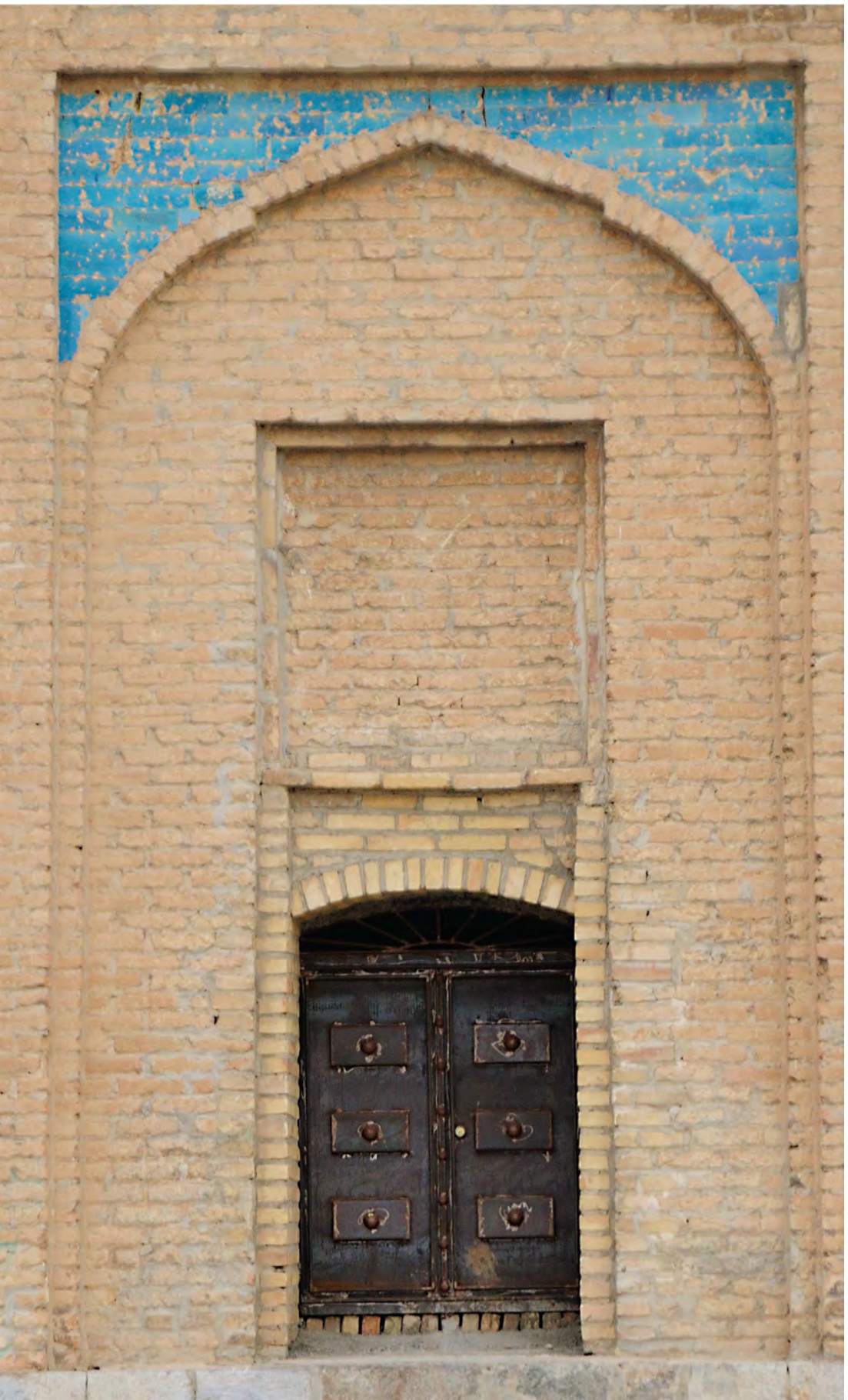
The tomb is situated in a hilly area in the city center. It is understood, by the inscriptions on some of the tombstones, that it was built in the Seljuk period. However, the inscriptions are not completely legible.

The crypt was made of stone and the walls were made of brick. The tomb has an octagonal plan. Each face of the octagon is defined by a simple arch inside a rectangular frame. There are turquoise-colored glazed tiles in the spandrels of the arches.

The tomb is covered by a dome. It was recently renovated. Due to visible traces, it was probably covered by a second, cone-shaped roof. The cone is completely destroyed today.

There are some tombstones in the building, some of which date to the Seljuk period.

Sungur Melik Türbesi
Sungur Malik Tomb

ESERİN ADI:	Miyarı-i Deh Camii
ŞEHRİ:	Kuhpaye
YÜZYILI:	11-12
DİĞER ADLARI:	Muyarı-i Camii, Mescid-i-Miyarı-i-Deh.
YAPIM TARİHİ:	Minberi,1335
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu-İlhanlı
KONUMU:	İsfahan-Nayin yolu üzerinde, İsfahan'ın 77 km. doğusundadır.

GÖZLEMLER: Yapı tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Köşkü camiler grubuna girmektedir. Mihrap önünde kubbeli bir bölümden oluşur. Dış cepheler sade tutulmuştur. Harim kısmının üzerini örten kubbe sekizgen bir kasnağa oturur.

Kasnağın köşelerinde kubbeye geçiş elemanı olarak tromp kullanılmıştır. Tromplar arasındaki bağlantı ise sivri kemerlerle sağlanmıştır. Yapının içerisindeki mihrap ve minber İlhanlı dönemindendir. Mihrap stuko tekniğine bitkisel motiflerle süslenmişken, minber kesme çini parçaların yerleştirilmesiyle yapılmıştır. Minber üzerinde bir tarih kitabesi bulunur. Godard, camiyi bu kitabeyle 1335 yılına tarihlendirmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Godard, A., "The Art of Iran", New York, 1965.
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il Khanid Period", New York, 1967, s.181.

NAME:	*Miyarı-i Deh Mosque*
CITY:	*Kuhpayeh*
CENTURY:	*11-12*
NAMES:	*Muyarı-i Jami, Masjid-i-Miyarı-i-Deh*
DATE:	*1335 (date on minbar)*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION:	*On the Isfahan-Nain road, 77 km east of Isfahan.*

OBSERVATIONS: *The building was constructed of brick. It belongs to the group of mosques with a kiosk plan having a domed section in front of the mihrab. The outer facades are plain. The dome, which covers the sanctuary, sits on an octagonal drum.*

Squinches were used in the corners of the drum to ensure the transition to the dome. The squinches are connected by ogee arches. The mihrab and minbar in the building date from the Ilkhanid period. While the mihrab is decorated with plant motifs in stucco, the minbar was made by assembling cut glazed tile pieces. There is a historical inscription on the minbar. Godard dates the building to 1335, according to this inscription.

BIBLIOGRAPHY: *Godard, A., "The Art of Iran", New York, 1965.*
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il Khanid Period", New York, 1967, pp.181.

Miyan-i Deh Camii
Miyan-i Deh Mosque

ESERİN ADI: Gıyasiye Medresesi
ŞEHRİ: Kum
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu-İlhanlı
KONUMU: Kum merkezde dar bir sokak içinde yer almaktadır.

GÖZLEMLER: Selçuklu döneminde İran'ın çeşitli bölgelerinde Nizam ül-Mülk'ün medrese yaptırdığı bilinmektedir. Bu medreselerin büyük bir bölümü ne yazık ki günümüze ulaşamamıştır. Selçuklular zamanında şehirde önemli yapılar inşa edildiğini döneminin kaynakları anlatmaktadır. Bu yapılar arasında adı bilinen en az on medrese vardı. Bu dönemde şehirde iki tane Cuma Camii bulunuyordu. Selçuklular, bunlardan birisini inşa etmiş, diğerini ise yenilemiştir. Yeni Cuma Camii, yerleşmenin dışında H.523 / M. 1133 tarihînde Sultan II. Tuğrul'un emriyle inşa edilmiştir. Kum merkezde Gıyasiye Medresesi olarak adlandırılan yapı Selçuklu medrese mimarisine benzemektedir. Tıpkı Tabas'daki Do Minar Medresesi gibi çifte minareli bir taç kapıya sahiptir. Eyvan şeklindeki taç kapı açıklığı sivri bir kemer nişi içine alınmıştır. Taç kapının arkasında bulunan bölümü tamamen yıkılmıştır. Bu sebeple planı hakkında bilgi bulunmamaktadır.

BİBLİYOGRAFYA: Drechsler, A., "Geschichte der Stadt Qom im Mittelalter (650-1350): Politische und wirtschaftliche Aspekte", Berlin, 1999, s.220-228.
Nasir-al-Din, Abd-al-Jalil Qazvini Razi,, Ketab al-naqz, Jalal-al-Din Mosaddet Ormavi, 2 vols., Tehran, 1952, s.182, 191, 220-21, 229-230, 280.

NAME: *Gıyasiye Madrasa*
CITY: *Qom*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION: *On a narrow street in the center of Qom.*

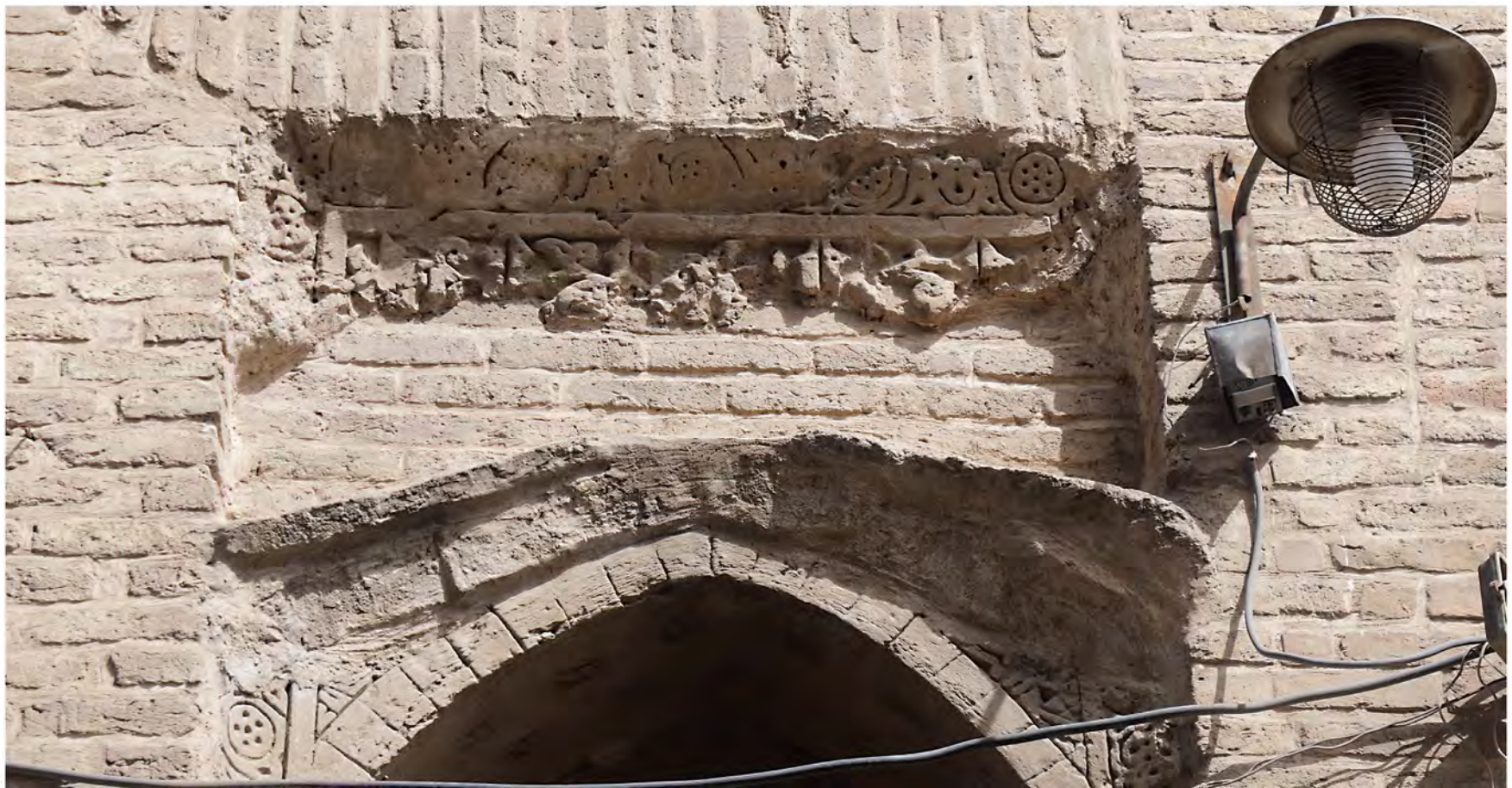
OBSERVATIONS: *It is known that Nizam Al-Mulk had madrasas built in different parts of Iran during the Seljuk period. Unfortunately, most have not survived to the present day. Sources of the period relate that important buildings were built during the Seljuk period. There were at least ten madrasas whose names have been identified. There were two Friday congregational mosques in the city during this period. The Seljuks built one of these and renovated another one. The new Juma Mosque was built outside the settlement upon the order of Sultan Tughril II in 1133. The building named the Gıyasiye madrasa in the center of Qom resembles a Seljuk madrasa. Similar to the Do Minar Madrasa in Tabas, it has twin minarets and a portal. The portal opening is in the form of an iwan, and is set inside an ogee arch. The section behind the portal has been destroyed. Therefore, there is no information about the original plan.*

BIBLIOGRAPHY: *Drechsler, A., "Geschichte der Stadt Qom im Mittelalter (650-1350): Politische und wirtschaftliche Aspekte", Berlin, 1999, pp.220-228.*
Nasir-al-Din, Abd-al-Jalil Qazvini Razi,, Ketab al-naqz, Jalal-al-Din Mosaddet Ormavi, 2 volpp., Tehran, 1952, pp.182, 191, 220-21, 229-230, 280.

Giyasiye Medresesi
Giyasiye Madrasa

Gıyasiye Medresesi
Gıyasiye Madrasa

ESERİN ADI: Deyr-i Gaçin Kervansarayı
ŞEHRİ: Kum
YÜZYILI: 12-16
DİĞER ADLARI: Deyr el-Jis Kervansarayı, Dayr-i Gachin Ribatı, of Dayr-i Kardashir Kervansarayı
MİMARI:
DÖNEMİ: Sasani-Selçuklu-Safevi
KONUMU: Rey-Kum arasında Deşit-i Kebir Çölü'nde yer almaktadır.

NAME: *Deyr-i Gaçin Caravansarai*
CITY: *Qom*
CENTURY: *12-16*
NAMES: *Deyr el-Jis Caravansarai, Dayr-i Gachin Ribatı, of Dayr-i Kardashir Caravansarai*
ARCHITECT:
PERIOD: *Sasanid-Seljuk-Safavid*
LOCATION: *Between Rayy and Qom, in the Dasht-e Kavir Desert*

GÖZLEMLER: Kervansaray Veramin'in 36 km. kadar güneyindedir. Günümüzde küçük tepeler arasındadır. Kervansarayın batısında halen eski yolun izlerini görmek mümkündür. Bu yol üzerindeki kervansaraylar ve durakları hakkında Ortaçağ kaynakları ayrıntılı bilgiler vermektedir. İstahri, Ibni Havkal, Hasan bin Muhammed bin Hasan –i Qumi, Ebu Dülef, Yakut, Zekeriya Kazvini, Nasır el-din Munşi Kirmani kervansarayın ismini ve çevresindeki yerleşmeleri anlatmaktadır.

Kervansarayın kurulduğu bölgede başka yapılar da bulunmaktadır. Bunlardan birisi batıdaki sarnıçtır. Bunun dışında doğuda kale benzeri büyük bir yapının olduğu yüzeydeki arkeolojik bulgulardan anlaşılmaktadır.

Kervansaray tamamen tuğla ve kısmen de taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Tuğlanın birleştirilmesinde alçı harç tercih edilmiştir. Yapının bazı bölümlerindeki tuğlaların ölçü olarak Sasani yapılarında kullanılan tuğlalar ile benzerlik gösterdiği ileri sürülmüştür. Yapının dış taşıyıcı duvarları yaklaşık olarak üç metre kalınlıktadır. Planın büyüklüğü sebebiyle duvarlar sanki çok inceymiş gibi bir görünüm vermektedir.

Ortada kare planlı bir avlu ve bunun etrafına dizilmiş odalardan oluşan bir yapıdır. Yapının köşelerinde dört yuvarlak kule bulunur. Ayrıca giriş kapısının iki yanında birer yarım kule daha yer almaktadır. Yapının ikinci küçük bir kapısı daha bulunmaktadır. Bu kapı, kuzey tarafta son derece küçük bir kapıdır. Yapının üstünde duvarlar mazgallı olarak yapılmıştır. Bunların bir bölümü Sasani dönemine, bir bölümü ise Selçuklu dönemine aittir. Sasani döneminde bu mazgalların basamaklı olarak yapıldığı; ancak daha sonraki dönemlerde gerçekleştirilen onarımlar sırasında bu mazgallarda değişikliğe gidildiği düşünülmektedir.

Yapının günümüzdeki girişi özgün değildir. Bu giriş yapıya daha sonraki dönemlerde eklenmiş olmalıdır. Özellikle iki katlı cephe tasarım bakımından Safevi kervansaraylarının özelliklerini akla getirmektedir. Geniş ve yüksek bir eyvan şeklindeki taç kapı, küçük boyutlu tuğlalarla yapılmıştır. Bu taç kapının arkasında özgün girişin bazı izlerini görmek mümkündür.

OBSERVATIONS: *The caravansarai is situated 36 km south of Varamin. It currently stands in an area of small hills. It is possible to see the traces of the old caravan road to the west. Medieval resources provide detailed information about the caravansarais and stations on this road. Istahri, Ibni Havkal, Hasan bin Muhammad bin Hasan-i Qumi, Ebu Dülef, Yakut Zekeriya Kazvini and Nasır el-din Munşi Kirmani all talk about the name of the caravansarai and the settlements in the neighborhood.*

There are other buildings in the area where this caravansarai was built. One of these buildings is the cistern to the west. It is understood, from archaeological findings, that there was also a large, castle-like building.

The caravansarai is built of brick and partially of stone. Plastering mortar was used to join the bricks together. It is suggested that the size of the bricks in some parts of the building shows similarity with the ones used in Sasanian buildings. The load-bearing external walls of the building are approximately 3 meters thick. Since the plan of the building is quite extensive, the walls appear to be too thin to support such a large size.

The building has a courtyard in the middle and rooms arranged around it. There are four round towers in the corners of the building. There are other smaller semi-towers on the both sides of the entrance door. The building has a second small door situated to the north. The walls at the top of the building are built as battlements. Some parts belong to the Sasanian Period and others to the Seljuk Period. It is thought that the battlements built in Sasanian Period were in a stepped shape; however, they underwent alterations due to repairs in later periods and the steps disappeared.

The present entrance of the building is not original. It might have been added to the building in later periods. In particular, the design of two-layered facade of the building recalls the features of Safavid caravansarais. The broad and high portal, in the shape of an iwan, is made of small-sized bricks. It is possible to see the some traces of the original entrance behind this portal.

Kapıdan geçildikten sonra bir eyvanla avluya ulaşılmaktadır. Avlu dört eyvan ve 40 odayla çevrilmiştir. Her bir odanın girişi avluya bakmakta ve odaların önünde dışa doğru uzatılmış birer çıkıntı yer almaktadır.

Odanın içinde küçük bir niş yer alır. Oda tavan ve duvarlarının isli olması gerekçe gösterilerek bu nişlerin ocak olduğu ileri sürülmüştür. Ancak bunu doğrulayacak başkaca kanıt bulunmamaktadır. Avludaki eyvanlar açık konaklama mekânı olarak düşünülmüştür. Girişin karşısında yer alan eyvan ise diğerlerinden farklı olarak arkasındaki diğer mekânlarla irtibatlı özel bir mekândır. Buradaki konaklama mekânlarının arkasında uzun ince birer koridor bulunur. Bunlar ahır olarak kullanılmıştır. Ahırların kervansarayın taşıyıcı dış duvarlarına bakan bölümüne önleri açık içlerinde ocak nişleri bulunan küçük loca şeklinde 66 tane bölme yerleştirilmiştir. Odalar ve ahır bölümü tonozların tepesindeki küçük açıklıklarla aydınlatılmış ve havalandırılmıştır.

Yapının her bir köşesindeki mekânlar farklı olarak tasarlanmış ve planlanmıştır. Güneydoğu köşedeki mekân, ortada dört kare ayakla üst örtünün taşındığı küçük bir camidir. Güney duvarında küçük bir de mihrap bulunmaktadır. Cami plan olarak ateşgedeleri hatırlatmaktadır. Bu bölümde ayakların inşası sırasında Sasani dönemi malzemeleri yeniden kullanılmıştır. Tonozlar ve kemerlerde kullanılan tuğlalar ise bu mekânın dönüşümü sırasında yeniden yapılmıştır. Bu değişikliğin ise Selçuklu döneminde yapıldığı düşünülmektedir.

Açıklığın kuzeydoğu köşede bulunan kısmı dört eyvanlı merkezi mekân plan düzeninde tasarlanmıştır. Bu bölümün de özel bir konaklama alanı olduğu üzerinde durulmaktadır. Ortada bulunan bölüm sekizgen planlıdır.

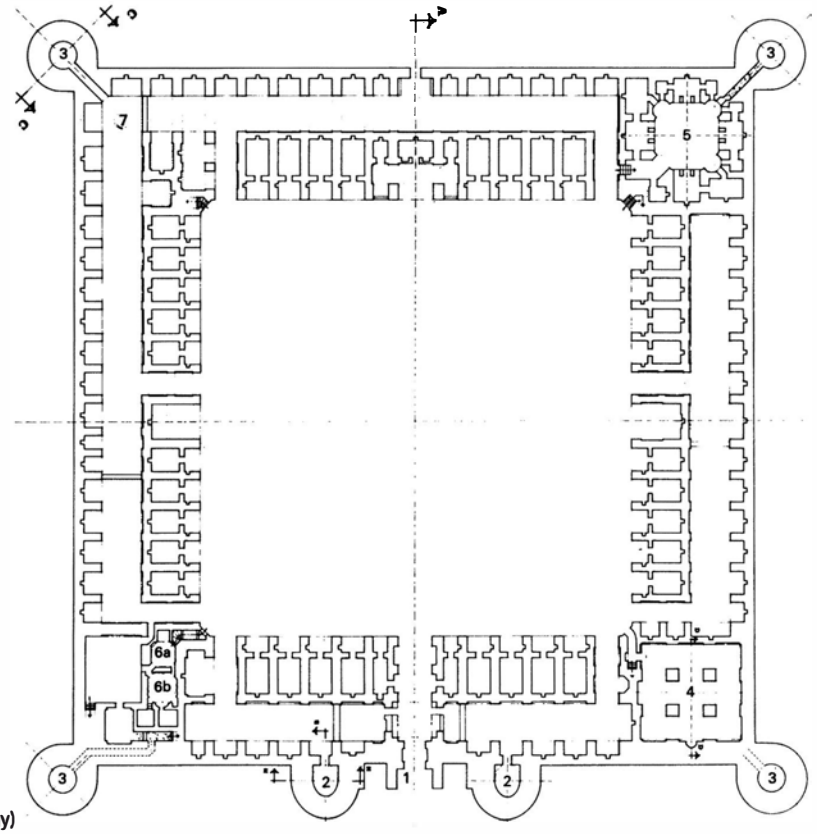
Sekizgenin ara yüzlerinde eyvanlar ve çapraz köşelerde yarım dairevi nişler vardır. Eyvanlardan yanlardaki odalara açılan küçük birer kapı bulunmaktadır.

Kervansarayın kuzeybatı köşesinde geniş iki ahır galerisi kesişir. Köşe kulesinin içine doğru giden küçük bir koridor ve burasının içinde bir değirmen taşı bulunmaktadır. Bu taş, yapının daha sonraki dönem kullanımıyla ilgili olabilir.

Güneybatı köşede ise farklı mekânlar göze çarpar. Bunların içinde hamam olarak kullanılan bir bölüme batıdaki galeriden girilmektedir. Hamamın kervansarayın ana avlusuna ayrıca bağlantı sağlayan bir de koridoru bulunur. Hamam soğukluk ve sıcaklık bölümlerinden oluşmuştur. Bunların dışında ayrıca iki tane üzeri tonozla örtülü su deposu da bulunmaktadır. Hamamın tonoz ve kubbe inşa tekniğinden hareketle Kaçar dönemine ait olduğu düşünülmektedir.

Tarihî kaynaklarda yapının Sasani dönemi menşeli olduğuna işaret edilmektedir. Tuğla ölçüleri, tarihî kayıtlar, yapım tekniği Sasani dönemi özelliği göstermektedir. Perde duvarları, eliptik kubbeli altı kulesi ve bazı tonoz örtüsü yapının Sasani dönemine işaret etmektedir. Bunlar dışında kalan bölümler ise yapıya İslami dönemlerde eklenmiştir.

Selçuklu döneminde kervansarayda yapılan onarım ile ilgili bilgiyi Nasır el-din Munşi (H.527, M.1132) vermektedir. Selçuklu Sultanı Sencer'in veziri Mu'in el-din Muktaş el-Mülk Ebu Nasır Ahmed-i Kaşi Kahrud, Ahmedabad ve Deyr-i Gaçhin Kervansaraylarının sahibidir. Munşi, Rey-Kum arasındaki bu kervansaraylardan Deyr-i Gaçin'i vezirin taş ve alçı ile onarttığını belirtir. Kac Köyü'nü vezir Ebu el-Abbas Dabbi Mu'in el-din, Nizam el-Mülk'in varisçilerinden satın almıştı. Bu köyün yakınına bu dönemde bir kervansaray da yapıldığını Nasır el-din Munşi haber vermektedir. Bu durumda Deyr-i Gaçin Kervansarayı Sultan Sencer döneminde inşa edilmiş, sonrasında Safevi ve Kaçar Hanedanlığı döneminde ise bazı ilaveler görmüştür. Yapının içindeki dört eyvanlı plan şemasının Selçuklu döneminden kaldığı ileri sürülmektedir.

Plan (Shokoohy)

One reaches an iwan and the courtyard after passing through the portal. The courtyard is surrounded by four iwans and forty rooms. The entrance to each room overlooks the courtyard and in front of the rooms there are porch-like projections extending outwards. There is a small niche in each room. It is suggested that these niches were used as stoves, judging by the traces of carbon black on the ceiling and walls. However, there is no other evidence to prove this thesis. The iwans in the courtyard are thought to have been open-air accommodation spaces. Unlike the others, the iwan opposite the entrance has a special connection to the other areas. There is a long corridor behind each lodging bay which were used as stables. There are 66 box stalls in the stables facing the load-bearing external walls. These box stalls are open in the front and have stove niches in them. The rooms and the stables are lit and ventilated through the small openings at the top of the vaults.

The spaces on each corner of the building were designed and planned differently. There is a small mosque in the middle, whose upper part is carried by four pillars. There is a small minbar on the south wall of the building. The mosque recalls Sasanian fire temples in terms of its plan. Sasanian period materials were reused during the construction of the pillars in this section. The bricks used in the vaults and in the arches were remade while renovating the building, believed to have been carried out in the Seljuk Period.

The part in the northeast corner of the opening was designed with the central space plan with four iwans. This section is thought to have been a private accommodation area. The section in the middle has an octagonal base.

There are iwans on the interfaces of the octagonal parts and semi-circular niches in the crossing corners. There are small doors opening to the rooms next to the iwans.

Two broad stable galleries for livestock cross in the northwest section of the caravansarai. There is a hall going into the corner tower. A grindstone is located there, although it may be related to a later use of the building.

There are interesting spaces in the southwest corner. One of these contains baths. Its entrance is through the gallery in the west. The baths had a hall which connected to the main courtyard of the caravansarai. The baths consist of cold and lukewarm sections. Other than these, there are two water tanks covered by vaults. It is thought that the baths date from the Qajar Period, due to the construction technique of the vault and the dome.

Historical resources point out that the origin of the building dates to the Sasanian Period. The size of the bricks, historical records and construction technique show features of this period. In addition, the curtain walls, six towers with elliptical domes and some vault covers would suggest similarities with Sasanian construction typology. Other parts were added to the building in the Islamic era.

Nasır el-din Munsi gives information about the repair of the caravansarai in the Seljuk Period (H.527, or 1132 AD). Mu'in el-din Muktaş el-Mulk Ebu Nasır Ahmed-i Kaşi Kahrud, the vizier of the Sultan Sanjar of the Seljuks, is the patron of the Ahmadabad and Deyr-i Gaçin caravansarais. Munsi indicates that the vizier repaired the Deyr-i Gaçin caravansarai, located between Rayy and Qom, with stone and plaster. The vizier Ebu el-Abbas Dabbi Mu'in el-din purchased the Kac village from the successors of Nizam al-Mulk. Nasır el-din Munşi informs us that a caravansarai was built near the village at that time. This information shows that the Deyr-i Gaçin caravansarai was built in the Sultan Sanjar Period, and that some additions were done to the building later in Safavid and Qajar Dynasty. It is suggested that the plan, with four iwans inside the building, belongs to the Seljuk Period.

BİBLİYOGRAFYA: Ibn Hauqal, "Kitab al-Masalik wal-Mamalik", Leiden, 1873, s.189-91.
Istakhri, "Al-Masalik wal-mamilik", Cairo, 1961, s.134.
Kiani, Y., "Iranian Caravansarais", Tokyo, 1978, s.272-8, pl.I.
Niair al-din Munshi Kirmani, "Nasd'im Al-Aşhar min Lata'im ak-Akhbar dar Tarikh-I Vuzara", Tehran, 1959, s.68.
Shokoohy, M., "The Sasanian caravanserai of Dayr-i gachin, South of Ray", Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London, 1983, Vol. 46, No. 3, s.445-461.
Yaqut al-Hamawi, "Mu'jam Al-Buldan", Leipzig, 1867, s.690.
Qazwini, Zakariya ibn-Muhammed, "Athar al-bilad", Beirut, 1960, s.371.

BIBLIOGRAPHY: *Ibn Hauqal, "Kitab al-Masalik wal-Mamalik", Leiden, 1873, s.189-91.*
Istakhri, "Al-Masalik wal-mamilik", Cairo, 1961, s.134.
Kiani, Y., "Iranian Caravansarais", Tokyo, 1978, s.272-8, pl.I.
Niair al-din Munshi Kirmani, "Nasd'im Al-Aşhar min Lata'im ak-Akhbar dar Tarikh-I Vuzara", Tehran, 1959, s.68.
Shokoohy, M., "The Sasanian caravanserai of Dayr-i gachin, South of Ray", Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London, 1983, Vol. 46, No. 3, s.445-461.
Yaqut al-Hamawi, "Mu'jam Al-Buldan", Leipzig, 1867, s.690.
Qazwini, Zakariya ibn-Muhammed, "Athar al-bilad", Beirut, 1960, s.371.

Deyr-i Gaçin Kervansarayı
Deyr-i Gaçin Caravansarai

Deyr-i Gaçin Kervansarayı
Deyr-i Gaçin Caravansarai

ESERİN ADI:	Kac Muhammed Abad Kalesi
ŞEHRİ:	Kum
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kum-Veramin yolu üzerinde Kac kasabasını geçtikten sonra Muhammedabad Köyü'nde bulunur.
GÖZLEMLER:	Kerpiç malzemeden inşa edilmiş olan kale Kum-Rey arasındaki kervan yolunun güvenliğini sağlıyordu. Kale dağlık bir bölgede, savunmanın kolay olduğu bir noktada inşa edilmiştir. Kerpiç eridiği için yapının plan elamanları ve planı anlaşılamamaktadır.

NAME:	*Kac Muhammadabad Castle*
CITY:	*Qom*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the village of Muhammadabad, after the town of Kac on Qom-Varamin road.*
OBSERVATIONS:	*Made of mud brick, this castle provided security for the caravan road between Qom and Rayy. The castle was built in the area highlands, where defense was easier. The mud brick has disintegrated over time so that the construction elements and the building plan are indistinct.*

ESERİN ADI: Taşkale Kervansarayı
ŞEHRİ: Kum
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kum'dan Tahran'a (Rey'e) giden yol üzerinde yer almaktadır.

GÖZLEMLER: Kum'dan Tahran'a (Rey'e) giden yol üzerinde yer almaktadır. Yapının kim tarafından yaptırıldığı belli değildir. Ancak özellikle giriş cephesi ve mimarisi Anuşirvan Kervansarayı'na benzemektedir. Erken tarihli bir kervansaray olduğu düşünülmektedir. Yapı üzerinde herhangi bir kitabe bulunmaz. Yapının hemen yakınında bir kale de yer almaktadır. Anuşirvan kervansarayında olduğu gibi yapının Sasani döneminde inşa edildiği, daha sonra Selçuklular'ın yapıyı onararak kullandıkları da düşünülebilir.

Kervansaray, Kum'un 55 km. kuzeyinde Sarı Bolag Kasabası yakınlarında yer alır. Çoğunlukla taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Yapının taşıyıcı duvarları da taştandır. Üst örtüsü ve kemelerde ise tuğla tercih edilmiştir. İran'da taş malzemenin tercih edildiği nadir örneklerden birisidir.

Kervansarayın öne doğru uzatılmış eyvan şeklinde bir taç kapısı bulunur. Kapının iki yanında yüzeyden hafifçe oyulmuş nişlere yer verilmiştir. Yapı merkezi mekân plan düzeninde inşa edilmiştir. Ortada geniş bir avlu ve bu avluya dört yönden yönelen dört eyvandan oluşmaktadır. Yapının taşıyıcı duvarlarının köşelerinde yarım dairevi kuleler bulunur. Ayrıca duvarlar orta kısımda yarım dairevi kulelerle desteklenmiştir. Yapının içinde kare avlu dört taraftan revaklarla çevrilidir. Revakların arkasında uzun dikdörtgen odalar olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır. Eyvanların arasında bulunan bu odaların sayısı eyvanların iki yanında eşit dağıtılmamıştır. Eyvanlar revaklardan yüksek tutulmuştur.

NAME: *Tashkale Caravansarai*
CITY: *Qom*
CENTURY: *11*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *Situated on the road between Qom and Tehran.*

OBSERVATIONS: *This caravansarai is situated on the road between Qom and Tehran (Rayy). It is not known who ordered the construction of the building. However, its entrance and entrance facade show similarities to the Anushirvan Caravansarai. It is thought that it is an early period caravansarai. There are no inscriptions on the building. There is a castle very near the building. Just like the Anushirvan caravansarai, it was probably built during the Sasanian Period and was later used by the Seljuks.*

The caravansarai is located 55 km north of Qom, near the town of Sari Bolag. It was constructed mostly of stone. The building's bearing walls were also of stone. Brick was preferred for the roof and arches. It is one of the rare examples in Iran where stone material was preferred.

The caravansarai has a portal, which projects forward in the form of an iwan. There are shallow niches on both sides of the portal. The building was constructed according to the central space plan. It consists of a courtyard in the middle and four iwans facing the courtyard on four sides. There are semi-circular towers in the corners of the building's bearing walls. The walls are also supported in the middle by circular towers. The square courtyard inside the building is flanked by arcades on four sides. Judging by the remains, there were long rectangular rooms between the arcades. These rooms, between the iwans, were not distributed equally. The iwans are higher than the arcades.

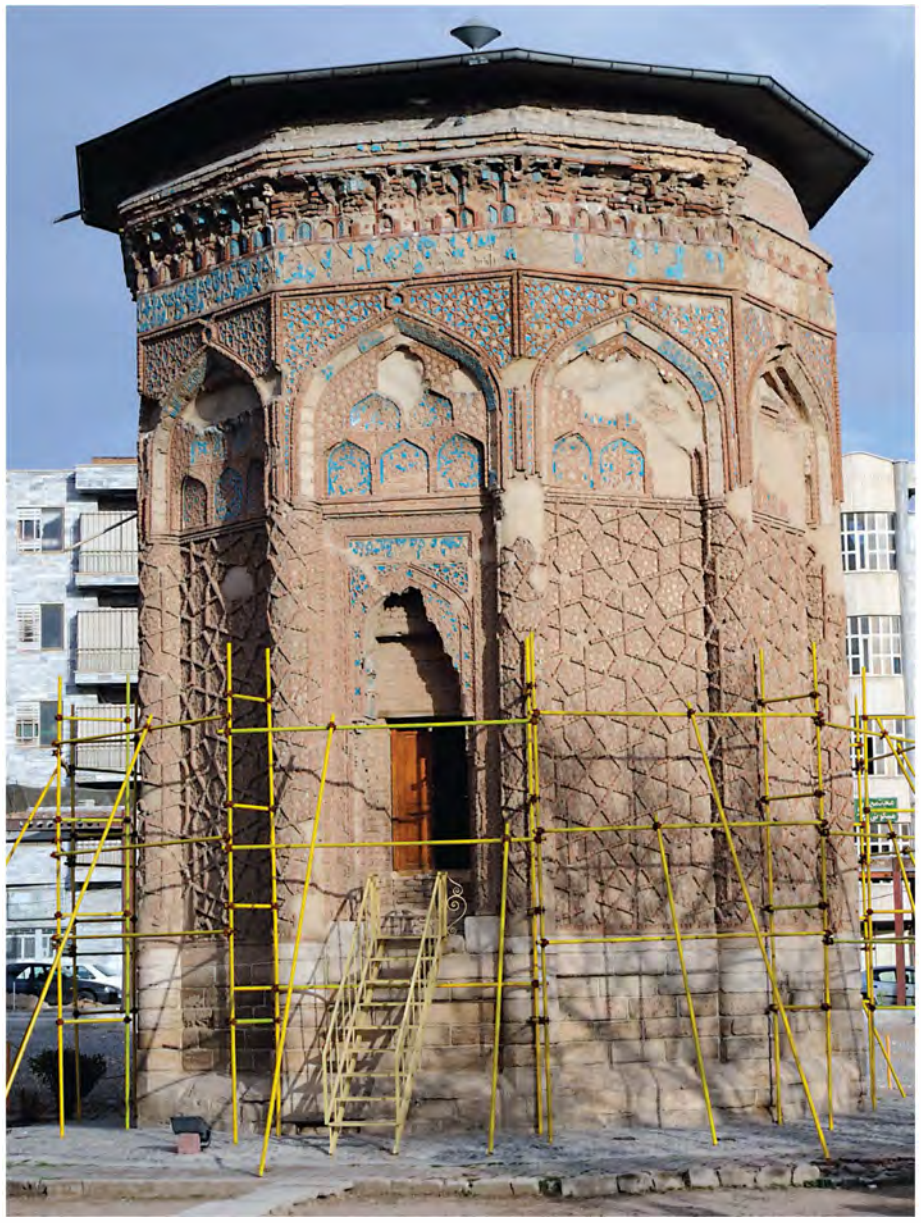
Taşkale Kervansarayı
Tashkale Caravansarai

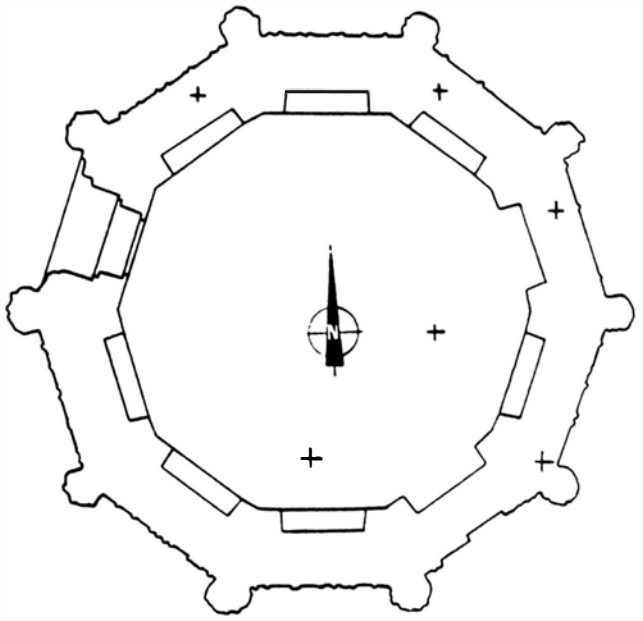

Taşkale Kervansarayı
Tashkale Caravansarai

Plan (A.Daneshvari)

ESERİN ADI:	Günbed-i Kâbus
ŞEHRİ:	Meraga
YÜZYILI:	1196-97
DİĞER ADLARI:	Gunbad-i Kabud, Gunbad Kabud, Gunbad Qabud, Gunbad-e Qabud
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kent merkezinde yer alır.

GÖZLEMLER: Meraga merkezdeki kümbetlerden birisidir. Taş cenazelik katı ve tuğla bir gövdeye sahiptir. Cenazelik katına doğu taraftan girilirken, sanduka katına batı taraftan girilir. Yapı çift katlı bir kubbe sistemine sahiptir.

Günümüze sadece iç kubbesi ulaşmıştır. Dıştaki kubbenin ise kalıntıları izlenmektedir. İç kubbe muhtemelen, küremsi bir yapıdayken, dıştaki kubbe piramidal konik külahlıdır.

NAME:	*Gunbad-i Kabud*
CITY:	*Maragha*
CENTURY:	*12*
NAMES:	*Gunbad-i Kabud, Gunbad Kabud, Gunbad Qabud, Gunbad-e Qabud*
DATE:	*1196-97*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of Maragha.*

OBSERVATIONS: *This is one of the large tombs in the center of Meraga. It has a stone crypt and a brick body. The entrance to the crypt is on the eastern side, and the entrance to the funerary chamber is on the western side. The building has a double dome system.*

Only the inner dome has survived to the present day. Traces of the outer dome are visible. The inner dome was probably spherical and the outer dome must have been a pyramidal cone.

Türbenin kime ait olduğu hakkında bilgi bulunmamakla birlikte bazı araştırmacılar ve yerel halk türbenin Hülagu'nun Hıristiyan annesine ait olduğunu ileri sürmektedir. Ancak türbede bulunan bol miktardaki Kur'an-Kerim ayetleri dikkate alınırsa bunun doğru olmayacağı anlaşılmaktadır.

Türbe dıştan ongen planlıdır. Ongen yüzeylerin içleri geometrik örgülerle süslenmiştir. Köşelerde dairevi kesitli sütunçeler sivri kemerlerle birbirine bağlanmıştır. Kemerlerin içinde üç sıra mukarnas bulunmaktadır. Mukarnasların yüzeyi geometrik geçmeli çini ile sırlanmıştır. Türbenin üzerinde Kur'an-ı Kerim'in 2 suresinin 26. ayeti işlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA: Daneshvari, A., "A Stylistic and Iconographic Study of the Persian Tomb Towers of the Seljuk Period (Kaliforniya Üniversitesi Yayımlanmamış Tez), 1977.
Godard, A., "The Art of Iran. (Çeviri: Michael Heron)", New York: Frederick A.Praeger, 1965, s.305.
Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, s.193-198.
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.

Although there is no information about who is buried in the tomb, some researchers and local people suggest that it belongs to the Christian mother of Hulagu. Given the profusion of Qur'anic verses used in the tomb's decoration, this hypothesis would not appear plausible.

The tomb displays a decagonal plan on the exterior. There are geometric patterns on the decagonal facades. Pillars with circular profiles are connected by ogee arches. There are three rows of stalactites inside the arches. The surfaces of the stalactites are covered with glazed tiles in a dovetail geometric pattern. The 26th verse of the 2nd Chapter of the Qur'an is written on an inscription on the tomb.

BIBLIOGRAPHY: *Daneshvari, A, "A Stylistic and Iconographic Study of the Persian Tomb Towers of the Seljuk Period (Unpublished thesis completed at the university of California), 1977.*
Godard, A., "The Art of Iran. (Translated by Michael Heron)", New York: Frederick A.Praeger, 1965, pp.305.
Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, pp.193-198.
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.

Günbed-i Kâbus
Gunbad-i Kabud

Günbed-i Kābus
Gunbad-i Kabud

Günbed-i Kâbus
Gunbad-i Kabud

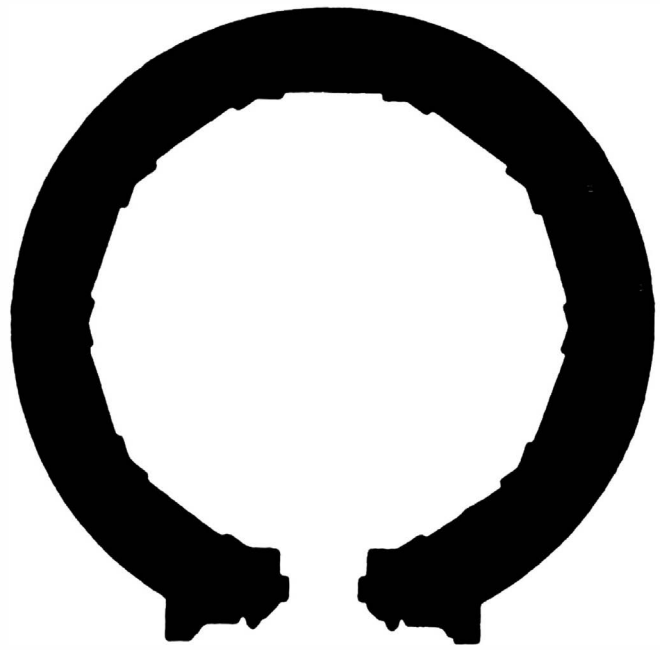

Günbed-i Kâbus
Gunbad-i Kabud

Plan (M.Cezar)

ESERİN ADI:	Kümbet-i Müdevver
ŞEHRİ:	Meraga
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	Yuvarlak Türbe, Hülagu'nun Kız Kardeşi'nin Türbesi.
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kent merkezinde yer alır.

GÖZLEMLER: Meraga kent merkezinde bulunan türbe temelde taş, gövdede ise tuğla malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Türbenin alt katında cenazelik katı kare kesitli düzgün yonu taşı malzemeden yapılmıştır. Gövdede kullanılan tuğlalar hemen hemen aynı ölçülerdedir. Sanduka katının girişinde tuğla aralarında geniş bırakılan derzlerin üzerine sıva henüz yaşken baskı tekniği kullanılarak desen yapılmıştır.

NAME:	*Kumbet-i Mudevver*
CITY:	*Maragha*
CENTURY:	*12*
NAMES:	*Round Tomb, Tomb of Hulagu's Sister*
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of Maragha.*

OBSERVATIONS: *Situated in the center of Maragha, the tomb's foundation was built of stone and the body was built of brick. The subterranean crypt was made of square, uniformly-cut free stones. Bricks used for the body have almost the same dimensions. Figures were inscribed on the joints while the plaster was still wet, which were kept wide between the bricks at the funerary floor entrance.*

Dıştan dairevi planlı olan yapı, iki katlı olarak yapılmıştır. Alt katıyla üst katı farklı plan düzenlemesine sahiptir. Alt kattaki cenazelik dört eyvanlı ve merkezi mekân plan tipindedir. Cenazeliğin duvarlarının eyvan kemeri üzengi seviyesine kadar taş malzeme kullanılarak yapılmıştır. Eyvan kemerleri sivri teğet kemerlidir. Cenazeliğin ortası yıldız tonozla örtülüdür. Cenazelik duvarlarında da derz arası baskılı süslemeler görülmektedir. Cenazelik katının duvarlarında alçı stuko ile yapılmış küçük bir de mihrabiye paneli görülmektedir.

Sanduka katına giriş açıklığı taş kapı şeklindeki düzenlenmiş ve cepheden dışarı doğru taşırılmıştır. Taç kapı açıklığı günümüzde yol kotunun üzerinde kalmıştır. Önünde bulunan demir bir merdivenle kapıya ulaşılmaktadır. Özgününde buraya ulaşımın nasıl sağlandığı belli değildir. Dairevi plandaki gövdenin ortasında ters U şeklinde kapı açıklığını çevreleyen kalın bir bordürden oluşan taç kapı bulunmaktadır. Bordürün içinde geometrik örgülerden oluşan kompozisyon dolaşmaktadır. Kapı açıklığı yukarıda başlayan sivri kemerli bir açıklığın içine yerleştirilmiştir. Kapının üzerinde firuze renkte bir kitabe panosu ve kemer yayın içinde ise geometrik örgülerden oluşan bir kompozisyon bulunur. Kemerin üzerinde dikdörtgen bir kitabe panosu daha bulunmaktadır. Bu panonun içindeki yazı, kesilerek yerleştirilmiş firuze renkte çinilerle yazılmıştır. Taç kapının bir köşesinde üzerinde kıvrım dallar ve uçlarında Rumilerden oluşan bir taç kısmı bulunmaktadır.

Yapının sanduka katı içeriden ongen planlı olarak yapılmıştır. Sekizgenin her bir yüzü yukanda sivri kemerlidir. Ana akslardaki yüzlerden karşılıklı olarak yerleştirilmiş dört tanesinde birer pencere açıklığı bulunur. Yapının üst örtüsü yıkıldığı için günümüzde ahşap destekli bir çatıyla kapatılmıştır.

Türbe üzerindeki kitabesine göre H.563 / M.1167 tarihînde inşa edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA: Godard A., "Notes complementaires sur les tombeaux de Maragha", Athar-e İran, I, s. 135-138.
Wilber, D.N., "The development of mosaic faience in islamic architecture in İran", Ars İslamica, VI/ I, s. 35.

The building, which has a circular exterior appearance, was built with two storeys. The upper and the lower floors have different plans. The crypt has four iwans and is built using the central space plan. Walls of the crypt were built of stone material up to the impost level. The iwan arches have tangential ogee arches. The center of the crypt is covered by a star-shaped vault. There are also inscribed decorations between the joints. There is a small mihrab panel, made with stucco, in the crypt.

The entrance to the funerary floor was designed in the form of a stone door, which projects from the facade. The portal opening is situated above the present level of the road. The portal is reached via iron stairs in the front. The original mode of access to this section is unknown. The portal consists of a thick border, surrounding an inverse, U-shaped door opening in the middle of the circular body. There is a composition, comprised of geometric patterns, in the border. The door opening was placed below an ogee arch. There is a turquoise inscription band and a composition consisting of geometric patterns inside the arch. There is another rectangular inscription panel on the arch. This inscription was written using turquoise-colored cut glazed tiles. There is a section in a corner of the portal which is decorated with curved branches with rumi split-leaf motifs at their tips.

The sarcophagus floor of the building has a decagonal interior plan. Each face has an ogee arch in the upper part. Four of the faces on the main axes, which are placed opposite each other, have window openings. Since the original roof of the building was destroyed, it is now covered by a modern roof with wood supports.

The tomb was built in 1167 according to its inscription.

BIBLIOGRAPHY: *Godard A., "Notes complementaires sur les tombeaux de Maragha", Athar-e İran, I, pp. 135-138.*
Wilber, D.N., "The development of mosaic faience in islamic architecture in İran", Ars İslamica, VI/ I, pp. 35.

Kümbet-i Müdevver
Kumbet-i Mudevver

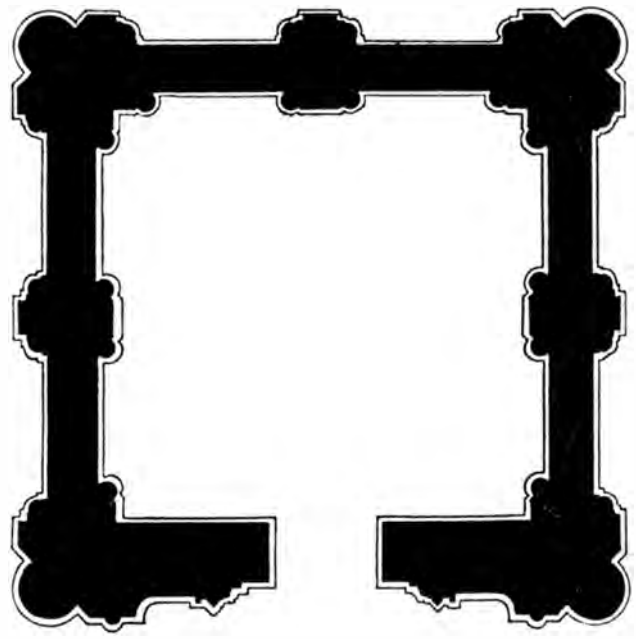

Kümbet-i Müdevver
Kumbet-i Mudevver

Plan (A.Pope)

ESERİN ADI:	Kümbet-i Surkh
ŞEHRİ:	Meraga
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	Surkh Gunbad, Red Tomb, Gunbad-e Surkh
YAPIM TARİHİ:	1147
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Kent merkezinde yer alır.

GÖZLEMLER: Meraga merkezinde yer alır. Meraga şehrindeki beş eski türbeden birisidir. Günümüzde bir parkın ortasında bulunmaktadır. Kare planlı bir cenazelik ve kare planlı bir sanduka katından oluşur. Sanduka katının üzeri, sekizgen bir kasnakla çevrili ve içten bir kubbeyle örtülüdür. Özgününde kubbenin dıştan bir külahla kaplı olduğuna inanılmaktadır. Cenazelik tamamen kesme taştan, sanduka katı ise tuğladan inşa edilmiştir.

NAME:	*Kumbet-i Surkh*
CITY:	*Maragha*
CENTURY:	*12*
NAMES:	*Surkh Gunbad, Red Tomb, Gunbad-e Surkh*
DATE:	*1147*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of Maragha.*

OBSERVATIONS: *This tomb is situated in the center of Maragha, in the middle of a park. It is one of the five oldest tombs in the city of Maragha. It consists of a crypt with a square plan and a sarcophagus floor. The sarcophagus floor is covered by an octagonal drum with an interior dome. The tomb is believed to have originally had an outer cone covering. The crypt was constructed of stone and the sarcophagus floor was built in brick.*

Yapının sanduka katına giriş, kuzey cephe ortasındandır. Cenazelik katının girişi ise doğu cepheden saplanmaktadır.

Dış cephelerde giriş bölümü haricinde bütün yüzeyler iki sivri kemerli niş ile hareketlendirilmiştir. Sivri kemerli nişlerin üzerindeki dikdörtgen panolarda Arapça kitabeler işlidir. Köşelerde kalın sütunçeler görülür.

Sütunçelerin üzerinde ionik forma yakın taştan sütunçe başlıklarına yer verilmiştir.

Giriş kapısının bulunduğu cephe üzerinde oldukça ayrıntılı bir geometrik süsleme işlenmiştir. Giriş cephesi ters U şeklinde bir bordürle çevrelenmiştir. Bordür sırlı tuğla ile şekillendirilmiş geometrik geçmelerden oluşmaktadır. Kapı açıklığının üzerinde geometrik bir pano, bir kemerle sınırlandırılmıştır. Bu kemerin etrafında Arapça bir kitabe kuşağı yer almaktadır.

1147-48 yılında mimar Bekir Muhammed tarafından inşa edilmiş olduğuna inanılmaktadır. Yapının tamamının İran'da Selçuklu döneminin sonlarına ait olduğu düşünülmektedir. Sırlı tuğla işçiliği ve tuğla aralarındaki derz baskıları Kümbed-i Karagan türbeleri ile benzerlikler taşımaktadır.

BİBLİYOGRAFYA: Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, s.193-198.
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.
Godard, A., "The Art of Iran (Çeviri: Michael Heron)", New York: Frederick A.Praeger, 1965, s.301-303.

The entrance to the sarcophagus room of the building is in the middle of the north facade. The entrance to the crypt is on the East facade.

All surfaces of the outer facades, other than the entrance section, were enlivened by a niche with two ogee arches. Rectangular panels with inscriptions in Arabic are inscribed on the niches with ogee arches.

There are stone pillar capitals resembling the Ionic style.

There is detailed geometric decoration on the facade where the entrance door is located. The entrance facade is surrounded by an inverse U-shaped border. The border consists of geometric dovetails, formed with glazed bricks. A geometric panel above the door opening is restricted by an arch, which is surrounded by an inscription band in Arabic.

The tomb is believed to have been built by the architect Bekir Muhammad in 1147-48. It is thought that the whole building belongs to the end of the Seljuk period in Iran. The glazed brick craftsmanship and the joint pointing show similarities with the Kumbed-i Karagan Tomb.

BIBLIOGRAPHY: *Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, pp.193-198.*
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.
Godard, A., "The Art of Iran (Translated by Michael Heron)", New York: Frederick A.Praeger, 1965, pp.301-303.

Kümbet-i Surkh
Kumbet-i Surkh

Kümbet-i Surkh
Kumbet-i Surkh

Kümbet-i Surkh
Kumbet-i Surkh

ESERİN ADI: Çeneran Minaresi
ŞEHRİ: Meşhed
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Çeneran kent merkezinde yer alır.

GÖZLEMLER: Minare tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Yapının çevresinde başka herhangi bir yapı bulunmaz. İsfahan'da bazı minarelerde olduğu gibi dini amaçlardan ziyade, işaret verme ya da yol gösterme amacıyla yapıldığı düşünülmektedir.

Silindirik gövdeli minare aşağıdan yukan doğru daralmaktadır. Gövde üzerindeki tuğla örgünün dizilişinde herhangi bir farklılık görülmemektedir. En yukarıda şerefe bölümü bulunur. Burasının altında yer alan tuğla dizileri dik yerleştirilmek suretiyle oluşturulmuştur.

Minare inşa tekniği bakımından 12.y.y.'a ait olmalıdır. Minarenin bulunduğu bölge Ortaçağ'da kervan yolu güzergâhıdır. Meşhed'den gelen kervan yolu burası üzerinden kuzeyde Dehistan taraflarına doğru yönelmektedir.

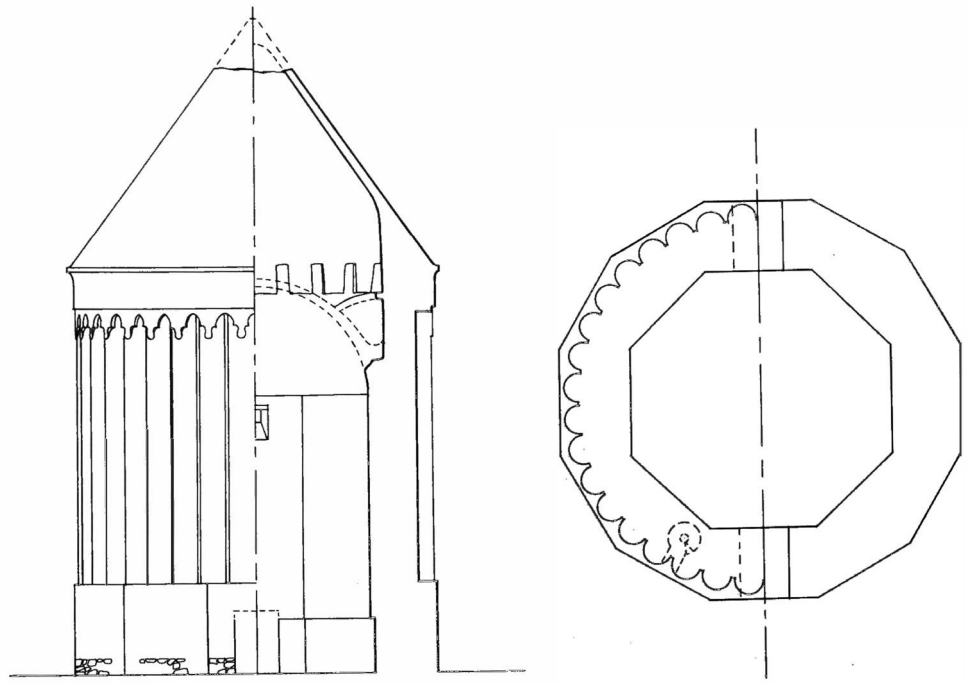
NAME: *Cheneran Minaret*
CITY: *Mashad*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the city center of Cheneran.*

OBSERVATIONS: *The minaret is built of brick. There are no buildings around it. The minaret is believed to have been built for guidance, not religious use, as is the case for other minarets in Isfahan.*

The minaret has a cylindrical body which narrows towards the top. There is no difference in the types of brick of the body. There is a balcony on the upper section of the minaret. The bricks under the balcony are placed vertically.

The minaret is dated to 12th century, from its construction style. The minaret is on a caravan route of the Middle Ages, which came through this region from Mashed and headed to Dehistan to the north.

Plan (D.Wilber)

ESERİN ADI:	Radkan Kümbeti
ŞEHRİ:	Meşhed
YÜZYILI:	13
DİĞER ADLARI:	Mil-i Radkan Türbesi
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu-İlhanlı
KONUMU:	Meşhed'in 80 km. kuzeyinde Çeneran şehrine 18 km. uzaklıkta, Mil-i Radkan köyü yakınlarındadır.

GÖZLEMLER: Meşhed'in 80 km. kadar kuzeyinde arazinin ortasında bulunmaktadır. Çeneran şehrinin 18 km. kadar kuzeyinde yer alan türbenin kuzeyinde ikinci bir türbe daha bulunmaktadır. Türbe son derece anıtsal bir görünüme sahiptir. Üzerinde zengin stuko ve çini kaplamalar vardır. Herzfeld, türbenin 1274'de burada ölen Emir Argun Han'a ait olabileceğini belirtmektedir. Türbenin dışında bulunan kitabeleri ve kaplamaları tahrip olduğu için kesin olarak tarihlemesini yapmak mümkün değildir. Buna karşılık mimarisindeki üslûpbilim özellikler, süsleme ve kitabelerindeki bazı parçalardan hareketle türbe 13. y.y. içine çoğunlukla da 1280-1300 yılları arasına tarihlendirilmiştir.

NAME:	*Radkan Tomb*
CITY:	*Mashad*
CENTURY:	*13*
NAMES:	*Mil-i Radkan Tomb*
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION:	*Near the village of Mil-i Radkan, 18 km from Cheneran, 80 km north of Mashad.*

OBSERVATIONS: *This tomb is located in the countryside, about 80 km north of Mashhad, and 18 km from the city of Cheneran. There is another tomb to the north. The tomb has a monumenal appearance. It is covered with stucco and glazed tiles. Herzfeld states that the tomb might belong to Amir Argun Khan, who died here in 1274. Since the inscriptions and coverings outside the tomb were destroyed, it is not possible to date the building with certainty. However, considering its architectural style, decorations and the details in some of its inscriptions, the tomb is dated to the 13th century, most probably between 1280-1300.*

Silindirik gövdeli türbe sekizgen bir cenazelik katından oluşmaktadır. Üzeri peri piramidal konik bir külah ile kapatılmıştır. Yapıya kuzeybatı ve güneydoğu doğrultusundaki iki açıklıkla girilmektedir. Silindirik gövde dıştan sekizgen kaidenin hemen üzerinden yarım silindirik payandalarla desteklenmiştir. Yapının taşıyıcı duvarlarının içinde bulunan spiral merdiven yapının içeriden kubbesine ulaşımı sağlamaktadır. Benzer tarzdaki spiral merdiven Tuğrul Bey türbesinde de görülmektedir.

Yapının üzeri çift kubbeyle kapatılmıştır. Bu şekilde çift kubbe kullanılması geleneği Selçuklu döneminde başlamıştır. Yapının dış bölümünün süslemesinde farklı tuğla teknikleri ve farklı ölçülerdeki tuğlalar kullanılmıştır. Sekizgen kaide üzerinde iki yatay bir dikey tuğla örgüsü yerleştirilmiştir. Yatay tuğlalar düzgün yüzeyliyken, dikey tuğlalar kum saati motifinde yapılmıştır. Bu tarz tuğla örgüsü Karahanlı döneminden itibaren Orta Asya'da kullanılmıştır. Silindirik payandaların üzerine zigzaglı, dalgalı tuğla örgüsü yerleştirilmiştir. Silindirik payandalar yukarıda küçük bir kemerle birbirine bağlanmıştır. Bunun da üzerinde geniş bir düz yüzeyden oluşan bordür bulunur. Bu bordürde yapım tarihî ve yaptıran ile ilgili bilgilerin olduğu bir kitabenin bulunduğu yazılıdır. Bu bordürün altında saçak şeklindeki uzantı, dairevi silindirlerin üzerine sarkmaktadır. Bu haliyle Orta Asya'da yaygın olarak kullanılan çadır görünümünü vermektedir. Yapının içinde geçiş elemanları haricinde yüzeylerde herhangi bir süsleme görülmez. Erken tarihli fotoğraflarda yapının kubbesinin tepesinin açık olduğu bilinmektedir. Burası daha sonraları yapılan restorasyonlar sırasında kapatılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Uqabi, M.M. (ed.), "Dayirat al-rna arif-i binaha-yi tarikhi-i Iran dar dawrah-i Islami", Tehran: Awzah i-i Hunari-i Sazmani-i Tablighat-i Islami, 1997, s.232-233.
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il Khanid Period" New York: Greenwood Press, 1969, s.116.

The tomb has a cylindrical external body and an octagonal crypt. It is covered by a pyramidal cone. Entrance to the building is through two openings in the northeast and southwest sides. The cylindrical body is supported by exterior semi-cylindrical buttresses immediately above an octagonal base. A spiral staircase inside the building's bearing walls facilitates access to the interior dome. A similar staircase is visible in the Tughril Beg tomb.

The building is covered by twin domes. The use of twin domes in this manner originated in the Seljuk period. Bricks of different sizes and techniques were used for the decoration of the exterior of the building. There is horizontal brickwork and a vertical brick panel on the octagonal base. While the horizontal bricks have smooth surfaces, the vertical bricks are in the shape of an hourglass. This style of brickwork was used in Central Asia from the Karakhanid period onward. There is zigzag and wave brickwork on the cylindrical buttresses, which are connected to each other by a small arch above. There is a border, consisting of a wide, plain surface. It is stated that there was an inscription on this border containing information about the construction date and the builder. There is an extension under this border, in the form of a stalactite molding, that hangs over the cylinders. This lends the structure the appearance of a tent, which was commonly seen in Central Asia. There are no decorations inside the building, other than the transition elements. Based on early photographs, it is known that the top of the building's dome was open, but was closed during a subsequent restoration.

BIBLIOGRAPHY: *Uqabi, M.M. (ed.), "Dayirat al-rna arif-i binaha-yi tarikhi-i Iran dar dawrah-i Islami", Tehran: Awzah i-i Hunari-i Sazmani-i Tablighat-i Islami, 1997, pp.232-233.*
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il Khanid Period" New York: Greenwood Press, 1969, pp.116.

Radkan Kümbeti
Radkan Tomb

Radkan Kümbeti
Radkan Tomb

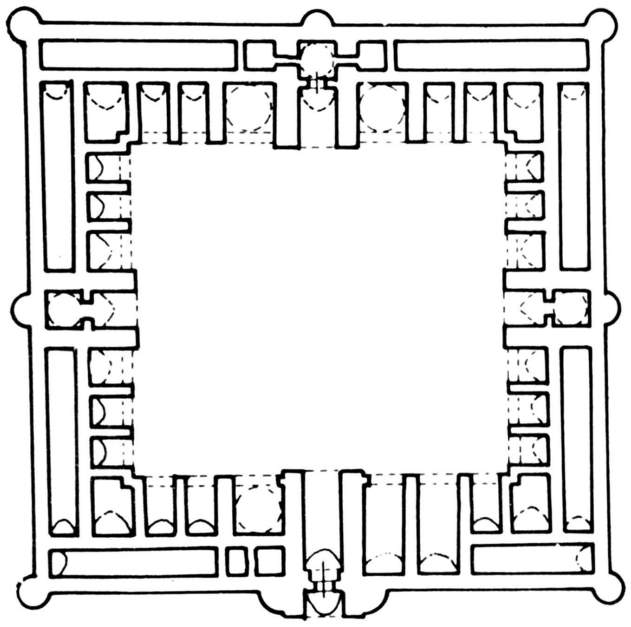
ESERİN ADI: Ribat-ı Mahi
ŞEHRİ: Meşhed
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ: 1019-20
MİMARI:
DÖNEMİ: Gazneli-Selçuklu
KONUMU: Meşhed yakınlarında, Meşhed - Serahs kervan yolu üzerindedir.

GÖZLEMLER: Nişabu-Serahs yolunda bulunan Ribat-ı Mahi hakkında birkaç araştırma makalesi yayınlanmıştır. Yapının kime ait olduğunu gösteren herhangi bir kitabe bulunmaz. Buna karşılık yapının inşa tarihî ile ilgili olarak bazı tarihî olaylarda referanslar bulunmaktadır. A.Godard yapıyı Ribat-ı Çahe olarak tanımlar. Çahe-Çahar kelimesi Farsça "dört" anlamına gelmektedir. Bu kelime yapının dört eyvanlı olmasıyla ilgili olmalıdır. Yapının aidiyetiyle ilgili bazı efsaneler de türetilmiştir. Buna göre Firdevsi'nin Şehname'yi Gazneli Sultan Mahmud'a ithaf etmesinden sonra beklediği karşılığı alamadığını, sonrasında sarayından ve şehrinden ayrıldığı anlatılır. Sultan hatasını anlayınca kendisine hediyeler ve para göndermiş, ancak Firdevsi'ye bu para ulaşmadan ölmüştür. Bu durum karşısında, Sultan Mahmud, parayı Abu Bekr Muhammed bin İshak-ı Kerramî'ye göndermiş ve Tus sınırında bulunan Tus-Serahs yolundaki Çahe ribâtının tamirine harcanmasını emrettiği belirtilmiştir. Buradan anlaşıldığı kadarıyla Gazneli öncesinde burada bir kervansaray bulunuyordu.

NAME: *Ribat-i Mahi*
CITY: *Mashad*
CENTURY: *11*
NAMES:
DATE: *1019-1020*
ARCHITECT:
PERIOD: *Ghaznevid-Seljuk*
LOCATION: *Near Mashad, on the Mashad - Sarakhs caravan route.*

OBSERVATIONS: *Research has been published about Ribat-i Mahi, situated on the Nishapur-Sarakhs highway. There are no inscriptions which indicate who is buried in the tomb. However, there are references to several historic events relative to the construction date of the building. A. Godard defines the building as Ribat-i Chahe. The word "Chahe-Chahar" means "four" in Persian. This word could be related to the fact that the building has four iwans. There are some legends about the person who commissioned the tomb. One such legend concerns the poet Ferdowsi. After Ferdowsi dedicated his "Shahname" to the Ghaznavid Sultan Mahmud and did not receive what he expected in return, he left the palace and the city. When the Sultan realized his oversight, he sent Ferdowsi gifts and money, but Ferdowsi died before he received his payment. Under these circumstances, Sultan Mahmud sent the money to Abu Bekr Muhammad bin Ishak-i Kerrami and ordered that he spend it for the the repair of the Ribat-i Chahe, situated in Tus on the Tus-Sarakhs higway. It is believed that there was a caravansarai here before the Ghaznavids.*

Plan (M.Cezar)

Tamamen tuğladan yapılan yapı, özenli bir tuğla işçiliğine sahiptir. Ayrıca yapının içinde zengin terakota süslemeler de görülür. Yapı merkezi mekân plan düzeninde dört eyvanlı olarak yapılmıştır ve bu planın öncü ribat örneklerinden birisi olan Menakeldi Kervansarayı ile benzerlik içindedir. Yapının öne doğru taşkınlık yapan taç kapısı bir kuleyi andırmaktadır. Taç kapının iki yanındaki duvar yüzeylerinde zengin tuğla işçiliği dikkati çekmektedir.

Yapının köşelerinde birer kuleye yer verilmiştir. İçeri girilince ortadaki kare avluya dört bir yönden yönelen küçük eyvan şeklinde açıklıklar bulunur. Her bir kanadın ortasında ise birer büyük eyvan yer alır. Giriş eyvanı haricinde diğer eyvanların arkasında birer küçük kubbeli oda bulunur. Küçük eyvanların arkasında taşıyıcı dış duvarlar boyunca devam eden beşik tonozla örtülü uzun dikdörtgen mekânlar yer alır.

Yapı özellikle süslemeleri bakımından Ribat-ı Şerif'e benzer. Bu durum yapının Selçuklu döneminde onarım geçirmiş olabileceğini akla getirmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Cezzar, M., "Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık", İstanbul, 1977, s.212-213.
Hilll, D. ve Grabar, O., "Islamic architecture and its decoration", London, 1967, s.66.
Godard, A., "Khorasan", Athar-e Iran, IV, 1949, s.10.

The building is constructed with meticulous brickwork. There are rich terracotta decorations inside the building. The building was constructed with a plan of four iwans around a central space. This plan is similar to that of the Menakeldi Caravansarai, which is one of the first examples of ribats. The building's portal, which projects forward, resembles a tower. The rich brick patterns on the walls on both sides of the portal are noteworthy.

There is a tower on each corner of the building. There are openings in the form of small iwans leading to the interior of a square courtyard. There is a large iwan in the middle of each wing. Except for the entrance iwan, there is a small domed room behind the other iwans. There are long, rectangular spaces covered by barrel vaults along the bearing walls behind the small iwans.

The building resembles the Ribat-i Sherif, especially in terms of its decoration. This suggests that the building was probably repaired during the Seljuk period.

BIBLIOGRAPHY: *Cezzar, M., "Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık", İstanbul, 1977, pp.212-213.*
Hilll, D. and Grabar, O., "Islamic architecture and its decoration", London, 1967, pp.66.
Godard, A., "Khorasan", Athar-e Iran, IV, 1949, pp.10.

Ribat-ı Mahi
Ribat-i Mahi

Ribat-ı Mahi
Ribat-i Mahi

ESERİN ADI:	Na'in Cuma Camii
ŞEHRİ:	Na'in
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Nain kent merkezinde bulunur.

GÖZLEMLER: Çok destekli bir planda inşa edilmiş olan Nayin Cuma Camii, farklı değişiklikler ve ilavelerle Selçuklu döneminden günümüze ulaşmış bir yapıdır. Çevresi farklı sayıda düzensiz boşluklardan oluşan revaklardan bir avluya ulaşılır. Araştırmacılar, avlu çevresindeki revaklı bölümün Selçuklu döneminden kaldığını ileri sürerler. Bununla birlikte, kuzeybatı kanatta ortadaki sahına destek sağlayan açılı payanda destekler ile avlunun etrafını çevreleyen revakların kaidelerinde görülen destekler gibi bölümlerin ilk yapıdan kaldığı düşünülmektedir.

NAME:	*Nain Juma Mosque*
CITY:	*Nain*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of the city of Nain.*

OBSERVATIONS: *Built with many supports, the Nain Juma Mosque has survived to the present day from the Seljuk period with some alterations and additions. Arcades, around which there are many irregular spaces, surround the courtyard. Researchers suggest that the courtyard section with the arcades dates from the Seljuk period. However, it is thought that such sections were angled buttresses serving to support the middle nave in the northwestern wing. These supports on the bases of the arcades surrounding the courtyard are from the first building.*

Avlu içinde kıble yönü bu payandalarla vurgulu bir hale getirilmiştir. Bu yönde ortadaki kemer aksı hem yüksek hem de geniş tutulmak suretiyle vurgulanmıştır. Bu bölüm aynı zamanda revak saçak seviyesinde, yandakilerden daha yüksek tutulmak suretiyle de hem belirginleştirilmiş hem de kıble doğrultusu olarak işaretlenmiştir.

Yapının minaresi İran'daki diğer Selçuklu minarelerine göre farklılıklar göstermektedir. Minarenin, erken form minarelerinin 11 ve 12 y.y. minarelerine geçişte erken bir form örneği oluşturduğu ileri sürülmüştür. Ancak Bloom, Nain minaresinin erken tarihli bir minare olamayacağını da belirtir. Minare zeminde kare bir kaide üzerinde yükselen sekizgen bir plandan oluşmaktadır. Gövde şerefeye doğru daralarak yükselmektedir.

Avlu yüzeyinde ve mihrapta terrakota ve alçı stuko ile yapılmış süslemeler dikkati çeker. Özellikle avlu revak kemerinde görülen süslemeler Selçuklu döneminin karakterine uygundur.

These buttresses emphasize the direction of the kibla inside the courtyard. The arch axis in the middle was emphasized by a high and wide construction in this direction. This section is taller than the ones next to it and pointed in the direction of the kibla. These supports occur at the stalactite molding level of the arcades.

The minaret of the building shows differences from other Seljuk minarets in Iran. It was suggested that the minaret constituted an example of the transition of early minarets to the 11th and 12th century minarets. However, Bloom states that the Nain minaret cannot be an early period minaret. The minaret consists of an octagonal body, rising on a square base. The body tapers towards the base.

There are interesting terracotta and stucco decorations on the courtyard's surface and on the mihrab. The decorations on the arcade arches of the courtyard, particularly, display characteristics of the Seljuk period.

BİBLİYOGRAFYA: Bloom, J., "Minaret: Symbol of Islam", Oxford, 1989, s.151.
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture: Form, Function and Meaning", (Edinburgh: Edinburgh University Press, 1994.
Michell, G., "Architecture of the Islamic World", London: Thames and Hudson, 1978.
O'Kane, B., "Iran and Central Asia (Chapter I of Studies in Persian Art and Architecture)", Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 1995.
Pope, A.U., "Architectural Ornament", in A Survey of Persian Art, ed. Arthur Upham Pope ve Phyllis Ackerman, Tehran: Soroush Press, 1977, s.1258-1364.
Schroeder, E., "Standing Monuments of the First Period", in A Survey of Persian Art ed. Arthur U.Pope ve Phyllis Ackerman, Tehran: Soroush Press, 1977, s.931-966.

BIBLIOGRAPHY: *Bloom, J., "Minaret: Symbol of Islam", Oxford, 1989, pp.151.*
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture: Form, Function and Meaning", (Edinburgh: Edinburgh University Press, 1994.
Michell, G., "Architecture of the Islamic World", London: Thames and Hudson, 1978.
O'Kane, B., "Iran and Central Asia (Chapter I of Studies in Persian Art and Architecture)", Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 1995.
Pope, A.U., "Architectural Ornament", in A Survey of Persian Art, ed. Arthur Upham Pope ve Phyllis Ackerman, Tehran: Soroush Press, 1977, pp.1258-1364.
Schroeder, E., "Standing Monuments of the First Period", in A Survey of Persian Art ed. Arthur U.Pope ve Phyllis Ackerman, Tehran: Soroush Press, 1977, pp.931-966.

Na'in Cuma Camii
Nain Jurna Mosque

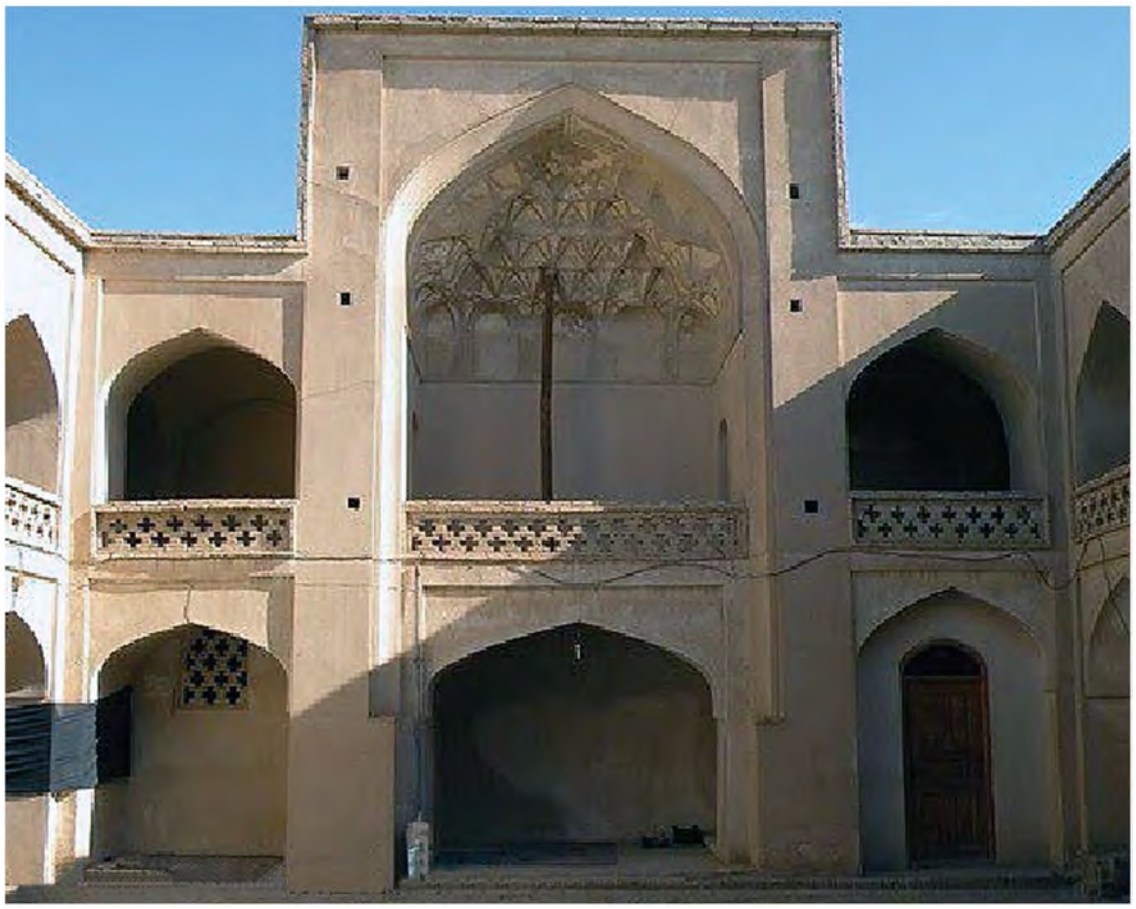

Na'in Cuma Camii
Nain Juma Mosque

ESERİN ADI: Mescid-i Sar-i Kuçe
ŞEHRİ: Nain
YÜZYILI: 10-12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Muhammediye kasabası Nayin'in 3 km. kadar batısında bulunmaktadır.

GÖZLEMLER: Muhammedîye yerleşmesinin batısında bir kerpiç kalede bulunmaktadır. Yerleşme içinde iki tane büyük ölçekli Cuma Camisi vardır. Bunlardan birisinin içinde 12.yy.'a kadar giden ahşap bir de minber bulunur.

Kentteki önemli yapılar arasında Sar-i Kuçe Mescidi de yer almaktadır. Kentteki yapılar plan bakımından Nain Cuma Cami'siyle benzeşmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Blair, S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Trasoxania", Leiden: Brill, 1991.
Blair, S., "Sunnis and Shiites in medieval Iran: The Masjid-i Sar-i Kucha at Muhammadiyya", Studies in Honor of Dominique Sourdel, Revue des Etudes Islamiques 54, 1986, s.50.
Hutt, A., "Islamic Monuments in Kirman and Khurāsān Provinces", Iran 8 (1970), pl. VIIIb; Huit and Harrow, Iran 1, pl. 10; Blair, pl. 1-3; fig. 146.

NAME: *Masjid-i Sar-i Kuche*
CITY: *Nain*
CENTURY: *10-12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuks*
LOCATION: *Muhammediye town is three kilometres west of Nayin.*

OBSERVATIONS: *The Masjid-i Sar-i Kuche is located west of Muhammediye inside a castle made of brick. There are two large Friday Mosques in the settlement area, one of which contains a wooden minbar dating to the 12th century.*

One of the most important buildings of the city is the Sar-i Kuche Masjid Mosque, which is similar to the Nain Friday Mosque in terms of plan.

BIBLIOGRAPHY: *Blair, S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Trasoxania", Leiden: Brill, 1991.*
Blair, S., "Sunnis and Shiites in medieval Iran: The Masjid-i Sar-i Kucha at Muhammadiyya", Studies in Honor of Dominique Sourdel, Revue des Etudes Islamiques 54, 1986, pp.50.
Hutt, A., "Islamic Monuments in Kirman and Khurāsān Provinces", Iran 8 (1970), pl. VIIIb; Huit and Harrow, Iran 1, pl. 10; Blair, pl. 1-3; fig. 146.

Mescid-i Sar-i Kuçe küçük bir yapı olması sebebiyle zaman içinde genişletilerek büyütülmüştür. Merkezi kubbeli bölümde mihrabın olduğu yer, doğu tarafa doğru daha sonra ilave edilen bir kubbeyle genişletilmiştir. Bu genişletme sırasında duvarı kaldırılmış, güney duvarının arkasına bir payanda yerleştirilmiştir. Şimdiki mihrabın yapının doğu ve batı yöndeki genişletmesi sırasında yapının ortasına getirilmek amacıyla daha sonrasında yerleştirildiği düşünülmektedir. Yapının içinde bütün duvar yüzeylerini bir bant şeklinde dolaşan kitabe kuşağı son derece dikkat çekicidir. Küfi kitabe kuşağında harfler beyaz zemin üzerine mavi renkte boyalıdır. Mihrabın bulunduğu kubbeli bölümde kubbe eteğinde bir kitabe kuşağı daha yer almaktadır. Burada Kur'an-ı Kerim'den ayetlere yer verilmiştir. Merkezdeki bölümün duvarlarının yukarısında dolaşan kitabede şunlar yazılıdır:

"Hz. Muhammed'den, Allah onu bağışlasın, sonra en iyi insan Ebu Bekir'dir. Sonra, Ömer, sonra Osman, sonra Ali bin Ebu Talib, sonra Talha bin Ubeydullah, sonra el-Zubeyr bin el-Avvam, sonra Sa'id bin Zeyd, sonra Abd ul-rahman bin Avfi"

Kitabelerde tarih bulunmaz; ancak stilistik olarak kitabeler 11. yy. ikinci yarısında yerleştirilmektedir. Bununla birlikte özgün yapının daha erken tarihli olduğu yönünde görüş belirtilmektedir. 11.yy.'da mescidin genişletilmesi sırasında bu yazıların yazıldığı düşünülmektedir. 1055'de Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'in Bağdat'ın kontrolünü ele geçirmesi üzerine Şii Büveyhilerin bölgedeki güçleri sona ermiştir. Bu dönemde İsfahan ve çevresinde Sünniliğin hâkim olmaya başlandığı görülmektedir. Mescid-i Sar-i Kuçe'nin, İsfahan'daki Çil Duhteran yapısı gibi Şiiliğe karşı Sünni otoritesinin bölgede yerleşmişliğinin bir göstergesi olarak kitabelerle donatıldığı düşünülmektedir.

The Masjid-i Sar-i Kuche was expanded over time, because it was originally a small building. In the section with a central dome, the area of the mihrab was expanded to include an additional dome to the east. The wall was removed during the expansion and a footing was added under the southern wall. The mihrab is believed to have been built during the expansion of the east and west sections and placed in the center of the building.

The inscription band on the wall is significant. The kufic inscription is written in blue letters on a white background. There is another inscription band on the skirt of the dome over the mihrab. It includes verses from the Qur'an. The inscription over the central section reads as follows:

"The finest human being after the Prophet Muhammad, peace be upon him, is Abu Bakr, then Omar, then Uthman, then Ali bin Abu Taleeb, then Talha bin Ubeydullah, then Zubair bin Al Awam, then Saed bin Zeid, then Abd Al Rahman bin Awf."

There is no date on the inscriptions, but according to their style, they can be dated to the 11th century. Nonetheless, the structure must have been built in earlier times. The inscriptions could have be written during the expansion of the 11th century.

After Seljuk Sultan Tughrul Bey captured Baghdad in 1055, the Buyids, who were a Shiite nation, lost their sovereignty in the region. After this period, the Sunni sect gained power in the region of Isfahan. The Masjid-i Sar-i Kuche is believed to include inscriptions which symbolize the Sunni authority over the Shiites, as is seen in the Chil Duhteran in Isfahan.

ESERİN ADI: Neyriz Cuma Camii
ŞEHRİ: Neyriz
YÜZYILI: 9-11
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Buyid-Selçuklu
KONUMU: İmam Mehdi Caddesi üzerinde yer alır.

GÖZLEMLER: Cami Buyidler döneminde inşa edilmiştir. Sonrasında Selçuklu döneminde yapıya bir minare ilave edilmiştir. Yapının mihrap bölümünde görülen stuko süslemeler Selçuklu dönemi stuko süslemeleriyle benzerlik göstermektedir. Bu sebeple caminin Selçuklu döneminde esaslı bir onarım geçirdiği anlaşılmaktadır.

Dikdörtgen bir plana sahip olan yapının kuzeybatı köşesinde minaresi bulunur. Ortada bulunan dikdörtgen avluya kıble tarafından büyük bir eyvan açılmaktadır. Eyvan tonozu hem yüksek hem de geniş tutulmuştur. Avlunun üç yönünde bulunan bölümler yapıya daha sonraki dönemlerde ilave edilmiştir.

Yapının giriş tarafında bulunan ikinci eyvan daha küçüktür.

Kuzeybatı köşede bulunan minare sekizgen bir kaide üzerinde silindirik gövde şeklinde yükselmektedir. En tepede bir şerefe bulunur. Minare gövdesi üzerinde tuğla ile yapılmış farklı şekillerdeki süslemeler dikkat çekmektedir.

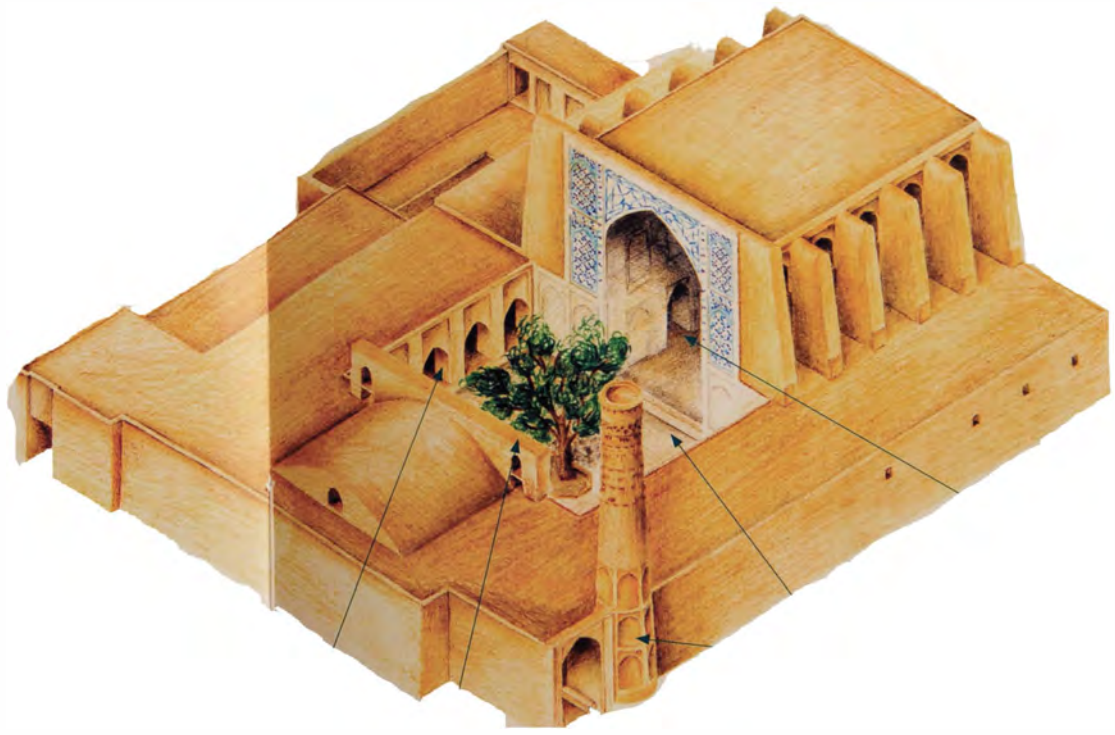
NAME: *Neyriz Juma Mosque*
CITY: *Neyriz*
CENTURY: *9-11*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Buyid-Seljuk*
LOCATION: *On Imam Mehdi Street.*

OBSERVATIONS: *The mosque was built during the Buyid period. A minaret was added by the Seljuks. Stucco decorations in the mihrab section are similar to Seljuk period stucco decorations. Therefore, it is believed that the building underwent a major repair during the Seljuk period.*

The building, with a rectangular plan, has a minaret in the northwest corner. A large iwan on the kibla side opens onto the central courtyard. The iwan is vaulted and is both high and wide. Sections on three sides of the building were added to the building in later periods.

The iwan at the entrance side of the building is the smallest.

The minaret, in the northeast corner, is cylindrical and rises on an octagonal base. There is a balcony at the top. There are decorations on the minaret's body in different shapes made with brick.

KİTABE / INSCRIPTION * (* S.Blair)

بسمله خير الناس بعد .....
ابو بكر ثم عمر ثم عثمان ثم
على بن ابى طالب ثم طلحة بن عبيدالله
ثم الزبير بن العوام ثم
سعد بن ابى وقاص ثم سعيد بن زيد ثم عبد الر
[رحمن بن عوف

Besmele... İnsanların hayırlısından sonra... Ebu Bekir sonra Ömer sonra Osman sonra Ali ibn Talip sonra Talha bin Ubeydullah sonra Zübeyyir bin Avvam sonra Said ibn Vakkas sonra Said bin Ziyad sonra Abdurrahman bin Avf.

Basmala. The best of men after Muhammad, the Prophet of God, may God bless him and grant him peace, are Abü Bakr, then Umar, then Uthmân, then b. Abi Talib, then Talha b. Ubaydallâh, then al-Zubayr b. al-Avvâm, then Sacd b. Abî Waqqâs, then Sacid b.Zayd, then Abd al-Rahmân b. Awf.

Neyriz Cuma Camii
Neyriz Juma Mosque

Neyriz Cuma Camii
Neyriz Juma Mosque

Neyriz Cuma Camii
Neyriz Juma Mosque

ESERİN ADI:	Kale-i Künbed
ŞEHRİ:	Nişabur
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Nişabur'un kuzeyinde bulunur.

GÖZLEMLER: Taştan inşa edilmiş tek kubbeli küçük bir yapıdır. Yapının giriş bölümünde eyvan olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır. Bugün üzengi seviyesine kadar olan bölümü yıkılmıştır. Giriş bölümünde altta sivri kemerli bir çerçeve içine alınmış, düz lentolu bir kapıya yer verilmiştir. Girişin tam üzerinde ise ikinci bir açıklık daha bulunur. Bu açıklık sivri kemerli olarak yapılmıştır. Kalıntılardan giriş bölümünün eyvan içinde, iki katlı olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu katın tonoz döşeme izleri dışında geri kalan bölümü yıkılmıştır.

Yapının içi tek bir kubbeyle örtülüdür. Yapı, Selçuklular'ın Köşklü Mescid Plan tipine uymaktadır.

NAME:	*Kale-i Kunbed*
CITY:	*Nishapur*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*North of Nishapur.*

OBSERVATIONS: *This is a small building with a small roof-top cone, constructed of stone. Judging by the material exposed during excavations, there was an iwan at the entrance of the building. It is destroyed up to the impost level. There is a door, with a straight lintel, confined in a frame below with an ogee arch. There is another opening immediately above the entrance with an ogee arch. It is understood, from the remains, that the entrance section was inside the iwan and had two tiers. However, the rest of the building was destroyed, leaving no traces other than those of the vault covering.*

The building is covered by a single vault. It conforms to the small, single-dome, kiosk mosque plan of the Seljuks.

ESERİN ADI:	Nişabur Kalesi
ŞEHRİ:	Nişabur
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	

GÖZLEMLER: Selçuklu döneminde kullanılan kalenin büyük oranda kalıntıları günümüze ulaşmıştır. Kalıntılardan kalenin kerpiç malzemeden yapıldığı anlaşılmaktadır. Kalenin içinde farklı dönemlerin yapı kalıntıları da görülmektedir. Ancak kalıntıların niteliği duvarların doğrultularının bozulması sebebiyle anlaşılamamaktadır.

Nişabur, Selçuklu döneminde merkez kentlerden birisidir. Kentte Selçuklu Sultanları tarafından kullanılan bir de sarayın olduğu bilinmektedir. Ancak bu saray ve diğer yapılar günümüze ulaşmamıştır.

NAME:	*Nishapur Castle*
CITY:	*Nishapur*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	

OBSERVATIONS: *Most of the remains of this castle, occupied during the Seljuk period, have survived to the present day. Judging by the remains, the castle was constructed of mud brick. There are also remains of buildings from other periods. However, the functions of these structures cannot be determined due to the deterioration of their walls.*

Nishapur was one of the central cities of the Seljuk period. It is also known that there was a palace, used by Seljuk sultans, in the city. However, this palace and the other buildings have not survived to the present day.

ESERİN ADI:	Mehraya Türbesi
ŞEHRİ:	Nişabur
YÜZYILI:	12-14
DİĞER ADLARI:	Mehrabad Türbesi
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Nişabur kent merkezinin güneybatısında mezarlık alanın içindedir.

GÖZLEMLER:

Türbe tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Yapım tekniği ve tuğlalarının özelliklerinden dolayı Selçuklu dönemine tarihlendirilmektedir.

Yapı dıştan sekizgen içten ise kare planlı olarak yapılmıştır. Dış kısımda sekizgen zemine yakın bölümlerde onarımlar sonucunda izlenebilirken, üst bölüm yıkıldığı için tam olarak izlenememektedir. Duvar örgüsünün dıştaki tuğlaları neredeyse tamamen soyulmuştur. Yapının dıştan ikinci bir kubbesinin de olması gerektiği düşünülmektedir.

İçeride yapı kare planlıdır. Her bir yüzün ortasına yerleştirilmiş birer eyvan açıklığı bulunur. Böylelikle merkezi mekân türbe içinde de oluşturulmuştur. Bu tarzdaki eyvanlar Horasan ve Dehistan çevresindeki türbelerde çoğunlukla görülmektedir.

Yapının içinde sonradan yapılmış bezle örtülü bir sanduka bulunur. Yakınında bulunan tanıtma levhasında cenazelik katına işaret edilmiştir. Ancak cenazelik katı bulunamamıştır.

NAME:	*Mehraya Tomb*
CITY:	*Nishapur*
CENTURY:	*12-14*
NAMES:	*Mehrabad Tomb*
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the cemetery, to the southwest of Nishapur.*

OBSERVATIONS:

The tomb was built of brick. Due to its construction technique and the characteristics of the bricks, it is dated to the Seljuk period.

The building has a rectangular exterior and a square interior plan. Repairs are visible in sections close to the ground, but they are not visible in the upper section because it was destroyed. The bricks of the exterior are almost completely eroded. The building probably had a second exterior dome.

The building's interior has a square plan. There is an iwan opening in the middle of each side, creating a central space plan for the tomb. This type of iwan is frequently encountered in tombs around Khorasan and Dehistan.

There is a sarcophagus, covered with a textile, which was made later. The information panel on the building says that there was a crypt, but this crypt has not been found.

Mehraya Türbesi
Mehraya Tomb

ESERİN ADI:	Şadyak Kalesi ve yerleşmesi
ŞEHRİ:	Nişabur
YÜZYILI:	10-11
DİĞER ADLARI:	Alparslan Tepe, Kanat Tepe
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Nişabur şehrinin yaklaşık 10 km. kadar güneyi.

GÖZLEMLER: Nişabur yakınlarında, Nişabur'un yaklaşık olarak 10 km. kadar güneyinde yer almaktadır. Aslında bu bölge eski Nişabur olarak da bilinir. Bugünkü Nişabur şehri, 1405 yılındaki büyük bir depremden sonra kurulmuştur. Eski şehrin kullanılamaz bir hale gelmesiyle birlikte yerleşme bugünkü yerine taşınmıştır.

Eski yerleşimde 1937 yılından beri sürdürülen kazı çalışmaları sonucunda Sasani dönemine kadar giden, ancak çogunlukla Selçuklu dönemine ait merkezde evler arasında bir cami, hamam ve saray gibi yapılar ortaya çıkarılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Herzfeld, E., "Iran in the Ancient East", New York, 1941, s.293.
Pope, A., "A Survey of Persian Art", Oxford, 1938, vol. V, pl. 554.
Wilkinson, C.K., "Iranian Ceramics", New York, 1963.
Wilkinson, C.K., "Nishabur: Some Early Islamic Buildings and Their Decoration", New York, 1986.

NAME:	*Sadyak Castle and settlement*
CITY:	*Nishapur*
CENTURY:	*10-11*
NAMES:	*Alparslan Hill, Kanat Hill*
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*About 10 km south of the city of Nishapur.*

OBSERVATIONS: *This castle is located about 10 km south of the city of Nishapur, in a section known as Old Nishapur. The current city of Nishapur was founded after the great earthquake of 1405. Since the old city became uninhabitable, the settlement moved to its present location.*

As a result of archeological excavations carried out since 1937, many structures were unearthed. These include a mosque, houses, baths and a palace in the center, many of which date to the Sasanian period, but most date to the Seljuk era.

BIBLIOGRAPHY: *Herzfeld, E., "Iran in the Ancient East", New York, 1941, pp.293.*
Pope, A., "A Survey of Persian Art", Oxford, 1938, vol. V, pl. 554.
Wilkinson, C.K., "Iranian Ceramics", New York, 1963.
Wilkinson, C.K., "Nishabur: Some Early Islamic Buildings and Their Decoration", New York, 1986.

Yerleşmenin en eski buluntuları Sasani dönemindendir. Çağdaş tarih kayıtlarında yerleşmenin 1.Şapur zamanında kurulduğu belirtilmektedir. Ancak Sasani dönemi yerleşmesi ve kenti hakkında çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Arap tarihçi Tabari ve Belazuri, Sasani şehrinin bugünkü Nişabur şehrinden çok uzakta olmadığını söyler. 661'de Nişabur ve çevresi, Emevi Halifesi Mua'viye tarafından fethedilmiştir. Nişabbur, sonrasında Abbasi Halifesi'nin valileri tarafından yönetilmiştir. 10.y.y.'da Şadyak ve çevresi Samanoğulları'nın eline geçmiştir. 1030 tarihînden sonra ise Şadyak, Gazneli Sultanı Mesud'un yönetimine girmiştir. Bu dönemde Mesud, Şadyak'da saraylar inşa ettirmiştir. Bu saraylarından birisinin adı Hasana Sarayı'dır.

1037 tarihînden sonra Şadyak ve çevresi Selçukluların eline geçer. Tuğrul Bey, Şadyak'da Sultan Mesud'u tahtından indirmiş ve sultanlığını ilan etmiştir. Kardeşi Çağrı Bey'in oğlu Alp Arslan, 1059'dan 1063 yılına kadar Nişabur'da valilik yapmıştır. Alp Arslan Selçuklu tahtına oturduktan sonra da Nşabur'da uzun süre kalmıştır. Bu sebeple olsa gerek, Şadyak yakınlarında bulunan bir höyüğün ismi Alp Arslan Tepesi olarak bilinmektedir. Bu dönemde kente gelen Nasir-i Hüsrev, kentte bir medresenin bulunduğunu belirtir.

Yerleşme ve çevresi daha sonra depremlerden ve Oğuzların istilasından etkilenmiş ve terk edilmiştir. Bölgede Tepe Alp Arslan, Tepe İskender, Tepe Kanat ve Şadyak olmak üzere farklı arkeolojik alanlar bulunmaktadır. Bu alanlann etrafını çevreleyen bir sur duvarının izleri halen görülmektedir.

Yapılan kazı çalışmalarında çok sayıda seramik buluntunun yanı sıra, alçı stuko duvar kaplamalarının olduğu evler, saraylar, cami gibi birçok yapı ortaya çıkarılmıştır. Ne yazık ki 1930-1940 arasında yapılan bu kazıların kazı alanlan artık görülememektedir. Günümüzde görülen bölümlerin kazıları İranlı arkeologlar tarafından yapılmaktadır.

The oldest finds in the settlement belong to the Sasanian period. Contemporary historical records state that the settlement was founded during the reign of Shapur I. However, there is little information about the Sasanian settlement and city. The Arabic historians Tabari and Belazuri state that the Sasanan city was located not far from the present city of Nishapur. Nishapur and its surroundings were conquered by the Omayyad caliph Muawiya in 661. Nishapur was administered by governors appointed by the Abbasid caliph. Sadyak and its surroundings were captured by the Samanids in the 10th century. Sadyak came under the rule of the Ghaznavid sultan Mesud after 1030, at which time he built a palace in Sadyak. The name of one of his palaces is the Hasana Palace.

Sadyak and its surroundings were conquered by the Seljuks after 1037. Tughril Beg dethroned Sultan Mesud in Sadyak and declared it his kingdom. Alp Arslan, son of his brother Chaghri Beg, became governor of Nishapur between 1059 and 1063. After Alp Arslan came to the Seljuk throne, he remained in Nishapur for an extensive period. Probably, because of this, a mound near Sadyak is known as the Alp Arslan Hill. Nasir-i Husrav, who came to the city in this period, states that there was a madrasa in the city.

The settlement and its surroundings were affected by earthquakes and the Oghuz invasions, and was abandoned. There are various archaeological areas, namely, Tepe Alp Arslan, Tepe Iskender, Tepe Kanat and Sadyak. Traces of a city wall, which surrounded these areas, are still visible.

There were important ceramic finds unearthed during the excations, and many houses, palaces and mosques with stucco wall coverings were discovered. Unfortunately, several of these excavation areas, which were excavated between 1930-1940, are no longer visible. Excavations in the area continue today, led by Iranian archaeologists.

Şadyak Kalesi
Sadyak Castle

Şadyak Kalesi
Sadyak Castle

ESERİN ADI: Raşthar Cuma Camii
ŞEHRİ: Raşthar
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Raşthar, Sangan ile Türbei Haydari arasında bulunan bir yerleşmedir.

GÖZLEMLER: Yapı Raşthar kent merkezinin dışında kentin doğusunda yer almaktadır. Tamamen tuğladan inşa edilen yapı; yapım tekniği, yapı malzemesi ve plan elemanları bakımından Selçuklu dönemi yapılarına benzemektedir.

Konumunda dolayı, yapının bir hanikah olduğunu ileri sürülmüştür. Üzerinde herhangi bir kitabesi bulunmamasına karşılık Harzemşahlar dönemine ait olabileceği yönünde görüşlerde ileri sürülmektedir.

Yapı kare planlı kubbeli bir bölüm ile avluya doğru açılan bir eyvandan oluşmaktadır. Kubbeye geçişte köşelerde tromp kullanılmıştır. Tromp kemerleri ara yüzlerde yine sivri kemerlerle birbirine bağlanmıştır. Kubbe dıştan kademeli olarak yapılmıştır. Kubbeli bölümün önünde günümüze sadece cephesindeki kemeri ulaşmış olan bir eyvan bulunmaktadır. Eyvanın üst örtüsü tamamen yıkılmıştır. Kible yönünde duvar içinde bir de mihrap bulunmaktadır. Mihrap alçı stukodan yapılmıştır. Yapının içinde çeşitli yerlerde başka süsleme izleri de görülmektedir.

NAME: *Rastar Cuma Mosque*
CITY: *Rastar*
CENTURY: *11*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In Rastar, situated between Sangan and Turbei Haydari.*

OBSERVATIONS: *This mosque is situated outside the city center of Rastar, to the east of the city. Constructed of brick, the building is similar to Seljuk Period buildings in terms of construction technique, materials and planning elements.*

Its location suggests that it was originally a dervish lodge. Although there is no inscription on the building, it is believed to date from the Khwarazmshah Period.

The building consists of a dome with a square base and an iwan opening onto the courtyard. Squinches are used for the transition to the dome. The squinches are arched and connected to each other with ogee arches. The outer dome is stepped. There is an iwan in front of the domed section with an arch on its facade which has only partly survived. The top of the iwan is completely destroyed. There is a mimbar, built of stucco, in the kibla wall. There are traces of decoration in other parts of the building.

Raştar Cuma Camii
Rastar Cuma Mosque

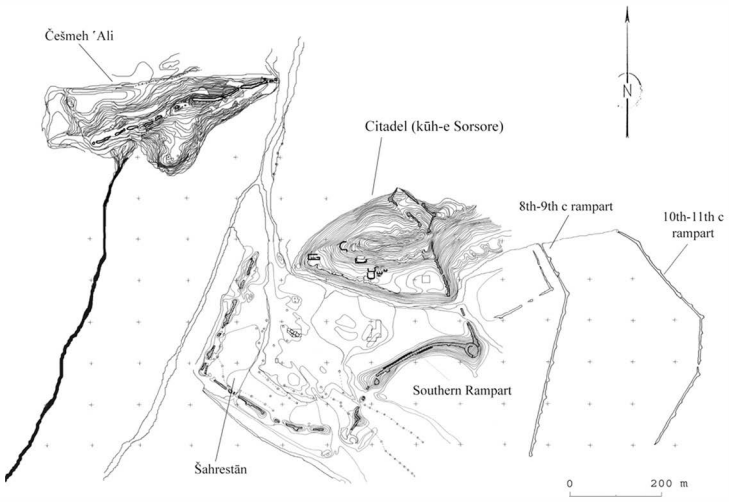

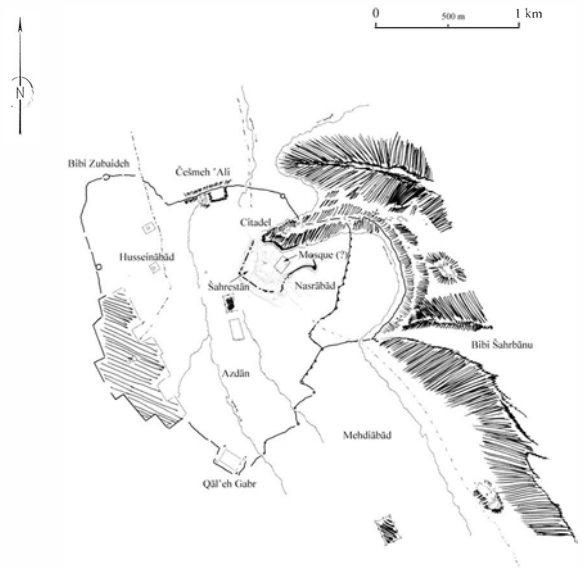
ESERİN ADI: Rey Şehri
ŞEHRİ: Rey
YÜZYILI: MÖ.3.bin, MS. 3-7yy, 10-13.y.y.
DİĞER ADLARI: Şehr-i Reyy, Rai, Rey, Ragha, Rhages
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Tahran'ın yaklaşık olarak 40 km. kadar güneyindedir.

GÖZLEMLER: İran'daki en önemli Ortaçağ şehirlerinden birisidir. Şehrin kuruluşu M.Ö. Üçüncü bine kadar gitmektedir. Eski Ragha şehrindeki M.Ö. 5.y.y.'a tarihlenen Bisutun yazıtında şehrin ismi geçmektedir. Avesta metinlerinde de kentin isminden bahsedilmesi burasının önemli bir dini merkez olduğunu gösterir. Şehir, Part Hanedanlığı döneminde krallık merkeziydi. Bu özelliğini Nesturi ve Sasani dönemlerinde de devam ettirmiştir. Sasani döneminde Rey'de Çeşmi Ali yerleşmesinin iskân görmediği, bunun yerine "Tepe Mill" olarak adlandırılan daha küçük çaplı bir höyük üzerinde yerleşmeler olduğu bilinir. Kentin çevresi 640'da Arapların eline geçmiştir. Bu dönemde Rey ve çevresi İran'ın doğusuna hâkim olan valilerin merkez şehri olarak kullanılmıştır. İslam ordularının kışlası olan yerleşme, başlangıçta bir ordugâh şehir olarak görev yapmıştır. Bu valilerden birisi geleceğin Abbasi Halifesi olacak olan halife Mansur'un oğlu el-Mehdi'dir. Bu dönemde kente önemli bir cami inşa edilmiş ve sonrasında kent "Muhammediye" olarak adlandırılmıştır. İslami dönem şehri, önceki dönem şehrinin üzerinde gelişmiştir. Kazılar sırasında erken İslami döneme ait sırsız seramikler de bulunmuştur.

NAME: *Rayy*
CITY: *Rayy*
CENTURY: *3 thousand BC., 3-7 century AC., 10-13*
NAMES: *Shehr-i Rayy, Rai, Rayy, Ragha, Rhages*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *Approximately 40 km to the south of Tehran.*

OBSERVATIONS: *Rayy, whose founding dates back to 3,000 BC, was one of the most important medieval cities in Iran. The name of the city is mentioned in the inscriptions of Bisut from Old Raghan City, dated to the 5th century BC, and also in the texts of the Avesta, which indicates that this location was an important religious center. It was the center of the kingdom during the Parthian Dynasty, and continued in the Nestorian and Sasanian periods. In the Sasanian period, the settlement of Çeşmi Ali in Rayy was not heavily populated, but instead, a smaller settlement known as the mound of Tepe Mill was more densely inhabited. The lands surrounding the city were conquered by the Arabs in 640, after which Rayy was used as the central city by the governors ruling the eastern portion of Iran. Al-Mahdi, son of the caliph Mansur, was one of the governors of Rayy who later became the Abbasid caliph. The city initially served as a cantonment town for the Islamic armies. During this period, an important mosque was built in the city, and afterwards the city was called Muhammadiyah, and developed Islamic characteristics. During the excavations of Rayy, unglazed ceramics of the early Islamic period were recovered.*

Plan (E.Schmidt)

10.y.y. sonuna kadar Rey, İran'ın kuzey batısındaki en önemli bir şehir haline gelmiştir. 11.y.y.'da kent ve çevresinde Oğuzlar görülmeye başlar. Dandanakan Savaşı sonrasında 11.y.y.'da Selçukluların yönetimi altına girmeye başlamıştır. Bu döneme ait kazı buluntuları arasında sırlı ve lüster teknikte çokça seramik ele geçirilmiştir. Selçukluların ilk yıllarında Rey şehri, İran'daki merkez şehirlerinden birisi olmuştur. Selçuklu döneminde kentin etrafını kuşatan sıvalı sur duvarları yapılmıştır. 12.y.y.'da İran'ın genelinde yaşanan Şii-Sünni mücadelesi sırasında kent nüfusunda azalma meydana gelmiştir. 1221 yılındaki Moğol işgali sırasında ise kent harabe halini almıştır. Bu dönemden sonra eski kent terk edilmiş, güneydeki Veramin şehri gelişmeye başlamıştır. Kent için ikinci yıkım 1384 yılında Timur ordularının istilası sırasında olmuştur.

Hz. Peygamber'in soyundan gelen Şah Abd'ül Azim Türbesi, Selçuklular ve sonrasındaki beyliklerin yönetimi altındayken onarım geçirmiştir. 20 y.y. başlarından itibaren yapılan kazılarda şehrin planını oluşturan elamanlar ortaya çıkarılmıştır. Kazılar sırasında İslam öncesi ve İslami döneme ait yapıların temelleri ortaya çıkarılmıştır. Rey'in ortaçağ dönemindeki yerleşmesi batıda bulunan Çeşmi Ali ile güneyde bulunan Kuh-i Sursure tepelerinin eteklerinde kurulmuştur. Bu yerleşimin içinde Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'in türbesi de yer alıyordu. Şehrin doğu tarafında Bibi Şarbanu tepesi yer alıyordu. Bu tepenin eteklerinde bir çıkıntı şeklinde öne doğru uzanan kayalığın ucuna şehrin iç kalesi yerleştirilmiştir. Şehrin etrafını çevreleyen bu surların çeşitli yerlerine sur kapıları yerleştirilmiştir. Şehrin güneydoğusunda surlara bitişik olarak yapılmış küçük bir kale daha bulunur. Burası Anadolu kalelerinde görülen Ahmedekler'i hatırlatmaktadır.

Rey'in doğusunda bulunan Bibi Şehr Banu dağ sırasında iki yapı bulunur. Bunlardan ilki Nakkarhane, diğeri ise Eminabad'dır. Bu yapıların Selçuklu dönemine ait oldukları sanılmaktadır.

Şehir Selçuklular döneminde ipek üretimi ve ticaretiyle ün yapmıştı. Kazılar sırasında ipek tekstili üretimi ile ilgili bazı parçalar ele geçirilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA:
Adle, C., "Notes preliminaires sur la tour disparue de Rey (466/1073–4)", Memorial Volume of the VI th International Congress of Iranian Art and Archaeology: Oxford, 1972, s.1–12.
Adle, C., "Constructions funeraires a Ray circa Xe–XIIe siècle," Akten des VII. internationalen Kongresses für iranische Kunst und Archäologie: München, 1976, s.511–15.
Blair, S.S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Transoxiana", Leiden, 1992, s. 185–6
Godard, A., "L'origine de la madrasa, de la mosquee et du caravanserail a quatre iwans", Ars Islamica 15-16, 1951, s.1-9.
Kariman, B., "Rayy-i Bostan (Ancient Rayy", 2 vols., Tehran, Iran. Solar 1345–9/1966–70.
Kariman. B., "Barkh az ther-i b munda az rayy-i qad m (A few of the remaining monuments from ancient Rayy)", Tehran, Iran. Solar 1350/1971.
Keall E.J., "The Topography and Architecture of Medieval Rayy," Akten des VII. internationalen Kongresses für iranische Kunst und Archäologie: München, 1976, s.537–44.
Keall, E.J., "The Topography and Architecture of Medieval Rayy", Akten des VII. Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie München, 7.-10. September 1976, Berlin, 1979, s.537-543.
Merritt J.L,, "Archaeological Textiles Excavated at Rayy", Tech. & Cult., xxxiv (1999), s.7–15, 197
Schmidt, E., "Flights over Ancient Cities of Iran", Chicago, 1940.
Treptow, T., "The Medieval Persian City of Rayy", Chicago, 2007.
Vignier, C., "The new Excavation at Rhages," Burlington Magazine 25, London, 1914.

Until the end of the 10th century, Rayy was the most important city in northwestern Iran. In the 11th century, Oghuz Turks appeared in and around the city. The city came under the rule of the Seljuks in the 11th century after the Dandanakan War. In the excavations of the area, many glazed and luster technique ceramics made during this period have been discovered. In the early years of the Seljuk Empire, Rayy became one of the central cities of Iran and the plaster-covered walls that surround the city were built. The city's population decreased in the 12th century due to the Shiite-Sunni clashes all over Iran at this time. After the Mongol invasion in 1221, the town fell into ruin. After this period, the old town was abandoned and Veramin city began to develop in the south. The city witnessed a second destruction in 1384 by the invasion of the armies of Tamurlane.

The tomb of Shah Abd'ul Azim, a descendant of the Prophet Muhammed, was restored under the rule of the Seljuks and following dynasties. Some documents relative to the city's plan were uncovered in excavations carried out since the beginning of the 20th century. During the excavations, the foundations of structures belonging to the pre-Islamic and Islamic periods have been unearthed. The medieval settlement of Rayy, which includes the tomb of the Seljuk Sultan Tugrul Bey, was established in Cheshme Ali in the west and on the hillsides of Kuh-i Sursure in the south. The inner fortress of city was located on the cliff of the Bibi Sahrbanu hill on the eastern side of the city. A number of fortified doors were placed in various parts of the walls surrounding the city. A small castle adjacent to the city walls was built in the southeast sector of the city, and recalls Anatolian stronghold citadels.

Two structures, the Nakkarhane and the Eminabad, are located on the mountain range of Bibi Sahrbanu to the east of Rayy. It is believed that these structures date from the Seljuk period.

The city became famous for silk production and trade during the Seljuk period. Some silk textiles, demonstrating this production, have been recovered during excavations.

BIBLIOGRAPHY:
Adle, C., "Notes preliminaires sur la tour disparue de Rey (466/1073–4)", Memorial Volume of the VI th International Congress of Iranian Art and Archaeology: Oxford, 1972, pp.1–12.
Adle, C., "Constructions funeraires a Ray circa Xe–XIIe siècle," Akten des VII. internationalen Kongresses für iranische Kunst und Archäologie: München, 1976, pp.511–15.
Blair, S.S., "The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Transoxiana", Leiden, 1992, pp. 185-6
Godard, A., "L'origine de la madrasa, de la mosquee et du caravanserail a quatre iwans", Ars Islamica 15-16, 1951, pp.1-9.
Kariman, B., "Rayy-i Bostan (Ancient Rayy", 2 volpp., Tehran, Iran. Solar 1345–9/1966–70.
Kariman. B., "Barkh az ther-i b munda az rayy-i qad m (A few of the remaining monuments from ancient Rayy)", Tehran, Iran. Solar 1350/1971.
Keall E.J., "The Topography and Architecture of Medieval Rayy," Akten des VII. internationalen Kongresses für iranische Kunst und Archäologie: München, 1976, pp.537–44.
Keall, E.J., "The Topography and Architecture of Medieval Rayy", Akten des VII. Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie München, 7.-10. September 1976, Berlin, 1979, pp.537-543.
Merritt J.L,, "Archaeological Textiles Excavated at Rayy", Tech. & Cult., xxxiv (1999), pp.7–15, 197
Schmidt, E., "Flights over Ancient Cities of Iran", Chicago, 1940.
Treptow, T., "The Medieval Persian City of Rayy", Chicago, 2007.
Vignier, C., "The new Excavation at Rhages," Burlington Magazine 25, London, 1914.

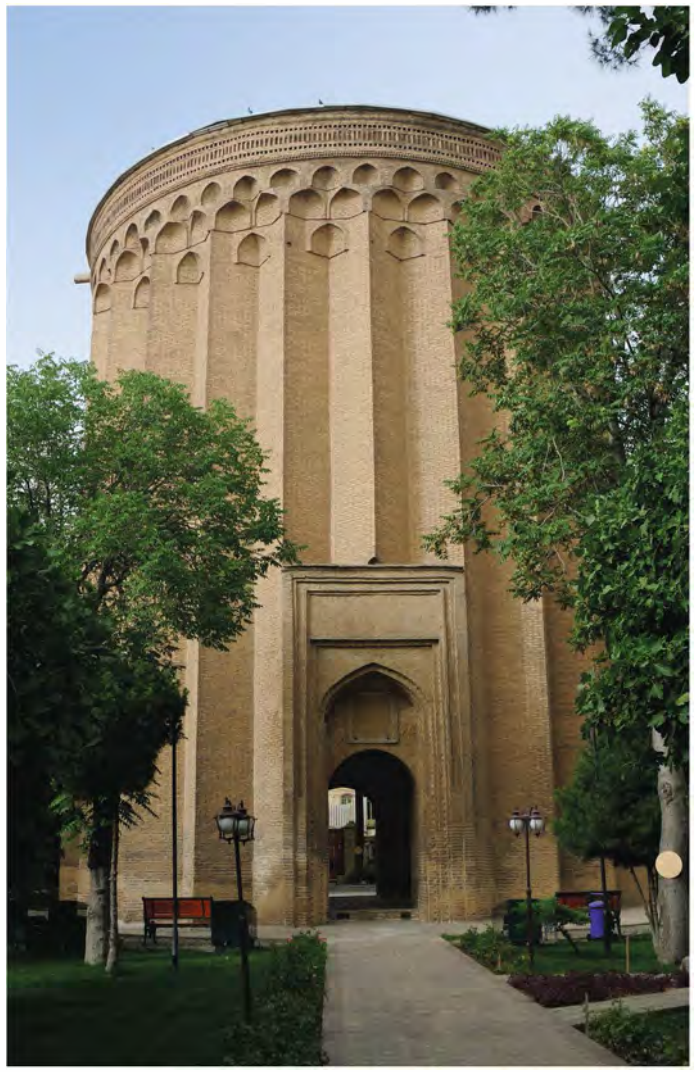
Rey Şehri
Rayy City

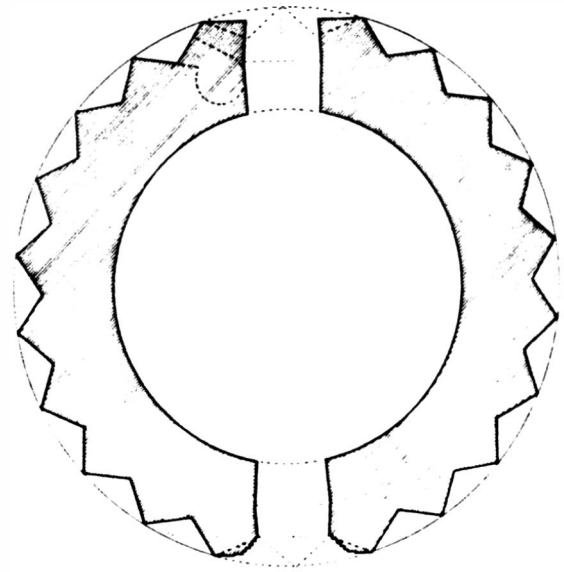

Rey Şehri
Rayy City

Plan (G.A.Hatim)

ESERİN ADI:	Tuğrul Bey Türbesi
ŞEHRİ:	Rey
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Tahran'ın yaklaşık olarak 20 km kadar güneyinde yer alır. Eski Rey şehrinde bulunur.

GÖZLEMLER: Türbe tahmini olarak H.540/M.1139-40 yıllarına tarihlendirilmektedir. İçten silindirik planlı sanduka odası dıştan 22 adet üçgen flanşlarla desteklenmiştir. Böylece yapının dış yüzünde zikzaklı bir görünüm ortaya çıkmıştır. Yapının kuzey ve güneyde olmak üzere aynı aks üzerine yerleştirilmiş iki kapısı bulunur. Kapılardan güneyde olanı asıl kapıdır. Bu kapı dikdörtgen bir çerçeve içine yerleştirilmiş sivri kemerli bir kapı açıklığından oluşur. Bu kapı açıklığının içinde, basık kemerli bir geçiş ile sanduka odasına girilmektedir. Sanduka odasının içerisi oldukça yalındır. Yüzeylerde sadece iskele delikleri görülmektedir. Odanın üzeri günümüzde açıktır. Özgününde nasıl olduğu bilinmemektedir. Bazı araştırmacılar türbenin üzerinin konik bir piramidal külah ile kapatılmış olabileceğini belirtir.

NAME:	*Tughril Beg Tomb*
CITY:	*Rayy*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the old city of Rayy, about 20 km south of Tehran.*

OBSERVATIONS: *The tomb probably dates to 1139-40. Its sarcophagus room, which has a cylindrical interior plan, is supported by 22 triangular exterior bolsters. Thus, the building's exterior face has a zigzag appearance. There are two doors to the building, one in the north and one in the south, located on the same axis. The one in the south is the main door. This door consists of an opening with an ogee arch, placed inside a rectangular frame. A passage, with has a regressed arch inside this door opening, leads to the sarcophagus chamber. The interior of the sarcophagus chamber is plain, with only put-holes for scaffolding visible on the surfaces. The upper part of the room is open today, but its original structure is not known. Some researches suggest that the building was covered by a pyramidal cone.*

Yapının kuzeyindeki diğer girişi daha basit tutulmuştur. Burası yarım dairevi kemerli bir taç kapı açıklığına sahiptir. Bu açıklığın içinde yine basık kemerli türbeye geçiş bulunur. Bu cephede kapının hemen üzerinde üçgen flanşın hemen üzerine yerleştirilmiş, yüksekte bir kapı daha bulunur. Bu kapı duvar iç yüzündeki spiral merdivenle yapının çatısına ulaşımı sağlıyordu. Bu kapıya nasıl çıkıldığı belli değildir. Bazı araştırmacılar kapıya ahşap bir merdiven ile ulaşıldığını düşünmektedir.

Türbenin dış yüzü Gurgan'da bulunan Kümbed-i Kâbus'un dış yüzünü hatırlatmaktadır. Tıpkı bu yapı gibi dış yüz üçgen flanşlarla desteklenmiştir. Ancak bu yapının diğerinden farkı, üçgen flanşların sayısının bu yapıda daha olmasıdır. Tuğrul Bey Türbesi'nde çatı seviyesinde üçlü bir bant ile saçak süslemesi dikkati çekmektedir. Üçgen flanşlar birbirine üst seviyede bir dizi mukarnas ile bağlanmaktadır.

Yapının giriş kapısının üzerinde bir kitabe yer alır. Ancak günümüzde burada daha sonradan yazılmış bir kitabe bulunur. Muhtemelen orijinal kitabesi kaybolmuş olmalıdır.

Yapı birkaç sefer onarılmıştır. Kaçar Sultanı Nasıreddin (1848-1896) tarafından geniş çaplı bir biçimde onarılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, s.126-131.
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.

The building's other entrance in the north is simpler. It has an opening with a semi-circular arch. There is a passage to the tomb with a depressed arch inside this opening. There is a another door, which is placed immediately above the triangular pediment over the door. This door allowed access to the roof through the spiral staircase inside the building. However, it is not known how this door was reached, although some researchers think is was reached by a set of wooden stairs.

The exterior of the tomb recalls the outer face of Gunbad-e Qabus in Gorgan. As in this building, the outer face was supported by triangular bolsters. However, the Tughril Bey tomb differs from this one in that it has more triangular bolsters. The Tughril Beg tomb has an interesting decoration consisting of a series of triple bands with stalactite mouldings. The trianglular bolsters are connected to each other by a series of stalactites.

There is a dedicated panel area, slated to hold an inscription plaque, above the entrance door. However, the inscription currently there was written at a later date. Its original inscription has been lost.

The building was repaired several times, notably by the Qajar Sultan Nasireddin (1848-1896).

BIBLIOGRAPHY: *Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, pp.126-131.*
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York: Rizzoli, 1987.

Tuğrul Bey Türbesi
Tughril Beg Tomb

Tuğrul Bey Türbesi
Tughril Beg Tomb

ESERİN ADI:	Nakarhane Türbesi
ŞEHRİ:	Rey
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Tahran'ın yaklaşık olarak 30 km. kadar güneyinde eski Rey şehrinde yer alır.

GÖZLEMLER:

Türbe eski Rey şehrinin kuzeyinde bir dağın yamacında yer alır. Yapı tuğla ve taş malzemeden inşa edilmiştir.

Üzerinde herhangi bir kitabesi bulunmaz. Buna karşılık yapım tekniği, malzemesi ve plan elemanları bakımından Selçuklu dönemine tarihlenmektedir.

Yapının üst örtüsü tamamen bozulmuştur. Külah kısmı yıkıldığı için içerideki kubbesi günümüze ulaşmıştır. Sekizgen planlı türbenin cenazelik katı yoktur. Sekizgenin köşeleri tuğla ile yapılmıştır. Köşelerdeki bölümler birbirlerine iki merkezli sivri kemerle bağlanmıştır. Kemer aralarında kalan bölümler ise taş duvar örülerek doldurulup kapatılmıştır. Yapının üst örüsünün dıştan da piramidal külah olduğu anlaşılmaktadır. Ancak günümüze bu dıştan kabuk ulaşmamıştır.

NAME:	*Nakarhane Tomb*
CITY:	*Rayy*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In Rayy, approximately 30 km south of Tehran.*

OBSERVATIONS:

The tomb is situated on the slope of a mountain to the north of the old city of Rayy. The building was constructed of brick and stone.

There is no inscription on the building. However, the building is dated to the Seljuk Period in terms of construction technique, materials and planning elements.

The conical top part of the building was destroyed, and thus the inner dome is visible today. The tomb has an octagonal plan. There is no crypt. The corners of the octagon are constructed with bricks. The sides in the corners are connected to each other by two-part ogee arches. The sides between the arches are filled by a stone wall. It is understood that the top part of the building was a pyramidal cone. However, the outer covering has not survived to the present day.

ESERİN ADI: Dinaçal Mescit Cami
ŞEHRİ: Rizvan Şehir
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Dinaçal köyünde bulunuyor.

GÖZLEMLER: Dinaçal köyü yakınlarında bulunur. Caminin bulunduğu bölgede başka yapı kalıntıları da yer alıyordu. Yapılan arkeolojik kazılar sonucunda yapının bir bölümü açığa çıkartılmıştır; ancak büyük bir kısmı halen toprak altındadır. Tuğla malzemeden inşa edilen yapının hariminin çok destekli olduğu görülmektedir. Destekler birbirine dairevi kemerlerle bağlanmıştır.

Caminin duvarlarında eğri kesim tekniğinde yapılmış stuko süslemeler görülür. Kompozisyon motifleri arasında küfi yazı kuşakları ve bitkisel süslemeler seçilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqiyan", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi (Majid), 2000, s.52.
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", Tehran: Soroush Press, III, 1967, s.1039.

NAME: *Dinacal Masjid-i Jami*
CITY: *Rezvan Shahr*
CENTURY: *11*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the village of Dinacal.*

OBSERVATIONS: *This mosque is situated near the village of Dinacal. There were remains of other structures in the area of the mosque. Some of the building was uncovered but most of it is still under ground. Its inner court, constructed of brick, has many supports which are interconnected by circular arches.*

There are stucco decorations made in a beveled cutting technique. There are kufic inscription bands and plant motifs.

BIBLIOGRAPHY: *Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqiyan", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi (Majid), 2000, pp.52.*
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", Tehran: Soroush Press, III, 1967, pp.1039.

Dinaçal Mescit Camı
Dinacal Masjid-i Jami

Dinaçal Mescit Camii
Dinacal Masjid-i Jami

ESERİN ADI:	Rızvanşehr Eski Köprü
ŞEHRİ:	Rızvan Şehir
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Rızvan Kenti'nin girişinde yer almaktadır.

GÖZLEMLER: Rızvan şehir yolu üzerinde Dinaçal yakınlarında bulunur. Yapı tuğladan inşa edilmiş, tek gözlü dik köprüler grubuna giren bir köprüdür. Mansap yönünde köprünün ayakları önünde dairevi kesitli payandalar yapılmıştır.

Memba kısmında herhangi bir destek görülmez. Tempan duvarından kemer belirli bir diş ile ayrışmaktadır. Köprünün korkulukları alçak yapılmıştır. Tabliyesi de yine tuğla kaplamalı olarak yapılmıştır.

NAME:	*Rezvanshahr Old Bridge*
CITY:	*Rezvan Shahr*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*At the entrance of the city of Rezvanshahr.*

OBSERVATIONS: *This bridge is situated near Dinacal on the Rezvanshahr road. It was constructed of brick and belongs to the category of single arched vertical bridges. There are buttresses with circular sections in front of the bridge abutments facing Mansab.*

There are no supports on the headwater side. The arch is separated from the spandrel walls by peripheral elements. The parapets of the bridge are low, and the bridge floor is covered with bricks.

ESERİN ADI: Sangan-i Pa'in Mescid-i Camisi
ŞEHRİ: Sangan-i Pa'in
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI: Cuma Camii
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU:

GÖZLEMLER: Horasan, Selçuklu döneminin önemli bir yerleşim yeridir. Bu bölgede Selçuklu döneminde çok sayıda yapı inşa edilmiş olmasına karşılık bunların büyük bölümü yıkılmış ya da yok olmuştur. Bu yapılardan birisi de şu an okul olarak kullanılan, iki eyvanlı camidir. Yapının kesin olarak inşa tarihî bilinmemektedir. Ancak bazı araştırmacılar, tuğla kullanımı ve yapım tekniğinden dolayı yapıyı Selçuklu dönemine tarihlemektedir.

Yapının eyvanı doğrudan avluya açılır. Eyvanın kemerinin köşelerinde geometrik süslemeler ve işlemeler yer almaktadır. Eyvanın bulunduğu cephenin iki yanı iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bu şekliyle Sasani saraylarını hatırlatır. Eyvan yanlarda kemer açıklıklarıyla yan kanatlara bağlanmaktadır. Burada çift katlı bir cephe düzenlemesi görülür. Cephe üzerinde çift cidarlı sırlı tuğla süslemelere de yer verilmiştir. Kuzey cephede gösterişsiz sırlı küfi bir kitabe görülür.

BİBLİYOGRAFYA: Hillenbrand, R., "Mosques And Mausolea In Khurasan And Central Iran" , Iran, Vol. 9 (1971), s. 161.
Hutt, A., "Recent Discoveries in Iran, 1969-70: A Major Islamic Monument", Iran, Vol. 9 (1971), s.159-160.

NAME: *Sangan-i Pa'in Mescid-i Camisi*
CITY: *Sangan-i Pa'in*
CENTURY: *11*
NAMES: *Juma Mosque*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION:

OBSERVATIONS: *Khorasan was an important settlement during the Seljuk period. Many buildings were built in this region during the Seljuk period, but the majority of them have been destroyed or lost. One of the remaining structures is this two-iwan mosque, currently used as a school. Although the exact construction date is unknown, several researchers date it to the Seljuk period due to the use of brick and other aspects of its construction.*

The iwan of the building opens directly onto the courtyard. The spandrels of the iwan arch are decorated with geometric motifs. The sides of the iwan are built as a two-storied building, which is reminiscent of Sasanian palaces. The iwan is joined to the side wings by lateral arches in a two-tiered arrangement. Decoration is comprised of double-sided glazed bricks. There is a plain kufic inscription on the north wall.

BIBLIOGRAPHY: *Hillenbrand, R., "Mosques And Mausolea In Khurasan And Central Iran" , Iran, Vol. 9 (1971), pp. 161.*
Hutt, A., "Recent Discoveries in Iran, 1969-70: A Major Islamic Monument", Iran, Vol. 9 (1971), pp.159-160.

Sangan-i Pa'in Mescid-i Camisi
Sangan-i Pa'in Mescid-i Camisi

Sangan-i Pa'in Mescid-i Camisi
Sangan-i Pa'in Mescid-i Camisi

ESERİN ADI: Saveh Cuma Camii
ŞEHRİ: Saveh
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu-İlhanlı-Safevi
KONUMU: Tahran'dan Kum'a giden yol üzerinde, Tahran'a 130 km. uzaklıkta bulunur.

GÖZLEMLER: Cami, Saveh kent merkezinde yer alır. Selçuklu döneminde inşa edildiği bilinen yapı, Selçuklu sonrasında geçirdiği esaslı onarımlar ve değişikliklerle bugünkü şeklini almıştır. Yapı ortada geniş bir avluya aynı doğrultuda olmayan iki yönden açılan iki eyvandan oluşan bir plana sahiptir. Mihrap önünde kubbeli bir bölüm ve gerisinde büyük bir eyvan açıklığı doğrudan avluya açılmaktadır. Ana eyvanın karşısında ve doğusunda eyvan bulunmaz, burada ortadaki avlunun etrafını çevreleyen revaklı galeriler yer almaktadır.

Batıdaki eyvan ile ana eyvan aynı karakterdedir. Bazı araştırmalarda yapının Safevi döneminde Şah İsmail zamanında inşa edildiği ileri sürülmüştür. Ancak yapıda günümüzde gerçekleştirilen onarım çalışmaları sırasında hem sıva altından alçı stuko süslemeler hem de yapının içinde önceki dönemlere ait bir başka yapının temelleri ortaya çıkarılmıştır. Avlunun doğusunda üç sıra ayakla çevrelenen üç sahınlı bir revak yer alır. Aynı zamanda giriş bölümünde de aynı nitelikte ayaklara oturtulmuş üç sıra ayağın çevrelediği üç sahın sırası bulunur.

NAME: *Saveh Jurna Mosque*
CITY: *Saveh*
CENTURY: *12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk-Ilkhanid-Safavid*
LOCATION: *On the Tehran - Kum highway, 130 km from Tehran.*

OBSERVATIONS: *The mosque is located in the center of Saveh. The building, known to have been built in the Seljuk period, took its final shape through extensive repairs and alterations after the Seljuks. The plan consists of two iwans in different directions, opening onto a large courtyard in the middle. A section in front of the mihrab, with a dome and a large iwan behind it, opens directly onto the courtyard. To the east of the main iwan are arcades surrounding the central courtyard.*

The iwan in the west and the main iwan have similar characteristics. Research suggests that the building was built by Shah Ismail in the Safavid period. However, both the stucco decorations and the foundations of building, belonging to earlier periods, were revealed during recent renovations. There is an arcade with three naves, surrounded by three rows of pillars. There are also three rows of naves, surrounded by three rows of pillars of the same quality, in the entrance section.

Avlunun doğusunda ise yine aynı şekilde üç sıra ayağın oluşturduğu revak temel seviyesinde izlenmektedir. Caminin kıble tarafındaki kubbeli bölümün iki yanında gerçekleştirilen kazı ve onarım çalışmaları sırasında eski yapıya ait bazı izler ortaya çıkarılmıştır. Temelde önceki döneme ait yapının izleri bulunurken, duvarlarda Safevi dönemi süslemelerinin altında Selçuklu dönemi süslemelerinin izleri bulunur. Bunlar terrakota ve stuko tekniklerinde yapılmıştır. Terakota süslemeler arasında geometrik örgüler çoğunlukla yapılmıştır. Stuko süslemelerde ise daha çok bitkisel kıvrımlar tercih edilmiştir. Kubbeli bölümün batısında ayrı bir mihrap daha bulunur. Bu mihrap stuko tekniğinde yapılmış, bitkisel süslemelerle kaplanmıştır. Mihrap form ve biçim bakımından Selçuklu dönemi mihraplarıyla benzerlik göstermektedir.

Yapının içinde farklı bölümlerde derz arası baskı süslemeler görülür. Bu süsleme tekniği erken dönem Selçuklu yapılarında sıklıkla kullanılmaktadır. Ayrıca duvar yüzeylerinde dikdörtgen tuğlalar arasında kare kesitli küçük tuğla parçaları da yer alır. Bu parçaların üzerinde ise "Allah" yazısı dizi halinde yazılmıştır.

Yapının minaresi yapının kuzeybatı köşesindedir. Minarenin bir bölümündeki tuğla örgüler bozulmuştur. Minarenin üst bölümü ise tamamen yıkılmıştır. Silindirik gövdeli minare Damgan ve Semnan minarelerine benzemektedir. Gövde üzerinde farklı aralıklarla dizilmiş geometrik örgüler yer alır. Bu geometrik örgülerin arasına ise bir küfi kitabe kuşağı yerleştirilmiştir. Üç şerit halindeki kitablerden en üstteki besmele ile başlamakta, ortada "la nebiyya, ba'd Muhammed" (Muhammed peygamberlerin sonuncusudur), devamında ise "… ed dünya ve'ed din Ebu Şuca Muhammed bin Melikşah " yazılıdır. Bu kişinin yaşadığı dönem bilindiğinden minarenin yaklaşık olarak 1117 yılında inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Kleiss, W., "Hamzehabad, Ein Platz An Der Karawanenstrasse Von Teheran/Rey Nach Saveh Und Hamadan", Archäologische Mitteilungen aus Iran 17, 1984, s.249 ff.
Kleiss, W., "Siedlungsformen Aus Islamischer Zeit Im Gebiet Von Zavyeh Zarand Zwischen Teheran Und Saveh", Archäologische Mitteilungen aus Iran 22, 1989, s.183 ff.
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", III, Oxford, 1967, s.1167-1168.
Stark F., "A Persian Inscription on the Minaret of Saveh", The Geographical Journal, Vol. 85, No. 1 (Jan., 1935), s.69-70.

There is a portico created by three rows of pillars in the same manner visible at the foundation level. Some traces, belonging to the old building, were uncovered during excavations and renovations conducted on both sides of the domed section in the kibla side of the mosque. There are traces of a building belonging to an earlier period, and Seljuk decorations in terracotta and stucco are visible on the walls. The terracotta decorations have mostly geometric patterns. Curved vegetal motifs were preferred for the stucco decorations. There is another mihrab to the east of the domed section. This mihrab is covered with vegetal motifs in stucco, and is similar to other Seljuk period mihrabs.

There are printed joint carvings at different sections inside the building. This decoration technique was used frequently in early period Seljuk buildings. In addition, there are small square pieces of bricks between the rectangular bricks on the wall surfaces. The word "Allah" is inscribed on these pieces.

The minaret of the building is in the northeast corner of the building. The brickwork in sections of the minaret has deteriorated. The upper part of the minaret is destroyed. The minaret has a cylindrical body similar to the Damghan and Semnan minarets. There are geometric patterns, set at different intervals, and a kufic inscription band among these geometric patterns.

BIBLIOGRAPHY: *Kleiss, W., "Hamzehabad, Ein Platz An Der Karawanenstrasse Von Teheran/Rey Nach Saveh Und Hamadan", Archäologische Mitteilungen aus Iran 17, 1984, pp.249 ff.*
Kleiss, W., "Siedlungsformen Aus Islamischer Zeit Im Gebiet Von Zavyeh Zarand Zwischen Teheran Und Saveh", Archäologische Mitteilungen aus Iran 22, 1989, pp.183 ff.
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present", III, Oxford, 1967, pp.1167-1168.
Stark F., "A Persian Inscription on the Minaret of Saveh", The Geographical Journal, Vol. 85, No. 1 (Jan., 1935), pp.69-70.

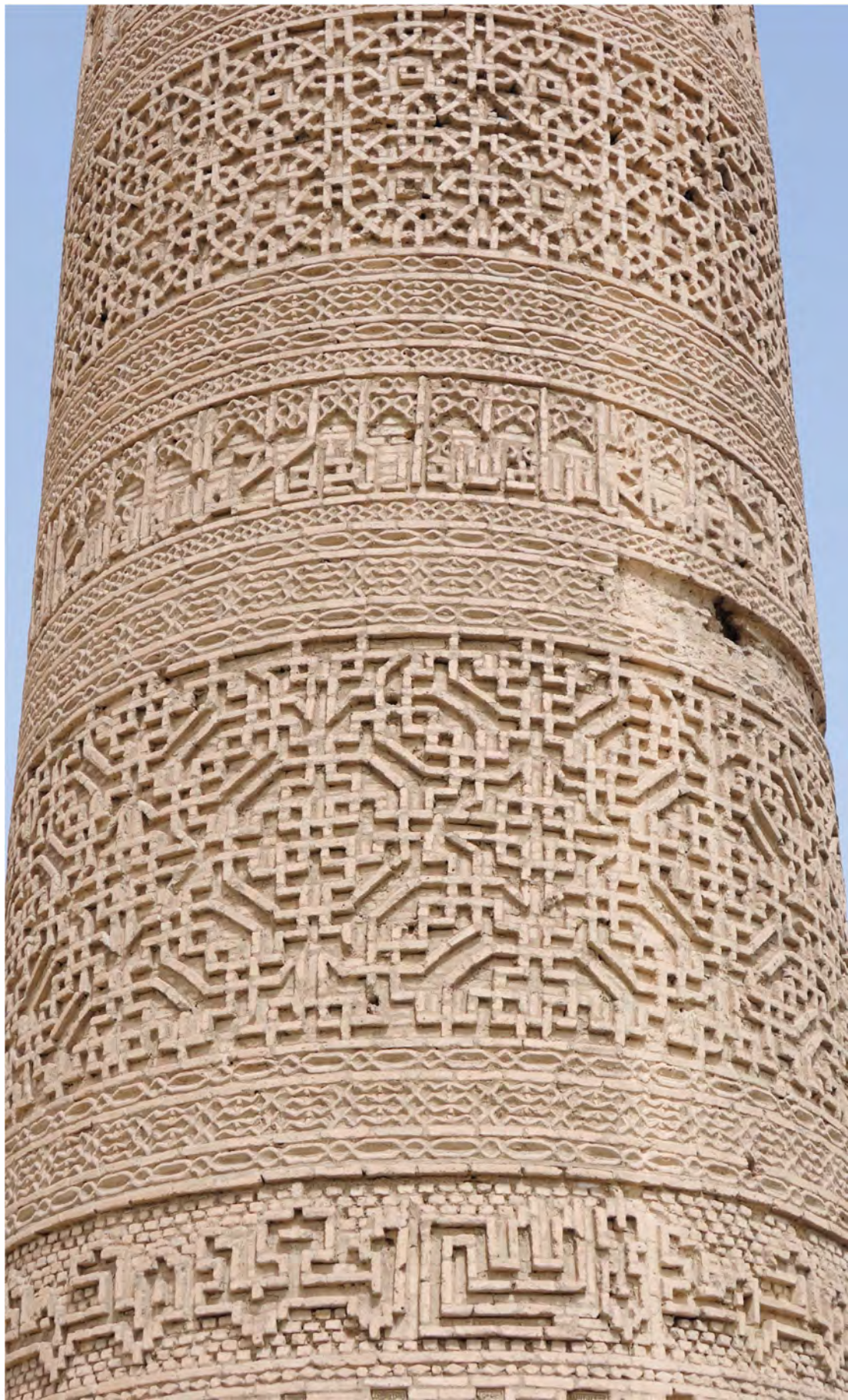

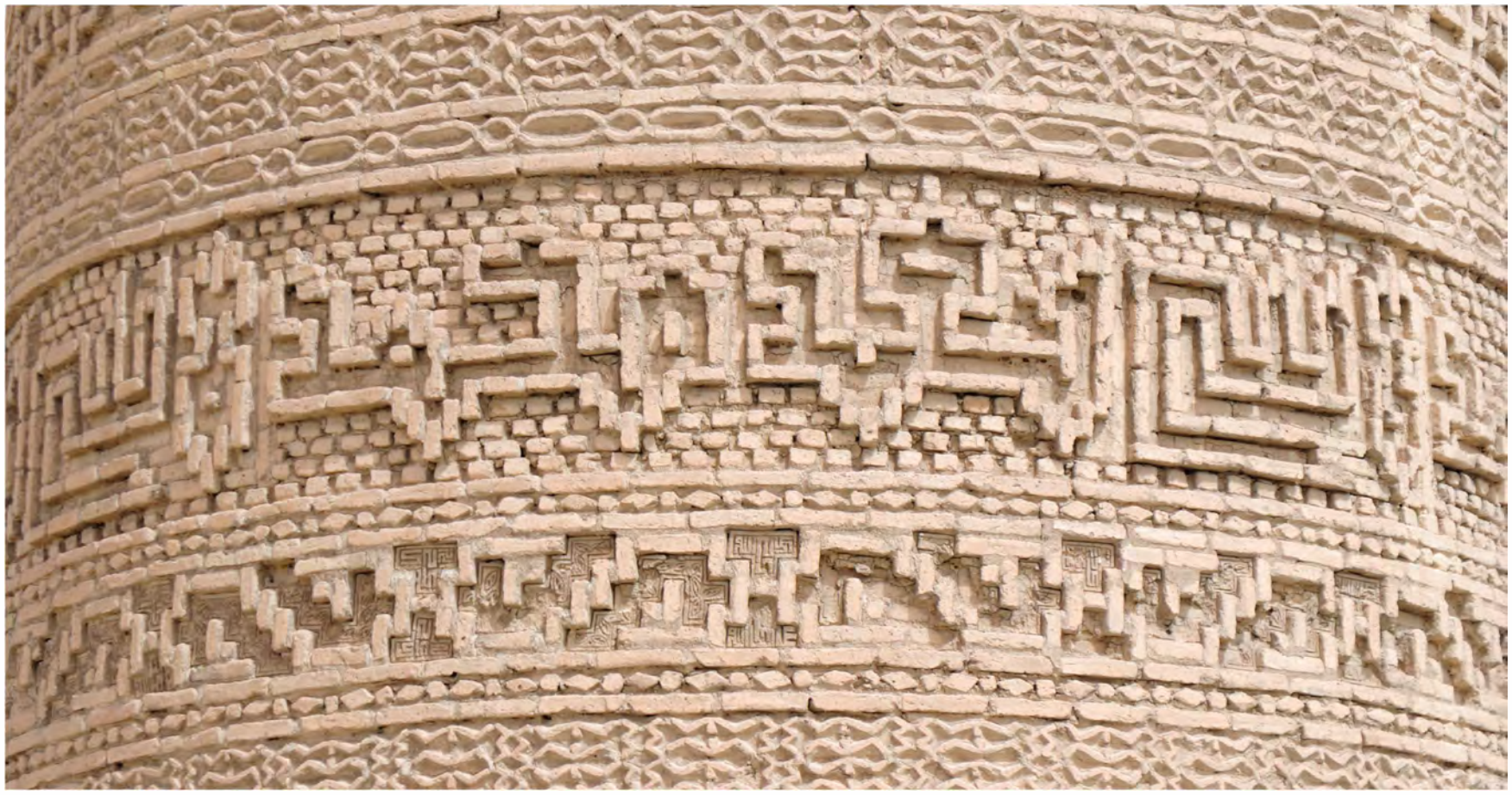
Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

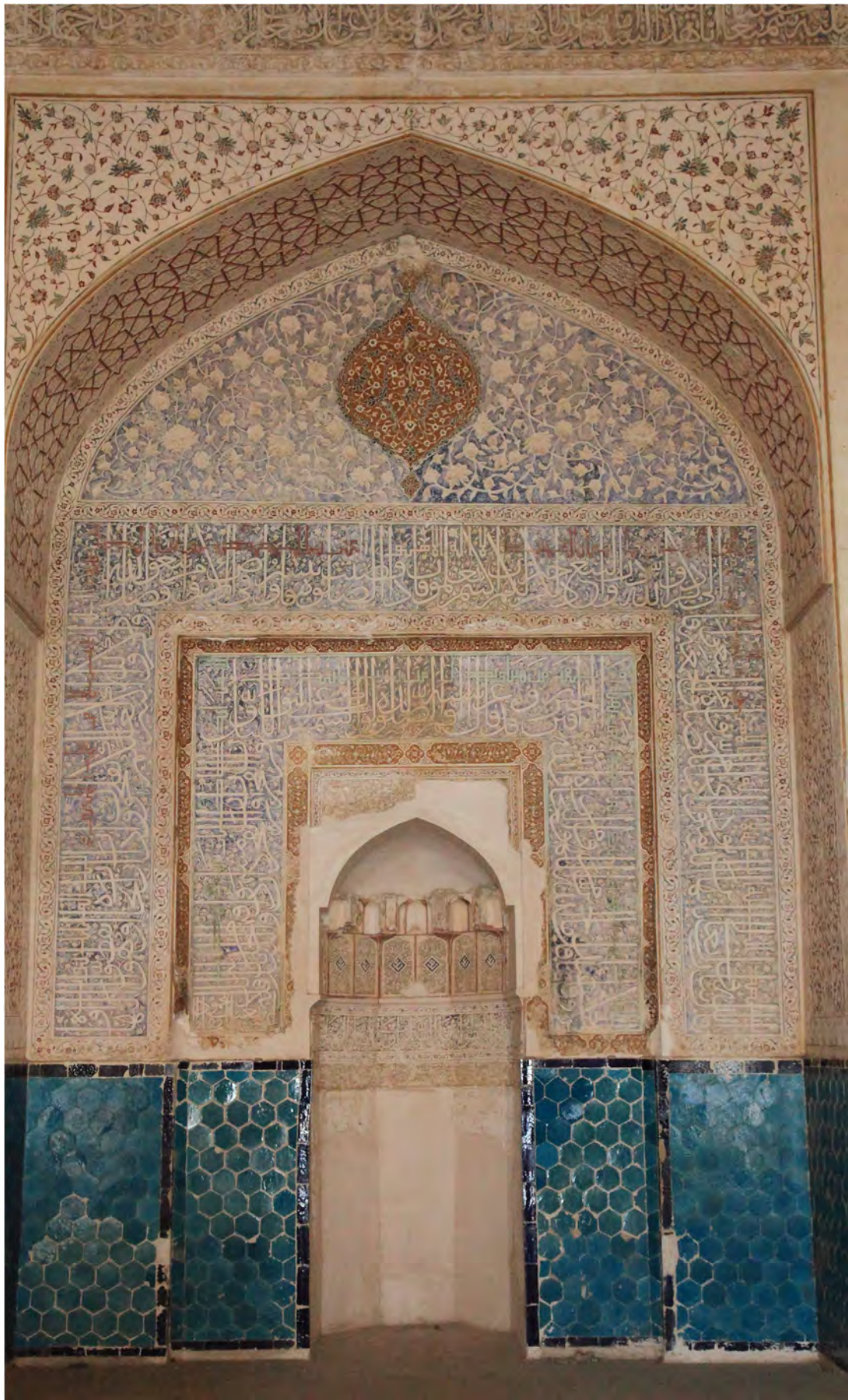

Saveh Cuma Camii
Saveh Jurna Mosque

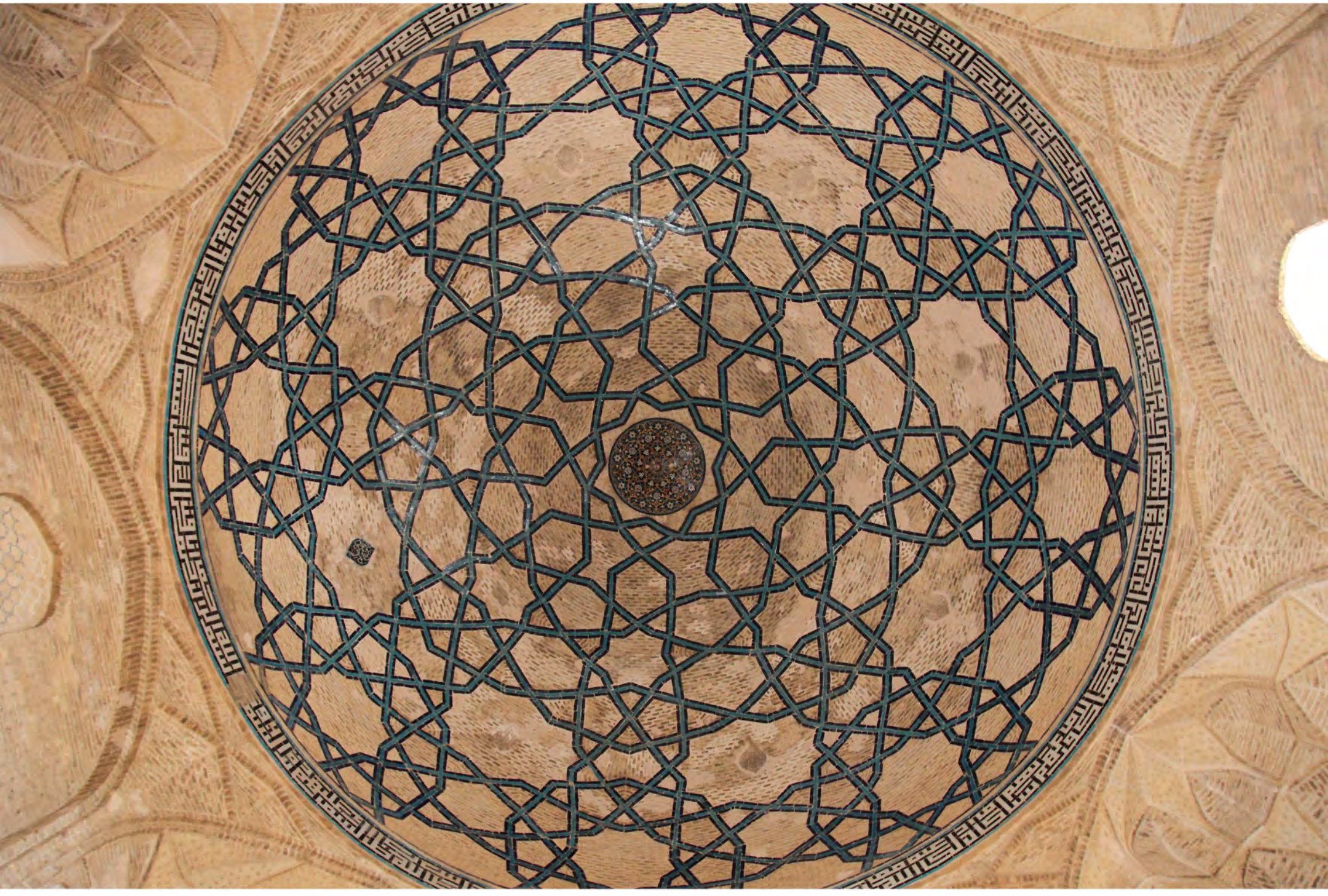

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

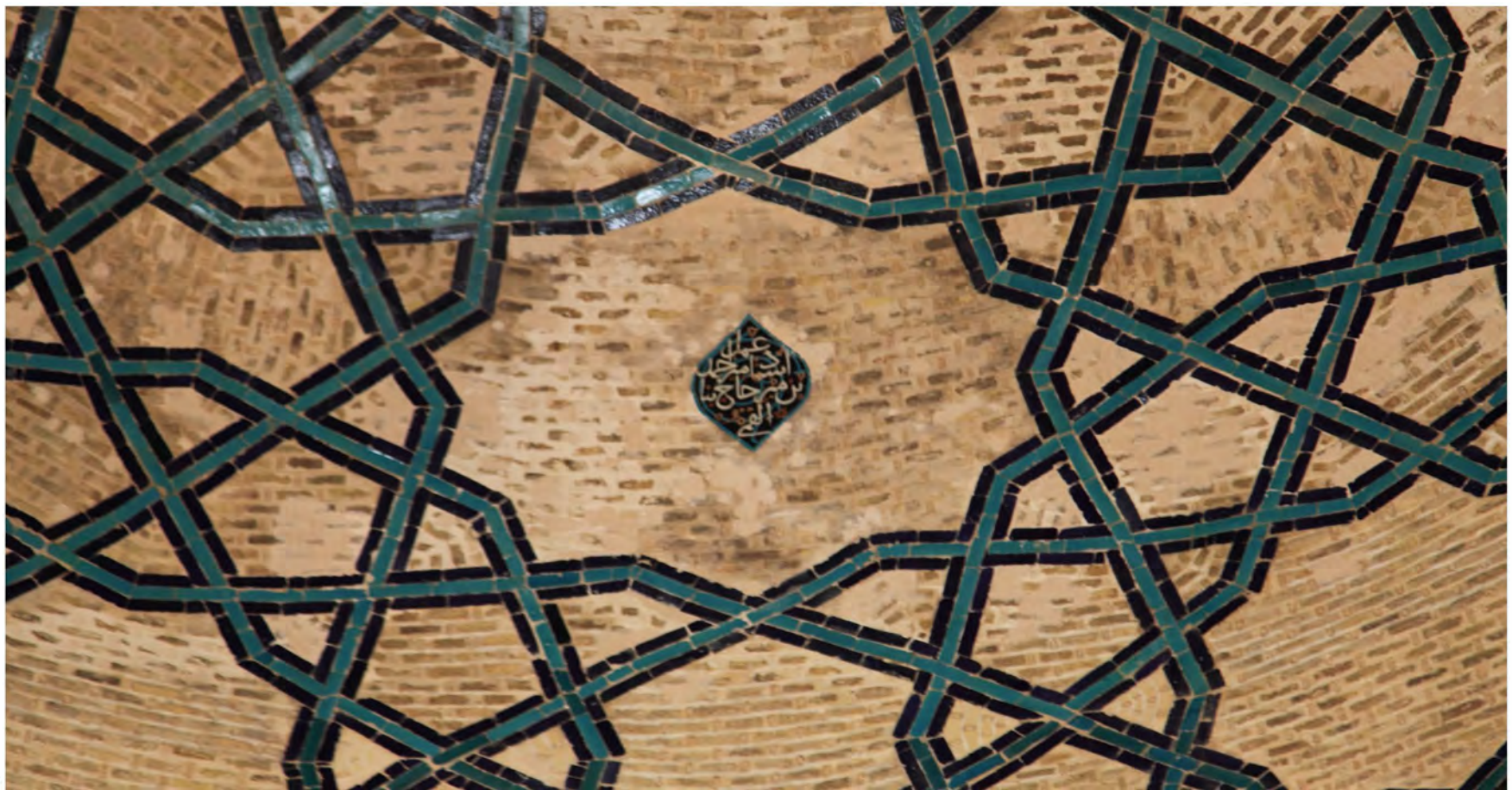

Saveh Cuma Camii
Saveh Jurna Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

Saveh Cuma Camii
Saveh Juma Mosque

ESERİN ADI:	Şahzada Abdullah Türbesi
ŞEHRİ:	Saveh
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Aveh köyünde görülen ilk türbe.

GÖZLEMLER:

Aveh yolu üzerinde dairevi planlı olarak yapılmıştır. Bu bölgede bu tarzdaki türbeler Selçuklu döneminde yaygın olarak görülür. Dıştan dairevi, içten kare plan formunun en iyi örneği olarak Urumiye'deki Seh Kümbet gösterilebilir.

Türbenin çevresinde günümüzde mezarlık olarak kullanılan kısım bulunmaktadır. Dairevi planlı türbe içten ongen planlıdır. Taç kapısı yapının kuzey yönünde bulunur. Kapı açıklığı basit bir bordür ile sınırlandırılmıştır. Türbenin dış kısmının örtüsü tamamen yıkılmıştır. Alttaki ikinci kubbe görülmektedir. Yapının cenazelik katı bulunmamaktadır.

Plan bakımından Selçuklu türbeleriyle benzerlik göstermektedir. Türbenin çevresi, günümüzde mezarlık olarak kullanılmaktadır. Ayrıca yakınında bir de arkeolojik yerleşim yer alır. Yüzeyde Selçuklu dönemi kırık seramikleri görülmektedir.

NAME:	*Shahzada Abdullah Tomb*
CITY:	*Saveh*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*It is the first tomb seen upon entering the village of Aveh.*

OBSERVATIONS:

This tomb is situated on the Aveh road. It has a circular plan. This tomb type was widespread in this region during the Seljuk period. The Seh Kumbet in Urmia is considered the finest example of the circular exterior and square interior planning style.

The area around the building is used as a cemetery today. The tomb has a circular plan with a decagonal interior. Its portal is situated to the north, and the door is surrounded by a simple border. The tomb's outer cover was destroyed. The second dome underneath is visible. The building does not have a subterranean crypt floor.

This tomb resembles Seljuk tombs in terms of its plan. There is also an archaeological excavation site nearby, where pottery sherds, belonging to the Seljuk period, have been discovered.

ESERİN ADI:	Süleyman Fazıl, Musa Türbesi
ŞEHRİ:	Saveh
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Aveh köyü.

GÖZLEMLER: Türbe daire planlı olarak tuğladan yapılmıştır. Etrafında arkeolojik yapı kalıntıları bulunmaktadır. Bu kalıntılardan türbenin tekke olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

Türbe dairevi planlı olarak yapılmıştır. İçten onikigen bir plana sahiptir. Üst örtüsü kubbedir. Dıştan bir külah olduğu düşünülmektedir.

NAME:	*Suleiman Fazl Musa Tomb*
CITY:	*Saveh*
CENTURY:	*12*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the village of Aveh*

OBSERVATIONS: *The tomb, with a circular exterior footprint, was constructed of brick. There are archaeological remains around it. Because of these remains, it is thought that the tomb might have been used as a dervish lodge.*

The building has a dodecagonal plan on the interior. It has a dome, which probably originally had a conical covering.

ESERİN ADI:	Hüsrevgird Minaresi
ŞEHRİ:	Sebzevar
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	Hüsrevcird Minaresi, Mil-i Hüsrevgird, Hüsrev Gerd Minaresi, Hüsrevgird Abareş
YAPIM TARİHİ:	1111-1112
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Sebzevar'ın batısında Sebzevar'a yaklaşık olarak 10 km. uzaklıktadır.

GÖZLEMLER: Minarenin bulunduğu alan tarihî Hüsrevgird şehridir. Şehir günümüzde tamamen terk edilmiş ve kalıntıların birçoğu da toprak altında kalmıştır. Minare üzerindeki kitabesine göre 1111 yılına tarihlendirilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA: Bloom, J.M., "Minaret, Symbol of Islam", Oxford, 1989, s.160.
Wilber, D., "The Development of Mosaic Faïence in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No. 1 (1939), s.30-31.

NAME:	*Husrevgird Minaret*
CITY:	*Sebzevar*
CENTURY:	*12*
NAMES:	*Husrevcird Minaret, Mil-i Husrevgird, Husrev Gerd Minaret, Hesrevgird Abaresh Minaret*
DATE:	*1111-1112*
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*About 10 km west of Sebzevar*

OBSERVATIONS: *The minaret is located in the historic city of Husravgird. The city was completely abandoned and most of it remains underground. The minaret is dated to 1111 according to its inscription.*

BIBLIOGRAPHY: *Bloom, J.M., "Minaret, Symbol of Islam", Oxford, 1989, pp.160.*
Wilber, D., "The Development of Mosaic Faïence in Islamic Architecture in Iran", Ars Islamica, Vol. 6, No. 1 (1939), pp.30-31.

Tamamen tuğladan inşa edilen minarenin kaidesi köşeleri pahlanmış dikdörtgen şeklindeki bir yapıya bağlanmaktadır. Minarenin içine de bu yapıdan girilmektedir. Kare bir kaide üzerinde silindirik bir gövde şeklinde yükselmektedir. Kare kaide yalın tutulmuştur. Silindirik gövde üzerinde ise tuğlanın farklı şekilde dizilmesiyle oluşturulmuş geometrik örgüler dikkati çekmektedir. Minarenin gövdesi üzerinde Kur'an-ı Kerim'den bir sure yazılıdır. Bu küfi kitabe kuşağı ikinci ve üçüncü süsleme bordürleri arasında bulunur. Minarenin tepesine yakın bir konumda okunmaz durumda bir küfi kitabe kuşağı daha yer alır. Gövde üzerinde dört farklı geniş süsleme kuşağı yer alır. Kuşaklar bi birlerinden terrakota ile yapılmış, karşılıklı yerleştirilmiş düz ve ters üç motifin oluşturduğu bir dizi arasındaki sekiz kollu yıldızlardan oluşan bir bordür ile ayrılmıştır. Bu kuşaklardan birincisinin üzerinde paralel kenarlardan oluşan bir kompozisyon işlenmiştir. İkinci bordürde de aynı kompozisyon görülür; ancak tek bir fark vardır. O da paralel kenarların arasında dikdörtgen boşluklara yer verilmiş olmasıdır. Üç ve dördüncü bordürde geometrik örgüler yer alır. Kitabe kuşağı diğer bordürlerden farklı bir örgü dizisiyle ayrılmıştır. Şerefe bölümünün altında farklı tuğla örgü dizileri izlenmektedir.

Burada bir süsleme unsurundan bahsetmek zor görünse de kompozisyonun bozulduğu açıktır. Erken tarihli araştırmalarda buradaki kitabenin firuze renkte sırlı tuğla ile yapıldığı belirtilmektedir.

The base of the minaret, which was constructed of brick, connects to a rectangular building. The minaret's corners are beveled. Entrance to the minaret is through the base. The cylindrical body rises on a square, plain base. There are interesting geometric patterns on the cylindrical body, created by different arrangements of bricks. There is a chapter of the Qur'an written on the minaret's body. A kufic inscription band is located between the second and third decorative borders. There is a another kufic inscription band, illegible, near the top of the building. There is a another kufic inscription band on the body. The bands are separated from each other by a border made of terracotta, consisting of a row of eight-pointed stars, and three straight and inversed motifs facing one another. There is a composition, consisting of parallel sides, on one of these bands. The same composition is also visible in the second border. However, the latter are different, as there are rectangular spaces between the parallel sides. The third and the fourth borders have geometric patterns. The inscription band is separated from the other borders by a row patterned differently under the balcony.

It is difficult to ascertain the original decorative elements as the composition has been spoiled. Early research states that the inscription here was made with turquoise glazed tiles.

ESERİN ADI:	Sebzevar Pa Minar Cami Minaresi
ŞEHRİ:	Sebzevar
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	1029
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Sebzevar kent merkezinde yer alır.

GÖZLEMLER: Silindirik gövdeli minare tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Bitişiğindeki cami ilk olarak 879 tarihînde inşa edilmiş, daha sonra 929'da Selçuklular öncesinde yenilenmiştir. Selçuklu döneminde yapıya bir minare eklenmiştir. Minare üzerindeki kitabeye göre 1029 tarihlidir.

Cami daha sonraları Safevi döneminde tamamen yenilenmiştir. Bu yenileme sonrasında avluya kıble yönünde bir eyvan da yerleştirilmiştir. Eyvanın cephesi ve kemer karnı 16.y.y. süsleme tekniği özelliği gösteren çinilerle kaplanmıştır.

Silindirik gövdeli minarenin tek şerefeli olduğu anlaşılmaktadır. Minarenin gövdesi caminin taşıyıcı duvarlarının içinde kalmıştır. Şerefe bölümü son yıllarda ahşap destekli sac konik külahlı olarak yenilenmiştir.

Minarenin gövdesinde tuğla zigzag yapacak şekilde yerleştirilmiştir. Bilezik şeklindeki üç silmeyle gövde üç parçaya ayrılmıştır. Alttaki bölümde tuğla örgüler arasında küçük kare plaka çiniler görülmektedir. Bunun üzerinde kesilmiş tuğla ile yazılmış bir kitabe kuşağı bulunmaktadır. Bunun üzerinde yer alan bölüm tuğla örgüsü içeride tutularak örülmüş, böylece baklava dilimi şeklinde bir örgü meydana getirilmiştir. Son bölümdeki tuğla örgüsü kademeli bir biçimde basamak yapan tuğla dizilişlerinden oluşmaktadır.

NAME:	*Minaret of the Mosque of Pa Minar Sebzevar*
CITY:	*Sebzevar*
CENTURY:	*11*
NAMES:	
DATE:	*1029*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of the city of Sebzevar*

OBSERVATIONS: *The minaret is cylindrical and was contructed of brick. The adjacent mosque was first built in 879 and then renovated in 929 before the arrival of the Seljuks. This minaret was added to the building during the Seljuk period, and is dated to 1029 by its inscription.*

The mosque was completely renovated during the Safavid period. An iwan in the kibla direction was placed in the courtyard. The facade of the iwan and bottom of the arch are covered with glazed tiles in the decorative style of the 16th century.

The minaret had a single balcony. The body of the minaret is inside the bearing walls of the mosque. The balcony section was recently renovated by adding a sheet metal cone with wooden supports.

The minaret is decorated with a herringbone pattern, in brick. The body has been divided into three sections by three moldings in the form of a belt. There are small, square glazed tile panels in the lower section among the brick patterns as well as an inscription band, written with cut bricks. The bricks in the upper section were recessed in order to exhibit a rhombus-shaped pattern. The bricks in the last section are laid in gradual stepped layers.

ESERİN ADI: Ribat-ı Zaferiyan
ŞEHRİ: Sebzevar
YÜZYILI: 6-11
DİĞER ADLARI: Zeferaniye (Safranlı) Kervansarayı
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Sasani-Selçuklu
KONUMU: Sebzevar-Nişabur kervan yolu üzerinde yer alıyor.

GÖZLEMLER: Yapı tamamen kerpiçten inşa edilmiştir. Sasani dönemine ait bir kalenin içinde iki avlulu olarak merkezi mekân plan tipinde inşa edilmiş bir yapıdır. İran'da Selçuklu döneminde çok sayıda kervansaray inşa edilmiştir.

Bu yapıların büyük bir bölümü önceki dönem kervansaraylarının üzerine kurulmuştur. Zaferiyan Ribatı da böyle bir yapıdır. İlk inşası sonrasında yıkılan veya harap bir hale gelen kervansaray Selçukluların bölgeye yerleşmeleriyle birlikte yeniden inşa edilmiştir. Bir süre sonra Selçuklu ervansarayının da bakımsız kalması sebebiyle Safeviler döneminde bu iki kervansaraydan bağımsız olarak hemen yakınlarına üçüncü bir kervansaray inşa edilmiştir.

İlk bölüme giriş büyük bir kapı ile sağlanmaktadır. Cephelerde yer yer dairevi planlı kuleler yer alır. Yapının birinci avlusunun içinde farklı dönemlerde evler yapılmıştır. Bu kullanıma bağlı olarak bazı mekânlar da bulunmaktadır. Kervansarayın ikinci avlusuna da yine büyük bir taç kapıdan girilmektedir.

İkinci avlunun kenarlarında da yapı kalıntıları görülmektedir. Ancak bunların planının anlaşılması son derce zordur. Kerpiç malzemeyle yapılmış tonoz ve kubbeli örtüler de yapının çeşitli yerlerinde görülmektedir. Bu örtülerden anlaşıldığı kadanyla yapının içinde ikinci bir katın varlığı anlaşılmaktadır. Ancak bugün üst kata çıkışı sağlayan merdiven bulunmamaktadır.

Yapı hakkında yüzyılın başında incelemeler yapan Khanikof, yapıda bulduğu bir kitabede "..... Büyük Sultan zamanında yapıldı." ifadesinden hareketle Selçuklu Sultanı Melikşah'ın döneminde inşa edilmiş olduğuna işaret eder. Bu kitabe günümüzde kayıptır.

BİBLİYOGRAFYA: Cezar, M., "Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık", İstanbul 1977, s.208-209.

NAME: *Ribat-i Zaferiyan*
CITY: *Sebzevar*
CENTURY: *6-11*
NAMES: *Zeferaniye (Safranli) Caravansarai*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Sasanid-Seljuk*
LOCATION: *On the Sebzevar-Nishapur Caravan road.*

OBSERVATIONS: *The building was constructed of brick. It was built inside a castle dating to the Sasanian period, and displays the central space plan with two courtyards. Many caravansarais were built in Iran during the Seljuk period.*

Most of these buildings were built upon previously-existing caravansarais. The Zaferiyan Ribat is such a building. This caravansarai, which was ruined after its initial construction, was rebuilt when the Seljuks settled in the region. When the Seljuk caravansarai later fell into a state of disrepair, a third caravanserai, independent of these two caravansarais, was built near them during the Safavid period.

The entrance to the first section is through a large door. There are some towers with circular towers on the facades. Houses were built inside the first courtyard of the building, which entailed the construction of several bays to accommodate them. Entrance to the second courtyard of the caravansarai is through a large portal.

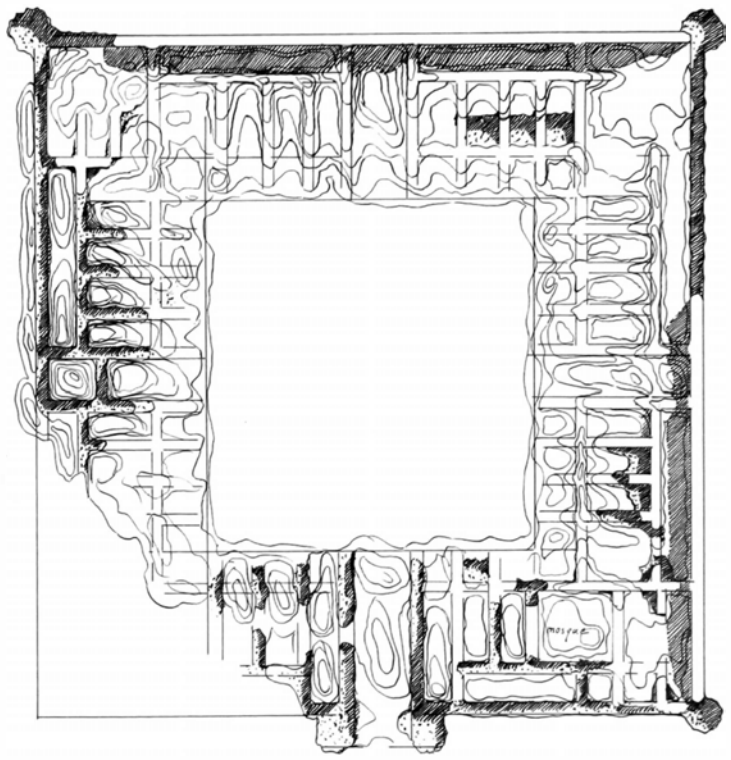
There are remains of structures at the edges of the second courtyard. However, their plan is difficult to discern. Vaults and domed covers, made of mud brick, are visible in various parts of the building. Judging by these covering elements, there must have been a second storey to this building. However, there are no stairs leading there today.

Khanikof, who examined the structure at the beginning of the century, believes that the building was erected during the reign of Seljuk Sultan Malik Shah, judging by the statement he discovered on an inscription in the building: "It was built during the reign of the Great Sultan". This inscription is now lost.

BIBLIOGRAPHY: *Cezar, M., "Town Planning and Architecture in Turkey before Asia Minor", Istanbul 1977, pp. 208-209.*

Plan (Ernst Herzfeld)

Ribat-ı Zaferiyan
Ribat-i Zaferiyan

Ribat-ı Zaferiyan
Ribat-i Zaferiyan

ESERİN ADI:	Mescit Cami Surhe
ŞEHRİ:	Semnan
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu-Safevi
KONUMU:	Semnan yakınında, Tahran-Semnan yolu üzerindeki Surhe köyünün merkezinde bulunur.
GÖZLEMLER:	Yapı tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Bugün kuzeyine yeni bir mescit daha yapılmıştır. Yol kotunun yaklaşık olarak iki metre kadar aşağısında bulunan yapıya, eyvan şeklindeki bir giriş ile ulaşılmaktadır. Yapının içinde toplam beş tuğla destek sırasıyla yedi sahına ayrılmıştır. Arazi ve mülkiyet şartlarından dolayı yapı yamuk bir plana sahiptir. Sahınların üzeri çapraz tonozlarla örtülmüştür. Ortadaki tonozlardan birisinin üzeri açık bırakılarak içerisi aydınlatılmıştır. Yapının destek sistemini oluşturan ayakları sekizgen formda yapılmıştır.

NAME:	*Masjid-i Jami Surhe*
CITY:	*Semnan*
CENTURY:	*11*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk-Safavid*
LOCATION:	*In the center of the village of Surhe near Semnan, on the Tehran-Semnan highway*
OBSERVATIONS:	*The building was constructed of brick. Another mosque was recently built to the north of it. Access to the the building, which is about two meters below the level of the road, is through an entrance in the form of an iwan. The building is divided into seven naves by a total of five rows of brick supports. Due to field and ownership conditions, the building has an irregular plan. The naves are covered by cross vaults. The top of one of the vaults, in the center, was left open to provide light for the interior. The pillars, which comprise the support system of the building, are octagonal.*

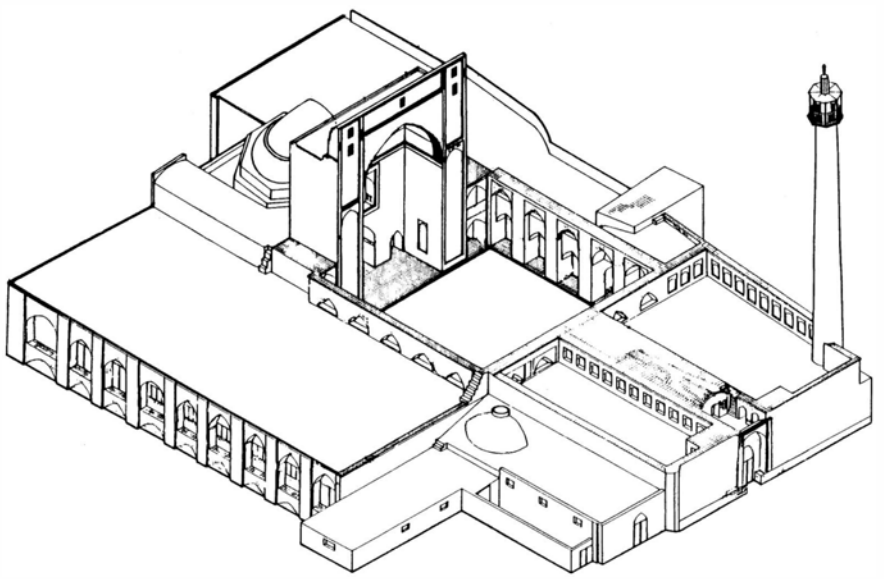

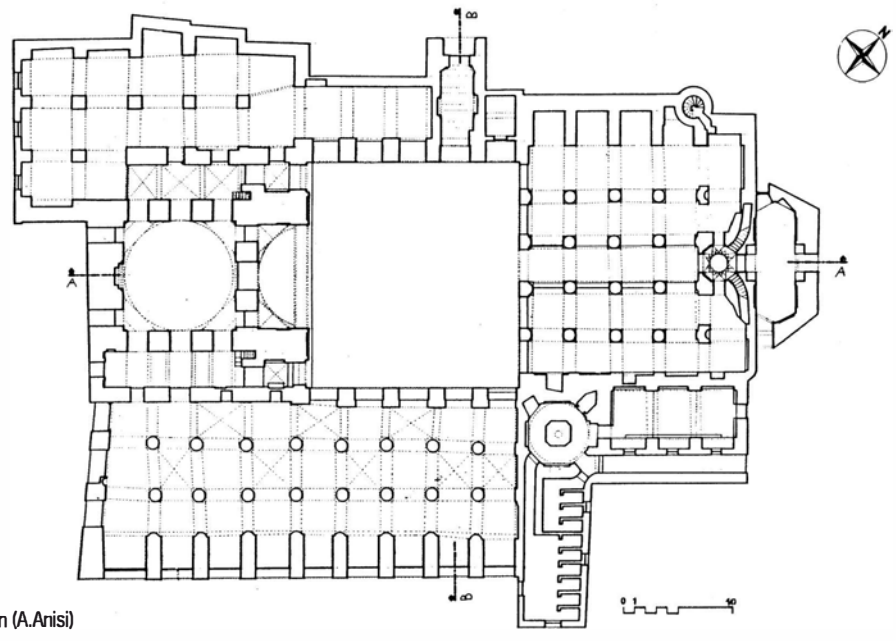

Plan (A.Anisi)

ESERİN ADI:	Semnan Minaresi
ŞEHRİ:	Semnan
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	Semnan Mescid-i Cuması
YAPIM TARİHİ:	1026
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Semnan şehir merkezinde Pazar yakınlarında yer almaktadır.

GÖZLEMLER: Semnan Cuma Camii, İran'daki en erken tarihli yapılardan birisidir. Yapının en eski tarihli bölümü minaresidir. Minare, Selçuklu döneminde Ebu Harb Bahtiyar tarafından yaptırılmıştır. Yapının üzerindeki kitabelerden minarenin H.417/M.1026 tarihli olduğu ve H. 466/M.1073 tarihinde onarıldığı anlaşılmaktadır. Cami daha sonraları İlhanlı ve Timurlu dönemlerinde genişletilmiştir.

NAME:	*Semnan Minaret*
CITY:	*Semnan*
CENTURY:	*11*
NAMES:	*Semnan Masjid-i Jurna*
DATE:	*1026*
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of the city of Semnan, near Pazar.*

OBSERVATIONS: *The Semnan Jurna Mosque is one of the earliest buildings in Iran. The oldest part of the building is the minaret. The minaret was built by Abu Harb Bahtiyar during the Seljuk period. According to the inscriptions on the building, it was built in 1026 and repaired in 1073. The building was enlarged during the Ilkhanid and Timurid periodpp.*

Dikdörtgen plan tarzındaki yapı doğu-batı doğrultusunda düzenlenmiştir. Mihrap önünde kubbeli bir bölüm ile bunun hemen gerisinde avluya doğru açılan büyük bir eyvandan oluşur. Avlunun kuzey tarafında beş sahınlı bir bölüm ile doğu tarafında üç sahınlı bir bölüm bulunur. Avlunun batı kanadı ise daha basit olup burada tek sahınlı bir mekân yer almaktadır. Minare yapının kuzeybatı köşesindedir.

Cami tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Yapının içindeki eyvan kitabesine göre Timurlu dönemindendir. Eyvanın arkasındaki kubbeli bölümün Selçuklu döneminden kaldığına inanılmaktadır. Bu mekân yan kanatlara üçerli birer açıklık ile bağlanmıştır. Mekânın üzeri yüksek ve geniş bir kubbeyle örtülmüştür. Caminin avlusunda gerçekleştirilen kazılarda kare planlı İslam öncesi döneme giden bir yapının temelleri bulunmuştur.

Cami İran'daki en eski tarihli İslami dönem yapılarından birisi olarak kabul edilir. Ancak zaman içinde çok fazla değişikliğe uğramıştır.

BİBLİYOGRAFYA: Anisi, A., "The Friday Mosque at Simnan", Iran, Vol. 44 (2006), s.207-228.
Godard, A., "The Art of Iran", New York, 1965.
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture", Edinburgh, 2000, s.104, 491.
Pope, A.U., "Persian Architecture The Triumph of Form and Color", New York: George Braziller, 1965, s.80.
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present, III", Oxford, 1967, s.1036.
Wilber, D., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York, 1955, s.183.

The building has a rectangular plan and was built along an east-west axis. It consists of a domed section in front of the mihrab and a large iwan immediately behind it, which opens onto the courtyard. There is a section with five naves to the north of the courtyard and a section with three naves to the east of the courtyard. The western wing of the courtyard is simpler, comprising a bay with a single nave. The minaret is in the northeast corner of the building.

The mosque was constructed of brick. According to the inscription on the iwan, it dates to the Timurid period. The domed section behind the iwan probably belongs to the Seljuk period. This bay is connected to the side wings by a triple opening. The bay is covered by a high and wide dome. The foundations of a building, which dates to an earlier, pre-Islamic period, were found during the excavations carried out in the mosque's courtyard.

The mosque is considered one of the oldest buildings in Iran of the Islamic period, but it has been substantially modified by many repairs over time.

BIBLIOGRAPHY: *Anisi, A., "The Friday Mosque at Simnan", Iran, Vol. 44 (2006), s.207-228.*
Godard, A., "The Art of Iran", New York, 1965.
Hillenbrand, R., "Islamic Architecture", Edinburgh, 2000, s.104, 491.
Pope, A.U., "Persian Architecture The Triumph of Form and Color", New York: George Braziller, 1965, s.80.
Pope, A.U., "A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to the Present, III", Oxford, 1967, s.1036.
Wilber, D., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York, 1955, s.183.

KİTABE / INSCRIPTION * (* S.Blair)

بسم الله امر ببناء هذه المنارة الامير الجليل السيد ابو حرب بختيار بن محمد مولى امير المؤمنين

Besmele, yüce emir müminlerin emiri Ebu Harb Bahtiyar b. Muhammed muli bina edilmesine emretti.

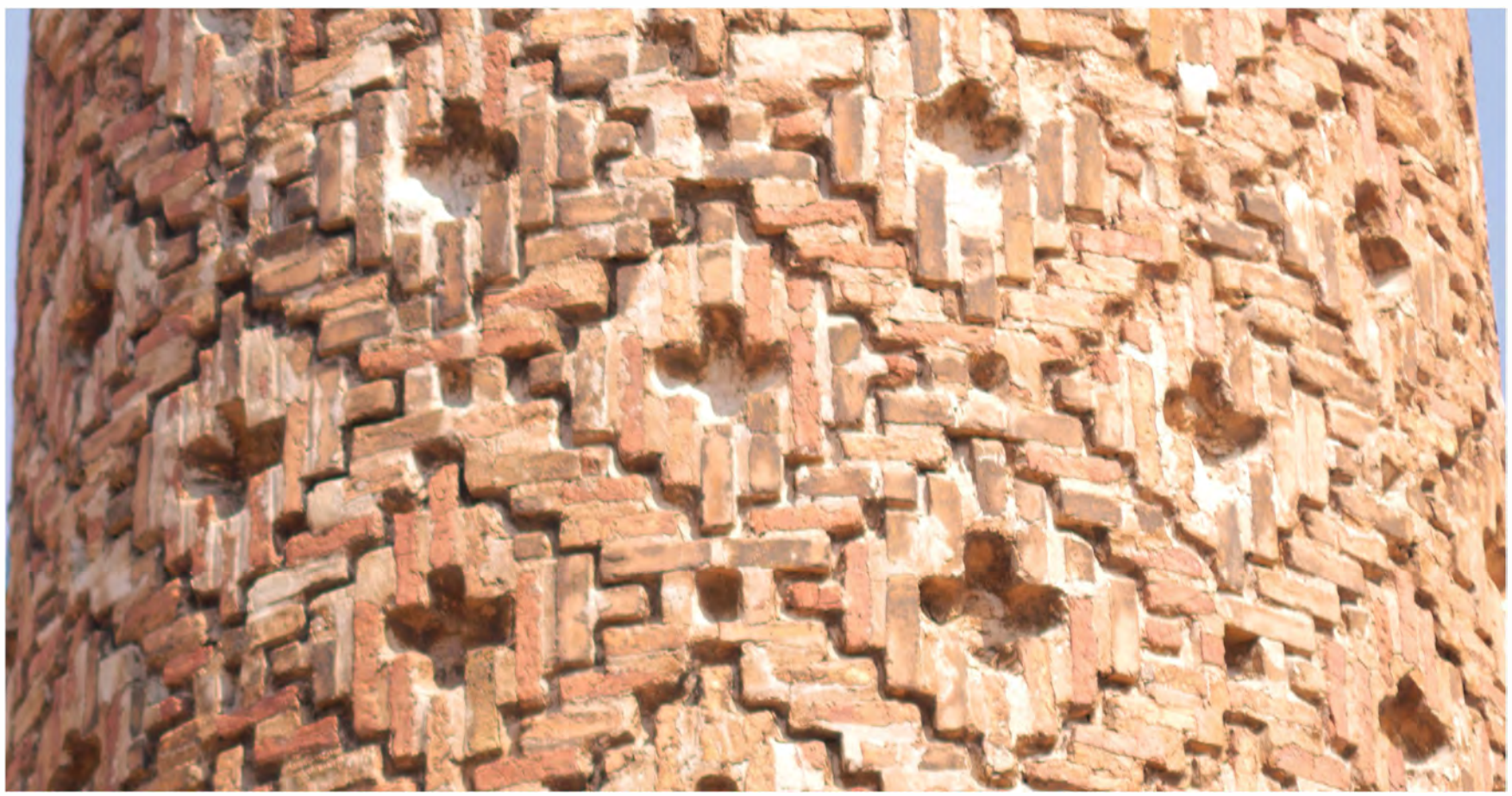
In the name of God. The exalted amir, the lord Abu Harb Bakhtyâr b. Munammad, Client of the Commander of the Faithful, ordered the construction of this minaret.

Semnan Minaresi
Semnan Minaret

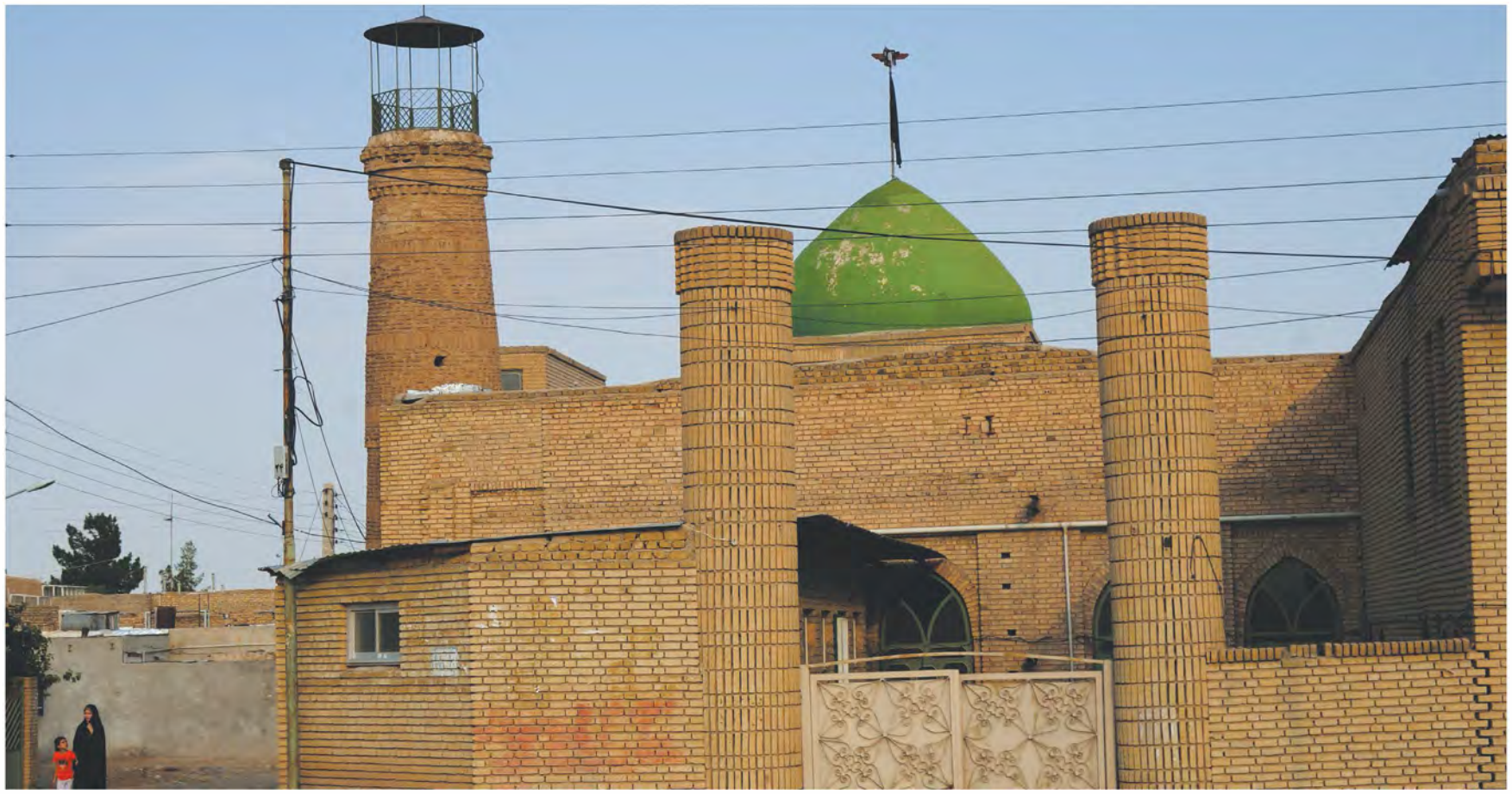

Semnan Minaresi
Semnan Minaret

ESERİN ADI:	Ala Cami
ŞEHRİ:	Semnan
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	Ela Camii
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Semnan ili sınırları içinde, Semnan'ın yaklaşık 10 km. kadar doğusunda bulunan Ala köyünde yer alır.
GÖZLEMLER:	Yapı minaresiyle dikkati çekmektedir. Günümüzde büyük oranda değiştirilmiş olan yapının sadece minaresi özgün olarak kalmıştır. Silindirik minare 25 m. yüksekliğinde tuğladan yapılmıştır. Bitişiğindeki cami sonraki dönemlerde yeniden inşa edilmiştir. Eski camiden herhangi bir kalıntı günümüze ulaşmamıştır. Minarenin dışı oldukça basit bir süsleme kuşağına sahiptir. Erken dönem minarelerinden özellikle Neyriz Mescidi Camisi'nin minaresi ile benzerlik içindedir. Minarenin iç bölümünde merkezi sütun kısmı bulunmamaktadır. Semnan Mescid Cuma Camisi'nde olduğu gibi kendi içerisinde dönerek yükselen silindirik bir merdiven düzeni görülmektedir. Yapının tarihlendirilmesinde kullanılacak herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Ayrıca bitişiğindeki cami üzerinde de herhangi bir kitabe yoktur. Yerel halk tarafından caminin 800 yıllık olduğu belirtilmektedir.
BİBLİYOGRAFYA:	Godard, A., "Athar-e İran IV (1949)", s.15 ve fig. 6. Hutt, A., "Studies Recent Discoveries in Iran, 1969-70: A Major Islamic Monument", Iran, Vol. 9 (1971), s.159-160.

NAME:	*Ala Mosque*
CITY:	*Semnan*
CENTURY:	*11*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of the village of Ala village, approximately 10 km east of Semnan*
OBSERVATIONS:	*The building is distinguished by its minaret. The minaret, which was vastly altered, is the only original part of the building that remains. It is 25m. tall and made of brick. The mosque adjacent to it was reconstructed later. None of the original sections of the old mosque survive. The minaret has a plain decoration band outside, similar to early mosques, especially the Neyriz Masjidi Jami. There is no central columned section inside the mosque. As in the Semnan Masjidi Juma Mosque, there is a set of cylindrical stairs. There are no inscriptions providing a date for the minaret or the mosque, but local people state that the building is 800 years old.*
BIBLIOGRAPHY:	*Godard, A., "Athar-e İran IV (1949)", pp.15 and fig. 6.* *Hutt, A., "Studies Recent Discoveries in Iran, 1969-70: A Major Islamic Monument", Iran, Vol. 9 (1971), pp.159-160.*

Ala Cami
Ala Mosque

ESERİN ADI:	Mescit Cami Zavgan
ŞEHRİ:	Semnan
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Semnan şehir merkezinin batısında tarlaların arasında bulunur.

GÖZLEMLER: Yapının bulunduğu yerde bugün başka kalıntılar da dikkati çekmekle birlikte çevresi tamamen bahçe ve tarla haline gelmiştir. Tuğla ve ağırlıklı olarak kerpiç malzemeden inşa edilen yapı günümüzde harap bir haldedir. Plan bakımından Merv ve çevresinde gördüğümüz eyvan şeklinde önündeki avluya açılan namazgâhlı camilere benzemektedir.

Mihrap bölümü yüksek bir eyvan şeklindedir. Üzeri sivri bir beşik tonozla örtülmüştür. Tonozun yüzeyi tuğla malzemeyle kaplanmıştır. Tonozu taşıyan kemer kamında baklava dilimi deseniyle yapılmış bir süsleme kompozisyonu görülmektedir.

NAME:	*Masjid- Jami Zavgan*
CITY:	*Semnan*
CENTURY:	*11*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the fields to the west of the city of Semnan.*

OBSERVATIONS: *This structure is surrounded by gardens and fields, as well as the remains of several other buildings. It is constructed of brick and mud brick, and is in a state of ruin. Its plan resembles that of the mosques with an open prayer space in the form of an iwan giving onto the courtyard, as seen in the region of Merv.*

Its mihrab section has the form of a high iwan surmounted by a barrel vault. The surface of the vault is covered by brick. There is a decorative composition, consisting of rhombus patterns, under the arch, which bears the vault.

Mescit Cami Zavgan
Masjid- Jami Zavgan

Mescit Cami Zavgan
Masjid- Jami Zavgan

ESERİN ADI: Muhammed Semnani Türbesi
ŞEHRİ: Semnan
YÜZYILI: 12-15
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Semnan yakınlarında Müminabad yerleşmesindedir.

GÖZLEMLER: Yapı tuğla ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Zaman içinde geçirdiği onarımlara bağlı olarak yapının üzerinde farklı dönemlerin yapım tekniği ve yapı malzemesi izlenebilmektedir. Yapının temele yakın bölümleri kerpiç duvarlı olarak yapılmış, üst bölümler ise tuğla malzemeden inşa edilmiştir. Yapı tek kubbeli kare planlı bir bölüm ile önünde yer alan eyvan şeklinde bir bölümden oluşmaktadır.

Kubbe dıştan dairevi bir duvar ile çevrilmiştir. Böylelikle yüksek bir kasnak görünümü oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapının cepheleri masif olmakla birlikte gövde belirli bir seviyenin altında kalın bir kerpiç duvara sahiptir. Her bir cephenin ortasında kerpiç duvarın bittiği bölümün üzerinde basık kemerli birer pencere açıklığı yer almaktadır.

Giriş cephesi yüksek alınlığa sahip bir eyvan şeklindedir. Eyvan tonozunun iç kısmı alçı stuko ile kaplanmıştır. Giriş açıklığının önünde bulunan avlu bölümünde mezarlar yer alır. Yapının iç kısmında duvar yüzeylerinde herhangi bir süsleme görülmez.

Yapım tekniği bakımından 10.y.y. öncesine ait özellikler gösteren yapı, sonraki yıllarda onarım geçirmiştir. Bu onarımların bir kısmı Selçuklu döneminde yapılmıştır. Giriş bölümündeki eyvan yapıya bu dönemde eklenmiş olmalıdır.

NAME: *Muhammed Semnani Tomb*
CITY: *Semnan*
CENTURY: *12-15*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the settlement of Murninabad, near Semnan.*

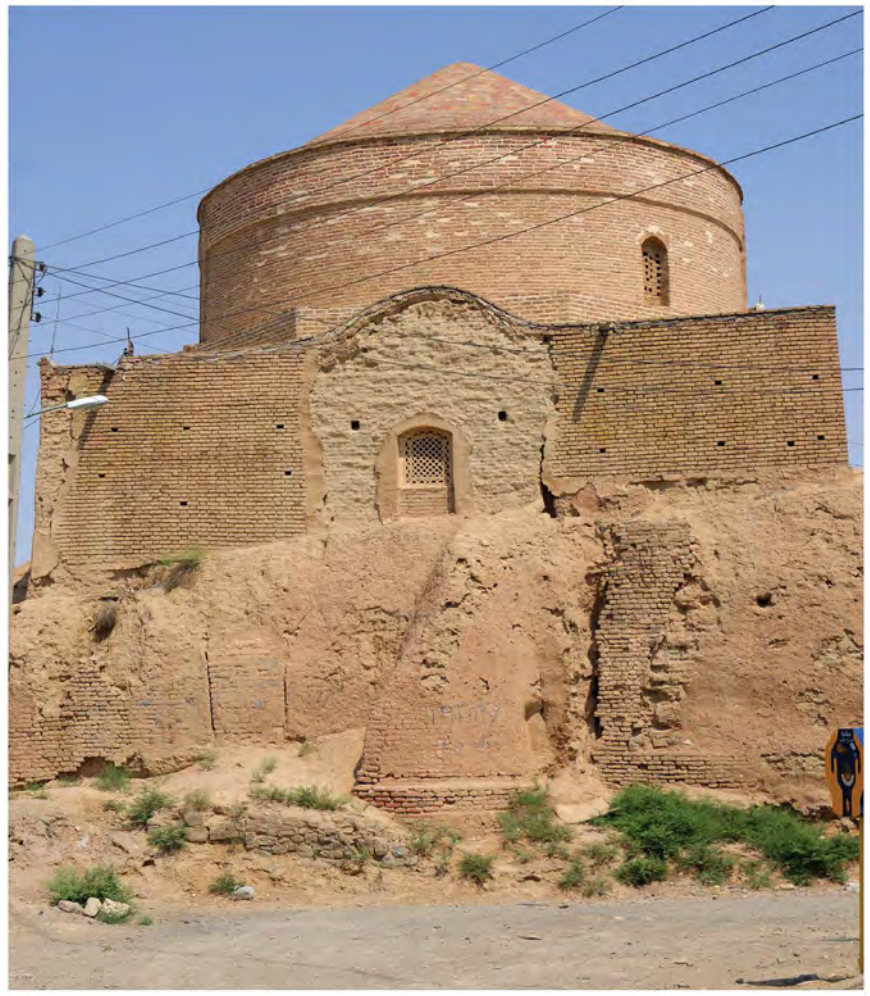
OBSERVATIONS: *This tomb was built using mud brick. Traces of various construction techniques and building materials can be seen in the building, as a result of restoration work carried out over time. The building sections closest to the ground are comprised of mud brick walls and the upper parts are made of clay brick. The structure consists of two sections: the first is square with a single-dome, and the second has a front section with an iwan.*

The dome is surrounded by a circular wall with a high drum. The lower portions of the walls are massive and built of mud brick. There are arched windows in the middle of each side wall at the point were the mud brick construction ends.

The entrance is in the form of an iwan with a high pediment. The interior of the iwan vault is covered with plaster. The courtyard in front of the entrance contains graves. There is no decoration on the interior wall surfaces of the building.

The structure, which displays construction techniques used prior to the 10th century, has been restored over the years. Some of these restorations were made during the Seljuk period, and the iwan at the entrance is attributed to this era.

ESERİN ADI: Anuşirvan Kervansarayı
ŞEHRİ: Semnan
YÜZYILI: 5-11
DİĞER ADLARI: Ribat-ı Anuşirvan, Ribat-ı Enuşirvan
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Sasani-Selçuklu
KONUMU: Semnan-Damgan arasında eski İpek Yolu üzerinde bulunur.

GÖZLEMLER: Horasan'da Kuzey İran bölgesinde, Merv'e doğru giden yol güzergâhı üzerinde yer almaktadır. Tuğrul Bey döneminin önemli devlet adamlarından Şerefu'l Maali Anuşirvan tarafından yaptırıldığı ifade edilmektedir.

Ancak yapı üzerinde herhangi bir kitabe bulunmaz. Yapının hemen yakınında Şah Abbas döneminde yapılmış bir Safevi Kervansarayı da yer almaktadır. Araştırmacıların bir kısmı kervansarayın Sasani döneminde inşa edildiğini, Selçuklular'ın daha sonra onararak kullandıklarını belirtir. Selçuklu döneminde Sasani dönemi yapılarının onarılıp kullanıldığını görüyoruz. Onarılan bu yapıların bir kısmının içine daha sonraki dönemlerde daha küçük kervansaraylar da inşa edilmiştir.

NAME: *Anusirvan Caravansarai*
CITY: *Semnan*
CENTURY: *5-11*
NAMES: *Ribat-ı Anusirvan, Ribat-ı Enusirvan*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Sasanian-Seljuk*
LOCATION: *Between Semnan and Damghan, on the ancient Silk Road.*

OBSERVATIONS: *This caravansarai is situated in the northern part of Iran in Khorasan, on the road to Merv. It is said that the building was built by Sereful Maali Anushirvan, who was an important statesman in the era of Tughril Beg.*

There is no inscription on the building. There is a Safavid caravansarai near the building, built in the Shah Abbas Era. Some researchers state that the building was constructed in the Sasanian Period and that the Seljuks repaired and used it later. It is known that Sasanian Period buildings were often repaired and used in the Seljuk Period. In later periods, smaller caravansarais were constructed in these repaired buildings.

Anuşirvan Ribat'ı Ahuvan yakınlarındadır. Çoğunlukla taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Yapının taşıyıcı duvarları taştan yapılmış, üst örtüsü ve kemelerde ise tuğla tercih edilmiştir. İran'da taş malzemenin tercih edildiği nadir örneklerden birisidir.

Kervansarayın öne doğru uzatılmış eyvan şeklinde bir taç kapısı bulunur. Kapının iki yanında yüzeyden fazla derin olmayan nişlere yer verilmiştir. Yapı merkezi mekân plan düzeninde inşa edilmiştir. Ortada geniş bir avlu ve bu avluya dört yönden yönelen dört eyvandan oluşmaktadır. Yapının taşıyıcı duvarlarının köşelerinde yarım dairevi kuleler bulunur. Ayrıca duvarlar ortalarda yarım dairevi kulelerle desteklenmiştir. Yapının içinde kare avlu dört taraftan revaklarla çevrilidir. Revakların arkasında dikdörtgen odalar bulunur. Eyvanların arasında bulunan bu odaların sayısı eyvanların iki yanında eşit dağıtılmamıştır. Yapının üç köşesinde merkezi mekânlı birer birim bulunur. Bu birimlerin, Day Hatun Kervansarayı'nda olduğu gibi özel dinlenme mekânı olarak hazırlanmış olması olasıdır.

Eyvanlar revaklara göre yüksek tutulmuştur. Girişin karşısında bulunan eyvanın arkasında bir de oda bulunur. Diğerlerinde ise bu şekilde bir odaya yer verilmemiştir.

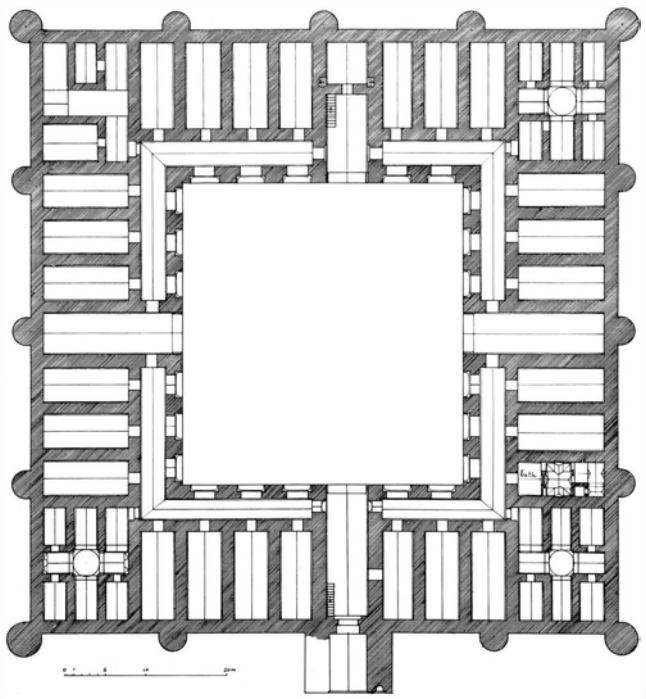
BİBLİYOGRAFYA: Herzfeld, E., "The Cruciform Plan. Syrian Architecture, Period of Nur ad-Din", Ars Islamica, X (1943), Damascus: Studies in Architecture, II., s.22-23.
Herzfeld, E., "Damascus: Studies in Architecture, II., The Cruciform Plan. Syrian Architecture, Period of Nur ad-Din", Ars Islamica, X (1943)

The Ribat-i Anushirvan is situated near Ahuvan. It was built mostly of stone materials. The load-bearing walls of the building are in stone and the top and arches are constructed with bricks. This building is a rare example of the use of stone materials in Iran.

The caravansarai has an iwan-shaped portal which projects forward. There are niches on both sides of the portal which are not recessed from the surface. The building is constructed according to the central space plan. There is a wide courtyard in the middle of the building which includes four iwans in four directions. There are semi-circular towers in the corners supporting the load-bearing walls of the building. The square courtyard in the building is surrounded by arcades. There are rectangular rooms behind these arcades. The number of the rooms situated between the iwans is not equally distributed on both sides. There is one unit with a central space plan in each corner of the building. These units are probably designed as private resting rooms, as in is seen in the Day Hatun Caravansarai.

The iwans are higher than the arcades. There is a room behind the iwan opposite the entrance. The other iwans do not have such rooms.

BİBLIOGRAPHY: *Herzfeld, E., "The Cruciform Plan. Syrian Architecture, Period of Nur ad-Din", Ars Islamica, X (1943), Damascus: Studies in Architecture, II., pp.22-23.*
Herzfeld, E., "Damascus: Studies in Architecture, II., The Cruciform Plan. Syrian Architecture, Period of Nur ad-Din", Ars Islamica, X (1943)

Plan (M.Cezar)

Anuşirvan Kervansarayı
Anusirvan Caravansarai

Anuşirvan Kervansarayı
Anusirvan Caravansarai

Anuşirvan Kervansarayı
Anusirvan Caravansarai

ESERİN ADI:	Büyük ve Küçük Sari Kale
ŞEHRİ:	Semnan
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Semnan kent merkezinde yer almaktadır.

GÖZLEMLER: Semnan kent merkezinde birbirine yakın iki yapı halinde yer almaktadır. Yapılar tamamen kerpiçten inşa edilmiştir. Kerpiç inşa tekniği bakımından Merv çevresindeki Selçuklu yapılarına benzemektedir. Büyük olan kale diğerine göre hafifçe yükseltilmiş bir tepe üzerinde yer alır. Diğeri ise daha küçük planlıdır. Yer yer yapıların üzerinde dendanlar görülür.

Yapının bugün çevresi modern binalarla dolmuştur.

NAME:	*Large and Small Sari Castles*
CITY:	*Semnan*
CENTURY:	*11*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*In the center of the city of Semnan.*

OBSERVATIONS: *These two buildings are close to one another, in the center of Semnan. The buildings were constructed of mud brick, and, as such, are similar to other Seljuk mudbrick buildings around Merv. The larger castle is on a slightly higher hill than the other. There are dentils on some parts of the structurepp.*

The buildings are surrounded by modern buildings today.

شرکت تاسیساتی. گازرسانی
تضمین شعله
اجرای لوله کشی گاز
(روکار، توکار)
۰۹۱۲ ۱۳۱ ۸۰۹۱
۰۹۳۹ ۱۳۱ ۸۰۹۱
۰۹۱۲۱۹۵۳۶۰۰
۰۹۳۹ ۱۹۵ ۳۶۰۰
لوله بازکنی
۰۹۱۹۱۳۴۸۸۹۳
۳۳۲۲۵۱۵
لوله بازکنی
۳۳۲۲۵۱۵

Büyük ve Küçük Sari Kale
Large and Small Sari Castles

Büyük ve Küçük Sari Kale
Large and Small Sari Castles

ESERİN ADI: Ribatı Şerif
ŞEHRİ: Serahs
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI: Ribat-i Serif, Ribat-ı Şerif Kervansarayı.
YAPIM TARİHİ: 1114-1115, 1154-1155
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Meshed-Serahs yoluna 6 km uzaklıkta Şorlek köyünde bulunur.

GÖZLEMLER:

Merv- Nişapur yolu üzerinde çöl bir alanda bulunur. Bu yol coğrafyacıların kayıtlarında "Şii Hac Yolu" olarak bilinmektedir. Ribat-i Şerif, hem ticari amaçla kullanılan bir yapı hem de devlet işlerinin görüldüğü bir yerdi.

Selçukluların Horasan Valisi ve Sultan Sencer'in komutanı olan Şerefeddin bin Tahir tarafından yaptırıldığına inanılmaktadır. Yapı özellikle 12.y.y.da başlayan Oğuz isyanı sırasında tahrip olmuştur. Fakat 1154 yılında Sultan Sencer'in hanımı Terken bint el-Kağan tarafından onarılmıştır.

Ribat-ı Şerif'in bulunduğu bölgede daha önce inşa edilmiş bir kervansaray bulunuyordu. Bu kervansarayın yıkılması üzerine Selçuklu döneminde bu yapı inşa edilmiştir. Önceki Ribat'ın kalıntıları hanın hemen karşısında yer alıyordu. Burada yapılan kazılarda merkezi mekân plan düzeninde olduğu anlaşılan yapının ortasında bulunan kare planlı avluya dört eyvan açılıyordu.

Ribat-ı Şerif, önceki ribattan farklı olarak iki avlulu bir planda inşa edilmiştir. Bu planın benzer bir örneği Akçakale ribatıdır. İlk avlu daha küçük olmasına karşılık ikinci avlu daha büyük ölçeklidir. Girişte eksen boyunca başlayan ve geniş kare avlunun geniş kubbeli odasıyla sınırlanan her bir bölüm bir diğerinin simetrisi şeklindedir. Oldukça düzeli ve ölçekli bir plana sahiptir.

NAME: *Ribatı Şerif*
CITY: *Serahs*
CENTURY: *12*
NAMES: *Ribat-i Sherif, Ribat-ı Sherif Caravansarai*
DATE: *1114-1115, 1154-1155*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *On the Mashad - Sarakhs road, 6 kilometers south of Shorleq or Shurloq.*

OBSERVATIONS:

This caravansarai is located in the desert on the Merv - Nishapur road, which was known as the "Shiite Pilgrimage road." The Ribat-i Sherif was used for both commercial and state administrative purposes.

It is believed that it was built by Sherefeddin bin Tahir, who was the Seljuk Governor of Khorasan and a commander of Sultan Sanjar. The building was destroyed during the Oghuz rebellion, which began in the 12th century. It was repaired by Sultan Sanjar's wife, Terken bint el-Kagan, in 1154.

There had been a caravansarai already in the area where the Ribat-ı Sharif was built. When this caravansarai was destroyed, another one was built to replace it in the Seljuk period. Remains of the previous ribat were located immediately opposite the present caravansarai. The building, which had a central space plan according to the excavations, had four iwans opening onto a square courtyard in the middle of the building.

The current caravansarai was built with a different plan than the previous ribat. It included two courtyards. A similar example of this is seen at the Akcakale ribat. The first courtyard is smaller than the second one. Each section, which begins alongside the central axis, is symmetrical to the other. They are restricted by the main domed room of the larger, rectangular courtyard. This regular plan displays balance and good proportions.

Güneydoğuda bulunan taç kapı üzerinde oldukça özenle yapılmış terakota tekniğinde süslemeler bulunmaktadır. Taç kapıdan geçildikten sonra uzun bir koridor şeklindeki giriş eyvanına ulaşılmaktadır. Eyvanın iki yanına birer oda yerleştirilmiştir. Güneybatı köşede bir mescit yer alır. Dört eyvanlı plan şemasında girişin karşısındaki eyvan ikinci taç kapı şeklinde düzenlenmiştir. İkinci bölüm bazı araştırmacılar tarafından özel dinleme mekânı ya da saray olarak kullanıldığı şeklinde yorumlanmaktadır. Taç kapı açıklığının içinden geçildikten sonra uzun bir koridor devam eder. Bunun amacı, halkın kullandığı yer ile sultanın kullandığı yerin birbirinden belirgin bir biçimde ayrılmak istenilmesidir. İki yan eyvanın arkasında kubbeli odalar yer alır.

Yapının planı son derece simetrik olmasına karşılık mescit bu simetriyi bozar. Güneybatı eyvanına bitişik olarak yapılan mescit kare bir avlu içindedir. Mescit iki bölümlü olarak planlanmıştır. Her bölüm kenarlarda birer açıklıkla bağlı olan kendi mihrabına sahiptir.

Dört eyvanlı avlu dört taraftan revaklarla çevrilidir. Eyvanların her iki yanında üçer tane sivri kemerli bölüm bulunur. Eyvanlar ve avluya doğrudan açılan revaklar arkada birer sıra daha revak şeklinde devam eder. Dikdörtgen planlı birinci avluda olduğu gibi kare planlı ikinci avlunun da eyvanlarının arkasında kubbeli birer oda bulunur.

Ribat-ı Şerif, çölün ortasında kervan yolunu koruyan önemli bir karakol binasıydı. Bu sebeple yapının güvenliği son derece önemliydi. Yapının tek bir girişi bulunuyordu. Kuzeydoğu cephede bulunan taç kapı anıtsal bir görünüştedir. Ana giriş iki yanına eklenen ikişer küçük mihrabiye nişi ile mafsallı olarak yapılmıştır. Yapının girişinde kuzeydoğu bölümüne küçük bir mihrap yerleştirilmiştir.

Yapının her bir köşesinde yarım sekizgen kuleler dikkati çeker. Arka ve ortada bulunan birleşme yerindeki kuleler daha geniş ve üçgen çıkıntılarla ayrışan yarım dairevi olarak yapılmıştır.

Giriş bölümünde taç kapının iki yanındaki nişlerin her biri yonca yaprağı formundadır. Dıştan ise iki merkezli sivri bir kemer içine alınmıştır. Taç kapı açıklığı dışarıda bir küfi yazı kuşağı ile çevrelenmiştir. Yazıların birçoğu günümüzde bozulmuştur. Buna karşılık terrakota tekniğindeki zarafet ile dikkati çeker. Kapı açıklığını oluşturan sivri kemerin köşelikleri geometrik formda bir örgüyle doldurulmuştur. Dikdörtgen planlı avludan kare planlı ikinci avluya eyvan şeklinde bir taç kapı ile girilir. Taç kapı üzerinde tuğla ile oluşturulmuş paralel kenarlardan oluşan bir süsleme görülür. Taç kapının taşıyıcı duvarlara bitiştiği köşeleri ise yarım silindirik payandalıdır. Buradaki taç kapı üzerinde panel şeklinde daha yüzeysel bir süsleme dikkati çeker. İkinci avluda girişin tam karşısında bulunan eyvan taç kapıyla aynı formda ve ölçülerdedir. Tıpkı taç kapı gibi etrafını küfi bir yazı kuşağı çevreler. Kemer köşelikleri de geometrik örgülerle doldurulmuştur. Benzer bir biçimde avluya açılan bu bölümdeki eyvanların cephelerinde de aynı tarzdaki süslemeler görülmektedir. Yapıda çini bulunmaz. Buna karşılık son derece zengin stuko terakota ve tuğla işçiliğine sahiptir.

There are terracotta decorations of a high level of craftsmanship on the portal. The entrance iwan, which is in the shape of a long corridor, is immediately after the portal. There is a room on each side of the iwan, and a small mosque in the northwest corner. The iwan opposite the entrance, which was built in the four iwan plan, was constructed as a portal. Some researchers suggest that the second iwan was used as a special resting place or a palace. A long corridor continues after the portal, and serves to separate the royal and public parts. There are domed rooms behind the two side iwans.

Although the building's plan is generally symmetrical, the small mosque does not adhere to this symmetry. The mosque, which was built adjacent to the southeastern iwan, is inside a square courtyard. The small mosque was planned to consist of two sections, each with its own mihrab, connected through an opening at the edges.

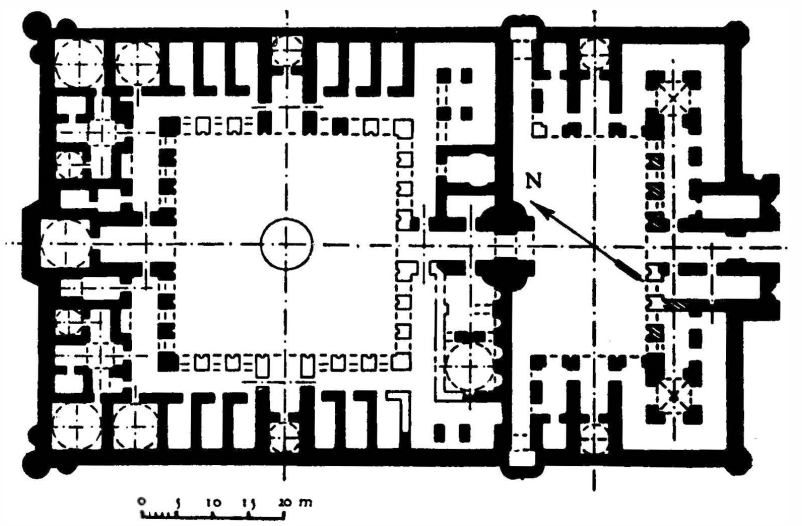
The courtyard with four iwans is surrounded by arcades on all four sides. There is a section with three ogee arches on both sides of the iwan. The iwans and arcades, which open directly onto the courtyard, continue as another row of arcades at the rear. As in the first rectangular courtyard, there is a domed room behind each iwan of the second courtyard.

The Ribat-i Sherif was a important outpost, which protected the caravan road in the middle of the desert. As such, the security of the building was extremely important. The building had one entrance, the portal in the northeastern facade, which has a monumental appearance. The main entrance was made with connections through two small niches, added on both sides. There is a small mihrab in the northeastern part of the entrance.

The octagonal towers in each corner of the building are noteworthy. The towers, which are separated by triangular projections at the tangencies in the rear and middle, were semi-circular.

The niches on the sides of the entrance portal have the shape of a clover leaf. This shape is inside an ogee arch whose geometric centers are outside the niches. The portal opening is surrounded on the exterior by an inscription band.

Most of the inscriptions have deteriorated, but the elegance of their terracotta can still be appreciated. The spandrels of the ogee arch, which form the door opening, are filled with a geometric pattern. Entry from the rectangular courtyard, with a square plan, is through a portal in the shape of an iwan. There is an interesting decoration, consisting of parallel elements, created with brick. The corners, where the portal joins the bearing walls, have semi-cylindrical buttresses. A more superficial decoration, in the shape of a panel above the portal, is also interesting. The iwan immediately opposite the entrance, in the second courtyard, has the same form and dimensions as the portal. It is surrounded by a kufic inscription band, as is the portal. The spandrels of the arch are also filled with geometric patterns. Likewise, there are decorations of the same type visible on the facades of the iwans, which open onto the courtyard in this section. There are no glazed tiles in the building. However, the caravansarai displays extremely rich stucco, terracotta and brick craftsmanship.

Plan (M.Cezar)

BİBLİYOGRAFYA: Hillenbrand, R., "Islamic Architecture: Form, Function, and Meaning", Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000, s.333, 338-9, 342, 344-6, 429, 549.
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York, 1977, 201, plates 253-54.
Kiani, M.Y., "Robat-e Sharaf" Tehran, 1981.
Pope, A.U., "Persian Architecture", New York, 1965, s.131.
Pourjavady, N., "The Splendour of Iran", Vol 2, London, 2001, s.17, 24-25, 405, 478.

BIBLIOGRAPHY: *Hillenbrand, R., "Islamic Architecture: Form, Function, and Meaning", Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000, pp.333, 338-9, 342, 344-6, 429, 549.*
Hoag, J.D., "Islamic Architecture", New York, 1977, 201, plates 253-54.
Kiani, M.Y., "Robat-e Sharaf" Tehran, 1981.
Pope, A.U., "Persian Architecture", New York, 1965, pp.131.
Pourjavady, N., "The Splendour of Iran", Vol 2, London, 2001, pp.17, 24-25, 405, 478.

Ribati Şerif
Ribati Şerif

Ribatı Şerif
Ribatı Şerif

Ribatı Şerif
Ribatı Şerif

Ribatı Şerif
Ribatı Şerif

Ribatı Şerif
Ribatı Şerif

Ribatı Şerif
Ribatı Şerif

ESERİN ADI:	Lokman Baba Türbesi
ŞEHRİ:	Serahs
YÜZYILI:	12
DİĞER ADLARI:	Şeyh Serahsi Türbesi, Şeyh Muhammed bin Muhammed Lokman
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu-İlhanlı
KONUMU:	Serahs'ın kuzeyinde yer almaktadır.

GÖZLEMLER:

Tarihî Serahs kentinin bir bölümü Türkmenistan'da, bir bölümü ise İran tarafında kalmıştır. Asıl yerleşme Türkmenistan tarafındaysa da İran tarafında da bazı küçük anıtlarda bulunur. Bunlar içinde en önemlisi Lokman Baba Türbesi ya da diğer adıyla Şeyh Serahsi Türbesi'dir. Wilber, yapının üzerindeki 1356 tarihli kitabeye işaret eder. Ancak bu kitabe hakkında herhangi bir bilgi yoktur.

Türbenin, 11 y.y.da bölgede yaşamış gnostik düşünceye sahip birisi için inşa edildiği ileri sürülmektedir. Ana yapının olduğu bölüm Selçuklu dönemine aittir. Ancak zaman içinde yapının çevresine birçok ilaveler yapılmış ve bugünkü şeklini almıştır.

Kuzeydoğuda bulunan giriş bölümü eyvan şeklinde düzenlenmiştir. Ancak bir bölümü yıkıldığı için günümüze sağlam olarak ulaşamamıştır. Giriş bölümü hem teknik hem de malzeme bakımından yapının diğer bölümlerinden ayrılmaktadır. Bu bölümün yapıya daha sonradan ilave edildiği düşünülmektedir. Yapının diğer cepheleri beş sağır niş ile hareketlendirilmiştir. Yapının içi kare planlıdır. Üzeri sekizgen bir kasnağa oturan dairevi bir kubbeyle örtülmüştür. Köşelerde sivri kemerli tromplar birbirilerine ara yüzlerde yine sivri kemerlerle bağlanır.

BİBLİYOGRAFYA:

Diez, E., "Churasanische Baudenkmäler", 1. Cilt, Reimer, 1918, s.62-66.
Wilber, D., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York, 1955, s.184.

NAME:	*Loqman Baba Tomb*
CITY:	*Serakhs*
CENTURY:	*12*
NAMES:	*Sheikh Serahsi Tomb, Sheikh Muhammad bin Muhmmed Loqman*
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION:	*To the north of Serahs*

OBSERVATIONS:

The city of Serahs is located within the borders of both Turkmenistan and Iran. Even though the main settlement is in the Turkmenistan sector, there are some small monuments within the Iranian part of the city. The most important of these is the Loqman Baba Tomb, also known as the Sheikh Serahsi Tomb. Wilber indicates there was an inscription on the building providing a date of 1356; however, there is no information about this inscription.

It is suggested that the tomb was built in 11th century for a local follower of Gnostic philosophy. The main section of the tomb belongs to the Seljuk Period. However, many additions were made over time before the building took its final shape.

The entrance section, in the northeast, was built in the shape of an iwan. However, since one part of the building suffered damage, the iwan has not survived intact to the present day. The entrance section differs from the other sections in terms of both technique and materials, and is thought to have been added later. The other facades of the building were decorated with blind niches. The interior of the building has a square plan. The upper part of the building is covered by a circular dome, resting on an octagonal drum. Ogee arches in the corner squinches connect to other ogee arches on the sides.

BIBLIOGRAPHY:

Diez, E., "Churasanische Baudenkmäler", 1. Cilt, Reimer, 1918, pp.62-66.
Wilber, D., "The Architecture of Islamic Iran: The Il-Khanid Period", New York, 1955, pp.184.

ESERİN ADI: Sucas Cuma Mescidi
ŞEHRİ: Sucas
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI: Sujas, Sojas ya da Sajis isimleri ile bilinmektedir
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu-İlhanlı
KONUMU: Sucas kent merkezinde ve Hudabendeh kentinin 10 km kuzeybatısında yer almaktadır.

GÖZLEMLER: Sultaniye şehrinin yakınlarında yer alır. Yapının üzerinde tarihîni gösteren herhangi bir bilgi bulunmamasına karşılık, tuğla işçiliği ve alçı stukosu erken 12.y.y.'a Selçuklu dönemine ait olabileceğini göstermektedir.

Yapının inşa tarihî olarak yayınlarda genel olarak 1100 tarihî kabul edilmektedir.

NAME: *Sujas Juma Masjid*
CITY: *Sujas*
CENTURY: *12*
NAMES: *Sujas Juma Masjid*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk-Ilkhanid*
LOCATION: *In the city of Sujas, 10 km northeast of the city of Khodabandeh.*

OBSERVATIONS: *This mosque is located near the city of Soltaniyeh. Although there is no information indicating the construction date of the building, it is dated to the early 12th century Seljuk period by analysis of the brickwork and stucco.*

The year 1100 is generally accepted in publications as the construction date of the building.

Sucas Cuma Camii, kare planlı ve tek kubbeli köşklü camiler tipinde inşa edilmiştir. Yapı tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Sadece temelde taş duvar örgü tercih edilmiştir. Temelde taş kullanılmasının nedeni zeminden gelecek rutubetin tuğlayı bozabilecek olmasıdır. Yapının girişi kuzey cephesinin ortasında bulunur. Tek sivri kemerli açıklıktan geçilerek içeri girilir. Bununla birlikte doğu ve batı cephelerde ikişer açıklık daha yer almaktadır. Bu açıklıklar da sivri kemerli olarak yapılmıştır. Kuzeydeki girişin tam karşısında mihrap bulunur. Mihrabın iki yanında küçük birer niş yüzeyler stuko ile oluşturulmuştur.

Yapının tasarımında etkili olan üç ana unsur; kübik gövde geçiş elemanları bölgesi ve kubbedir. Bu yapı elemanlarının yerleştiriliş biçimi yapının tasarımının oluşmasını sağlamıştır. Kubbe üzerinde simetrik olarak yerleştirilen küçük pencereler içeriye ışık sağlar.

Yapının mihrabı alçı stukodan yapılmıştır. Benzer örneklerine İlhanlı döneminde rastlanılmasından dolayı mihrabın İlhanlı eseri olduğu kabul edilmektedir. Mihrap yüzeyinde bitkisel ve yazı ile oluşturulmuş süslemeler görülür.

Yapının içinde, kubbe eteğinde ve mihrap üzerinde Kur'an-ı Kerim'den ayetler yazılıdır. Kubbe eteğinde baştan başa dolanan nesih yazılı Yasin Suresi onuncu ayeti; duvarların üstünde trompların altında tüm iç mekânı çepeçevre kat eden nesih yazılı Melik Suresi istiflenmiştir. Mihrap kemerinin yüzeyinde bulunan kitabelerin bir bölümünde bozulmalar görülür. Burada ise Taha Suresi'nin kırkıncı ayeti yazılıdır.

BİBLİYOGRAFYA: Le Strange, G., "Mesopotamia and Persia under the Mongols, in the Fourteenth Century A.D.: From the Nuzhat-al-kulub of Hamd-Allah Mustawfi", London : Royal Asiatic Society, 1903.
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, s.14, 100,118.

The Sujas Jurna Mosque was built according to the square and single-domed mosque plan. The building was constructed of brick. Stone was preferred for the foundation walls. The reason stone was used for the foundations was to prevent humidity from the floor from damaging the brick. The entry to the building is in the middle of the northern facade, through a single, ogee arched opening. However, there are two more openings on both the eastern and western facades. These openings have ogee arches as well. The mihrab is situated directly opposite the entrance in the north. There are two niches, created with stucco, on both sides of the mihrab.

The three main elements of the building's design are the cubic body, the transition elements area and the dome. The positioning of these structural elements was critical to the design. Small windows on the dome, which were positioned symmetrically, provide light for the interior.

The building's mihrab was made of stucco. Since there are similar examples in the Ilkhanid period, it is considered to date from this era. There are decorations created with plant motifs and inscriptions on the mihrab's surface.

There are verses from the Qur'an inside the building on the skirt of the dome and the mihrab. The tenth verse of the Yasin Chapter circles the skirt of the dome, and the Malik Chapter is inscribed on the interior walls and under the squinches. Some of the inscriptions on the mihrab arch have deteriorated. Verse 40 of the Sura Taha Chapter is written there.

BIBLIOGRAPHY: *Le Strange, G., "Mesopotamia and Persia under the Mongols, in the Fourteenth Century A.D.: From the Nuzhat-al-kulub of Hamd-Allah Mustawfi", London : Royal Asiatic Society, 1903.*
Wilber, D.N., "The Architecture of Islamic Iran: The Il Khanid Period", New York: Greenwood Press, 1955, pp.14, 100,118.

Sucas Cuma Mescidi
Sujas Juma Masjid

ESERİN ADI: İstahr Kalesi
ŞEHRİ: Şiraz
YÜZYILI: MÖ.3 - 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Şiraz yakınlarında dağlık bir bölgede bulunur.

GÖZLEMLER: Kale Şiraz yakınlarında bulunur. Kalenin ilk inşası Akamenindler dönemine kadar gitmektedir. Doğuda Sasaniler varlığını sürdürürken İran'daki ilk İslami şehir olarak İstahr şehrini görüyoruz. Şehrin ortasında dikdörtgen planlı büyük bir cami bulunur. Caminin hemen yakınında bir pazar ve büyük bir saray kalıntısı da bulunuyordu.

Cami, İran'daki en eski tarihli camilerden birisidir. Cami Ziyad bin Abihi döneminde 659-662 yılları arasında; Akamenid Sarayı'nın sütunları kullanılarak inşa edilmiştir. Kent ızgara plan sisteminde kurulmuştur. Bu gelişim Sasani döneminin varlığına işaret etmektedir.

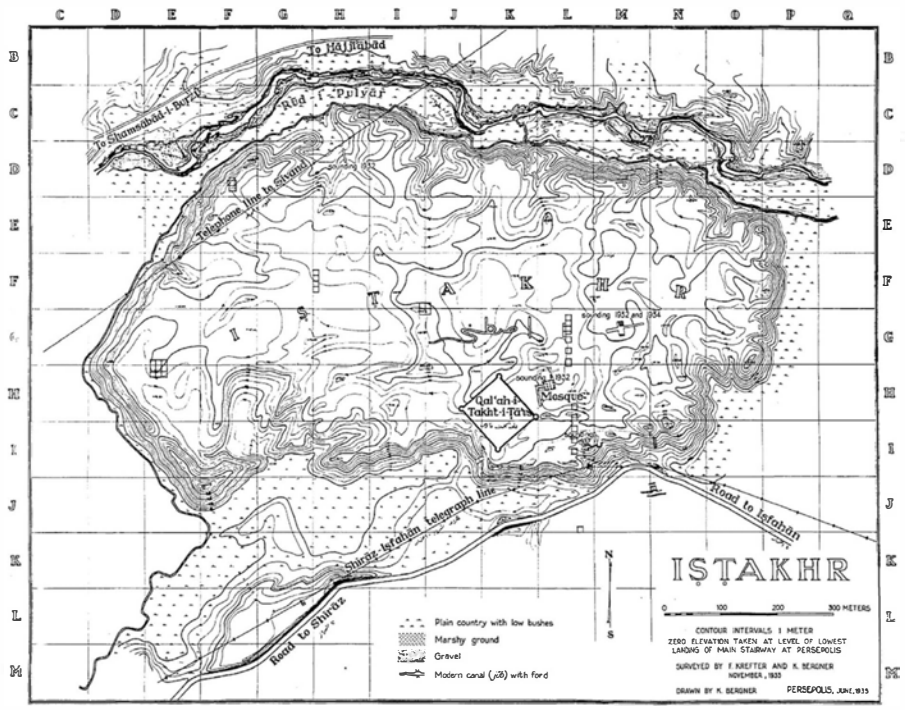
NAME: *Istahr Castle*
CITY: *Shiraz*
CENTURY: *BC. 3 - 12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *Near Shiraz, in a mountainous region.*

OBSERVATIONS: *This castle is situated near Shiraz. The castle was first built in the Achaemenid Period. Istahr was the first Islamic city in Iran. It was settled when the Sasanians continued to control the east. There is a Great Congregational mosque with a rectangular plan in the middle of the city. The remains of a bazaar and a great palace are located next to the mosque.*

The building is one of the oldest mosques in Iran. It was built between 659 and 662, reusing the pillars of the old Achaemenid palace. The city was established on a grid plan, which is a legacy of Sasanian Period.

Plan (E.Schmidt)

9. ve 10 y.y.'da kent önemli bir merkez konumundaydı. Caminin kuzeyinde mahkeme ve devlet yapıları, pazarlar, evler ve merkezi mekân plan düzenindeki saray kazılar sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

1067 yılında kale Sultan Alpaslan tarafından fethedilmiştir. Sultan, kalenin fethinden hemen sonra kalenin yönetimini bir miktar asker bırakarak yöre halkına vermiştir. Selçuklu döneminde şehrin surları onarılmıştır.

Kazılar sırasında bu döneme tarihlenen çok sayıda seramik ele geçirilmiştir. Bunlardan anlaşıldığı kadarıyla surların onarımının dışında kentte Selçuklar tarafından başka yapılar da inşa edilmiş olmalıdır.

In the 9th and 10th centuries, Istar was an important city. Traces of courts and state buildings, bazaars, houses and a palace with a central space plan were revealed to the north of the mosque, after excavations were carried out in the area.

The castle was conquered by Sultan Alp Arslan in 1067. Immediately following the conquest of the castle, the Sultan posted some soldiers to the region and then turned over the control of the castle to the local people. The city walls were renovated during the Seljuk Period.

A number of tiles dating to this period were found during the excavations. These findings show that the Seljuks, apart from repairing the city walls, may have constructed other buildings in the city.

BİBLİYOGRAFYA: Rugiadi, M., "Altopiano iranico", in Enciclopedia Archeologica, vol. IV, Asia, Istituto della Enciclopedia Italiana, Roma 2005, s. 956-962.
Sumner, W.M. and Whitcomb, D., "Islamic settlement and chronology in Fars: an archaeological perspective", Iranica Antiqua 34 (1999), s. 309–324.
Sumner, W.M., "Cultural Development in the Kur River Basin, Iran: an Archaeological Analysis of Settlement Patterns" (PhD Diss., University of Pennsylvania, 1972).
Whitcomb, D., "Sasanian or Islamic Monuments and Criteria for Dating", The Iranian World: Essays on Iranian Art and Archaeology, presented to Ezat O. Negahban, A. Alizadeh et al., eds. Teheran, 1999, s. 210-219.
Whitcomb, D., "The city of Istakhr and the Marvdasht plain", Akten des VII. Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie, München, 7.-10. September 1976 (Berlin 1979, Archäologische Mitteilungen aus Iran, Ergänzungsband 6), s.363-370.

BIBLIOGRAPHY: *Rugiadi, M., "Altopiano iranico", in Enciclopedia Archeologica, vol. IV, Asia, Istituto della Enciclopedia Italiana, Roma 2005, pp. 956-962.*
Sumner, W.M. and Whitcomb, D., "Islamic settlement and chronology in Fars: an archaeological perspective", Iranica Antiqua 34 (1999), pp. 309–324.
Sumner, W.M., "Cultural Development in the Kur River Basin, Iran: an Archaeological Analysis of Settlement Patterns" (PhD Dispp., University of Pennsylvania, 1972).
Whitcomb, D., "Sasanian or Islamic Monuments and Criteria for Dating", The Iranian World: Essays on Iranian Art and Archaeology, presented to Ezat O. Negahban, A. Alizadeh et al., edpp. Teheran, 1999, pp. 210-219.
Whitcomb, D., "The city of Istakhr and the Marvdasht plain", Akten des VII. Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie, München, 7.-10. September 1976 (Berlin 1979, Archäologische Mitteilungen aus Iran, Ergänzungsband 6), pp.363-370.

ESERİN ADI:	Köşk Kervansarayı
ŞEHRİ:	Şiraz
YÜZYILI:	12 - 14
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	Firuzabad kervan yolu üzerinde bulunur.

GÖZLEMLER: Şiraz-Firuzabad yolu üzerinde yer alır. Yolun en dar noktasında kuru bir dere yatağının kenarına kurulmuştur. Kervansaray bugün harabe haldedir. Merkezi mekân plan düzeninde, dört eyvanlı olarak inşa edilmiştir.

Eyvanlar arasında özel konaklama odaları bulunurken, arkalarında uzun ince dikdörtgen bir halde ahırlara yer verilmiştir. Yapının giriş bölümü iki katlı olarak yapılmıştır. Girişi iki merkezili teğet kemerli bir kapıyla sağlanmıştır. Girişin yanında bulunan bir kapıyla üst kata çıkılmaktadır.

Yapının avlusunun ortasında kare bir platform yer alır.

Firuzabad -Şiraz arasındaki bu kervan yolu, Selçuklu döneminden başlayarak sürekli bir biçimde kullanılmıştır. Kervan yolunun özellikle Safevi döneminde kullanımına bağlı olarak güzergâh üzerinde yıkılmış ya da işlevsiz hale gelmiş kervansarayların hemen yakınlarına yenilerinin bu dönemde yapıldığını görüyoruz.

NAME:	*Kosk Caravansarai*
CITY:	*Shiraz*
CENTURY:	*12 - 14*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	*On the Shiraz - Firuzabad Caravan road.*

OBSERVATIONS: *This caravansarai is located on the Shiraz-Firuzabad highway. It is situated next to a stream bed, at the narrowest point of the road. The caravansarai is now in ruins. It was built with the central space plan with four iwans.*

There were special rooms for lodging and long, thin rectangular stables behind them. The entrance section of the building had two floors. Entry was through a door with an attached pointed arch, which has two radii. Access to the upper floor is through a door beside the entrance.

There is a square platform in the middle of the courtyard of the building.

This caravan road, between Firuzabad and Shiraz, was used continuously from the Seljuk period onward. It was heavily used during the Safavid period, when new caravansarai were built near the existing caravanserais, which had become ruined.

ESERİN ADI:	Şişnav Cuma Camisi
ŞEHRİ:	Tefriş
YÜZYILI:	11
DİĞER ADLARI:	
YAPIM TARİHİ:	
MİMARI:	
DÖNEMİ:	Selçuklu
KONUMU:	

GÖZLEMLER: Yapı iki ayrı bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm ahşap direkli olarak yapılmıştır. İkinci bölüm ise L plan formundadır. Caminin köşesinde bulunan minaresi özgün olup tuğla ile dekore edilmiştir. Gövde üzerinde geometrik geçmelerden oluşan bir süsleme düzeni vardır.

NAME:	*Masjid Juma Sheshnav*
CITY:	*Tafresh*
CENTURY:	*11*
NAMES:	
DATE:	
ARCHITECT:	
PERIOD:	*Seljuk*
LOCATION:	

OBSERVATIONS: *The building consists of two separate sections. The first section has wooden pillars. The second section has an L-plan. The minaret of the building is original and is decorated with brick laid in a geometric dovetail pattern.*

Şişnav Cuma Camisi
Masjid Juma Sheshnav

Şişnav Cuma Camisi
Masjid Juma Sheshnav

ESERİN ADI: Kutbeddin Haydar Türbesi
ŞEHRİ: Torbat Heydarieh
YÜZYILI: 11
DİĞER ADLARI: Türbe-i Haydariye
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Kaim Makam Caddesi üzerindedir.

GÖZLEMLER: Kent merkezinde bulunan yapı tamamen tuğladan inşa edilmiştir. Yapının kesin inşa tarihî bilinememektedir. Buna karşılık yapının içinde Şah Safi'nin yönetimi altındayken H. 1045 tarihînde onarıldığı ile ilgili ahşap bir kitabe bulunur. Yapı, H.531-681 tarihleri arasında yaşadığı bilinen zamanının gnostik düşüncesinin bilim adamı olarak kabul edilen Kutbeddin Haydar'a atfedilmektedir. Türbenin ilk inşasının onun döneminde yapıldığı kabul edilmektedir. Bu durumda yapının merkezinde bulunan dairevi planlı bölüm Selçuklu dönemine ait olmalıdır.

Bu bölümün girişine daha sonraki dönemlerde eyvanlı bir taç kapı ilave edilmiştir. Dairevi bölümlü kısmın üzeri kubbeyle örtülüdür. Dıştan ikinci bir kubbenin mevcut olduğu düşünülmektedir. Ancak konik piramidal külah yıkıldığı için günümüze ulaşmamıştır. Zaman içinde yapının diğer kısımlarına da bazı bölümlerin ilave edildiği görülmektedir.

NAME: *Kutbeddin Haydar Tomb*
CITY: *Torbat-e Heydarieh*
CENTURY: *11*
NAMES: *Turbe-i Haydariye*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *On Kaim Makam Street.*

OBSERVATIONS: *Situated in the city center, this tomb was constructed of brick. The exact date of construction is not known. On the other hand, there is a wooden inscription which indicates that the interior of the building was repaired in 1045 under the reign of Shah Safi. The building is attributed to Kutbeddin Haydar, who lived between H.531 and 681. He was a scholar of Gnostic philosophy. It is accepted that the construction of the tomb started during his lifetime. Therefore, the section with a circular plan in the center of the tomb must date to the Seljuk Period.*

A portal with an iwan was added to the entrance at a later date. The circular section is covered by a dome. An outer, second dome, is thought to have existed. However, since the pyramidal cone was destroyed, the dome has not survived to the present day. Other sections were added over time.

ESERİN ADI: Tus Kalesi
ŞEHRİ: Tus
YÜZYILI: 5 - 12
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Sasani-Selçuklu
KONUMU: Tus şehrinin hemen girişinde bulunur. Yerleşmenin yeni adı Firdevsi olarak değiştirilmiştir.

GÖZLEMLER: Kerpiçten yapılmış bir kaledir. Tus Şehri, Meşhed'in kuzeyinde bulunuyordu. Yerleşme İslami dönemde yetiştirdiği ünlü filozoflar ve bilim adamlarıyla tanınmaktadır. Bunlar arasında Gazali ve Firdevsi gibi tanınmış simalar öne çıkmaktadır. Bunlar dışında Tus'dan birçok mimar Anadolu'ya gelmiştir. Hacı Kılıç Camisi'nin banisi ve mimarı olan Ali Tusi de buralıdır.

Selçuklu döneminde yerleşme Merv'e yakın olması sebebiyle bilimsel anlamda önemini korumuştur. Selçuklular kentin surlarını onarmıştır. Şehir surlarının ilk inşası MÖ. 2000'e kadar gitmektedir. Burası eski Tabaran şehrinin surlarıdır. Surlar zaman içinde birçok kez onarılarak kullanılmıştır. Yer yer yarım dairevi kuleler ile desteklenmiştir.

NAME: *Tus Castle*
CITY: *Tus*
CENTURY: *5 - 12*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Sasanian-Seljuk*
LOCATION: *At the entrance of the city of Tus, now known as Ferdowsi.*

OBSERVATIONS: *This building is constructed of mudbrick. The city of Tus was located north of Meshed. The settlement was known for its famous philosophers and scientists in the Islamic period, including, most notably, ad-Gazali and Ferdowsi. Many architects moved from Tus to Asia Minor, such as Ali Tusi, the benefactor and architect of the Haci Kiliç Mosque.*

Since the settlement was close to Merv, Tus remained important throughout the Seljuk period. The Seljuks repaired the city walls, whose construction dates to 2000 B.C. These are the walls of the old city of Tabaran. The city walls underwent repairs many times. They are supported by semi-circular towers.

ESERİN ADI: Haruniye Türbesi
ŞEHRİ: Tus
YÜZYILI: 11 - 14
DİĞER ADLARI: Nakkarhane
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Meşhed- Tus arasında yer alır.

GÖZLEMLER: Nakkar Hane olarak da bilinen yapı, Firdevsi Türbesi'nin yanında yer almaktadır. Yapının kesin inşa tarihî bilinmemektedir. Yapının inşa tarihî olarak H.720 tarihî verilmektedir. Yapı malzemesi, tekniği ve plan elemanlan bakımından Selçuklu dönemi türbelerinin özelliklerini göstermektedir.

Yapının eyvan şeklinde geniş bir taç kapısı bulunmaktadır. Sanduka odasının olduğu bölüm, kare planlı olup üzeri kubbeyle örtülüdür. Kubbeye geçişte köşelerde tromp kullanılmıştır.

Yapının içinde çeşitli yerlerde çini ve stuko süslemeler görülür. Ancak bunlar sonraki dönemlerde yapıya ilave edilmiş olmalıdır. Yapı İlhanlı ve Timurlu dönemlerinde onarım geçirmiş olmasına karşılık plan olarak Türkmenistan'da sıkça karşılaştığımız bir planın özelliklerini yansıtmaktadır. Benzer planda yapılmış, daha erken tarihli bir türbe olarak Serahs Ebu Fazıl Kümbeti verilebilir.

NAME: *Haruniye Tomb*
CITY: *Tus*
CENTURY: *11 - 14*
NAMES: *Nakkarhane*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *Between Mashhad and Tus.*

OBSERVATIONS: *Known as the Nakkar Hane, the building is located next to the tomb of Ferdowsi. The construction date of the building is not known with certainty, but is generally cited as 720. It exhibits the characteristics of Seljuk period tombs, in terms of construction material, technique and plan elements.*

The building has a wide portal in the form of an iwan. The section where the sarcophagus room is situated has a square plan and is covered by a dome. Squinches have been used at the corner transition points to the dome.

There are glazed tiles and stucco decorations on various parts of the building. However, these were probably added to the building at a later period. Although the building was repaired during the Ilkhanid and Timurid periods, it reflects the characteristics of a plan often encountered in Turkmenistan. A tomb with a similar plan to this one, although built at an earlier date, is the Sarakhs Abu Fazil Kumbet.

ESERİN ADI: Habakuk Nebi Türbesi
ŞEHRİ: Tuyserkan
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI: Haykuk Nebi Türbesi
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Tuyserkan kent merkezinin yakınlarında bir park alanı içindedir.

GÖZLEMLER: Yapının üzerinde inşa tarihî ile ilgili herhangi bir kitabe bulunmaz. Buna karşılık; yapı malzemesi, plan elemanları ve yapı elemanları bakımından Selçuklu dönemine tarihlendirilmektedir. Ayrıca yerel yayınlarda da yapı Selçuklu dönemi eseri olarak gösterilmektedir. Habakuk Nebi, Tevrat'ta adı geçen Yahudi Peygamberlerden birisidir. Ancak yapının ona ait olduğunu gösteren herhangi bir yazılı belge de yoktur. Habakuk Nebi, Kudüs'deki Süleyman Mabedi'nin bekçilerinden birisidir. Daha sonraları İran'a gelmiştir.

Tamamen tuğladan inşa edilen yapı, sekizgen planlı olarak yapılmıştır. Yapının cenazelik katı bulunmaz. Sekizgen planlı gövdenin üzeri çift cidarlı bir kubbeyle kapatılmıştır. İçten kubbe, dıştan ise piramidal bir külah ile örtülüdür. Piramidal külah örtü 16 köşelidir. Ayrıca külahın her bir yüzü düz tutulmayıp, dışarı doğru kavisli olarak yapılmıştır. Külahın gövdeye bağlandığı bölümde ise dışarı doğru taşırılmış üçgen bir saçak yer alır.

Sekizgenin her bir yüzü sivri kemerli sathi bir niş şeklinde yapılmıştır. Kemer köşelerinde ise çini mozaik tekniğinde yapılmış geometrik örgüler vardır.

NAME: *Habakkuk Nab Tomb*
CITY: *Toyserkan*
CENTURY: *12*
NAMES: *Haykuk Nebi Tomb*
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In a park near the city centre of Toyserkan.*

OBSERVATIONS: *Although there is no inscription providing a construction date, this tomb is dated to the Seljuk period in terms of its construction material, plan and building techniques. Regional publications also indicate that the building belongs to the Seljuk period. Habakkuk Nab is one of the Jewish prophets mentioned in the Torah. However, there is no written document showing him as the owner of the building. Habakkuk Nab is one of the guardians of the Solomon Temple in Jerusalem. He came to Iran at a later period of his life.*

Constructed completely of brick, the building has an octagonal plan. The building does not have a crypt. The upper part of the body, still with an octagonal plan, is covered by a dome with a double wall. The interior is covered by a dome, while the exterior is covered by a pyramidal cone. The pyramidal cone has 16 corners. Moreover, the sides of the cone are not flat, but curve outwards. A triangular cornice projecting outwards is situated in the section where the cone connects to the body.

Each wall of the octagon is made in the shape of an ogee arch. There are geometric patterns, made with glazed tile mosaics, in the corners of the arches.

ESERİN ADI: Urumiye Cuma Camisi
ŞEHRİ: Urumiye
YÜZYILI: 7-12-18
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ:
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Cami Urumiye kent merkezinde bulunmaktadır.

GÖZLEMLER: Yapının güney cephesi meydanlık bir alana baktığı için açık olarak seçilmektedir. Yapının inşasında duvarlarda belirli bir kademeye kadar taş malzemenin kullanıldığı, üst bölümünde ise tuğla örgünün tercih edildiği görülmektedir. Doğu ve batı cephesi, bitişiğindeki yapılar sebebiyle algılanamamaktadır. Güney cephesinde taş örgü sırasının hemen üzerinde başlayan bölümde birbiriyle eşit aralıkta yerleştirilmiş içleri dolu sivri kemerli iki pencere yer almaktadır.

Benzer tarzdaki pencerelerin doğu ve batı cephelerde de olduğu görülmektedir. Yüksek kasnak üzerinde, kasnağın tam ortasına yerleştirilmiş bir sivri kemerli pencere daha bulunmaktadır. Kasnak kademeli olarak yapılmıştır. Taşıyıcı duvarlardan hafifçe dışarı doğru taşırılarak köşeleri pahlı kare bir kasnak şeklinde devam eder. İkinci kademedeki kasnak ise eni daha dar olarak sekizgen planda yapılmıştır. Caminin içine kuzey cepheden girilir. Kuzey cephe önündeki avluya iki sivri kemerli geçiş ile açılmaktadır. Kare planlı ve tek bir kubbeyle örtülü olan harim, taşıyıcı duvar yüzeylerine yerleştirilmiş ikişer pencere ile kasnakta ana yönlerde bulunan birer pencere ile aydınlatılmıştır.

NAME: *Urumiye Friday Mosque*
CITY: *Urumiye*
CENTURY: *7 - 12 - 18*
NAMES:
DATE:
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuks*
LOCATION: *The mosque is in the city center of Urumiye.*

OBSERVATIONS: *The southern facade of the Urumiye Friday Mosque can be clearly seen because there is a large empty area in front of it. Some parts of the walls are made of stone, and the upper sections are made of bricks. The eastern and western facades are hidden by the surrounding buildings. There are two windows with pointed belts positioned equally above the stone section of the wall on the southern facade.*

There are similar windows in the eastern and western facades. There is an additional window with a pointed belt in the middle of the high drum. The drum was built gradually, and has chamfered corners. The second section is narrower and octagonal in shape. It opens onto the northern courtyard through two passages with pointed vaults.The courtyard is square in plan and is covered with a dome. It is lit by two windows over the bearing wall and one window in each of the sides of the drum. There are stalactite components on the corners of the dome. Inside the building, above the windows, there is an inscription band made of plaster.

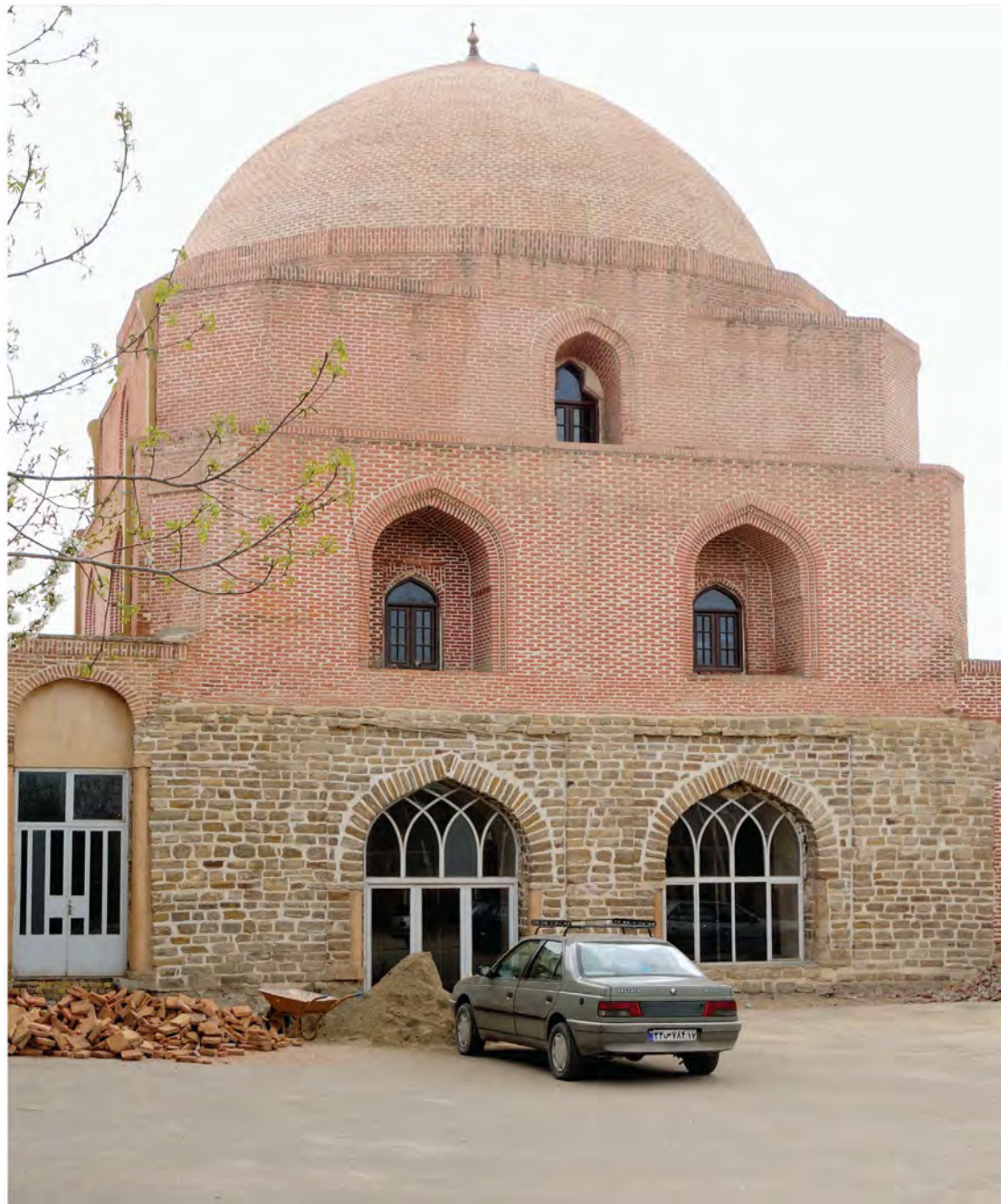
Kubbeye geçişte köşelere mukarnaslı geçiş elemanları yerleştirilmiştir. Yapının içinde pencere sırasının üzerinde bir şerit halinde alçı stuko kitabe kuşağı dolaşmaktadır. Bu kitabe kuşağı üzerinde bitkisel ve rumi motifler bir arada kullanılmıştır. Yapının mihrabı son derece zengin bitkisel süslemeli alçı stuko olarak yapılmıştır. Mihrap İlhanlı döneminde yenilenmiştir. Bu yenilenmeler; alçı kalıplama tekniğinde, bitkisel karakterli süslemelerin yoğun bir şekilde kullanıldığı mihrapta, bordürlerde ve kemer yüzeyindeki yazılarda görülür. Yapının kubbesinin ortasında sekizgen formda yapılmış firuze renkte bir rozet izlenir. Rozet büyük oranda tahrip olduğu için nasıl bir formda olduğu anlaşılamamaktadır.

Yapının bulunduğu yerde 7.yy.'ın ikinci yarısına tarihlenen bir Sasani dönemine ait bir ateşgede olduğu bilinmektedir. Bu yapı daha sonrasında camiye dönüştürülmüştür. Yapı Selçuklu döneminin mimari özelliklerini göstermektedir. Özellikle Sucas Mescid-i Cuması ve Kazvin Mescid-i Haydariyesi ile olan benzerliği sebebiyle aynı döneme tarihlendirilebilir. Selçuklu dönemi öncesinde yapının cami olarak kullanılmasıyla ilgili bazı H.4.yy.a atfedilen bilgiler bulunmaktadır. Caminin mihrabı üzerinde bulunan kitabesine göre H.696 tarihinde Abdülmümin İbni Şerif Şah-ul Naggaş tarafından tamamlanmıştır. İlhanlı dönemi stuko işçiliğinin önemli parçalarından birisidir. Cami daha sonraki dönemlerde ilave ve onarımlara da maruz kalmıştır. H.1184 yılında Afşar Beyler Beyi Guli Han'ın, sonrasında H. 1250'de yine Afşar Beyler Beyi Necef Guli Han emriyle onarıldığı döneminin kaynaklarında belirtilmektedir. Yapının kubbesinin depremde zarar görmesi üzerine de yine Afşar Beylerinden Yusuf Şuca tarafından H.1287 yılında son bir onarımın daha yapıldığı anlaşılmaktadır.

There are both vegetal and rumi (split leaf) motifs on this inscription. The mihrab is decorated in plaster with rich vegetal motifs. The mihrab was restored in the Ilkhanid period. There are also inscriptions on the mihrab made by plaster, in a highly-decorated style with vegetal motifs. The surface of the dome is decorated with vegetal motifs on the borders and the surface of the dome vault. These include octagonal turquoise rosettes in the middle. The exact form of the rosettes is difficult to discern due to damage to the area.

There was an old fire temple built in Sasanian period in the second half of the 7th century in this region. This building was converted to a mosque in the Seljuk style at a later date. It is believed to have been built in the same period as the Sucas Masjid-i Juma and the Kazvin Masjid-i Haydariye because of the similarity in style. Some reports, dating from the 4th century AH (the Islamic calendar) relate that the building was used as a mosque before the Seljuk period. According to the inscription over the mihrab, it was completed by Abdulmumin Ibni Sherif Shahul Naggash in 696 AH (approx. 1296). It is one of the most important examples of stucco work of the Ilkhanid period. The mosque was expanded and renewed at a later date. It was repaired by Beyler Bey Guli Khan of the Afsar Beylik in 1184 AH (approx 1780) and by Nejef Guli Khan in 1250 AH (approx 1834). The dome of the building was damaged during an earthquake and repaired by Yusuf Shuca, one of the Afshar Beys, in 1287 AH (approx 1870).

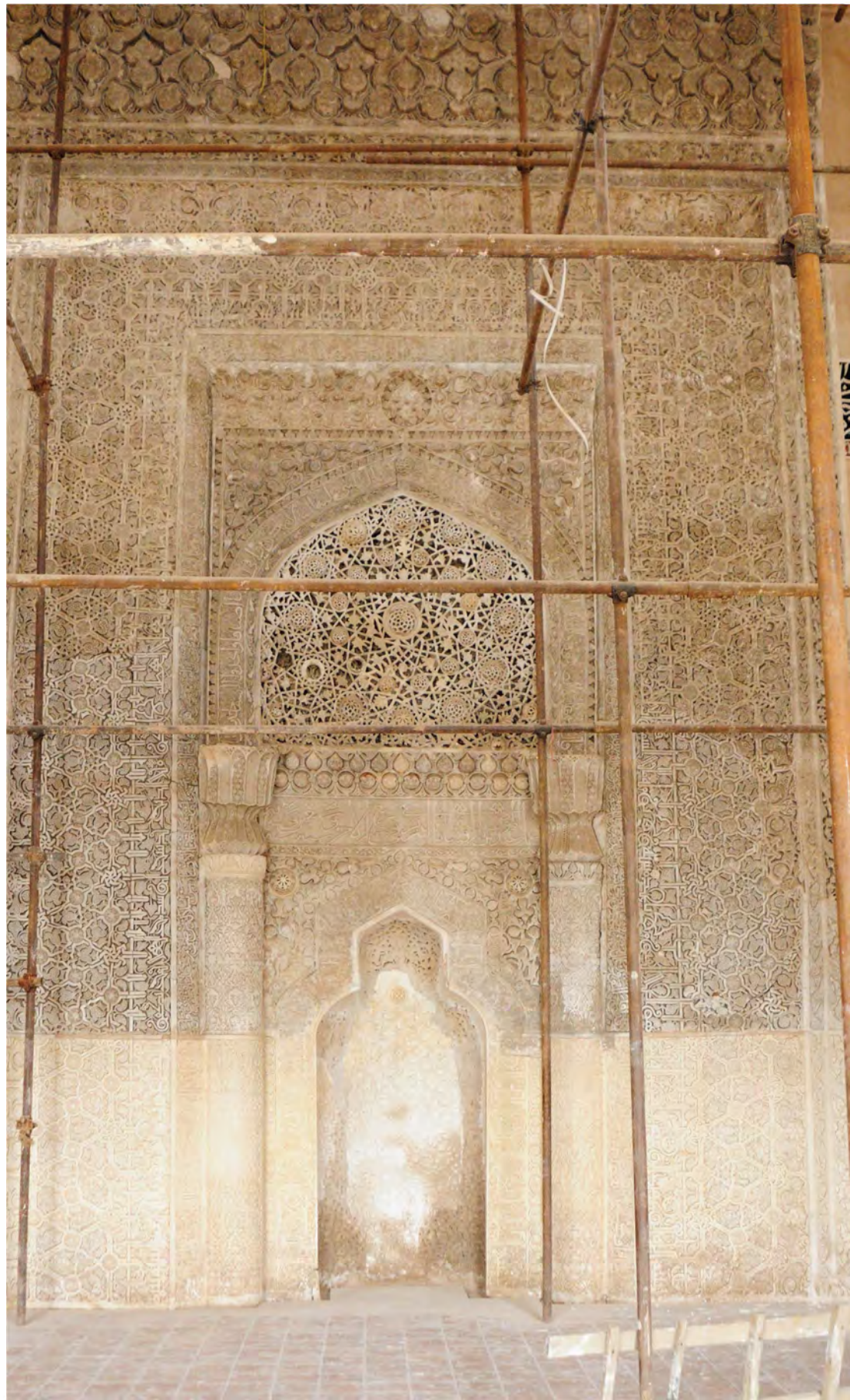

Urumiye Cuma Camisi
Urumiye Friday Mosque

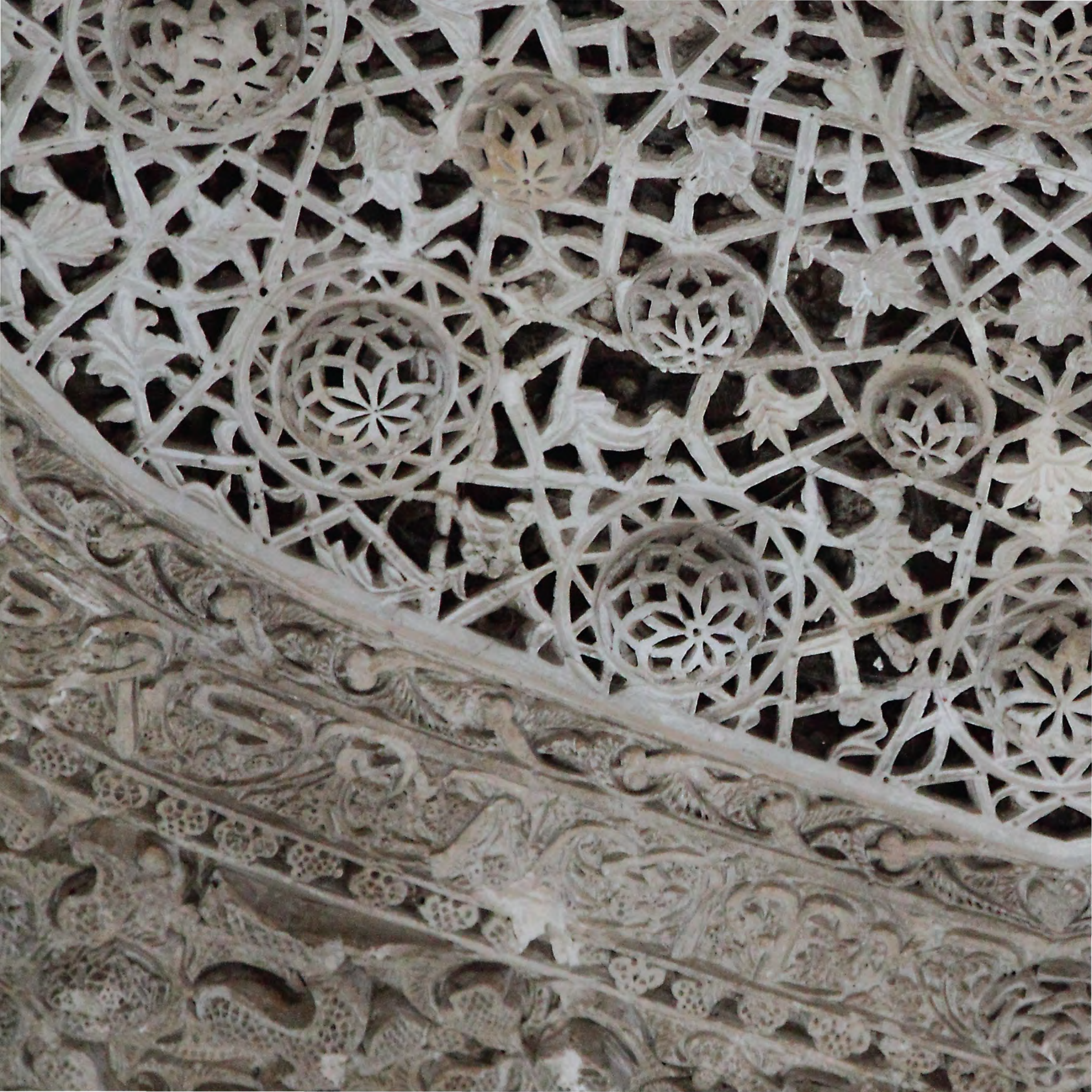

Urumiye Cuma Camisi
Urumiye Friday Mosque

Urumiye Cuma Camisi
Urumiye Friday Mosque

ESERİN ADI: Seh Gunbad
ŞEHRİ: Urumiye
YÜZYILI: 12
DİĞER ADLARI: Three Domes, Se Gunbad
YAPIM TARİHİ: 1180
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Eski şehir merkezinin içinde yer alır.

GÖZLEMLER: Seh Kümbed olarak bilinen yapı 1184 yılında inşa edilmiştir. Seh Kümbed'in isim olarak anlamı Üç Kümbet olmasına rağmen, diğer iki kümbet hakkında bilgi bulunmamaktadır. Ancak kümbetin yakınında üç ayrı kümbet daha olabileceği düşünülmektedir. Buna karşılık diğer kümbetlerle ilişkili olarak herhangi bir arkeolojik kalıntı günümüze ulaşmamıştır. A.Godard, türbenin basit plan formundan dolayı bu adla anıldığını düşünmektedir. Godard, türbenin bir ateş tapınağı üzerinde inşa edildiğine inanmaktadır.

Türbe kaidede küçük taş, gövdede ise tuğla ile inşa edilmiştir. Cenazelik katının girişi ile sanduka katının girişi aynı cephe üzerinde yer almaktadır. Cenazelik katına girişi sağlayan kapı iki merkezli sivri kemerli olarak yapılmıştır. Cenazelik katı dıştan dairevi içten ise kare planlıdır. Cenazelik katına ışık iki ayrı pencereden sağlanmıştır.

NAME: *Seh Gunbad*
CITY: *Urmia*
CENTURY: *12*
NAMES: *Three Domes, Se Gunbad*
DATE: *1180*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the old city of Urmia*

OBSERVATIONS: *Known as the Seh Kumbed, the building was constructed in 1184. Although Seh Kumbet means "Three Kumbets", there is no information regarding the other two structures. However, there were probably two more tombs near this one, although there are no archaeological remains of them. André Godard thinks that the tomb was so named because of its simple plan, and that it was built on a fire temple.*

The tomb was constructed of small stones for the base and brick for the body. Entrance to the crypt floor and the sarcophagus floor are on the same facade. The door, which facilitates access to the crypt floor, was built with an ogee arch with two centers. The crypt floor has a circular plan outside and a square plan inside. Light is provided for the room through two windows.

Dairevi gövdeli yapının bütün süsleme özelliği giriş cephesinde taç kapıda toplanmıştır. Taç kapı açıklığı, mukarnas ile taçlandırılmıştır. Tuğla ile formlandırılmış taç kapı açıklığı ters U şeklinde iki bordür ile sınırlandırılmıştır. Bordürlerden birisinde geometrik geçme motifi görülürken, diğerinde küfi bir kitabe kuşağı dikkati çeker. Burada türbenin inşa tarihî ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Mukarnas sırları dıştan iki merkezli sivir bir kemer ile çerçevelenmiştir. Kemerin üzerinde bir kitabe panosu daha bulunur. Silindirik gövdeli türbenin dış yüzeyi poligonal şekillerle dekore edilmiştir.

Yapının içinde stuko mihrap diğer Selçuklu dönemi mihraplarının karakterindedir.

BİBLİYOGRAFYA: Daneshvari, A., "A Stylistic and Iconographic Study of the Persian Tomb Towers of the Seljuk Period (Unpublished thesis completed at the University of California), 1977.
Godard, A., "The Art of Iran", (Translated by Michael Heron). London: Allen and Unwin, 1965.
Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, s.107.

The decoration of this cylindrical structure is focused on the portal of the entrance facade. The portal opening is crowned by stalactites. The portal opening, shaped with bricks, is framed by two borders, in an inverted U-shape. One of the borders has geometric dovetail patterns, and the other has a kufic inscription which provides the construction date of the tomb. The stalactites are framed by an ogee arch with two centers on the outside. There is another inscription panel on the arch. The outer surface of the cylindrical tomb is decorated with polygonal shapes.

The stucco mihrab inside the building has the same characteristics as other Seljuk period mihrabs.

BIBLIOGRAPHY: *Daneshvari, A., "A Stylistic and Iconographic Study of the Persian Tomb Towers of the Seljuk Period (Unpublished thesis completed at the University of California), 1977.*
Godard, A., "The Art of Iran", (Translated by Michael Heron). London: Allen and Unwin, 1965.
Hatim, G.A., "Mimari-i Islami-i Iran dar dawrah-i Saljuqian", Tehran: Muassasah-i Intisharat-i Jihad-i Danishgahi, 2000, pp.107.

ESERİN ADI: Yezd Şehri Surları
ŞEHRİ: Yezd
YÜZYILI: 11-12-13
DİĞER ADLARI:
YAPIM TARİHİ: 1033-1346-1390
MİMARI:
DÖNEMİ: Selçuklu
KONUMU: Yezd kent merkezi.

GÖZLEMLER: Yezd şehri surları İran'daki farklı dönemin mimarisine tanıklık eden ve bu dönemlerin izlerini üzerinde taşıyan en iyi örneklerden birisi olarak bilinmektedir. Başkentin ilerisinde bir karakol kenti olarak düşünülen Yezd, Sasani döneminden başlayarak artan bir stratejik konuma sahiptir. Özellikle İran'ın Kavir bölgesine giden yolların kontrolünü sağlayan bir kent olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA: Bonine, M., "Yazd and it's hinterland: A Central Place System of Dominance in the Central Iranian Plateau", University of Texas at Austin, Ph.D. Dissertation, 1980, s.132.
Hutt, A., and Harrow, L., "Islam architecture: Iran 2", London: Scorpion Publishers, 1978, s.137.
Lockhardt, L., "Famous Cities of Iran" London: Luzac & Company, 1960, s.61.
Pope, A.U., "Islamic Architecture in A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to Present", Vol. II. Tehran: Soroush Press, 1977, s.1242.

NAME: *Yazd City Walls*
CITY: *Yazd*
CENTURY: *11-12-13*
NAMES:
DATE: *1033 and later additions in 1346, and in the 1390s*
ARCHITECT:
PERIOD: *Seljuk*
LOCATION: *In the center of Yazd.*

OBSERVATIONS: *The city walls of Yazd are known as some of the best examples of the architecture of the different historical periods of Iran. An outpost before becoming a capital, Yazd held a strategic position, which continued to increase from the Sasanian period onward. The city especially controlled the roads going to the Kavir region of Iran.*

BIBLIOGRAPHY: *Bonine, M., "Yazd and it's hinterland: A Central Place System of Dominance in the Central Iranian Plateau", University of Texas at Austin, Ph.D. Dissertation, 1980, pp.132.*
Hutt, A., and Harrow, L., "Islam architecture: Iran 2", London: Scorpion Publishers, 1978, pp.137.
Lockhardt, L., "Famous Cities of Iran" London: Luzac & Company, 1960, pp.61.
Pope, A.U., "Islamic Architecture in A Survey of Persian Art from Prehistoric Times to Present", Vol. II. Tehran: Soroush Press, 1977, pp.1242.

KİTABE / INSCRIPTION *

(* S.Blair)

مما امر بايجادهونصبه الامير المسعودالبهشتىابو النجم والامير
المظفر ابويعقوب بدر واسحاق ابنا ينال موليا امير
المؤمنين اطال الله بقاهما فى سنة اثنى وثلثين واربع
مائة عمل محمد ابن ابواسحاق الحداد الصفهانى.

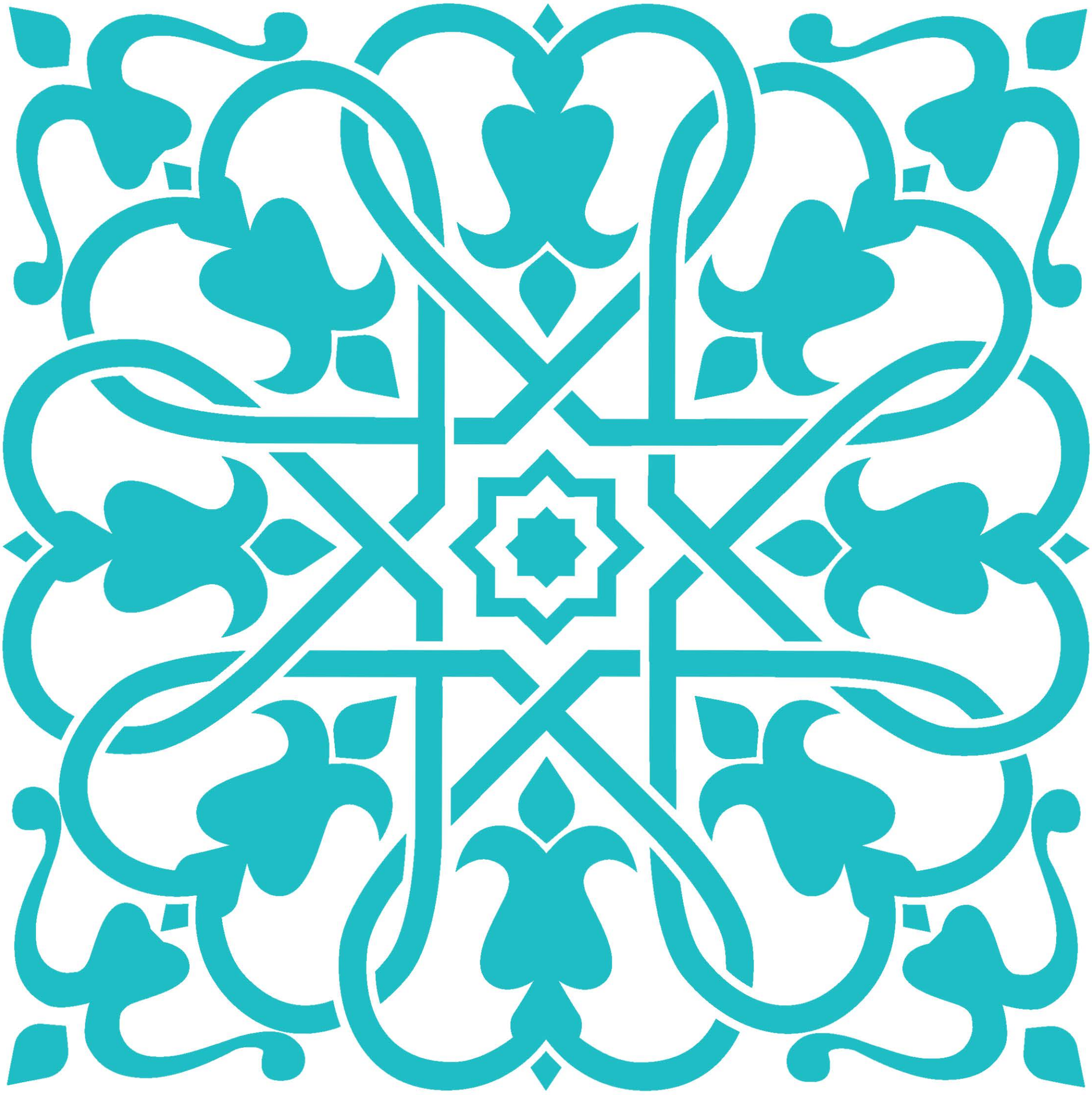
Emir Mascüd al-Bihishti Abu'l- Najm Badr ve emir al-Muzaffer Abu Yakub İshâk, bulunan oğlu müminlerin emiri, Allah beka versin, tefriş ve inşasını emretti. Amele Muhammed ibni Ebu İshak El-Hidâd El-Safhani sene 432 (1040-41).

The amir al-Mascüd al-Bihishti Abu'l- Najm Badr and the amir al-Muzaffar Abu Yacqüb Ishâq, both sons of Inâl and both Clients of the Commander of the Faithful, ordered the furnishing and installation of it in the year four hundred and thirty-two [11 Sept. 1040-30 August 1041]. The work of Muhammad b. Abu Ishâq, the ironworker of Isfahan.

BÜYÜK SELÇUKLU MİRASI
MİMARİ

HERITAGE OF THE GREAT SELJUKS
ARCHITECTURE

2. Cilt Eser Listesi
Volume 2: Index of Monuments

2. Cilt Eser Listesi / Volume 2: Index of Monuments

İRAN	IRAN	Sayfa / Page
İsfahan Şehri	*Isfahan City*	10
İsfahan Cuma Camii	*Isfahan Jurna Mosque*	12
Ismail Türbe ve İsaiah Camii	*Isfahan Ismail Mausoleum and Isaiah Mosque*	66
İsfahan Ali Camii ve Minaresi	*Isfahan Ali Mosque and Minaret*	68
İsfahan Sarban Minare	*Isfahan Sarban Minaret*	72
İsfahan Çil Duhteran Minaresi	*Isfahan Cihil Duhteran Minaret*	76
İsfahan Rahravan Minaresi	*Isfahan Rahravan Minaret*	78
İsfahan Güldeste Minaresi	*Isfahan Guldeste Minaret*	80
İsfahan Şiaye Minaresi	*Isfahan Siaye Minaret*	81
İsfahan Heftşuye Cuma Camii	*Isfahan Heftsuye Jurna Mosque*	82
İsfahan Şahinşehir Sin Cuma Camisi	*Isfahan Sin Jurna Mosque*	86
İsfahan Buzurg Camii-Gez Camii	*Isfahan Buzurg Mosque*	92
İsfahan Aziran Cuma Camii	*Isfahan Eziran Jurna Mosque*	96
İsfahan Deşti Cuma Camii	*Isfahan Dashti Jurna Mosque*	98
İsfahan Gar Camii	*Isfahan Gar Mosque*	102
İsfahan Ziar Minaresi	*Isfahan Ziar Minaret*	106
Kaşan Cuma Camii	*Kashan Masjid-i Jurna*	108
Kaşan Zeyn al-Din Minaresi	*Kashan Zayn al-Din Minaret*	114
Kaşan Kalesi	*Kashan Castle*	116
Kaşan Sarnıcı	*Kashan Cistern*	118
Kaşan Nuşabad Ali Camii	*Kashan Nushabad Ali Mosque*	122
Kazvin Cuma Camisi	*Qazvin Jurna Mosque*	130
Kazvin Haydariya Camii	*Qazvin Haydariya Mosque*	148
Kavzin Kümbet-i Karagan	*Qazvin Kumbed-i Karagan*	154
Kavzin Pir-i Takestan Türbesi	*Qazvin Pir-i Takestan Mausoleum*	166
Kavzin İmamzade Şekemebi Türbesi	*Qazvin Imamzadeh Shekarnab Mausoleum*	172
Kazvin Alamut Kalesi	*Qazvin Alamut Castle*	176
Khaf -Kerat Minaresi	*Khaf Kerat Minaret*	178
Khaf -Hargird Nizamiye Medresesi	*Khaf Hargird Nizamiyya Madrasa*	180
Kirman Melik Camii	*Kerman Malik Mosque*	182
Kirman Bazar-i Şah Camii	*Kerman Bazar-i Shah Mosque*	194
Kirman Cebel-i Seng	*Kerman Jabal-i Sang*	196
Kirman Hoca Atabek Türbesi	*Kerman Hodja Atabeg Mausoleum*	198
Kirman Nigar Cuma Camii	*Kerman Nigar Jurna Jami*	202
Kirman Nigar Hamamı	*Nigar Baths*	206
Kirman Zarend Minaresi	*Kerman Zarand Minaret*	208
Kirman Kavar Köprüsü	*Kerman Kavar Bridge*	209
Kirmanşah Sungur Melik Türbesi	*Kermanshah Sungur Malik Tomb*	212
Kuhpayeh Miyan-i Deh Camii	*Kuhpayeh Miyan-i Deh Mosque*	214
Kum Giyasiye Medresesi	*Qom Giyasiye Madrasa*	216
Kum Deyr-i Gaçin Kervansarayı	*Qom Deyr-i Gacin Caravansarai*	220
Kum Kac Muhammedabad Kalesi	*Qom Kac Muhammadabad Castle*	224
Kum Taşkale Kervansarayı	*Qom Tashkale Caravansarai*	226
Meraga Günbed-i Kâbus	*Maragha Gunbad-i Kabud*	230
Meraga Kümbet-i Müdevver	*Maragha Kumbet-i Mudevver*	236
Meraga Kümbet-i Surk	*Maragha Kumbet-i Surkh*	240
Meşhed Çeneran Minaresi	*Mashad Cheneran Minaret*	245
Meşhed Radkan Kümbeti	*Mashad Radkan Tomb*	246
Meşhed Ribat-ı Mahi	*Mashad Ribat-i Mahi*	250

2. Cilt Eser Listesi / Volume 2: Index of Monuments

İRAN	IRAN	Sayfa / Page
Nain Cuma Camii	*Nain Juma Mosque*	252
Nain Mescidi Ser Kuçe	*Nain Masjidi Sar-i Kuche*	265
Neyriz Mescidi Cami	*Neyriz Juma Mosque*	260
Nişabur Kale-i Künbed	*Nishapur Kale-i Kunbed*	272
Nişabur Kalesi	*Nishapur Castle*	273
Nişabur Mehraya Türbesi	*Nishapur Mehraya Tomb*	274
Nişabur Şadyak Kalesi	*NishapurSadyak Castle*	276
Raştnar Cuma Camii	*Rastar Cuma Mosque*	280
Rey Şehri	*Rayy City*	282
Rey Tuğrul Bey Türbesi	*Rayy Tughril Beg Tomb*	286
Rey Nakarhane Türbesi	*Rayy Nakarhane Tomb*	290
Rızvanşehir Dinaçal Mescit Cami	*Rezvanshahr Dinacal Masjidi Jami*	292
Rızvan Şehir Eski Köprü	*Rezvanshahr Old Bridge*	296
Sangan Pain Cuma Camii	*Sangan-i Pa'in Mescidi Mosque*	298
Saveh Cuma Camii	*Saveh Juma Mosque*	302
Saveh Şah Zada Abdullah Türbesi	*Saveh Shahzada Abdullah Tomb*	324
Saveh Şeyh Süleyman Fazıl Türbesi	*Saveh Suleiman Fazl Musa Tomb*	326
Sebzevar Hüsrevgirt Minaresi	*Sebzevar Husrevgird Minaret*	328
Sebzevar Pa Minar Camii	*Sebzevar Mosque of Pa Minar*	330
Sebzevar Ribat-ı Zaferiyan	*Sebzevar Ribat-i Zaferiyan*	332
Semnan Surhe Cuma Camii	*Semnan Masjidi Jami Surhe*	336
Semnan Minaresi	*Semnan Minaret*	338
Semnan Ala Camii	*Semnan Ala Mosque*	342
Semnan Zavgan mescidi Cuması	*Semnan Masjid- Jami Zavgan*	344
Semnan Muhammed Semnani Türbesi	*Semnan Muhammed Semnani Tomb*	348
Semnan Anuşirvan Kervansarayı	*Semnan Anusirvan Caravansarai*	350
Semnan Büyük ve Küçük Sari Kale	*Semnan Large and Small Sari Castles*	356
Serahs Ribatı Şerif	*Serahs Ribati Şerif*	360
Serahs Lokman Baba Türbesi	*Serahs Loqman Baba Tomb*	370
Sucas Cuma Mescidi	*Shiraz Sujas Juma Masjid*	371
Şiraz İstahr Kalesi	*Shiraz Istahr Castle*	374
Şiraz Köşk Kervansarayı	*Shiraz Kosk Caravansarai*	376
Tefriş Şişnav Cuma Camisi	*Tafresh Masjid Sheshnav Minaret*	378
Torbat Kutbeddin Haydar Türbesi	*Torbat-e Heydarieh Kutbeddin Haydar Tomb*	382
Tus Kalesi	*Torbat-e Heydarieh Castle*	384
Tus Haruniye Türbesi	*Torbat-e Heydarieh Haruniye Tomb*	385
Tuyserkan Habakuk Nebi Türbesi	*Toyserkan Habakkuk Nab Tomb*	386
Urumiye Cuma Camii	*Urumiye Juma Mosque*	388
Urumiye Seh Kümbet	*Urumiye Seh Gunbad*	398
Yezd Şehir Surları	*Yazd City Walls*	400

